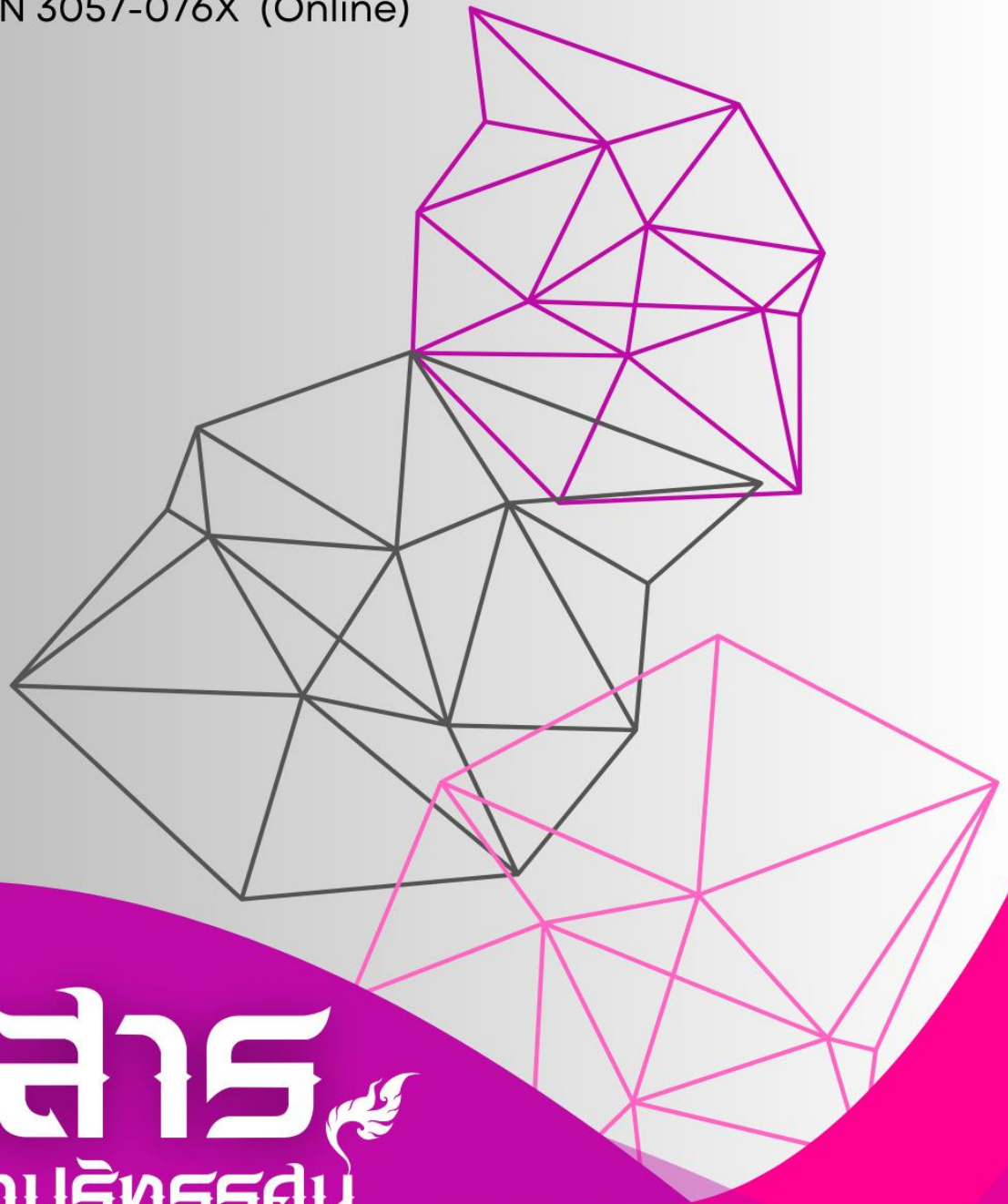

JOURNAL OF Social Studies Perspectives

ปีที่ 1 ฉบับที่ 2 มกราคม - กุมภาพันธ์ 2568

ISSN 3057-076X (Online)

วารสาร
สังคมนศึกษาปริทรรศน์

VOLUME 1 NUMBER 2

January - February 2025

https://so11.tci-thaijo.org/index.php/J_SSR

สมาคมสังคมนศึกษาสัมพันธ์
Social Studies Association

วารสาร JOURNAL OF Social Studies Perspectives สังคมศึกษาปริทรรศน์ Social Studies Association

ISSN 3057-076X (Online)

ปีที่ 1 ฉบับที่ 2 มกราคม - กุมภาพันธ์ 2568
Vol.1 NO.2 January - February 2025**เจ้าของวารสาร**

สมาคมสังคมศึกษาสัมพันธ์ (Social Studies Association)

เลขที่ 209/18 หมู่ 8 ต.ท่าโพธิ์ อ.เมือง จ.พิษณุโลก 65000

บรรณาธิการ

ผศ.ดร. อัจฉรา ศรีพันธ์ นายกสมาคมสังคมศึกษาสัมพันธ์,ประเทศไทย

ที่ปรึกษาเกิตติมศักดิ์

พระมหาบุญเลิศ อินทปญโญ, ศ.ดร.,

พระมหาประกาศิต สิริเมโธ, ผศ.ดร.

ศ.ดร.สุมิตร สุวรรณ

รศ.ดร. สุรพล สุขะพรหม

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย,ประเทศไทย

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย,ประเทศไทย

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์,ประเทศไทย

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย,ประเทศไทย

ผู้ประสานงานประจำวารสาร

อ.วรานนท์ คลั่งสีดา วรนากุล

เลขานุการสมาคมสังคมศึกษาสัมพันธ์,ประเทศไทย

หัวหน้ากองบรรณาธิการ

ผศ.ดร.ณัฐเชษฐ ฟูเจริญ

อุปนายกสมาคมสังคมศึกษาสัมพันธ์,ประเทศไทย

กองบรรณาธิการ

พระมหาธีรวีร์ พันธุ์ศรี

ประธานเขตการศึกษาพระปริยัติธรรม

แผนกสามัญศึกษา เขต4 ,ประเทศไทย

รศ.ดร.วศิน ปัญญาวุฒตระกูล

มหาวิทยาลัยนเรศวร,ประเทศไทย

รศ.ดร.วัลลภ สุขสวัสดิ์

มหาวิทยาลัยนเรศวร,ประเทศไทย

ผศ.ดร.รังสรรค์ เกตุอ้อ

มหาวิทยาลัยนเรศวร,ประเทศไทย

ผศ.ดร.อรรรุชณม์ สัจจะพัฒนกุล

ผศ.ดร.อนุชา กอนพ่วง

ผศ.ดร.ดวงกมล บางขวด

ผศ.ดร.ประจวบ ทองศรี

ผศ.ดร.สุเมษย์ หนกหลัง

ผศ.ดร.สุวิมล เจียรธรวานิช

ดร.ปริญญา สร้อยทอง

ดร.ลลิตา วงษ์ประเสริฐ

มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม, ประเทศไทย

มหาวิทยาลัยนเรศวร, ประเทศไทย

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ประเทศไทย

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, ประเทศไทย

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, ประเทศไทย

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพ, ประเทศไทย

มหาวิทยาลัยนเรศวร, ประเทศไทย.

มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา, ประเทศไทย

กองจัดการวารสาร

ฝ่ายเลขานุการ

อ.สิริมน ฤดี

อ.สุดาลักษณ์ คำลำปาง

อ.ชุติมา มั่นเหมาะ

อ.วราภรณ์ บัณฑิตโรจนฤทธิ

สมาคมสังคมศึกษาสัมพันธ์, ประเทศไทย

สมาคมสังคมศึกษาสัมพันธ์, ประเทศไทย

สมาคมสังคมศึกษาสัมพันธ์, ประเทศไทย

สมาคมสังคมศึกษาสัมพันธ์, ประเทศไทย

ฝ่ายศิลปกรรม

อ.ธนชัย กังพยา

อ.อมรเทพ ชาบาง

สมาคมสังคมศึกษาสัมพันธ์, ประเทศไทย

สมาคมสังคมศึกษาสัมพันธ์, ประเทศไทย

ฝ่ายการเงิน

อ.ลลิตภัทร ศิริรักษ์

อ.ชลธิชา ศรีอินทร์

สมาคมสังคมศึกษาสัมพันธ์, ประเทศไทย

สมาคมสังคมศึกษาสัมพันธ์, ประเทศไทย

ฝ่ายพิสูจน์อักษร

อ.กมลธรร ชาวสุรินทร์

อ.ชรินทร์ คันทะสินธ์

อ.สุกานดา วัฒนสมบัติศิริ

สมาคมสังคมศึกษาสัมพันธ์, ประเทศไทย

สมาคมสังคมศึกษาสัมพันธ์, ประเทศไทย

สมาคมสังคมศึกษาสัมพันธ์, ประเทศไทย

ฝ่ายกฎหมาย

อ.ตุลย์ จันทร์อุดม

อ.ธนากร รอดรักษา

สมาคมสังคมศึกษาสัมพันธ์, ประเทศไทย

สมาคมสังคมศึกษาสัมพันธ์, ประเทศไทย

Contact Us

วารสาร JOURNAL OF
Social Studies Perspectives
สังคมศึกษาปริทรรศน์
Social Studies Association

 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อัจฉรา ศรีพันธ์ อ.อรานนท์ คลังสีดา วสุราภา
087-2038898 085-6519087
บรรณาธิการวารสาร ผู้ช่วยบรรณาธิการ/ประสานงานการตีพิมพ์

 journal.ssa.review@gmail.com

 https://so11.tci-thaijo.org/index.php/J_SSR/

 <https://www.facebook.com/Journal.of.Social.Studies.Review>

วัตถุประสงค์

วารสารสังคมศึกษาปริทรรศน์ เป็นวารสารของสมาคมสังคมศึกษาสัมพันธ์ มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนให้คณาจารย์ นักวิชาการ นิสิต นักศึกษาและผู้สนใจทั่วไปได้มีโอกาสเผยแพร่ผลงานทางวิชาการและผลงานวิจัยทางสังคมศึกษาและแขนงวิชาที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ปรัชญา ศาสนา รัฐศาสตร์ สังคมศึกษา รัฐประศาสนศาสตร์ ภูมิศาสตร์ นิติศาสตร์ การจัดการ สังคมวิทยา มานุษยวิทยา จิตวิทยา เศรษฐศาสตร์ พัฒนศึกษา พัฒนาสังคม บริหารการศึกษา และสหวิทยาการ เป็นต้น ตลอดจนบทวิเคราะห์ที่เสนอทางออกของปัญหาให้แก่สังคม เปิดรับบทความทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

วารสารมีกระบวนการประเมินคุณภาพจากผู้ทรงคุณวุฒิก่อนตีพิมพ์ โดยบทความที่ตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารต้องผ่านการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิ อย่างน้อย 3 ท่าน ในลักษณะปกปิดรายชื่อ (Double blind peer-reviewed) ทั้งนี้บทความจากผู้นิพนธ์ภายในจะได้รับการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิภายนอกหน่วยงานที่จัดทำวารสาร ส่วนบทความจากผู้นิพนธ์ภายนอกจะได้รับการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิภายใน หรือนอกหน่วยงานที่จัดทำวารสารที่มีความเชี่ยวชาญในสาขา และไม่มีส่วนได้ส่วนเสียกับผู้นิพนธ์ ทั้งนี้ บทความที่ได้รับการตอบรับให้ตีพิมพ์เผยแพร่ต้องมีค่าความซ้ำของผลงานด้วยโปรแกรม CopyCatch ในระบบ Thaijo ไม่เกิน 15%

ประเภทของผลงานที่ตีพิมพ์ในวารสาร

บทความวิชาการ คือ บทความที่นำเสนอบทวิเคราะห์ วิจารณ์ รวมถึงการรวบรวมความรู้ ระบุถึงภูมิหลัง วัตถุประสงค์ และแนวทางการแก้ปัญหาที่บ่งชี้ถึงทฤษฎีที่เกี่ยวข้องในการวิเคราะห์ บทความจะต้องนำเสนอ ทฤษฎีที่มีอยู่หรือทฤษฎีใหม่ที่อ้างอิงความเห็นจากนักวิชาการที่มีความน่าเชื่อถือ มีความเป็นกลาง และมีส่วน ช่วยในการพัฒนาความรู้ทางด้าน ปรัชญา ศาสนา รัฐศาสตร์ สังคมศึกษา รัฐประศาสนศาสตร์ ภูมิศาสตร์ นิติศาสตร์ การจัดการ สังคมวิทยา มานุษยวิทยา จิตวิทยา เศรษฐศาสตร์ พัฒนศึกษา พัฒนาสังคม บริหาร การศึกษา และสหวิทยาการ เป็นต้น

บทความวิจัย คือ บทความที่นำเสนองานวิจัยที่แสดงถึงความคิดริเริ่มและเกี่ยวข้องกับปรัชญา ศาสนา รัฐศาสตร์ สังคมศึกษา รัฐประศาสนศาสตร์ ภูมิศาสตร์ นิติศาสตร์ การจัดการ สังคมวิทยา มานุษยวิทยา จิตวิทยา เศรษฐศาสตร์ พัฒนศึกษา พัฒนาสังคม บริหารการศึกษา และสหวิทยาการ เป็นต้น บทความวิจัย ต้องมีเนื้อหาที่ชัดเจน กระชับ มีความแปลกใหม่ มีโครงสร้างที่ดี รวมถึงการอภิปรายผลงานวิจัยโดยสรุป

กำหนดการเผยแพร่ ปีละ 6 ฉบับ

ฉบับที่ 1	มกราคม - กุมภาพันธ์
ฉบับที่ 2	มีนาคม - เมษายน
ฉบับที่ 3	พฤษภาคม - มิถุนายน
ฉบับที่ 4	กรกฎาคม - สิงหาคม
ฉบับที่ 5	กันยายน - ตุลาคม
ฉบับที่ 6	พฤศจิกายน - ธันวาคม

การใช้ภาษา

วารสารเปิดรับบทความภาษาไทยและภาษาอังกฤษ โดยมุ่งเน้นให้บทความมีการใช้ภาษาที่ให้ความหมายที่ ชัดเจนและมีความกระชับรัดกุม

บทบรรณาธิการ

วารสารสังคมศึกษาปริทรรศน์ ฉบับนี้เป็นฉบับที่ 2 ปีที่ 1 โดยเนื้อหาภายในฉบับประกอบด้วย 12 บทความ ที่มีความหลากหลายด้านเนื้อหาสาระทางวิชาการ 6 ประเด็นหลัก ประกอบด้วย 1) บทความด้านเทคโนโลยีแห่งโลกปัจจุบัน คือ ปัญญาประดิษฐ์ (AI) ในประเด็นการใช้ปัญญาประดิษฐ์กับการจัดการเรียนรู้ออนไลน์ ประเมินผลทางการศึกษา และการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของผู้เรียน 2) บทความด้านการจัดการเรียนรู้ออนไลน์ ศาสนา และวัฒนธรรม ทั้งในการจัดการศึกษาในระบบและการจัดการศึกษาตามอัธยาศัยผ่านศิลปวัฒนธรรมชุมชน และการสำรวจและการสะท้อนการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมผ่านภาพยนตร์ในโลกที่มีความซับซ้อนและเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา 3) บทความด้านการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ออนไลน์ด้วยกระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) และการจัดการเรียนรู้ออนไลน์โดยใช้การวิจัยเป็นฐาน (RBL) 4) บทความด้านการพัฒนาทักษะทางสังคมและอารมณ์ของผู้เรียน 5) บทความด้านการพัฒนาองค์กรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในชุมชน และ 6) บทความด้านการเพิ่มประสิทธิภาพในกระบวนการบริการอาหารของโรงแรม

ด้วยเจตจำนงในการดำรงสถานะเป็นวารสารวิชาการที่มุ่งเผยแพร่ผลงานวิชาการที่ก้าวข้ามพรมแดนแห่งความรู้ เชื้อชาติ ศาสนา วัฒนธรรม วิถีชีวิตไปสู่การเป็นพื้นที่ทางวิชาการในสังคมพหุวัฒนธรรมที่สงบสุข เคารพในศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของผู้คนทั่วโลกอย่างแท้จริง ปฏิบัติการอย่างเป็นรูปธรรมของเจตจำนงดังกล่าวคือ การเผยแพร่งานวิชาการที่นำเสนอความรู้ในศาสตร์ต่างๆ ที่สอดคล้องกับบริบทของโลกสมัยใหม่ใน “วารสารสังคมศึกษาปริทรรศน์” อย่างต่อเนื่อง

ทั้งนี้ กองบรรณาธิการวารสารสังคมศึกษาปริทรรศน์ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าวารสารฉบับนี้จะเป็นประโยชน์สำหรับผู้เขียนและผู้อ่านทุกท่าน และขอขอบคุณที่ท่านผู้เขียนและผู้อ่านได้ให้ความสนใจติดตามวารสารเปิดใหม่ฉบับนี้ พบกันใหม่ฉบับหน้า

อัจฉรา ศรีพันธ์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อัจฉรา ศรีพันธ์
บรรณาธิการวารสารสังคมศึกษาปริทรรศน์

สารบัญ

Content

เรื่อง	หน้า
บทบรรณาธิการ	(5)
สารบัญ	(6)
ผลงานที่เผยแพร่	
1 การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนการสอนแบบวิจัยเป็นฐาน (RBL) เพื่อพัฒนาทักษะชีวิต ของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.1) สาขาช่างไฟฟ้า วิทยาลัยเทคนิคพิษณุโลก โดย พงศ์วัฒน์ เสริมศิริกาญจน	1-9
2 ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการบริหารและพัฒนาองค์กรของเทศบาล ตำบลท่าขนุน อำเภอทองผาภูมิ จังหวัดกาญจนบุรี โดย ลัดดาวัลย์ ประมุขพงษ์ , วิราสิณี สิริศรีเกษตร , จักรินทร์ นิลตะโก และณัฐพัชร์ ชะอุ่ม	10-19
3 แนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพกระบวนการบริการอาหารภายในโรงแรม โดย ธดา ปรีดา และ วรินทร์ วงษ์มณี	20-35
4 การพัฒนาความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกสู่โรงเรียนคุณภาพ ด้วยกระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของครูในสหวิทยาเขตวังจันทน์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพิษณุโลก อุตรดิตถ์ โดย เสกสันต์ ทองม่วง	36-49
5 ความต้องการสวัสดิการของผู้สูงอายุที่มีรายได้น้อย ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลตะคร้อเอนจังหวัดกาญจนบุรี โดย กรกฏ สอสะอาด , ชุติมา ชื่นทอง , ณัฐฐา คชวงษ์ , อรพรรณ ทองกลม และรจนาภรณ์ ศรีช่วงโชติ	50-61
6 การพัฒนาทักษะทางสังคมและอารมณ์ของผู้เรียน โดย กรวรรณท์ บุญโตนด และ วิรัช วันบรรเจิด	62-71
7 สบายดี 2 ไม่มีคำตอบจาก..ปากเซ : การสำรวจและการสะท้อนการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมของเมืองปากเซในรอบ 14 ปี ผ่านสื่อภาพยนตร์ โดย สุรศักดิ์ บุญอาจ	72-84

- 8 วิธีใหม่ในการเพิ่มสมรรถนะความรู้ความเข้าใจของครูยุคดิจิทัล
ในการประยุกต์ใช้ เอไอ เกรตสโคปประเมินผู้เรียน
โดย กวิสรา วชิรศักดิ์ชัย และอุทิศ บำรุงชีพ 85-97
- 9 AI กับการศึกษา : ตัวช่วยสุดอัจฉริยะ เพื่อพัฒนาการเรียนรู้
โดย จิรกร ฐาวีรัตน์ 98-108
- 10 กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม :
หลักสูตรสู่การจัดกิจกรรมการเรียนรู้จากยุคบ้านนี้สู่ยุควิถีถัดไป
โดย ชญานี หาญรบ 109-122
- 11 แพลตฟอร์มดีไซน์เอไอสร้างสรรค์งานกราฟิกบนฐานคิดเชิงออกแบบ
ของนักศึกษาสายอาชีพ
โดย ณัฐริชา พูลแก้ว และอุทิศ บำรุงชีพ 123-135
- 12 การเรียนรู้ศิลปวัฒนธรรมชุมชนและท้องถิ่น
กรณีศึกษา ประเพณีชักพระตักบาตรเทโว จังหวัดสงขลา
โดย พิษชากร ตะนุสะ 136-146

การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนการสอนแบบวิจัยเป็นฐาน (RBL) เพื่อพัฒนาทักษะชีวิต
ของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.1) สาขาช่างไฟฟ้า วิทยาลัยเทคนิคพิษณุโลก

DEVELOPING ACHIEVEMENT IN RESEARCH-BASED TEACHING (RBL) TO DEVELOP
LIFE SKILLS OF STUDENTS AT THE VOCATIONAL CERTIFICATE LEVEL (VOCATIONAL
CERTIFICATE 1) IN THE FIELD OF ELECTRICAL ENGINEERING PHITSANULOK
TECHNICAL COLLEGE

พงสุวัฒน์ เสริมศิริกาญจนา

Pongsuwat sermsirikarnjana

วิทยาลัยเทคนิคพิษณุโลก

Phitsanulok technical college

E-mail: Phngnrngkh12@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1). เพื่อพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้วิชาวิทยาศาสตร์เพื่อพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.1) สาขาช่างไฟฟ้า 2). เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนระหว่างกลุ่มที่ใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้การวิจัยเป็นฐานกับการเรียนปกติ 3). เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้การวิจัยเป็นฐาน เป็นวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่าง นักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.1) สาขาช่างไฟฟ้า วิทยาลัยเทคนิคพิษณุโลก จำนวน 40 คน ใช้วิธีคัดเลือกแบบวิธีการสุ่มอย่างง่าย โดยใช้กลุ่มเรียนเป็นหน่วยการสุ่ม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย มี 2 ชนิด คือ 1) แบบทดสอบ 2) แบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ ค่าเฉลี่ย (\bar{x}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และ t-test Independent ผลการวิจัยพบว่า 1. ประสิทธิภาพของแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิจัยเป็นฐาน วิชา วิทยาศาสตร์เพื่อพัฒนาทักษะชีวิต โดยภาพรวมมีค่าเท่ากับ 86.18/83.32 2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนวิชา วิทยาศาสตร์เพื่อพัฒนาทักษะชีวิต รหัส 20000-1301 ที่เรียนโดยใช้แผนการจัดการเรียนการสอนโดยใช้วิจัยเป็นฐานหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 3. ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้การวิจัยเป็นฐาน วิชา วิทยาศาสตร์เพื่อพัฒนาทักษะชีวิต รหัส 20000-1301 ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก (\bar{x} = 4.38, S.D. =0.46)

องค์ความรู้/ข้อค้นพบจากงานวิจัย คือ การสอนโดยใช้วิจัยเป็นฐานผู้สอนต้องศึกษาวิเคราะห์หลักสูตร จุดประสงค์รายวิชา สมรรถนะรายวิชา คำอธิบายรายวิชาที่จะนำมาสอนให้เข้าใจ และผู้สอนควรมีการศึกษาในเรื่องของสื่อและนวัตกรรมในการสอนโดยใช้วิจัยเป็นฐานให้เข้าใจเห็นจุดอ่อน จุดเด่นของงานวิจัย เพื่อที่จะได้ให้ข้อเสนอแนะแก่นักเรียนได้อย่างดี

คำสำคัญ : ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน , วิจัยเป็นฐาน , ทักษะชีวิต

Abstract

This research aims to 1) develop a science learning plan to develop life skills of vocational certificate students (Vocational Certificate 1) in Electrical Engineering. 2) compare the academic achievement of students between groups using research-based learning management and regular learning. 3) study the satisfaction of students with research-based learning management. This is a quantitative research. The sample group is 40 vocational certificate students (Vocational Certificate 1) in Electrical Engineering, Phitsanulok Technical College. The selection method is simple random sampling, using learning groups as the sampling unit. There are 2 types of research instruments: 1) test, 2) questionnaire. Data analysis is done using mean (\bar{x}), standard deviation (S.D.), and t-test Independent. The results of the research are as follows 1. The efficiency of the research-based learning plan for Science to develop life skills is 86.18/83.32 overall. 2. The academic achievement of students in the subject Science for Life Skills Development, Code 20000-1301, who studied using a research-based teaching plan after studying was significantly higher than before studying, at a statistical level of 0.05. 3. Students' satisfaction with the research-based learning management, Science for Life Skills Development, Code 20000-1301, overall was at a high level ($\bar{x} = 4.38$, S.D. = 0.46).

Knowledge/discovery from this research Before teaching using research as a base, teachers must study and analyze the curriculum, subject objectives, subject competencies, and subject descriptions to be taught for understanding Teachers should study media and innovations in teaching using research as a base to understand the weaknesses and strengths of research in order to provide good suggestions to students.

Keywords : Academic achievement , Research-based , Life skills

บทนำ

สังคมโลกปัจจุบันเป็นสังคมแห่งการแข่งขันทางเศรษฐกิจและเทคโนโลยี เนื่องจากความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มีบทบาทสำคัญมากสำหรับการดำรงชีวิตของมนุษย์ ความรู้ทางวิทยาศาสตร์ได้เจริญก้าวหน้าอย่างรวดเร็วและกว้างขวาง เข้ามามีบทบาทในชีวิตประจำวันของมนุษย์อย่างมากดังจะเห็นได้จากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ที่ได้กล่าวเป็นข้อความไว้อย่างหนึ่งว่า “รัฐต้องเร่งรัดและพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเพื่อพัฒนาประเทศ” ยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ 20 ปี แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579 มีการกำหนดผลลัพธ์คุณลักษณะของคนไทย โดยจะต้องเป็นคนไทย 4.0 และสามารถแข่งขันได้ในเวทีโลก Suwattana, S. (2021) ฉะนั้นการที่ประเทศไทยจะก้าวไปสู่เป้าหมายดังกล่าวได้นั้นรัฐจำเป็นต้องให้ความสำคัญกับพัฒนาการจัดการศึกษาด้านวิทยาศาสตร์อย่างต่อเนื่อง

กระบวนการวิจัยเป็นฐาน เป็นกระบวนการแสวงหาความรู้หรือการค้นหาคำตอบในสิ่งที่ผู้เรียนอยากรู้หรือสงสัยด้วยวิธีการต่าง ๆ เป็นแนวทางการเรียนรู้ที่ช่วยพัฒนาทั้งความรู้ ทักษะ และความคิดสร้างสรรค์ โดยกระบวนการดังกล่าวเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ค้นคว้าและแก้ปัญหาด้วยตนเองผ่านกิจกรรมที่เชื่อมโยงกับชีวิตจริง การเรียนรู้ในลักษณะนี้ยังเน้นการผสมผสานเทคนิคต่าง ๆ เช่น การทำงานกลุ่ม การแก้ปัญหา และการฝึก

คิดวิเคราะห์ เพื่อให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาความรู้จากประสบการณ์ตรงและสร้างสรรค์ผลงานที่ใช้งานได้จริง Dahalan, Alias, & Shaharom (2024) เป็นวิธีการเรียนรู้ที่ผู้เรียนได้เลือกศึกษาตามความสนใจของตนเองหรือของกลุ่มเป็นการตัดสินใจร่วมกัน จนได้ชิ้นงานที่สามารถนำผลการศึกษาไปใช้ได้ในชีวิตจริง การเรียนรู้แบบกระบวนการวิจัยเป็นฐานเป็นการเรียนรู้ที่ใช้เทคนิคหลากหลายรูปแบบนำมาผสมผสานกัน เพื่อให้ผู้เรียนเรียนรู้เรื่องใดเรื่องหนึ่งจากความสนใจ อยากรู้อยากเรียนของผู้เรียนเอง โดยใช้กระบวนการและวิธีการทางวิทยาศาสตร์ ผู้เรียนจะเป็นผู้ลงมือปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อค้นหาคำตอบด้วยตนเอง เป็นการเรียนที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ จากประสบการณ์ตรงกับแหล่งความรู้ สามารถสรุปความรู้ได้ด้วยตนเอง

วิทยาลัยเทคนิคพิษณุโลก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ เปิดสอนในระดับชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) และระดับปริญญาตรี (ปทส.) มีจำนวนนักเรียน นักศึกษาทั้งสิ้น จำนวน 3,850 คน มีการจัดการเรียนการสอนตามจุดมุ่งหมายและสมรรถนะของหลักสูตรในแต่ละระดับทั้ง ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) และระดับปริญญาตรี (ปทส.) เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้และทักษะ เมื่อเรียนจบแล้วมีงานทำสามารถประกอบอาชีพ แต่อย่างไรก็ตามพบว่าในการที่นักเรียน นักศึกษาในแต่ละระดับจะจบการศึกษาได้จะต้องเรียนวิชาโครงการ (Project) และทำชิ้นงาน โดยนำความรู้ที่ได้จากการเรียนในสถานศึกษาและสถานประกอบการ โดยเริ่มตั้งแต่ปัญหาที่สนใจและอยากรู้คำตอบจึงต้องทำการศึกษาค้นคว้าข้อมูล รวบรวมข้อมูลต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องใช้กระบวนการและทักษะต่าง ๆ เป็นพื้นฐาน แต่อย่างไรก็ตามส่วนใหญ่ที่นักเรียน นักศึกษาทำโครงการเสร็จไม่ทันเวลาเนื่องจากไม่ได้นำความรู้ในเรื่องของโครงการวิทยาศาสตร์ซึ่งอยู่ในรายวิชาวิทยาศาสตร์เพื่อพัฒนาทักษะชีวิต รหัส 20000-1301 มาประยุกต์ใช้อีกทั้งในการจัดการเรียนการสอน พบว่า เป็นเพียงหน่วยการเรียนรู้ หนึ่งเท่านั้น จำนวนเวลาที่ใช้น้อย ทำให้ผู้เรียนไม่ได้พัฒนาให้เกิดการเรียนรู้อย่างแท้จริง เนื่องจากผู้เรียนไม่สามารถนำความรู้ในวิชาวิทยาศาสตร์มาประยุกต์ใช้ได้เต็มที่ อีกทั้งการจัดการเรียนการสอนในบางรายวิชา เช่น วิทยาศาสตร์เพื่อพัฒนาทักษะชีวิต มีเวลาเรียนที่จำกัด ทำให้ผู้เรียนขาดโอกาสในการพัฒนาทักษะเชิงลึก Hanif et al (2021)

ดังนั้นผู้วิจัยจึงต้องการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการจัดการเรียนรู้จากแบบเดิม ๆ ไปสู่ลักษณะการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิจัยเป็นฐาน (Research-based learning) จะทำให้เกิดการพัฒนาทางด้านความรู้ ทักษะ ความคิดสร้างสรรค์ และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ นอกจากนี้วิทยาลัยต่าง ๆ ในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา สามารถนำไปประยุกต์ใช้ เพื่อให้มีประสิทธิภาพสูงขึ้น ด้วยเหตุนี้ การปรับเปลี่ยนรูปแบบการจัดการเรียนรู้ไปสู่การใช้กระบวนการวิจัยเป็นฐานจึงเป็นสิ่งจำเป็น โดยมุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้พัฒนาทักษะทั้งด้านวิชาการและการปฏิบัติจริง ซึ่งสอดคล้องกับแนวทางของ Dewi และ Primayana (2022) ที่เน้นการเรียนรู้แบบผสมผสาน (Blended learning) ในการพัฒนาทักษะสำหรับนักศึกษาสายอาชีพ นอกจากนี้จะส่งเสริมความสามารถของผู้เรียนแล้ว ยังสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในสถานศึกษาอื่น ๆ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในระบบการศึกษาและเตรียมพร้อมสำหรับการพัฒนาประเทศในระยะยาว

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้วิชาวิทยาศาสตร์เพื่อพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.1) สาขาช่างไฟฟ้า
2. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนระหว่างกลุ่มที่ใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้การวิจัยเป็นฐานกับการเรียนปกติ
3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้การวิจัยเป็นฐาน

การทบทวนวรรณกรรม

การเรียนรู้แบบวิจัยเป็นฐาน (Research-Based Learning: RBL)

การเรียนรู้แบบวิจัยเป็นฐาน (Research-Based Learning: RBL) เป็นแนวทางการเรียนการสอนที่เน้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการวิจัยและการค้นคว้า เพื่อเสริมสร้างความรู้ ทักษะการคิดวิเคราะห์ และการแก้ปัญหา RBL ได้รับความสนใจอย่างกว้างขวางในหลายบริบทของการศึกษา โดยเฉพาะในยุคที่ความรู้และเทคโนโลยีมีการพัฒนาอย่างรวดเร็ว งานวิจัยหลายชิ้นได้ชี้ให้เห็นถึงผลลัพธ์เชิงบวกของการเรียนรู้แบบ RBL ดังนี้

1. การพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์และการแก้ปัญหา

Dahalan, Alias, และ Shaharom (2024) พบว่า RBL ช่วยส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์และการแก้ปัญหาของผู้เรียนในระดับอุดมศึกษาอย่างมีนัยสำคัญ โดยเน้นการเรียนรู้ที่มาจาก การสำรวจและค้นคว้า ข้อมูลจริง ซึ่งช่วยให้ผู้เรียนสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในสถานการณ์จริงได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. การเพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

Hanif et al. (2021) ระบุว่า RBL มีผลกระทบเชิงบวกต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยเฉพาะในสาขาวิชาที่ต้องการการบูรณาการความรู้ เช่น วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ผลการศึกษายังชี้ว่าการเรียนรู้แบบวิจัยส่งเสริมการเข้าใจเชิงลึกและการเรียนรู้ที่ยั่งยืน

3. การเพิ่มแรงจูงใจในการเรียน

Dewi และ Primayana (2022) รายงานว่า RBL ส่งผลให้ผู้เรียนมีแรงจูงใจและความสนใจในบทเรียนมากขึ้น การใช้ RBL ในรูปแบบผสมผสาน (blended learning) ช่วยให้นักเรียนสามารถมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ได้ทั้งในห้องเรียนและผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์

4. การเสริมสร้างความคิดสร้างสรรค์

Nguyen (2023) ชี้ว่า RBL ช่วยกระตุ้นความคิดสร้างสรรค์ในกระบวนการเรียนรู้ ผู้เรียนสามารถพัฒนาทักษะในการสร้างนวัตกรรมและความสามารถในการทำงานกลุ่มได้ดียิ่งขึ้น

5. ผลลัพธ์เชิงบวกในวิชาภาษา

ในด้านการเรียนการสอนภาษาอังกฤษเป็นภาษาต่างประเทศ (EFL) Singh (2022) พบว่า RBL ช่วยให้ผู้เรียนพัฒนาความสามารถในการใช้ภาษา และเสริมสร้างความมั่นใจในการใช้ภาษาอังกฤษในสถานการณ์จริง

6. การประยุกต์ใช้เทคโนโลยี

Jang (2023) ศึกษาการใช้เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ (AI) ร่วมกับ RBL ในการสอนส่วนบุคคล ผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่าผู้เรียนที่ใช้ RBL ร่วมกับ AI มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้นและมีประสิทธิภาพในการเรียนรู้ด้วยตนเองดีขึ้น

7. การเรียนรู้ที่เชื่อมโยงกับชีวิตจริง

Pascual และคณะ (2021) กล่าวถึงประโยชน์ของ RBL ในการเชื่อมโยงเนื้อหาการเรียนรู้ออกไปสู่อุปสรรคในชีวิตประจำวันของผู้เรียน ซึ่งช่วยให้การเรียนรู้มีความหมายและน่าสนใจมากขึ้น

8. การวิเคราะห์ผลสัมฤทธิ์ด้วยโมเดลการตัดสินใจ

การศึกษาโดย Zhou และคณะ (2024) ใช้โมเดลการตัดสินใจเพื่อวิเคราะห์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในบริบทของ RBL พบว่าการสนับสนุนจากเครือข่ายการเรียนรู้มีบทบาทสำคัญในการเพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา

จากการทบทวนวรรณกรรม พบว่า RBL เป็นแนวทางการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพในหลากหลายบริบททางการศึกษา ทั้งในด้านการพัฒนาทักษะ การเพิ่มแรงจูงใจ และการประยุกต์ใช้เทคโนโลยี การเรียนรู้แบบวิจัยยังช่วยเชื่อมโยงเนื้อหาชีวิตจริง ทำให้ผู้เรียนสามารถสร้างความรู้และทักษะที่นำไปใช้ได้จริงในอนาคต

ทักษะชีวิตของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ

ทักษะชีวิต (Life Skills) เป็นความสามารถที่จำเป็นในการดำรงชีวิตอย่างมีประสิทธิภาพ ทักษะนี้รวมถึงความสามารถในการจัดการกับปัญหา การตัดสินใจ และการสื่อสาร ซึ่งมีความสำคัญอย่างยิ่งสำหรับนักเรียนในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) ที่เตรียมตัวก้าวเข้าสู่ตลาดแรงงานและสังคม งานวิจัยในด้านนี้ชี้ให้เห็นว่า ทักษะชีวิตช่วยเสริมสร้างความสามารถในการเรียนรู้ การทำงาน และการพัฒนาตนเองของผู้เรียนอย่างยั่งยืน

1. ความสำคัญของทักษะชีวิตในระดับ ปวช. ทักษะชีวิตถือเป็นหัวใจสำคัญสำหรับนักเรียน ปวช. เนื่องจากช่วยให้นักเรียนสามารถจัดการกับปัญหาในชีวิตประจำวันและสถานการณ์การทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ งานวิจัยโดย Cahill et al. (2021) ระบุว่าทักษะชีวิต เช่น การคิดวิเคราะห์ การแก้ปัญหา และการจัดการอารมณ์ เป็นปัจจัยที่ช่วยให้นักเรียนมีความพร้อมทั้งในด้านการเรียนและการทำงานในอนาคต

2. ประเภทของทักษะชีวิตที่จำเป็น ตามที่ WHO (2021) ได้ระบุไว้ ทักษะชีวิตแบ่งออกเป็นหลายประเภท ซึ่งสามารถนำมาประยุกต์ใช้กับนักเรียนระดับ ปวช. ได้แก่

- ทักษะการคิดวิเคราะห์: การพิจารณาปัญหาและหาวิธีแก้ไขอย่างเหมาะสม
- ทักษะการสื่อสาร: ความสามารถในการแสดงความคิดและความรู้สึกอย่างชัดเจน
- ทักษะการตัดสินใจ: การเลือกทางเลือกที่เหมาะสมและมีเหตุผล
- ทักษะการจัดการอารมณ์และความเครียด: การควบคุมอารมณ์ในสถานการณ์ต่าง ๆ

3. การพัฒนาทักษะชีวิตผ่านการเรียนการสอน การพัฒนาทักษะชีวิตในระดับ ปวช. สามารถทำได้ผ่านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นการปฏิบัติจริง Anderson et al (2022) พบว่าการเรียนรู้แบบกิจกรรมกลุ่ม (Group-based Learning) ช่วยเสริมสร้างความร่วมมือและการสื่อสารในกลุ่มนักเรียนได้ดี นอกจากนี้ การเรียนรู้แบบโครงงาน (Project-based Learning) ยังช่วยให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาทักษะการแก้ปัญหาและการคิดวิเคราะห์ผ่านสถานการณ์จริง

4. บทบาทของครูและสถาบันการศึกษา Smith (2023) เน้นว่าบทบาทของครูในฐานะผู้ชี้แนะแนวทางและผู้สร้างสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมทักษะชีวิตมีความสำคัญ ครูควรสนับสนุนให้นักเรียนได้ทดลองและเรียนรู้ผ่านประสบการณ์จริง ขณะที่สถาบันการศึกษาควรจัดหาโปรแกรมและกิจกรรมที่มุ่งเน้นการพัฒนาทักษะชีวิต เช่น การฝึกงาน การจำลองสถานการณ์ในที่ทำงาน และการให้คำปรึกษาเชิงจิตวิทยา

5. ความท้าทายในการพัฒนาทักษะชีวิต แม้ว่าทักษะชีวิตจะมีความสำคัญ แต่การพัฒนาทักษะเหล่านี้ยังคงเผชิญกับข้อจำกัด เช่น การขาดแคลนทรัพยากรและเวลาในการสอน Jones et al (2022) ระบุว่า หลายสถาบันยังเน้นเนื้อหาวิชาการมากกว่าการฝึกทักษะชีวิต ทำให้นักเรียนขาดโอกาสพัฒนาทักษะที่สำคัญในการดำรงชีวิต

6. แนวทางการพัฒนาทักษะชีวิตในอนาคต เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการพัฒนาทักษะชีวิตสำหรับนักเรียนระดับ ปวช. ควรมีการปรับปรุงหลักสูตรและรูปแบบการเรียนการสอน เช่น การบูรณาการทักษะชีวิตเข้ากับเนื้อหาวิชาการ (Integrated Curriculum) การใช้เทคโนโลยีและสื่อดิจิทัลในการสอน (Digital Learning Tools) การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร เช่น การบรรยายจากผู้เชี่ยวชาญในอุตสาหกรรม

สามารถกล่าวสรุปได้ว่า ทักษะชีวิตเป็นองค์ประกอบสำคัญที่ช่วยให้นักเรียนระดับ ปวช. สามารถปรับตัวและเติบโตในสังคมและสถานที่ทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ การพัฒนาและส่งเสริมทักษะเหล่านี้ควร

เป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนการสอน โดยมีครูและสถาบันการศึกษาเป็นผู้สนับสนุนหลัก เพื่อให้นักเรียนพร้อมเผชิญกับความท้าทายในโลกปัจจุบัน

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงปริมาณ พื้นที่วิจัย คือ วิทยาลัยเทคนิคพิษณุโลก สถาบันการอาชีวศึกษาภาคเหนือ 3 ประชากร คือ นักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.1) สาขาช่างไฟฟ้า วิทยาลัยเทคนิคพิษณุโลก จำนวน 80 คน กลุ่มตัวอย่าง นักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.1) กลุ่ม 1-2 สาขาช่างไฟฟ้า วิทยาลัยเทคนิคพิษณุโลก จำนวน 40 คน ใช้วิธีการคัดเลือกแบบ Cluster Random Sampling ได้มา โดย โดยใช้กลุ่มเรียนเป็นหน่วยการสุ่ม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย มี 2 ชนิด ได้แก่ 1) แบบทดสอบ ศึกษาหลักสูตรระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ พ.ศ.2562 คำอธิบายรายวิชา ของรายวิชา สมรรถนะรายวิชาและจุดประสงค์ประสงค์การเรียนรู้ วิธีการสร้างข้อสอบตามแนวคิดของ พิชิต ฤทธิ์จรูญ (2564) ร่างข้อสอบปรนัย เพื่อวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน จำนวน 40 ข้อ ซึ่งต้องการใช้จริง 30 ข้อ ให้ครอบคลุมเนื้อหา จุดประสงค์ทั่วไป และจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม เป็นแบบปรนัยเลือกตอบ 4 ตัวเลือก ไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบคุณภาพของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิเคราะห์ข้อมูลการหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามของแบบสอบกับ ผลการเรียนรู้ที่คาดหวังและพิจารณาคัดเลือกให้ได้ข้อสอบที่มีคะแนนเฉลี่ยตั้งแต่ 0.60 ขึ้นไป นำไปทดลองใช้กับนักเรียนระดับปวช. 2 วิทยาลัยเทคนิคพิษณุโลก จำนวน 40 คน ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง ที่ผ่านการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์เพื่อพัฒนาทักษะชีวิตมาแล้ว มาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.80 2) แบบสอบถาม ศึกษาเอกสารเกี่ยวกับ การประเมินความพึงพอใจ สร้างแบบประเมินความคิดเห็นตามแบบ Likert คือ มาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) จำนวน 15 ข้อให้ครอบคลุมขั้นตอนต่างๆ ของการสอนตามแผนการเรียนการสอน โดยใช้การวิจัยเป็นฐาน ซึ่งการแปลความหมายโดยการกำหนดเกณฑ์การประเมินความคิดเห็น 5 และนำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญด้านการวัดและประเมินผล ด้านการจัดการเรียนการสอน จำนวน 3 คน เพื่อประเมินความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) หาค่า IOC (Index of Item Objective Congruence) พิจารณาเลือกข้อรายการที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.6 ขึ้นไป นำแบบสอบถามที่ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความตรงด้านเนื้อหาและปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้ (Try - out) กับนักเรียนที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ นำข้อมูลมาคำนวณค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยวิธีของครอนบัก (Cronbach's Alpha Coefficient) ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.81 นำข้อมูลเชิงปริมาณมาวิเคราะห์ด้วยสถิติ ค่าเฉลี่ย (\bar{x}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และ t-test Independent

ผลการวิจัย

1. ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 พัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้วิชาวิทยาศาสตร์ เพื่อพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.1) สาขาช่างไฟฟ้า พบว่า ประสิทธิภาพของแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิจัยเป็นฐาน วิชา วิทยาศาสตร์ เพื่อพัฒนาทักษะชีวิต โดยภาพรวมมีค่าเท่ากับ 86.18/83.32

2. ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.1) สาขาช่างไฟฟ้า วิทยาลัยเทคนิคพิษณุโลก ระหว่างกลุ่มที่ใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้การวิจัยเป็นฐานกับการเรียนปกติ พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนวิชา วิทยาศาสตร์

เพื่อพัฒนาทักษะชีวิต ที่เรียนโดยใช้แผนการจัดการเรียนการสอนโดยใช้วิจัยเป็นฐานหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

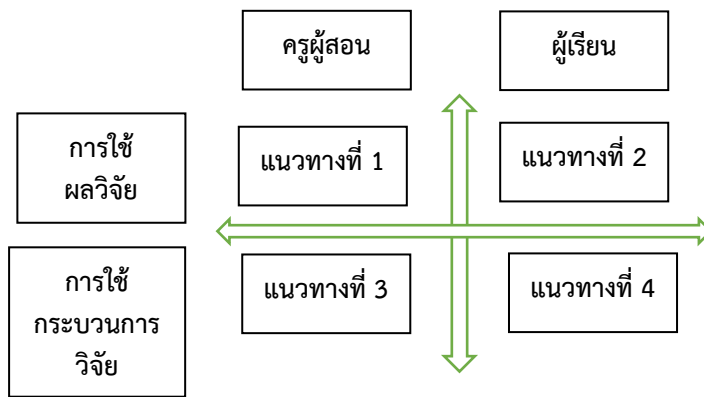
3. ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 ศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.1) สาขาช่างไฟฟ้า วิทยาลัยเทคนิคพิษณุโลกที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้การวิจัยเป็นฐาน พบว่า ความพึงพอใจของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) สาขาช่างไฟฟ้าที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้การวิจัยเป็นฐาน วิชา วิทยาศาสตร์เพื่อพัฒนาทักษะชีวิต ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.38$, S.D. = 0.46)

อภิปรายผลการวิจัย

งานวิจัยนี้พบว่า 1) แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้การวิจัยเป็นฐานในวิชาวิทยาศาสตร์เพื่อพัฒนาทักษะชีวิตมีประสิทธิภาพสูงกว่าเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนดไว้ (80/80) โดยมีค่าเฉลี่ย 86.18/83.32 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Arifin (2022) ที่ระบุว่า การเรียนรู้โดยใช้การวิจัยเป็นฐาน (RBL) สามารถนำไปใช้ผ่านกลยุทธ์การสอนที่หลากหลายและมีผลลัพธ์ที่แตกต่างกันตามทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 2) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนหลังการเรียนรู้ด้วยแผนการสอนนี้สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาโดย Ruiz-Martín (2024) ที่พบว่า การใช้เทคนิคการเรียนรู้ที่สนับสนุนโดยการวิจัยทางปัญญาช่วยเพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน นอกจากนี้ นักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) สาขาช่างไฟฟ้า แสดงความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้การวิจัยเป็นฐานในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาโดย Sharma (2023) ที่พบว่า การเรียนรู้ที่เน้นการวิจัยช่วยเพิ่มความพึงพอใจและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนในสาขาวิทยาศาสตร์สุขภาพ การจัดการเรียนรู้โดยใช้การวิจัยเป็นฐานยังส่งเสริมการทำงานร่วมกัน การคิดวิเคราะห์ และการปฏิบัติจริงของนักเรียน ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาโดย Gao (2020) ที่พบว่า การเรียนรู้ที่เน้นการวิจัยช่วยพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์และการแก้ปัญหาของนักเรียน 3) ความพึงพอใจของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) สาขาช่างไฟฟ้าที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้การวิจัยเป็นฐาน วิชา วิทยาศาสตร์เพื่อพัฒนาทักษะชีวิต ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้วิจัยได้ศึกษาจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง นำมาวิเคราะห์ผลของการสอนโดยใช้วิจัยเป็นฐาน ออกแบบการสอนโดยคำนึงถึงจิตวิทยาการเรียนรู้ สภาพแวดล้อมและกิจกรรมการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับความต้องการของนักเรียน

สรุปองค์ความรู้

องค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัย คือ รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบวิจัยเป็นฐาน Research-based learning (RBL) สำหรับอาชีวศึกษา มีแนวทาง 4 แนวทาง ผู้สอนสามารถเลือกใช้ให้เหมาะสมกับเนื้อหาสาระ วิชา วัตถุประสงค์ สถานการณ์ และศักยภาพของผู้เรียน ได้แก่ 1) ผู้สอนนำผลการวิจัยมาใช้ในการสอน 2) ผู้เรียนนำผลการวิจัยที่เกี่ยวข้องมาใช้ประกอบกับเรื่องที่ต้องการเรียนรู้ 3) ผู้สอนใช้กระบวนการวิจัยในการสอน และ 4) ผู้เรียนทำวิจัยในเรื่องที่ต้องการเรียนรู้

ภาพที่ 1 แนวทางการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิจัยเป็นฐาน

เป็นแนวทางที่ครูผู้สอนนำผลการวิจัยมาใช้ประกอบการจัดการเรียนรู้ ช่วยให้ผู้เรียนขยายขอบเขตของความรู้ที่ทันสมัยและเสริมให้ผู้เรียนมีความรู้เพิ่มขึ้น สืบค้นและศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสาระการเรียนรู้ที่เรียนรู้ด้วยตนเอง สำหรับแนวการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิจัยเป็นฐาน และครูผู้สอนและผู้เรียนใช้กระบวนการวิจัยในการจัดการเรียนรู้นำมาบูรณาการ ในเนื้อหาสาระวิชา ตามขั้นตอน 4 ขั้นตอน คือ 1) ตั้งคำถาม 2) เตรียมการค้นหาคำตอบ 3) ดำเนินการค้นหาและตรวจสอบคำตอบ และ 4) สรุปและนำเสนอผลการค้นหาคำตอบ

ในส่วนของการประเมินการเรียนรู้ของผู้เรียนในรายวิชาที่จัดการเรียนรู้โดยใช้การวิจัยเป็นฐานนั้น นอกจากมีการประเมินผลเมื่อเสร็จสิ้นการสอนแล้วควรประเมินกระบวนการและทักษะต่าง ๆ ที่เป็นขั้นตอนที่ต้องการให้เกิดกับผู้เรียนด้วย เช่น กระบวนการคิด กระบวนการวางแผน กระบวนการแสวงหาความรู้ กระบวนการประเมินข้อมูล ดังนั้นผู้สอนจึงต้องเตรียมการและวางแผนให้ดีกว่าต้องประเมินอะไร เพื่ออะไร ซึ่งในการประเมินผลนั้นอาจต้องใช้แบบทดสอบหรือเครื่องมือทางการประเมินที่ต้องประเมินทั้งเนื้อหาและวิธีการรวมทั้ง การสังเกตของผู้สอนเองสำหรับการประเมินการสอนมีลักษณะคล้ายคลึงกับการประเมินการเรียนรู้ คือ ผู้สอนต้องดูกระบวนการและขั้นตอนต่าง ๆ ว่าดำเนินไปอย่างเหมาะสมตามแผนที่วางไว้หรือไม่ ก่อให้เกิดผลแก่ผู้เรียนอย่างไรบ้าง ซึ่งครูผู้สอนสรุปเป็นผลการประเมินของตนเองได้ด้วยสายตาหรืออาจใช้แบบประเมินช่วยด้วยก็ได้

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1.1 ก่อนดำเนินการสอนโดยการใช้วิจัยเป็นฐานผู้สอนต้องศึกษาวิเคราะห์หลักสูตร จุดประสงค์รายวิชา สมรรถนะรายวิชา คำอธิบายรายวิชาที่จะนำมาสอนให้เข้าใจ และเลือกเนื้อหาที่เหมาะสม และสามารถใชสอนโดยใช้วิจัยเป็นฐานได้

1.2 ผู้สอนควรมีการศึกษาในเรื่องของสื่อและนวัตกรรมในการสอนโดยใช้วิจัยเป็นฐานให้เข้าใจ เห็นจุดอ่อน จุดเด่นของงานวิจัยเพื่อที่จะได้ให้ข้อเสนอแนะแก่นักเรียนได้อย่างดี

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาการจัดการเรียนรู้โดยใช้การวิจัยเป็นฐานร่วมกับ Active learning เพื่อพัฒนาความสามารถในการคิดและความสามารถในการแก้ปัญหา

2.2 ควรมีการศึกษาการจัดการเรียนรู้โดยใช้การวิจัยเป็นฐาน เพื่อพัฒนาสมรรถนะของผู้เรียน ในด้านทักษะ ความรู้ ความสามารถในการประยุกต์ใช้และความรับผิดชอบ และคุณธรรม จริยธรรมและคุณลักษณะที่พึงประสงค์

References

- Arifin, Z., Hanafi, I., & Mukti, A. (2022). Research-based learning strategies in vocational education for 21st-century skills development. *International Journal of Educational Learning Systems*, 10(3), 45-60.
- Dahalan, F., Alias, N., & Shaharom, M. S. N. (2024). Gamification and game-based learning for vocational education and training: A systematic literature review. *Education and Information Technologies*, 29, 1279–1317.
- Dewi, R. S., & Primayana, K. H. (2022). Problem-based blended learning models in vocational education: A literature review. *International Journal of Information and Education Technology*, 13(12), 2011–2018.
- Gao, L., Xu, D., & Li, Y. (2023). Collaborative learning and critical thinking enhancement through research-based learning. *Educational Research Review*, 18(4), 112-128.
- Hanif, M., et al. (2021). The project-based learning management process for vocational and technical education in Thailand. *Higher Education Studies*, 11(2), 25–35.
- Jang, S., Nguyen, D., & Wong, T. (2023). Integrating AI tools into RBL for personalized learning. *AI in Education*, 10(3), 157–167.
- Nguyen, T. H., & Linh, D. (2023). Creativity in RBL: Evidence from STEM education. *Educational Research Review*, 15, 98–110.
- Pascual, L., & Ortiz, M. (2021). Real-world problem-solving through RBL. *Learning Environments Research*, 24(4), 377–391.
- Ruiz-Martín, A., González-Martín, M. C., & Morales-Bueno, P. (2024). Enhancing academic achievement through cognitive research-supported techniques in education. *Cognitive Research: Principles and Implications*, 9(1), 123-140.
- Singh, R., et al. (2022). Research-based learning in EFL classrooms. *Journal of Language Teaching*, 16(7), 354–367.
- Singcharoern, T. (2000). The satisfaction of Grade 7 students at Wang Klai Kangwon School And RajaprajanugrohSchool under Royal Patronage with the satellite-based distance learning method. Bangkok: Ramkhamhaeng University.
- Suwattana, S. (2021). Book Title. Bangkok: Example Publisher.
- Sharma, P., Mehta, A., & Roy, K. (2023). Research-based learning and its impact on academic satisfaction in health sciences. *Asia-Pacific Education Researcher*, 12(2), 210-225.
- Zhou, H., Li, X., & Tang, Y. (2024). Decision-making models in evaluating RBL outcomes. *Journal of Educational Psychology*, 22(5), 455–472.

ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการบริหารและพัฒนาองค์กรของเทศบาลตำบลท่าขนุน
อำเภอทองผาภูมิ จังหวัดกาญจนบุรี

THE FACTORS INFLUENCING THE SUCCESS OF MANAGEMENT AND DEVELOPMENT IN THE
THA KHANUN SUBDISTRICT MUNICIPALITY THONG PHA PHUM DISTRICT
KANCHANABURI PROVINCE

ลัดดาวัลย์ ประมุลพงษ์¹, วิราสิณี สิริศรีเกษตร², จักรินทร์ นิลตะโก³, ณัฐพัชร์ ชะอุ่ม⁴

Laddawan Pramoonpong¹, Virasinee Sirisrikaset², Jakkarin Niltako³, Nattaphat Chaum⁴

สาขารัฐประศาสนศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี

Department of Public Administration, Faculty of Humanities and Social Sciences,

Kanchanaburi Rajabhat University

E-mail: 65122080328@kru.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จต่อการบริหารและพัฒนาองค์กรของเทศบาลตำบลท่าขนุน อำเภอทองผาภูมิ จังหวัดกาญจนบุรี 2) เพื่อเป็นแนวทางในการบริหารและพัฒนาให้แก่องค์กรอื่นๆ ต่อไป เป็นการศึกษาวิจัยเชิงปริมาณ โดยมีกรอบการศึกษาวิจัย โดยใช้แนวคิดการบริหารจัดการทรัพยากรมนุษย์ และกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือบุคลากรของเทศบาลตำบลท่าขนุน อำเภอทองผาภูมิ จังหวัดกาญจนบุรี จำนวนประชากรทั้งหมด 77 คน และได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 24 คน ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล และนำมาวิเคราะห์โดยใช้การสุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจงเช่น ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า 1) ระดับปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาในแต่ละด้านพบว่า ด้านการดำรงสมาชิกภาพและเป็นส่วนหนึ่งขององค์กร มีการเข้าร่วมกิจกรรมขององค์กร โดยมีค่าเฉลี่ยสูงสุดที่ $(\bar{X} = 4.71)$ และ $S.D. = 0.54)$ 2) นำเสนอแนวทางในการพัฒนาองค์กร เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยแต่ละด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าคะแนนเฉลี่ยสูงสุดไปจนถึงต่ำสุด 1.ด้านการดำรงสมาชิกภาพและการเป็นส่วนหนึ่งขององค์กร $(\bar{X} = 4.71)$ 2. ด้านลักษณะงาน มีความรู้ความเข้าใจในหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย $(\bar{X} = 4.63)$ 3.ด้านความพยายามทุ่มเทปฏิบัติงานเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ขององค์กร ปฏิบัติตามนโยบายขององค์กรอย่างเคร่งครัด $(\bar{X} = 4.63)$ 4.ด้านรู้สึกภูมิใจเมื่อได้ยินบุคคลอื่นกล่าวถึงองค์กรในทางที่ดี $(\bar{X} = 4.63)$ 5.ด้านความมั่นคงและความก้าวหน้า $(\bar{X} = 4.42)$

คำสำคัญ : ปัจจัย, ความสำเร็จ, การพัฒนา, การบริหาร, เทศบาลตำบล

Abstract

This research aims to 1) study the factors affecting the success of the administration and development of the organization of Tha Khanun Subdistrict Municipality, Thong Pha Phum District, Kanchanaburi Province, and 2) provide guidelines for administration and development for other organizations in the future. This is a quantitative research study with a research framework using the concept of human resource management. The sample group used in this research is personnel of Tha Khanun Subdistrict Municipality, Thong Pha Phum District, Kanchanaburi Province, totaling 77 people and 24 samples. A questionnaire was used as a tool for data collection and analysis using specific sampling methods such as mean and standard deviation. The research results found that 1) The level of factors affecting success is at a high level overall. When considering each aspect, it was found that the aspect of membership and being part of the organization had the highest average participation in the organization's activities ($\bar{X} = 4.71$ and S.D. = 0.54). 2) Present guidelines for organizational development. When considering the average values of each aspect, it was found that the aspects with the highest to lowest average scores were: 1. Membership and being part of the organization ($\bar{X} = 4.71$) 2. Nature of work Having knowledge and understanding of the duties that have been given ($\bar{X} = 4.63$) 3. In terms of effort and dedication to work in order to achieve the organization's objectives, strictly following the organization's policies ($\bar{X} = 4.63$) 4. In terms of feeling proud when hearing other people talk about the organization in a good way ($\bar{X} = 4.63$) 5. In terms of stability and advancement ($\bar{X} = 4.42$)

Keywords : Factor , Success , Development , Management , Subdistrict Municipality

บทนำ

ปัจจุบันองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้เข้ามามีบทบาทในวิถีชีวิตของประชาชนทั่วไปอำนาจจากรัฐบาลกลางได้ถ่ายโอนไปยังท้องถิ่น บทบาทของเทศบาลและองค์การบริหารส่วนตำบลต้องเปลี่ยนจากการเป็นผู้ดำเนินการเอง มาเป็นผู้ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน เพื่อให้เกิดการดำเนินงานร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและหน่วยงานอื่นๆ เช่น สถาบันทางวิชาการและองค์กรพัฒนาเอกชน การสร้างความร่วมมือในเรื่องบริการสาธารณะ เช่น การจัดการขยะและการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบริการและดูแลทุกข์ และ สุข ของประชาชนการมีบทบาทนี้ยังรวมถึงการสร้างเครือข่ายระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและการส่งเสริมประชาธิปไตย โดยยึดหลักการประชาธิปไตย เช่น การเลือกตั้งเสรี การใช้สิทธิ์คัดค้าน และการเคารพสิทธิผู้อื่น ตลอดจนการปลูกฝังจิตสำนึกประชาธิปไตยในสังคมท้องถิ่น ซึ่งจะนำไปสู่การสร้างความเข้มแข็งและการพัฒนาท้องถิ่นอย่างยั่งยืน Office of the Election Commission (2019)

เทศบาลตำบลท่าขนุน เป็นตำบล 1 ใน 7 ตำบลของอำเภอทองผาภูมิ แบ่งการปกครองออกเป็น 5 หมู่บ้าน ได้แก่ หมู่ที่ 1 บ้านท่าขนุน หมู่ที่ 2 บ้านองอิ หมู่ที่ 3 บ้านปรังกาสิ หมู่ที่ 4 บ้านอู่ล่อง และหมู่ที่ 5 บ้านหินแหลม ได้รับยกฐานะจากสภาตำบลท่าขนุนเป็นองค์การบริหารส่วนตำบลท่าขนุนตามประกาศกระทรวงมหาดไทย องค์การบริหารส่วนตำบลจัดตั้ง เมื่อวันที่ 2 มีนาคม พ.ศ.2538 ในระยะเริ่มแรก ใช้ที่ว่าการ

อำเภอทองผาภูมิ (หลังเก่า) เป็นที่ทำการ ต่อมาปี พ.ศ.2545 ได้จัดซื้อที่ดินเป็นขององค์การบริหารส่วนตำบลเอง จำนวน 40 ไร่ พร้อมก่อสร้างอาคารสำนักงานขึ้นโดยใช้เลขที่ 236 หมู่ 1 ตำบลท่าขนุน ตัดทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 323 และวันที่ 29 มิถุนายน พ.ศ.2554 องค์การบริหารส่วนตำบลท่าขนุนได้ยกฐานะเป็นเทศบาลตำบลท่าขนุน ตามประกาศกระทรวงมหาดไทย และได้รับรางวัลองค์กรดีเด่นแห่งปี ประจำปี 2564 สาขาบริหารและพัฒนาองค์กร บริหารงานโดยนายกเทศมนตรีตำบลท่าขนุน เป็นองค์กรที่ประสบความสำเร็จ สร้างคุณประโยชน์ต่อสังคมและประเทศชาติ นับเป็นรางวัลเชิดชูเกียรติให้กับองค์กรที่มีการบริหารจัดการภายในองค์กรอย่างเป็นระบบเป็นแบบอย่างที่ดีในการพัฒนาศักยภาพด้านการบริหารงานควบคู่ไปกับการพัฒนาองค์กร เพื่อเป็นประโยชน์ต่อประชาชนอย่างสูงสุด และศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลตำบลท่าขนุนได้รับการคัดเลือก “1 อำเภอ 1 ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กต้นแบบการบริหารจัดการที่ดี” ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 Thakhanun Subdistrict Administrative Organization (2021)

จากเหตุผลข้างต้น ผู้ศึกษาวิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาวิจัยในพื้นที่เทศบาลตำบลท่าขนุน เนื่องจากพื้นที่นี้กำลังเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงในการพัฒนาและการปรับตัวขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เทศบาลตำบลท่าขนุนได้เปลี่ยนบทบาทจากผู้ดำเนินการเองเป็นผู้ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนและการสร้างความร่วมมือกับหน่วยงานต่างๆ เช่น สถาบันการศึกษาและองค์กรพัฒนาเอกชน การจัดการบริการสาธารณะ เทศบาลตำบลท่าขนุนจะมีการพัฒนาและได้รับรางวัลในด้านการบริหารจัดการ แต่ยังคงมีปัญหาที่ต้องได้รับการแก้ไข เช่น การพัฒนาคุณภาพการบริการให้ครอบคลุมและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานให้รองรับความต้องการของประชาชนได้ดีขึ้นจึงมีความสำคัญในการเสนอแนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมที่เหมาะสม การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนและการร่วมมือกับหน่วยงานต่างๆ เพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน ซึ่งสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาท้องถิ่นอื่นๆ ในจังหวัดกาญจนบุรีต่อไป.

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จต่อการบริหารและพัฒนาเทศบาลตำบลท่าขนุน อำเภอทองผาภูมิ จังหวัดกาญจนบุรี
2. เพื่อเป็นแนวทางในการบริหารและพัฒนาให้แก่องค์กรอื่นๆ ต่อไป

การทบทวนวรรณกรรม

การวิจัยเรื่อง “ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการบริหารและพัฒนาองค์กร ของเทศบาลตำบลท่าขนุน อำเภอทองผาภูมิ จังหวัดกาญจนบุรี” ได้ทำการศึกษาค้นคว้าและรวบรวมข้อมูลดังต่อไปนี้

1.ความเข้าใจในหน้าที่ที่รับผิดชอบ

การได้รับมอบหมายงานและมีความเข้าใจในหน้าที่ที่รับผิดชอบมีผลสำคัญต่อความสำเร็จในการทำงาน โดยต้องไม่ถูกควบคุมมากเกินไปเพื่อให้มีอิสระในการทำงาน Sichanangsu, R. (2017).ซึ่งสอดคล้องกับ Herzberg, F. (1959) ที่ระบุว่าแม้การมอบหมายงานที่เหมาะสมจะเป็นปัจจัยจำเป็นให้เกิดแรงจูงใจ แต่หากไม่ได้รับการตอบสนองที่ดีอาจนำไปสู่ความไม่พึงพอใจในงาน

2. ความมั่นคงในงาน

การมีความมั่นคงในงานที่ทำอยู่ช่วยส่งเสริมความสำเร็จในการบริหาร โดยต้องมีการกำหนดหน้าที่และมาตรฐานที่ชัดเจน รวมถึงการจัดหาสภาพแวดล้อมที่มีมาตรฐานเพื่อความมั่นคงในการทำงาน Peerapong, K., & Thanawit, T. (2020). การบริหารที่ดีจะช่วยให้องค์กรเติบโตและมีเสถียรภาพในระยะยาว

3. การปฏิบัติตามนโยบายขององค์กร

การที่พนักงานเต็มใจและยินดีที่จะปฏิบัติตามนโยบายขององค์กรอย่างเคร่งครัดเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งเสริมให้การบริหารมีประสิทธิภาพ ผู้บริหารควรส่งเสริมการยึดมั่นในกฎระเบียบและการปรับปรุงกระบวนการสื่อสารให้โปร่งใส Thanabodi, T. (2017). การสร้างความเข้าใจร่วมกันระหว่างรัฐและประชาชนก็เป็นสิ่งสำคัญในการพัฒนาองค์กร

4. การรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งขององค์กร

การเป็นส่วนหนึ่งขององค์กรมีความสำคัญในการส่งเสริมความสำเร็จ บุคลากรที่มีความรู้ความสามารถและความทุ่มเทในการทำงานจะมีบทบาทสำคัญในการผลักดันความสำเร็จขององค์กร การสร้างขวัญกำลังใจให้บุคลากรจะช่วยกระตุ้นการทำงานและส่งผลให้การดำเนินโครงการประสบผลสำเร็จ Jirapot, S. (2019).

5. การพัฒนาองค์กร

การพัฒนาองค์กรเป็นการปรับปรุงการแก้ไขปัญหาภายในองค์กรโดยใช้วิธีการและทฤษฎีทางพฤติกรรมศาสตร์ เพื่อเสริมสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่มุ่งเน้นการทำงานเป็นทีม โดยต้องการความร่วมมือจากที่ปรึกษาและการวิจัยปฏิบัติ French, W. L., & Bell, C. H. (1978). การพัฒนานี้จะช่วยให้องค์กรมีความภาคภูมิใจและสามารถแก้ไขปัญหาภายในองค์กรได้อย่างมีประสิทธิภาพ

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาวิจัยเชิงปริมาณ โดยศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จต่อการบริหารและพัฒนาเทศบาลตำบลท่าขนุน อำเภอทองผาภูมิ จังหวัดกาญจนบุรี ขนาดตัวอย่างถูกคำนวณโดยใช้สูตรของ Krejcie และ Morgan (1970) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% และระดับความคลาดเคลื่อน $\pm 5\%$ ดังนั้น กลุ่มตัวอย่างของการวิจัยครั้งนี้มี ทั้งหมด 24 คน คือประชากรผู้ผ่านการตรวจสอบคุณสมบัติตามปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการบริหารและพัฒนาองค์กร ของตำบลท่าขนุน อำเภอทองผาภูมิ จังหวัดกาญจนบุรี ปี พ.ศ. 2567 ของตำบลท่าขนุน อำเภอทองผาภูมิ จังหวัดกาญจนบุรี ปี พ.ศ. 2567 โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลและนำมาวิเคราะห์และนำเสนอโครงการโดยใช้การสุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง (purposive sampling)

1. วิธีการคัดเลือกประชากร

ประชากร: (Population) : บุคลากรของเทศบาลตำบลท่าขนุน อำเภอทองผาภูมิ จังหวัดกาญจนบุรี จำนวนทั้งหมด 77 คน

กลุ่มตัวอย่าง: (Sample) จำนวน 24 คน ซึ่งเลือกจากประชากรที่มีคุณสมบัติตรงตามเกณฑ์ที่กำหนด ในปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการบริหารและพัฒนาองค์กร

วิธีการคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่าง: ขนาดกลุ่มตัวอย่างถูกคำนวณโดยใช้ วิธีของ Krejcie & Morgan ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% และความคลาดเคลื่อน $\pm 5\%$ ซึ่งคำนวณได้ว่าขนาดกลุ่มตัวอย่างที่เหมาะสมคือ 24 คน

2. เครื่องมือในการวิเคราะห์ข้อมูล

- 2.1 การแจกแจงความถี่ (Frequency Distribution): ใช้เพื่อดูการกระจายตัวของข้อมูลในแต่ละหมวดหมู่
- 2.2 การคำนวณร้อยละ (Percentage): ใช้เพื่อแสดงข้อมูลในรูปแบบเปอร์เซ็นต์
- 2.3 การหาค่าเฉลี่ย (Mean, \bar{X}): ใช้เพื่อหาค่ากลางของข้อมูล
- 2.4 การคำนวณค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation): ใช้ในการวัดการกระจายของข้อมูล

3. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล

การเก็บข้อมูลใช้ แบบสอบถาม (Questionnaire) ซึ่งประกอบด้วย 3 ส่วนหลัก

ส่วนที่ 1: ข้อมูลทั่วไป - เกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลของผู้เข้าร่วมการวิจัย

ส่วนที่ 2: ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการบริหารและพัฒนาองค์กร - เกี่ยวกับปัจจัยต่างๆ ที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการบริหารและพัฒนาเทศบาลตำบลท่าขนุน

ส่วนที่ 3: ข้อเสนอแนะ - เกี่ยวกับความคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะจากผู้เข้าร่วมเกี่ยวกับการพัฒนาองค์กร

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จต่อการบริหารและพัฒนาเทศบาล ตำบลท่าขนุน อำเภอทองผาภูมิ จังหวัดกาญจนบุรี

การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จต่อการบริหารและพัฒนาเทศบาลตำบลท่าขนุน อำเภอทองผาภูมิ จังหวัดกาญจนบุรี โดยกลุ่มตัวอย่าง คือ บุคลากรในเทศบาลตำบลท่าขนุน จำนวน 24 คน พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงคิดเป็นร้อยละ 70.84 ส่วนใหญ่มีอายุ ระหว่าง 40-60 ปี คิดเป็นร้อยละ 62.50 ส่วนใหญ่จะมีระยะเวลาปฏิบัติงาน ระหว่าง น้อยกว่า 10 ปี คิดเป็นร้อยละ 33.34 ส่วนใหญ่จะมีตำแหน่งเป็นข้าราชการ คิดเป็นร้อยละ 33.34 ส่วนใหญ่ใช้วุฒิปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 54.17 ส่วนใหญ่รายได้เฉลี่ยต่อเดือน คิดเป็นร้อยละ 25.00 ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

ลักษณะ	ชนิด/กลุ่ม	จำนวน (คน)	ร้อยละ (%)
เพศ	ชาย	7	29.16%
	หญิง	17	70.84%
อายุ	ต่ำกว่า 40 ปี	9	37.50%
	40-60 ปี	15	62.50%
ระยะเวลาการทำงาน	น้อยกว่า 10 ปี	8	33.34%
	10 ปีขึ้นไป	16	66.66%
ตำแหน่ง	ข้าราชการ	8	33.34%
	ลูกจ้างประจำ	16	66.66%
วุฒิการศึกษา	ปริญญาตรี	13	54.17%

	ต่ำกว่าปริญญาตรี	11	45.83%
รายได้เฉลี่ยต่อเดือน	ต่ำกว่า 15,000 บาท	15	62.50%
	15,001 - 21,000 บาท	6	25.00%
	มากกว่า 21,000 บาท	3	12.50%

2. ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จต่อการบริหารและพัฒนาเทศบาลตำบลท่าขนุน อำเภอทองผาภูมิ จังหวัดกาญจนบุรี ด้านลักษณะงาน พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ ระบุว่า การมอบหมายงานที่เหมาะสมกับความรู้ความสามารถของท่าน $\bar{X} = 4.50$ และ $S.D. = 0.50$ ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ระบุว่า ความเข้าใจในหน้าที่ที่ได้รับผิดชอบ $\bar{X} = 4.63$ และ $S.D. = 0.56$ ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ระบุว่า ได้รับงานที่ทำทนายเพื่อให้เกิดการเรียนรู้มากขึ้น $\bar{X} = 4.33$ และ $S.D. = 0.75$

3. ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จต่อการบริหารและพัฒนาเทศบาลตำบลท่าขนุน อำเภอทองผาภูมิ จังหวัดกาญจนบุรี ด้านความมั่นคงและความก้าวหน้า พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ระบุว่า ความมั่นคงกับงานที่ทำอยู่ในขณะนี้ $\bar{X} = 4.33$ และ $S.D. = 0.80$ ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ระบุว่า พัฒนาตนเองเพื่อความก้าวหน้าในงานอยู่เสมอ $\bar{X} = 4.42$ และ $S.D. = 0.70$ ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ระบุว่า ใช้โอกาสเพื่อเพิ่มประสบการณ์ในการทำงาน $\bar{X} = 4.42$ และ $S.D. = 0.64$

4. ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จต่อการบริหารและพัฒนาเทศบาลตำบลท่าขนุน อำเภอทองผาภูมิ จังหวัดกาญจนบุรี ด้านความพยายามทุ่มเทปฏิบัติงานเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ขององค์กร พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ระบุว่า เพิ่มประสบการณ์ความรู้ความสามารถเพื่อความสำเร็จขององค์กร $\bar{X} = 4.38$ และ $S.D. = 0.63$ ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ระบุว่า เต็มใจและยินดีที่จะปฏิบัติตามนโยบายขององค์กรอย่างเคร่งครัด $\bar{X} = 4.63$ และ $S.D. = 0.48$ ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ระบุว่า วางแผนที่จะพัฒนาการทำงานอยู่เสมอ $\bar{X} = 4.42$ และ $S.D. = 0.64$

5. ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จต่อการบริหารและพัฒนาเทศบาลตำบลท่าขนุน อำเภอทองผาภูมิ จังหวัดกาญจนบุรี ด้านการดำรงสมาชิกภาพและเป็นส่วนหนึ่งขององค์กร พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ระบุว่า เข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ขององค์กรสม่ำเสมอ $\bar{X} = 4.71$ และ $S.D. = 0.54$ ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ระบุว่า รู้สึกเป็นส่วนหนึ่งขององค์กร $\bar{X} = 4.42$ และ $S.D. = 0.64$ ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ระบุว่า ตั้งใจที่จะปฏิบัติงานกับองค์กรนี้จนกว่าจะเกษียณอายุราชการ $\bar{X} = 4.29$ และ $S.D. = 0.98$

6. ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จต่อการบริหารและพัฒนาเทศบาลตำบลท่าขนุน อำเภอทองผาภูมิ จังหวัดกาญจนบุรี ด้านความภาคภูมิใจและจงรักภักดีต่อองค์กร พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ระบุว่า การพัฒนาในงานของท่านทำให้องค์กรมีความภาคภูมิใจ $\bar{X} = 4.54$ และ $S.D. = 0.58$ ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ระบุว่า ยินดีจะบอกกับผู้อื่นว่าทำงานที่องค์กรแห่งนี้ $\bar{X} = 4.42$ และ $S.D. = 0.57$ ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ระบุว่า รู้สึกภูมิใจเมื่อได้ยินบุคคลอื่นกล่าวถึงองค์กรในทางที่ดี $\bar{X} = 4.63$ และ $S.D. = 0.48$

ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เพื่อเป็นแนวทางในการบริหารและพัฒนาให้แก่องค์กรอื่นๆ ในปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จต่อการบริหารและพัฒนาเทศบาลตำบลท่าขนุน อำเภอทองผาภูมิ จังหวัดกาญจนบุรี พบว่า

จากการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จต่อการบริหารและพัฒนาเทศบาลตำบลท่าขนุน อำเภอทองผาภูมิ จังหวัดกาญจนบุรี คณะผู้วิจัยสามารถเสนอแนวทางในการบริหารและพัฒนาให้แก่องค์กรอื่นๆ ในปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จต่อการบริหารและพัฒนาเทศบาลตำบลท่าขนุน อำเภอทองผาภูมิ จังหวัดกาญจนบุรี ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 แนวทางในการบริหารและพัฒนาให้แก่องค์กรอื่นๆ ในปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จต่อการบริหารและพัฒนาเทศบาลตำบลท่าขนุน อำเภอทองผาภูมิ จังหวัดกาญจนบุรี

ด้าน	แนวทางในการบริหารและพัฒนา	ค่าเฉลี่ย \bar{X}
1. ลักษณะงาน	- มอบหมายงานตามความสามารถและผลงานที่ผ่านมา เช่น รางวัลหรือการเลื่อนตำแหน่ง - จัดทำคู่มือและให้ข้อมูลเกี่ยวกับค่านิยมและวิสัยทัศน์องค์กร - เรียนรู้เทคโนโลยีใหม่ เช่น Cloud Computing และ Big Data	4.33-4.63
2. ความมั่นคงและก้าวหน้า	จัดค่าตอบแทนที่เหมาะสมและเพิ่มสวัสดิการ เช่น ประกันสุขภาพ - สนับสนุนงบประมาณการพัฒนาบุคลากร - ส่งเสริมการทำงานร่วมกับหน่วยงานอื่นเพื่อเพิ่มประสบการณ์	4.33-4.42
3. ความทุ่มเท	ส่งเสริมการสร้างทีมงานเพื่อเพิ่มความสัมพันธ์และประสิทธิภาพการทำงาน - ใช้กิจกรรมมีส่วนร่วม เช่น การจัดระบบให้คะแนน - สนับสนุนการพัฒนาสายอาชีพ เช่น การสัมมนา	4.38-4.63
4. การเป็นส่วนหนึ่งขององค์กร	- ใช้แพลตฟอร์มดิจิทัลเพื่อเพิ่มการสื่อสารและการมีส่วนร่วม - กระตุ้นให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ - สร้างวัฒนธรรมองค์กรที่สนับสนุนความสุขในการทำงาน	4.29-4.71
5. ความภาคภูมิใจ	- สนับสนุนกิจกรรมที่ช่วยสร้างภาพลักษณ์องค์กร - เข้าร่วมการแข่งขันเพื่อเพิ่มชื่อเสียงองค์กรและความภาคภูมิใจของบุคลากร	4.42-4.63

อภิปรายผลการวิจัย

1. ผลการวิจัยปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการบริหารและพัฒนาองค์กรของ ตำบลท่าขนุน อำเภอทองผาภูมิ จังหวัดกาญจนบุรี พบว่าความเข้าใจในหน้าที่ที่ได้รับผิดชอบ ($\bar{X} = 4.63$) ซึ่งสอดคล้องกับ Sichanangsu, R. (2017) การได้มีโอกาสได้รับมอบหมายหรือมีส่วนร่วมในงานที่ได้รับมอบหมาย ไม่ควบคุมมากเกินไปจนขาดอิสระในการทำงาน ได้แก่ ความเหมาะสมของปริมาณงาน การได้รับความเชื่อถือและไว้วางใจในงานที่รับผิดชอบ เป็นต้น รวมทั้งยังสอดคล้องกับ Herzberg, F. (1959) เป็นปัจจัยที่ค้ำจุนให้เกิดแรงจูงใจในการปฏิบัติงานแต่ไม่ได้เป็นสิ่งกระตุ้นให้ปฏิบัติงานกระตือรือร้นในการทำงานมากขึ้นถ้าไม่มีหรือมีลักษณะที่ไม่ตอบสนองความต้องการจะเกิดความชอบงานและเกิดความไม่พึงพอใจในการทำงาน

2. ผลการวิจัยปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการบริหารและพัฒนาองค์กรของ ตำบลท่าขนุน อำเภอทองผาภูมิ จังหวัดกาญจนบุรี พบว่าความมั่นคงกับงานที่ทำอยู่ในขณะนี้ ($\bar{X} = 4.33$) ซึ่งสอดคล้องกับ Peerapong, K., & Thanawit, T. (2020) การทำงานที่ประสบความสำเร็จ ตามเป้าหมายต้องอาศัยความ

ร่วมมือจากทุกคนในองค์กร ซึ่งแต่ละคนมีบทบาทสำคัญในการทำให้งานสำเร็จ การบริหารที่ดีควรมุ่งเน้นการแก้ไขและระบุปัญหาเพื่อจัดการได้อย่างเหมาะสม พร้อมกำหนดหน้าที่ชัดเจน เพื่อให้การทำงานมีประสิทธิภาพและเกิดความพึงพอใจในผลสำเร็จ นอกจากนี้ ควรจัดสภาพแวดล้อมที่ได้มาตรฐาน เช่น การจัดหาอุปกรณ์คุณภาพและกำหนดภาระงานตามมาตรฐาน เพื่อสร้างความมั่นคงในงานและความเชื่อมั่นในอาชีพ ทั้งนี้สอดคล้องกับแนวคิดที่ว่า การบริหารที่ดีช่วยให้องค์กรเติบโตอย่างมีประสิทธิภาพและส่งเสริมการทำงานในระยะยาว

3. ผลการวิจัยพบว่าความสำเร็จในการบริหารองค์กรตำบลท่าขนุนขึ้นอยู่กับ การปฏิบัติตามนโยบายอย่างเคร่งครัด ($\bar{X} = 4.63$) สอดคล้องกับแนวคิดของ Thanabadee, T. (2017) ที่เน้นให้ผู้บริหารเป็นแบบอย่างที่ดียึดหลักกฎระเบียบ โปร่งใส และตรวจสอบได้ การเปิดรับความคิดเห็นและแก้ปัญหาประชาชนช่วยเสริมการมีส่วนร่วม ควรใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่าและปฏิบัติตามหลักธรรมาภิบาล พร้อมพัฒนานโยบายให้ทันสมัยในด้านการสื่อสาร ควรเพิ่มช่องทางประชาสัมพันธ์ที่หลากหลายและให้ข้อมูลที่ถูกต้อง เพื่อสร้างความเข้าใจระหว่างรัฐและประชาชนในการบริหารองค์กรท้องถิ่นอย่างมีประสิทธิภาพ

4. ผลการวิจัยปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการบริหารและพัฒนาองค์กรของตำบลท่าขนุน อำเภอทองผาภูมิ จังหวัดกาญจนบุรี พบว่ารู้สึกเป็นส่วนหนึ่งขององค์กร ($\bar{X} = 4.42$) ซึ่งสอดคล้อง กับ Jirapot, S. (2019). การเป็นส่วนหนึ่งขององค์กรมีความสำคัญอย่างยิ่งในการส่งเสริมความสำเร็จ จากการศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จว่า การบริหารจัดการองค์กรในด้านต่างๆ มีบทบาทสำคัญในการผลักดันองค์กรให้ประสบผลสำเร็จ การศึกษาชี้ให้เห็นว่า บุคลากรเป็นปัจจัยสำคัญที่สุดในการขับเคลื่อนความสำเร็จขององค์กร โดยเฉพาะบุคลากรที่มีความรู้ ความสามารถ และทุ่มเทในการทำงาน การสร้างขวัญกำลังใจผ่านรางวัลและสิ่งอำนวยความสะดวกช่วยกระตุ้นความมุ่งมั่นและประสิทธิภาพการทำงาน ซึ่งส่งผลให้โครงการก้าวหน้าอย่างมีประสิทธิภาพและสร้างผลเชิงบวกที่ยั่งยืนต่อชุมชน

5. ผลการวิจัยปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการบริหารและพัฒนาองค์กรของ ตำบลท่าขนุน อำเภอทองผาภูมิ จังหวัดกาญจนบุรี พบว่าการพัฒนาในงานของท่านทำให้องค์กรมีความภาคภูมิใจ ($\bar{X} = 4.42$) ซึ่งสอดคล้องกับ French, W. L., & Bell, C. H. (1978) การพัฒนาองค์กรหมายถึงความพยายามในระยะยาวเพื่อปรับปรุงการแก้ไขปัญหาและฟื้นฟูองค์กร โดยเน้นวัฒนธรรมการทำงานเป็นทีมที่ส่งเสริมความร่วมมือภายในองค์กร ด้วยการสนับสนุนจากที่ปรึกษาและการใช้ทฤษฎีทางพฤติกรรมศาสตร์ร่วมกับการวิจัยปฏิบัติ โดยเน้นวัฒนธรรมการทำงานร่วมกันและการสนับสนุนจากผู้เชี่ยวชาญพร้อมอ้างอิงแนวคิดเชิงพฤติกรรมศาสตร์และการวิจัยเป็นหลัก

สรุปองค์ความรู้

จากผลการวิจัย สามารถวิเคราะห์แนวโน้มสำคัญและบทเรียนที่มีผลต่อความสำเร็จในการบริหารและพัฒนาองค์กรของเทศบาลตำบลท่าขนุน ดังนี้ :

- การจัดการงานอย่างเหมาะสม : การมอบหมายงานตามความสามารถและความเข้าใจในหน้าที่มีบทบาทสำคัญในการสร้างความท้าทายและพัฒนาศักยภาพบุคลากร โดยการสนับสนุนเครื่องมือและเทคโนโลยีสามารถช่วยเสริมการทำงานให้มีประสิทธิภาพ
- ความมั่นคงและความก้าวหน้า : ความมั่นคงในงานและการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องช่วยส่งเสริมความมั่นใจและแรงจูงใจให้บุคลากรเกิดความพยายามที่จะเรียนรู้เพิ่มเติม
- การสร้างความสัมพันธ์ในองค์กร : การมีส่วนร่วมในกิจกรรม การตัดสินใจ และการสร้างวัฒนธรรมที่ดีในองค์กร ช่วยส่งเสริมความผูกพันและความภาคภูมิใจในการเป็นส่วนหนึ่งขององค์กร

➤ การพัฒนาภูมิใจในองค์กร : การส่งเสริมภาพลักษณ์และการได้รับรางวัลหรือการยอมรับจากภายนอก เป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้บุคลากรมีความภาคภูมิใจและพร้อมสนับสนุนองค์กรในระยะยาว

การถ่ายทอดองค์ความรู้ใหม่

แบบจำลอง 5 ปัจจัยแห่งความสำเร็จ Porter, M. E. (1980). Competitive strategy: Techniques for analyzing industries and competitors. Free Press. (5 Dimensions of Success) ดังนี้

1) มอบหมายงานเหมาะสม (Work Appropriateness): ปรับการมอบหมายงานให้สอดคล้องกับความรู้ ความสามารถ และความสนใจ เพื่อเสริมแรงจูงใจ

2) พัฒนาบุคลากร (Human Resource Development): สนับสนุนงบประมาณและกิจกรรมเสริมความสามารถ เช่น การฝึกอบรมหรือสัมมนา

3) เสริมความสัมพันธ์ในองค์กร (Organizational Bonding): ใช้แพลตฟอร์มดิจิทัลและกิจกรรมที่สร้างการมีส่วนร่วม

4) ปรับระบบประเมินและสร้างภาพลักษณ์ (Performance and Image Building): ใช้เกณฑ์การประเมินที่โปร่งใสและสร้างภาพลักษณ์องค์กรผ่านความสำเร็จที่จับต้องได้

5) สร้างแรงบันดาลใจในองค์กร (Organizational Pride) ผลักดันการได้รับรางวัลและการยอมรับในระดับท้องถิ่นและระดับประเทศ

การนำไปใช้ประโยชน์

1. พัฒนาองค์กรอื่นในบริบทที่คล้ายคลึง : การนำตัวอย่างแนวทางที่ได้ผลไปใช้ในองค์กรอื่น โดยเฉพาะองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อปรับปรุงระบบการบริหารงาน

2. สร้างแพลตฟอร์มการเรียนรู้ : ใช้กรณีศึกษาของเทศบาลตำบลท่าขนุนสร้างคู่มือปฏิบัติหรือหลักสูตรพัฒนาศักยภาพบุคลากรให้กับหน่วยงานอื่น

3. เสริมกลยุทธ์เชิงนโยบาย : ใช้ข้อมูลเพื่อปรับปรุงนโยบายและแผนพัฒนาบุคลากรระดับท้องถิ่น โดยเน้นความร่วมมือระหว่างองค์กร

4. สร้างพื้นที่เรียนรู้ร่วมกัน : ตั้งศูนย์กลางการพัฒนาบุคลากรในระดับเทศบาลและอำเภอ

5. นำนวัตกรรมเข้าสู่องค์กร : ใช้เทคโนโลยี เช่น AI และ Big Data เพื่อพัฒนาระบบบริหารงานบุคคลและงานบริหารองค์กร

6. ต่อยอดความภาคภูมิใจ : จัดทำโครงการชุมชนสัมพันธ์เพื่อให้อุบลารวมใจเชื่อมโยงกับความสำเร็จขององค์กรและชุมชน

ข้อเสนอแนะ

1 ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1.1 ควรจัดกิจกรรมศึกษาดูงานนอกสถานที่ จากองค์กรที่เป็นต้นแบบด้านการบริหารจัดการภายในองค์กรอย่างเป็นระบบ เพื่อเป็นแบบอย่างที่ดีในการพัฒนาศักยภาพการบริหารงาน และพัฒนาองค์กรอย่างมีประสิทธิภาพ

1.2 ควรมีการพัฒนาการปฏิบัติงาน ได้แก่ การจัดทำคู่มือเพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติงาน และใช้เป็นคู่มือสำหรับบุคลากรในองค์กร เพื่อสามารถปรับปรุงในเรื่องของกระบวนการทำงาน เพื่อลดขั้นตอนที่ซับซ้อนทำให้การทำงานเป็นไปตามกระบวนการที่ถูกต้องอย่างมีประสิทธิภาพ

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาแนวทางการพัฒนาการปฏิบัติงานของเทศบาลตำบลท่าขนุน อำเภอทองผาภูมิ จังหวัดกาญจนบุรี เพื่อทราบแนวทางการปฏิบัติงานที่เหมาะสมต่อการพัฒนาองค์กรให้ดียิ่งขึ้น อันจะเป็นการปฏิบัติงานภายในองค์กรให้บรรลุตามจุดประสงค์ที่ตั้งไว้

2.2 ควรศึกษาแนวทางการแก้ไขปัญหาการปฏิบัติงาน ให้แก่บุคลากรของเทศบาลตำบลท่าขนุน อำเภอทองผาภูมิ จังหวัดกาญจนบุรี เพื่อทราบถึงปัญหาของการปฏิบัติงานอันจะนำไปสู่การแก้ไขปัญหาการปฏิบัติงานที่มีประสิทธิภาพต่อองค์กรมากขึ้น

References

- French, W. L., & Bell, C. H. (1978). *Organizational development: Behavioral science interventions for organizational improvement (2nd ed.)*. Prentice Hall.
- Herzberg, F. (1959). *The motivation to work*. John Wiley & Sons, Inc.
- Jirapot, S. (2019). Factors of management affecting the success of local innovation: A case study of local administrative organizations in the southern region. *Master's degree in Public Administration, Prince of Songkla University, Songkhla Province*.
- Krejcie, R. V., & organ, D. W. (1970). Determining sample size for research activities. *Educational and Psychological Measurement, 30(3)*, 607–610.
- Office of the Election Commission. (2019). Knowledge about local governance and political culture in 2019: *Insights into local elections*. Retrieved June 4, 2024, from <https://www.bankaosao.go.th/fileupload/7842.pdf>
- Peerapong, K., & Thanawit, T. (2020). Factors affecting local government administration in Chanthaburi province. *Journal of Academic MCUR, Buriram, Suan Sunandha Rajabhat University, 5(1)*, 109-121.
- Porter, M. E. (1980). *Competitive strategy: Techniques for analyzing industries and competitors*. Free Press.
- Sichanangsu, R. (2017). Two-factor theory. Master of Business Administration, Faculty of Business Administration, *Rajamangala University of Technology Krungthep*, Bangkok, Thailand.
- Thanabadee, T. (2017). Factors explaining governance of local government executives in the eastern region of Thailand. *Ratchanakarin Journal of Public Administration, Doctoral Program, 1(1)*, 1-8.
- Thakhanun Subdistrict Administrative Organization. (2021). General conditions and basic information. *Thakhanun Subdistrict Administrative Organization, Thong Pha Phum District, Kanchanaburi Province*. (Photocopy).

แนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพกระบวนการบริการอาหารภายในโรงแรม
GUIDELINES FOR INCREASING THE EFFICIENCY OF FOOD SERVICE PROCESSES IN HOTEL

ธดา ปรีดา¹ และ วรินทร์ วงษ์มณี²

Thata Preeda¹ and Varin Wongmanee²

สาขาการจัดการโลจิสติกส์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย

Master of Logistics Management, University of the Thai Chamber of Commerce

E-mail: Thata.preeda@hotmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาความต้องการของลูกค้าในด้านการรับบริการ และ 2) วิเคราะห์กระบวนการทำงานของพนักงานเพื่อปรับปรุงคุณภาพให้เกิดประสิทธิภาพมากขึ้น การศึกษาใช้แนวคิดแบบลีน หลักการ ECRS และ ลดความสูญเปล่าทั้ง 7 ประการ เพื่อแก้ไขปัญหาและปรับปรุงกิจกรรมที่ไม่ก่อให้เกิดมูลค่าในกระบวนการผลิต โดยใช้เครื่องมือแผนภูมิการไหล และแผนผังก้างปลา วิเคราะห์กระบวนการทำงาน ระยะเวลา และกำลังคนที่ใช้ในแต่ละขั้นตอน กลุ่มตัวอย่าง ประกอบด้วย พนักงานครัวเบเกอรี่จำนวน 6 คนที่มีประสบการณ์อย่างน้อย 2 ปี และคัดเลือกโดยวิธี คัดเลือกแบบสโนว์บอล (Snowball Sampling)

ผลการศึกษาพบว่า การเพิ่มจำนวนพนักงานในขั้นตอนที่สำคัญ เช่น การจัดเตรียมวัสดุ การนวดแป้ง และการอบขนมปัง ช่วยลดเวลาในการผลิตจาก 338 นาที เหลือ 270 นาที คิดเป็นการลดร้อยละ 20.12 และช่วยให้กระบวนการผลิตมีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยพนักงานไม่ต้องทำงานเกินชั่วโมงทำงานปกติ

คำสำคัญ: ลีน , แผนภูมิการไหล , การผลิตขนมปัง , การปรับปรุงกระบวนการ

Abstract

The aim of this study is (1) to respond customer needs in terms of service and (2) to analyze the steps of employee work processes to develop and improve quality of work processes for greater efficiency. This research employs Lean concepts, ECRS principles, and 7Waste principles to address issues arising from non-value-adding activities in the production process. This qualitative study uses flow process charts and fishbone diagrams to analyze work processes, duration, and manpower. The sample group consists of 6 bakery kitchen employees with at least 2 years of experience, selected using the snowball sampling method.

The results indicate that increasing the number of employees in critical steps, such as material preparation, dough kneading, and bread baking, significantly reduces production time from 338 minutes to 270 minutes, a 20.12% reduction. This improvement enhances the overall efficiency of the production process without requiring employees to work overtime.

Keywords: Lean , Flow Process Chart , Bread Production , Process Improvement

*Received December 6, 2024; Revised December 28, 2024; Accepted January 16, 2025

บทนำ

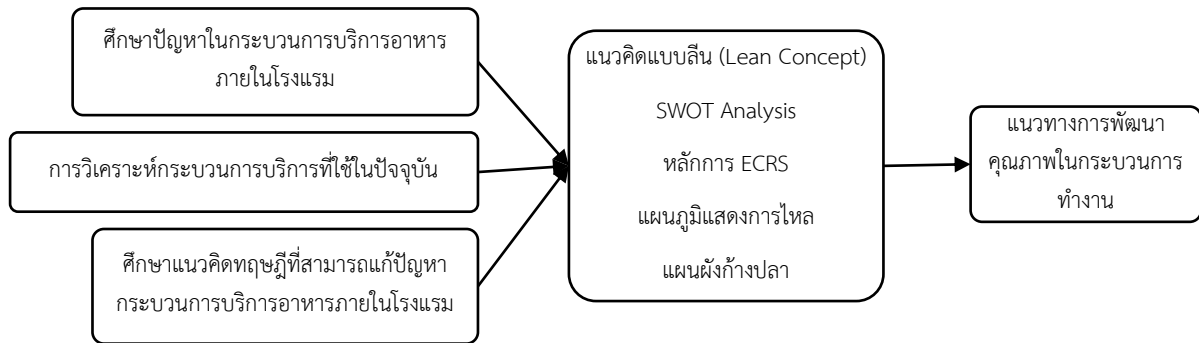
ในปัจจุบัน ธุรกิจโรงแรมและการบริการอาหารมีการเปลี่ยนแปลงและเติบโตอย่างรวดเร็ว การบริหารจัดการกระบวนการผลิตอาหารภายในโรงแรมจึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง เนื่องจากสามารถส่งผลต่อความพึงพอใจของลูกค้าและประสิทธิภาพในการดำเนินงานของโรงแรม การศึกษานี้มุ่งเน้นไปที่การปรับปรุงกระบวนการผลิตขนมปังและเค้กภายในครัวเบเกอรี่ของโรงแรม โดยใช้แนวคิดแบบลีน (Lean Concept) และหลักการ ECRS (Eliminate, Combine, Rearrange, Simplify) เพื่อแก้ไขปัญหาที่เกิดจากกิจกรรมที่ไม่ก่อให้เกิดมูลค่าในกระบวนการผลิตแนวคิดแบบลีนเป็นแนวคิดที่ใช้ในการลดความสูญเสียดังกล่าวในกระบวนการผลิต โดยเน้นการเพิ่มมูลค่าให้กับผลิตภัณฑ์และลดกิจกรรมที่ไม่จำเป็น Zott and Amit (2024) แนวคิดนี้ได้รับการนำมาใช้ในหลายอุตสาหกรรมเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและลดต้นทุน Taifa and Vhora (2019a) ในขณะเดียวกัน หลักการ ECRS เป็นเครื่องมือที่ช่วยในการปรับปรุงกระบวนการทำงานให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยการกำจัดขั้นตอนที่ไม่จำเป็น การรวมขั้นตอน การจัดเรียงขั้นตอนใหม่ และการทำให้ขั้นตอนง่ายขึ้น Kanoksirujisaya et al. (2022) การศึกษานี้ใช้แผนภูมิแสดงการไหล (Flow Process Chart) และแผนผังก้างปลา (Fishbone Diagram) เพื่อวิเคราะห์และแสดงให้เห็นถึงกระบวนการทำงาน ระยะเวลา และกำลังคนที่ใช้ในแต่ละขั้นตอน Tagaram and Chen (2025) ผลการศึกษาพบว่า กระบวนการผลิตขนมปังและเค้กใช้เวลาค่อนข้างนาน เนื่องจากการจัดการที่ยังไม่มีประสิทธิภาพ การทำงานที่มีการรอคอย และพนักงานขาดระเบียบวินัย Simakhajornboon and Somsakul (2019) หลังจากการปรับปรุงกระบวนการทำงานด้วยแนวคิดลีนและหลักการ ECRS พบว่ากระบวนการผลิตขนมปังและเค้กมีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยลดเวลาในการผลิตและลดขั้นตอนที่ไม่จำเป็น ส่งผลให้พนักงานสามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น และไม่ต้องทำงานเกินชั่วโมงทำงาน Goncharuk et al. (2023) การปรับปรุงนี้ยังช่วยให้กระบวนการทำงานมีความรวดเร็วและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น Zott and Amit (2024) จากการศึกษาสามารถสรุปได้ว่า การใช้แนวคิดลีนและหลักการ ECRS ในการปรับปรุงกระบวนการผลิตขนมปังและเค้กในโรงแรมสามารถช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการทำงาน ลดเวลาและขั้นตอนที่ไม่จำเป็น และทำให้กระบวนการทำงานมีความรวดเร็วและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

ดังนั้น การศึกษาและหาแนวทางการพัฒนาการแก้ไขคุณภาพและปรับปรุงให้โรงแรมมีประสิทธิภาพในเรื่องการจัดการขั้นตอนของกระบวนการทำงานและกำลังคนให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น เพื่อความสำเร็จในการดำเนินธุรกิจและเพื่อความพึงพอใจให้กับลูกค้า โดยการนำแนวความคิดต่างๆ เข้ามาประยุกต์ใช้ ได้แก่ การวิเคราะห์ SWOT การทำแผนผังก้างปลา (Fishbone Diagram) และ หลักการลดความสูญเปล่าในการดำเนินงานหรือที่เรียกว่า ECRS (Eliminate-Combine-Rearrange-Simplify) เป็นต้น

วัตถุประสงค์ของงานวิจัย

1. เพื่อศึกษาความต้องการของลูกค้าในด้านการรับบริการ
2. เพื่อวิเคราะห์กระบวนการทำงานของพนักงานเพื่อปรับปรุงคุณภาพให้เกิดประสิทธิภาพมากขึ้น

กรอบแนวคิดในการศึกษา

รูปที่ 1 กรอบแนวคิดในการศึกษา

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

พนักงานของครัวเบเกอร์ จำนวน 6 คน โดยคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบ snowball สำหรับพนักงานครัวเบเกอร์ ที่มีคุณสมบัติตามเกณฑ์ ดังนี้

- 1) พนักงานต้องมีประสบการณ์การทำงานในครัวเบเกอร์อย่างน้อย 2 ปี เพื่อให้มั่นใจว่ามีความเข้าใจในกระบวนการทำงานอย่างลึกซึ้ง
- 2) ครอบคลุมตำแหน่งต่าง ๆ ในครัวเบเกอร์ เช่น พ่อครัว ผู้ช่วยพ่อครัว พนักงานเตรียมวัตถุดิบ และพนักงานตกแต่งขนม เพื่อให้ได้มุมมองที่หลากหลาย
- 3) มีความรู้และทักษะเฉพาะทางในการผลิตขนมปังและเค้ก รวมถึงความเข้าใจในเทคนิคการอบและการตกแต่ง
- 4) สามารถอธิบายกระบวนการทำงานและปัญหาที่พบได้อย่างชัดเจน เพื่อให้ได้ข้อมูลที่มีคุณภาพสำหรับการศึกษา
- 5) มีความยินดีที่จะเข้าร่วมในการศึกษาและแบ่งปันประสบการณ์การทำงาน
- 6) สามารถแนะนำเพื่อนร่วมงานที่มีคุณสมบัติตรงตามเกณฑ์และอาจสนใจเข้าร่วมการศึกษา
- 7) คัดเลือกกลุ่มตัวอย่างอย่างหลากหลายในแง่ของอายุ เพศ และระดับประสบการณ์ เพื่อให้ได้มุมมองที่ครอบคลุม

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาและคุณภาพของเครื่องมือ

ผู้วิจัยได้ใช้เครื่องมือหลายประเภทเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพกระบวนการบริการอาหารภายในโรงแรม โดยเครื่องมือที่ใช้ประกอบด้วย การวิเคราะห์ SWOT เพื่อประเมินสภาพแวดล้อมทางธุรกิจ การใช้แผนผังก้างปลา (Fishbone Diagram) เพื่อวิเคราะห์หาสาเหตุของปัญหา และแผนภูมิกระบวนการไหล (Flow Process Chart) เพื่อวิเคราะห์ขั้นตอนการทำงาน นอกจากนี้ยังนำหลักการ ECRS (Eliminate, Combine, Rearrange, Simplify) มาใช้เพื่อลดความสูญเปล่าในกระบวนการ

การเก็บรวบรวมข้อมูลในการศึกษา

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลหลายวิธีเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพกระบวนการบริการอาหารในโรงแรม โดยเริ่มจากการสังเกตพฤติกรรมและกระบวนการทำงานของพนักงานในครัวเบเกอร์ รวมถึงการสัมภาษณ์พนักงานและผู้เกี่ยวข้องเพื่อรวบรวมข้อมูลเชิงลึก นอกจากนี้ยังใช้แผนผังก้างปลา (Fishbone Diagram) เพื่อวิเคราะห์หาสาเหตุของปัญหา และแผนภูมิกระบวนการไหล (Flow Process

Chart) เพื่อวิเคราะห์ขั้นตอนการทำงานและเวลาที่ใช้ในแต่ละกิจกรรม รวมถึงการเก็บข้อมูลเชิงปริมาณโดยการจับเวลาและบันทึกข้อมูลเกี่ยวกับกระบวนการผลิต

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการวิเคราะห์หลายวิธีเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพกระบวนการบริการอาหารในโรงแรม โดยเริ่มจากการใช้การวิเคราะห์ SWOT เพื่อประเมินสภาพแวดล้อมทางธุรกิจของโรงแรม จากนั้นใช้แผนผังก้างปลา (Fishbone Diagram) เพื่อวิเคราะห์หาสาเหตุของปัญหาในกระบวนการทำงาน นอกจากนี้ยังใช้แผนภูมิกระบวนการไหล (Flow Process Chart) เพื่อวิเคราะห์ขั้นตอนการทำงานและเวลาที่ใช้ในแต่ละกิจกรรม รวมถึงการประยุกต์ใช้หลักการ ECRS (Eliminate, Combine, Rearrange, Simplify) เพื่อลดความสูญเปล่าในกระบวนการทำงาน และแนวคิดระบบลีน (Lean System) ที่เน้นการเพิ่มคุณค่าให้ลูกค้าและลดความสูญเปล่า

ผลการวิจัย

จากการศึกษาปัญหาในกระบวนการบริการอาหารภายในโรงแรม จะเห็นว่าแผนผังก้างปลาเป็นเครื่องมือที่เหมาะสมในการระบุและวิเคราะห์ปัญหาที่ซับซ้อน สามารถแยกปัจจัยที่เกี่ยวข้องออกเป็นหมวดหมู่ เช่น พนักงาน กระบวนการทำงาน และเครื่องมือ ทำให้สามารถมองเห็นภาพรวมของปัญหาได้ชัดเจนและเป็นระบบ ซึ่งเหมาะสมสำหรับการจัดการกระบวนการผลิตขนมปังและเค้กที่มีหลายขั้นตอนที่เชื่อมโยงกัน นอกจากนี้ แผนผังก้างปลาช่วยให้วางแผนการแก้ไขปัญหาได้อย่างตรงจุดและชัดเจนมากขึ้น จากการวิเคราะห์หาสาเหตุของปัญหาในกระบวนการทำงาน พบว่า

1. ด้านพนักงาน จากการวิเคราะห์ พบว่า เกิดความสูญเสยเวลาและกำลังคนในการทำงาน เนื่องจากในบางกระบวนการที่ใช้เวลานานมีพนักงานเพียง 1 - 2 คน ในกระบวนการนั้นๆ ส่วนพนักงานที่เหลือขาดความกระตือรือร้นในการทำงานโดยจะรอทำในขั้นตอนต่อไป และการวางแผนงานกำลังคนที่ไม่ชัดเจนในการทำงาน

2. ด้านกระบวนการทำงาน จากการวิเคราะห์ พบว่า ในบางขั้นตอนมีการใช้เวลาที่ค่อนข้างนาน เช่น ในกระบวนการผลิตขนมปัง หลังจากผสมวัตถุดิบต่างๆ และนวดแป้งจนได้เป็นก้อนโด (dough) พนักงานมีจำนวน 2 คนในช่วงเช้าโดย 1 คนใช้เวลาในการตัดปริมาณแบ่งให้มีน้ำหนักเท่ากันทั้งหมดเกือบครึ่งชั่วโมง ส่วนพนักงานอีกหนึ่งคนจึงจะหยิบแบ่งที่มีน้ำหนักเท่ากันทุกก้อนมานวดและปั้นเป็นก้อนโด เพื่อรอให้ยีสต์ที่เติมลงไปทำให้ก้อนโดเกิดการขึ้นฟูซึ่งเรียกขั้นตอนนี้ว่า การพฟู (proofing) อีก 1 ชั่วโมงหรืออาจใช้เวลามากกว่านี้ตามสภาพอากาศในแต่ละวัน (ยีสต์ทำให้ก้อนโดขึ้นฟูได้ดีที่อุณหภูมิ 27 - 32 องศาเซลเซียส) ดังรูปที่ 2

รูปที่ 2 แผนผังก้างปลาเรื่องการจัดการการผลิตขนมปังและเค้กของครัวเบเกอรี่ที่ไม่มีประสิทธิภาพ

ในการวิเคราะห์ด้วยแผนผังก้างปลาได้นำหัวข้อ 2 หัวข้อมาทำการศึกษา และวิเคราะห์ ได้ข้อมูลที่สำคัญ คือ เวลาที่ใช้ในกระบวนการผลิตเค้กและกระบวนการผลิตขนมปัง เนื่องจากเวลาที่ใช้ในกระบวนการผลิตและการจัดการในกระบวนการทำงานเป็นปัจจัยที่ส่งผลโดยตรงต่อประสิทธิภาพและต้นทุนของกระบวนการ การวิเคราะห์หัวข้อทั้งสองนี้ช่วยให้เห็นจุดที่ควรปรับปรุงเพื่อลดความล่าช้า ลดการสูญเสียทรัพยากร และเพิ่มความคล่องตัวในกระบวนการผลิต อีกทั้งยังง่ายต่อการเก็บข้อมูลและวิเคราะห์ ซึ่งช่วยให้สามารถปรับปรุงกระบวนการได้อย่างชัดเจนและมีประสิทธิผล พบว่า กระบวนการผลิตเค้ก ใช้เวลา 324 นาทีต่อวัน หรือคิดเป็น 7.4 ชั่วโมงต่อวัน และใช้เวลา 9,720 นาทีต่อเดือน หรือคิดเป็น 162 ชั่วโมงต่อเดือน และกระบวนการผลิตขนมปัง ใช้เวลา 338 นาทีต่อวัน หรือคิดเป็น 5.6 ชั่วโมงต่อวัน และใช้เวลา 10,140 นาทีต่อเดือน หรือคิดเป็น 169 ชั่วโมงต่อเดือน ซึ่งแสดงผลดังตารางที่ 1 และพบว่า ปัญหาในกระบวนการทำเค้กคือ เวลาในกระบวนการผลิตเค้กใช้เวลาหลายชั่วโมงซึ่งเกือบเต็มเวลาของการทำงานของพนักงานใน 1 วัน และการจัดการงานของพนักงานไม่มีประสิทธิภาพ รวมทั้งการแบ่งหน้าที่งาน การการวางแผนกำลังคนในขั้นตอนต่างๆ ของกระบวนการผลิต แสดงขั้นตอนการผลิตดังรูปที่ 3

ตารางที่ 1 เวลาที่ใช้ในกระบวนการผลิตเค้กและกระบวนการผลิตขนมปัง

ชนิดของกระบวนการผลิต	เวลาที่ใช้ต่อวัน	เวลาที่ใช้ต่อเดือน
กระบวนการผลิตเค้ก	324 นาที หรือ 7.4 ชั่วโมง	9,720 นาที หรือ 162 ชั่วโมง
กระบวนการผลิตขนมปัง	338 นาที หรือ 5.6 ชั่วโมง	10,140 นาที หรือ 169 ชั่วโมง

ที่มา: ผู้วิจัย (2564)

แผนภูมิการไหลของการทำงานขนมปังหลังการปรับปรุง										
กิจกรรมที่	คำอธิบาย	เวลา (นาที)	ผู้ปฏิบัติงาน	ผู้ปฏิบัติงาน	ปฏิบัติงาน	ตรวจสอบ	สรุป			
							เคลื่อนย้าย	รอคอย	จัดเก็บ	หมายเหตุ
1	จัดเตรียม และตั้งวัตถุดิบสำหรับทำขนมปัง	20	พนักงานครัว	A5 + A6	*	□	→	↑	↓	
2	นำวัตถุดิบลงใส่หม้อตี	5	พนักงานครัว	A5			*			
3	รอเครื่องตีจนแป้งเข้ากันเป็นเนื้อเดียวกัน	6	พนักงานครัว	A5				*		
4	นำแป้งที่ได้หอบออกมาวางบนโต๊ะ	2	พนักงานครัว	A5			*			
5	แบ่งแป้งแต่ละชิ้นให้ปริมาณกรัมเท่ากัน	17	พนักงานครัว	A5 + A6	*					
6	นำแป้งที่ซึ่งสามารถเป็นก้อนวางทิ้งไว้รอขึ้นฟู	65	พนักงานครัว	A5 + A6			*	*		
7	นำแป้งที่ขึ้นฟูได้ที่มารีด ม้วนและตัดใส่พิมพ์	20	พนักงานครัว	A5 + A6	*					
8	ฉีดสเปรย์เนยลงบนขนมปังที่ใส่พิมพ์ทุกช่อง	4	พนักงานครัว	A5 + A6	*					
9	นำเข้าเตาอบ	4	พนักงานครัว	A6	*					
10	ทยอยพลิกด้านขนมปัง ระหว่างขนมปังอบในเตา	70	พนักงานครัว	A6				*		
11	แกะขนมปังออกจากพิมพ์	12	พนักงานครัว	A5 + A6	*					
12	นำขนมปังมาจัดเรียงทิ้งไว้ให้เย็น	30	พนักงานครัว	A5				*		
13	นำขนมปังที่เย็นแล้วใส่ตู้เย็นและตู้ฟรีย	15	พนักงานครัว	A5 + A6	*					
	รวม	270		2	7	-	2	4	-	-

รูปที่ 3 แผนภาพแสดงขั้นตอนของกระบวนการผลิตขนมปังหลังการปรับปรุง

ที่มา : ผู้วิจัย (2024)

จากการศึกษาการใช้การวิเคราะห์ SWOT (Strengths, Weaknesses, Opportunities, Threats) สามารถประเมินจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรคของธุรกิจโรงแรมได้อย่างครอบคลุม จากนั้นเชื่อมโยงข้อมูลที่ได้ด้วย TOWS Matrix เพื่อพัฒนากลยุทธ์ที่เหมาะสม โดยเน้นใช้จุดแข็งสร้างโอกาส ลดจุดอ่อนเพื่อลดอุปสรรค และเพิ่มศักยภาพในเชิงกลยุทธ์ มีผลการวิเคราะห์ดังนี้

จากการวิเคราะห์ SWOT พบว่า ธุรกิจโรงแรมมี **จุดแข็ง** ได้แก่ การมีพนักงานที่มีทักษะเฉพาะด้าน การใช้แนวคิดสินค้าและ ECRS ในการปรับปรุงกระบวนการ รวมถึงความสามารถในการลดเวลาการผลิตได้อย่างมีนัยสำคัญ อย่างไรก็ตามยังมี **จุดอ่อน** ที่ต้องแก้ไข เช่น ความซับซ้อนในบางขั้นตอนของกระบวนการ การพึ่งพาพนักงานเฉพาะกลุ่ม และการขาดเครื่องมือดิจิทัลสำหรับการติดตามการทำงาน ในขณะเดียวกัน ธุรกิจมี **โอกาส** จากความต้องการอาหารคุณภาพสูง การเติบโตของธุรกิจโรงแรมในพื้นที่ และการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาประยุกต์ใช้ แต่ก็ต้องเผชิญกับ **อุปสรรค** เช่น การแข่งขันที่เพิ่มขึ้นในธุรกิจโรงแรม ความไม่แน่นอนทางเศรษฐกิจ และต้นทุนวัตถุดิบที่มีแนวโน้มสูงขึ้น ซึ่งทั้งหมดนี้แสดงถึงความจำเป็นในการปรับกลยุทธ์เพื่อเสริมความแข็งแกร่งและจัดการกับความท้าทายที่เกิดขึ้น (แสดงผลดังรูปที่ 4)

การวิเคราะห์ TOWS ผู้วิจัยนำข้อมูลผลการวิเคราะห์ SWOT มาพัฒนาเป็นกลยุทธ์ที่เหมาะสม โดยการใช้จุดแข็งสร้างโอกาส (SO) เช่น การพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่ที่มีคุณภาพสูงด้วยทีมงานที่มีทักษะ และการขยายแนวคิดสินค้าและ ECRS เพื่อรองรับการเติบโตของธุรกิจ พร้อมทั้งใช้จุดแข็งเพื่อลดภัยคุกคาม (ST) เช่น การปรับปรุงกระบวนการให้เร็วขึ้นเพื่อตอบสนองการแข่งขันและการใช้ประโยชน์จากการลดต้นทุนเพื่อแข่งขันในตลาดในทางกลับกัน มีการลดจุดอ่อนเพื่อสร้างโอกาส (WO) เช่น การลงทุนในเครื่องมือดิจิทัลเพื่อปรับปรุงประสิทธิภาพ และการฝึกอบรมพนักงานเพิ่มเติมเพื่อลดการพึ่งพาเฉพาะกลุ่ม สุดท้ายคือการลดจุดอ่อนเพื่อลดภัยคุกคาม (WT) ด้วยการพัฒนากลยุทธ์จัดซื้อวัตถุดิบเพื่อลดผลกระทบจากต้นทุนที่เพิ่มขึ้น และการสร้างแผนสำรองเพื่อรับมือกับความไม่แน่นอนทางเศรษฐกิจ กลยุทธ์ทั้งหมดนี้ช่วยเสริมสร้างความมั่นคงและเพิ่มประสิทธิภาพในธุรกิจโรงแรมอย่างยั่งยืน (แสดงผลดังรูปที่ 5)

จุดแข็ง (Strengths)	จุดอ่อน (Weaknesses)
มีพนักงานที่มีทักษะเฉพาะด้าน	กระบวนการบางขั้นตอนยังมีความซับซ้อน
ใช้แนวคิดสินค้าและ ECRS ในการปรับปรุงกระบวนการ	การพึ่งพาพนักงานเฉพาะกลุ่มมากเกินไป
สามารถลดเวลาการผลิตได้อย่างมีนัยสำคัญ	ขาดเครื่องมือดิจิทัลสำหรับการติดตาม
โอกาส (Opportunities)	อุปสรรค (Threats)
ความต้องการอาหารที่มีคุณภาพสูงจากลูกค้า	การแข่งขันที่เพิ่มขึ้นในธุรกิจโรงแรม
การเติบโตของธุรกิจโรงแรมในพื้นที่	ความผันผวนทางเศรษฐกิจ
การนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาประยุกต์ใช้	ต้นทุนวัตถุดิบที่มีแนวโน้มเพิ่มขึ้น

รูปที่ 4 ผลการวิเคราะห์ SWOT กระบวนการบริการอาหารภายในโรงแรม

	Internal Strengths	Internal Weaknesses
External	การใช้พนักงานที่มีทักษะเฉพาะเพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่	การลงทุนในเครื่องมือดิจิทัลเพื่อปรับปรุงประสิทธิภาพ
	การขยายการใช้แนวคิดสินค้าและ ECRS เพื่อรองรับการเติบโตของธุรกิจ	การฝึกอบรมพนักงานเพิ่มเติมเพื่อลดการพึ่งพาเฉพาะกลุ่ม
External	การเพิ่มความเร็วในการปรับกระบวนการเพื่อตอบสนองการแข่งขัน	การพัฒนากลยุทธ์การจัดซื้อวัตถุดิบเพื่อลดผลกระทบจากต้นทุนที่เพิ่มขึ้น
	การใช้ประโยชน์จากการลดต้นทุนเพื่อแข่งขันในตลาด	การสร้างแผนสำรองเพื่อลดผลกระทบจากความไม่แน่นอนทางเศรษฐกิจ

รูปที่ 5 ผลการวิเคราะห์ TOWS กระบวนการบริการอาหารภายในโรงแรม

จากการวิเคราะห์โดยใช้เครื่องมือต่าง ๆ เพื่อพัฒนาและปรับปรุงประสิทธิภาพของขั้นตอนต่าง ๆ ของกระบวนการทำงานภายในครัวเบเกอรี่ โดยการปรับจำนวนพนักงานให้เพียงพอ มีความเหมาะสมในการทำงานในขั้นตอนต่าง ๆ ผู้ศึกษาได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูล และนำเสนอแนวทางการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นจากกระบวนการทำงานปัจจุบัน โดยการเพิ่มประสิทธิภาพกระบวนการผลิตขนมปัง ดังตารางที่ 2 และ รูปที่ 5

จากกระบวนการผลิตขนมปังก่อนการปรับปรุงของพนักงานรอบเช้าจำนวน 2 คน พบว่า ใช้เวลาทั้งสิ้น 338 นาที การวิเคราะห์ปัญหา พบว่า พนักงานเพียงขั้นตอนละ 1 คน และสลับการทำงานคนละหน้าที่ ทำให้การทำงานช้าลง และเกิดความสูญเสียเนื่องจากการรอคอย (delay) ดังแสดงในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 แสดงจำนวนเวลาและผู้ที่ปฏิบัติงานที่ใช้ในกระบวนการผลิตขนมปังก่อนการปรับปรุง

กิจกรรมที่	รายละเอียดกิจกรรม	เวลาที่ใช้ในแต่ละกิจกรรม (นาที)	ผู้ปฏิบัติงาน
1	จัดเตรียมวัตถุดิบสำหรับกระบวนการผลิตขนมปัง	8	A5
2	ชั่งตวงวัตถุดิบทั้งหมด	20	A5
3	นำวัตถุดิบเทลงใส่หม้อตี	5	A5
4	รอเครื่องตีจนแบ่งเข้ากันเป็นเนื้อเดียวกัน	6	A5
5	นำแป้งที่ได้หยิบออกมาวางบนโต๊ะ	2	A5
6	แบ่งแป้งแต่ละชิ้นให้ปริมาณกรัมเท่ากัน	28	A6
7	นำแป้งที่ชั่งแล้วมานวดเป็นก้อนวางทิ้งไว้รอขึ้นฟู	87	A6
8	นำแป้งที่ขึ้นฟูได้ที่มารีด ม้วน และตัดใส่พิมพ์	34	A5
9	ฉีดสเปรย์เนยลงบนขนมปังที่ใส่พิมพ์ทุกกล่อง	6	A6
10	นำเข้าเตาอบ	4	A6
11	ทยอยพลิกด้านขนมปัง ระหว่างขนมปังอบในเตา	70	A6
12	แช่ขนมปังออกจากพิมพ์	18	A5
13	ลดอุณหภูมิของขนมปังโดยวางพักไว้	30	A5
14	แรปฟิล์มขนมปังที่เย็นแล้วใส่ตู้เย็นและตู้ฟรีซ	20	A6

กิจกรรมที่	รายละเอียดกิจกรรม	เวลาที่ใช้ในแต่ละกิจกรรม (นาที)		ผู้ปฏิบัติงาน
		รวม	338	
				2

ที่มา: ผู้วิจัย (2024)

จากการปรับปรุงกระบวนการผลิตขนมปังโดยใช้พนักงานเพิ่มขึ้นเป็น 2 คน ในขั้นตอนที่ 1 5-8 11 และขั้นตอนที่ 13 เนื่องจาก

ขั้นตอนที่ 1 (จัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์สำหรับทำขนมปัง) ต้องการการจัดเตรียมวัสดุและอุปกรณ์ต่าง ๆ ซึ่งเป็นงานที่ต้องใช้เวลามากและต้องการความละเอียดอ่อน เพื่อให้การผลิตขนมปังเป็นไปอย่างราบรื่น

ขั้นตอนที่ 5 (นำแป้งที่ผสมแล้วออกจากถังผสม) การนำแป้งออกจากถังผสมเป็นงานที่ต้องใช้แรงงานและเวลามาก การเพิ่มพนักงานจะช่วยลดเวลาในการทำงานและเพิ่มประสิทธิภาพ

ขั้นตอนที่ 6 (นำแป้งไปใส่ในเครื่องนวดแป้ง) การย้ายแป้งไปยังเครื่องนวดแป้งต้องการความรวดเร็วและความแม่นยำ เพื่อให้กระบวนการต่อไปไม่ล่าช้า

ขั้นตอนที่ 7 (นวดแป้งในเครื่องนวดแป้ง) การนวดแป้งเป็นขั้นตอนที่ใช้เวลานานและต้องการการดูแลอย่างใกล้ชิด การเพิ่มพนักงานจะช่วยให้การนวดแป้งเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

ขั้นตอนที่ 8 (นำแป้งที่นวดแล้วออกจากเครื่องนวดแป้ง) เป็นงานที่ต้องใช้แรงงาน การมีพนักงานเพิ่มจะช่วยลดเวลาและเพิ่มความสะอาด

ขั้นตอนที่ 11 (นำแป้งที่ขึ้นรูปแล้วเข้าเตาอบ) ต้องการความรวดเร็วและความแม่นยำ เพื่อให้ขนมปังที่ได้มีคุณภาพดีและสม่ำเสมอ

ขั้นตอนที่ 13 (นำขนมปังที่อบเสร็จแล้วออกจากเตาอบ) เป็นงานที่ต้องใช้แรงงานและความระมัดระวัง การเพิ่มพนักงานจะช่วยลดความเสี่ยงในการทำขนมปังเสียหาย ซึ่งแสดงรายละเอียดขั้นตอนของกระบวนการผลิตขนมปังหลังการปรับปรุงดังตารางที่ 3 และ รูปที่ 6

ตารางที่ 3 แสดงจำนวนเวลาและผู้ปฏิบัติงานที่ใช้ในกระบวนการผลิตขนมปังหลังการปรับปรุง

กิจกรรมที่	รายละเอียดกิจกรรม	เวลาที่ใช้ในแต่ละกิจกรรม (นาที)	ผู้ปฏิบัติงาน
1	จัดเตรียม และซั่งวัสดุสำหรับทำขนมปัง	20	A5 + A6
2	นำวัตถุดิบเทลงใส่หม้อตี	5	A5
3	รอเครื่องตีจนแป้งเข้ากันเป็นเนื้อเดียวกัน	6	A5
4	นำแป้งที่ได้หยิบออกมาวางบนโต๊ะ	2	A5
5	แบ่งแป้งแต่ละชั้นให้ปริมาณกรัมเท่ากัน	17	A5 + A6
6	นำแป้งที่ซั่งแล้วมานวดเป็นก้อนวางทิ้งไว้รอขึ้นฟู	65	A5 + A6
7	นำแป้งที่ขึ้นฟูได้ที่มารีด ม้วนและตัดใส่พิมพ์	20	A5 + A6
8	ฉีดสเปรย์เนยลงบนขนมปังที่ใส่พิมพ์ทุกกล่อง	4	A5 + A6
9	นำเข้าเตาอบ	4	A6
10	ทยอยพลิกด้านขนมปัง ระหว่างขนมปังอบในเตา	70	A6
11	แซะขนมปังออกจากพิมพ์	12	A5 + A6
12	นำขนมปังมาจัดเรียงทิ้งไว้ให้เย็น	30	A5

กิจกรรมที่	รายละเอียดกิจกรรม	เวลาที่ใช้ในแต่ละกิจกรรม (นาที)	ผู้ปฏิบัติงาน
13	รับฟิล์มขนมปังที่เย็นแล้วใส่ตู้เย็นและตู้ฟรีช	15	A5 + A6
รวม		270	2

ที่มา: ผู้วิจัย (2024)

จากการวิเคราะห์กิจกรรมของกระบวนการผลิตขนมปัง โดยการนำหลักการ Combine และ Simplify ของ ECRS รวมถึงการวิเคราะห์ SWOT และ TOWS มาประยุกต์ใช้ พบว่า ก่อนการปรับปรุง พนักงานแบ่งหน้าที่กันทำงานคนละขั้นตอน แต่หลังการปรับปรุง พนักงานมีการเข้ามาช่วยกันหลายขั้นตอน ทำให้มีความรวดเร็ว ใช้เวลาลดน้อยลง จากการวิเคราะห์ผลกระทบทางเศรษฐศาสตร์ พบว่า การลดเวลาการผลิตจาก 338 นาทีเหลือ 270 นาที (ลดลงร้อยละ 20.12) ช่วยลดต้นทุนแรงงานรายวันลงประมาณ 13,500 บาทต่อเดือน (อ้างอิงค่าจ้างพนักงานรายวัน 450 บาท/วัน) ส่งผลให้ต้นทุนการผลิตลดลง โดยที่ยังคงคุณภาพของผลิตภัณฑ์เท่าเดิม

กิจกรรมที่	แผนภูมิการไหลของการทำเค้กหลังการปรับปรุง									
	แผนภูมิหมายเลข		แผนที่		ของ		สรุป			
	ผลิตภัณฑ์/วัสดุ/สำนักงาน		กิจกรรม : จัดเตรียมสินค้าสำหรับทำขนม		กิจกรรม	ปัจจุบัน	หลังปรับปรุง	ลดลง		
						○	5	5	0	
						□	2	1	1	
						→	3	3	0	
						↑	5	4	1	
						↓	-	-	-	
กิจกรรมที่	คำอธิบาย	เวลา (นาที)	ผู้ปฏิบัติงาน	ผู้ปฏิบัติงาน	ปฏิบัติงาน	ตรวจสอบ	เคลื่อนย้าย	รอคอย	จัดเก็บ	หมายเหตุ
1	บริฟงานให้ในครัวรับทราบในหน้าที่วันนั้นของตน รอรับตารางจากเลขาคห	40	หัวหน้าครัว	A1	○	□	→	•	↓	
2	เช็คของและเขียนเบิกวัตถุดิบ หัวหน้าครัวตรวจสอบพร้อมๆ กับพนักงานและเซ็นรับทราบ	20	หัวหน้าครัว	A1 + A2 + A3 + A4		•				
3	หยิบวัตถุดิบจาก store แห้ง	8	พนักงานครัว	A2 + A3			•			
4	หยิบวัตถุดิบจาก store เย็น	6	พนักงานครัว	A4			•			
5	นำวัตถุดิบที่ได้มาจัดเก็บใส่ในครัวเบเกอรี่	12	พนักงานครัว	A2+A3+A4			•			
6	ล้างวัตถุดิบสำหรับทำเค้ก	18	หัวหน้า	A1 + A2	•					
7	เทส่วนผสมใส่ถาด เคลื่อนย้ายให้เรียบเนียน	8	หัวหน้า	A1 + A2	•					
8	นำเข้าเตาอบ และคอยกลับด้านเค้กในเตา	15	พนักงานครัว	A1 + A2				•		
9	นำออกจากเตา และออกจากถาดวางทิ้งไว้ให้เย็น	50	พนักงานครัว	A2 + A4				•		
10	ตีครีมและจัดเตรียมส่วนผสมเพื่อตกแต่งในเค้ก	9	พนักงานครัว	A2+A3+A4	•					
11	นำแผ่นเค้กที่ยังแฉ่ำวางบนถาดเย็น	8	พนักงานครัว	A4	•					
12	ตกแต่งเค้กตามที่ได้รับมอบหมาย	40	หัวหน้าเชฟ	A3 + A4	•					
13	นำเค้กไปแช่เย็น (ทิ้งข้ามคืนสำหรับตัดวันถัดไป)	6	พนักงานครัว	A4				•		
	รวม	240		4	5	1	3	4	-	-

รูปที่ 6 แผนภาพแสดงขั้นตอนของกระบวนการผลิตเค้กก่อนและหลังการปรับปรุง

ที่มา: ผู้วิจัย (2024)

ตารางที่ 4 แสดงจำนวนเวลาและผู้ปฏิบัติงานที่ใช้ในกระบวนการผลิตเค้กหลังการปรับปรุง

กิจกรรมที่	รายละเอียดกิจกรรม	เวลาที่ใช้ในแต่ละกิจกรรม (นาที)	ผู้ปฏิบัติงาน
1	รอรับตารางงานจากเลขาคห	25	
2	กระจายตารางงานให้ในครัวรับทราบ	25	A1
3	เช็คของและเขียนเบิกวัตถุดิบ	35	A2 + A3
4	ส่งให้หัวหน้าตรวจสอบใบเบิกวัตถุดิบ	20	A1
5	หยิบวัตถุดิบจาก store แห้ง	14	A2
6	หยิบวัตถุดิบจาก store เย็น	6	A4

กิจกรรมที่	รายละเอียดกิจกรรม	เวลาที่ใช้ในแต่ละกิจกรรม (นาที)	ผู้ปฏิบัติงาน
7	นำวัตถุดิบที่ได้มาจัดเก็บใส่ในครีวเบเกอร์	15	A2 + A4
8	ชั่งตวงวัตถุดิบสำหรับทำเค้ก	25	A3
9	เทส่วนผสมใส่ถาด เกลี่ยหน้าให้เรียบเนียน	11	A3
10	นำเข้าเตาอบ และคอยกลับด้านเค้กในเตา	19	A3
11	นำออกจากเตา แกะออกจากถาด ตั้งทิ้งไว้ให้เย็น	50	A1 + A2
12	ตีครีมและจัดเตรียมส่วนผสมเพื่อตกแต่งในเค้ก	25	A2
13	นำแผ่นเค้กที่เย็นแล้วมาวางบนถาดเย็น	8	A4
14	ตกแต่งเค้กตามที่ได้รับมอบหมาย	40	A3 + A4
15	นำเค้กไปแช่เย็น ทิ้งข้ามคืนสำหรับตัดวันถัดไป	6	A4
รวม		324	4

ที่มา: ผู้วิจัย (2024)

ตารางที่ 5 แสดงเวลาใช้ในการจัดเตรียมทำเค้กหลังการปรับปรุง

กิจกรรมที่	รายละเอียดกิจกรรม	เวลาที่ใช้ใน แต่ละกิจกรรม (นาที)	ผู้ปฏิบัติงาน
1	บริฟหน้าทีมงานให้ในครัวรับทราบคร่าวๆ ระหว่างรอรับ ตารางจากเลขาเซฟ	40	A1
2	เช็คของและเขียนเบิกวัตถุดิบ หัวหน้าครัวตรวจสอบพร้อม กับพนักงานและเซ็นรับทราบ	20	A1 + A2 + A3 + A4
3	หยิบวัตถุดิบจาก store แห่ง	8	A2 + A3
4	หยิบวัตถุดิบจาก store เย็น	6	A4
5	นำวัตถุดิบที่ได้มาจัดเก็บใส่ในครีวเบเกอร์	12	A2+A3+A4
6	ชั่งตวงวัตถุดิบสำหรับทำเค้ก	18	A1 + A2
7	เทส่วนผสมใส่ถาด เกลี่ยหน้าให้เรียบเนียน	8	A1 + A2
8	นำเข้าเตาอบ และคอยกลับด้านเค้กในเตา	15	A1 + A2
9	นำออกจากเตา แกะออกจากถาดวางทิ้งไว้ให้เย็น	50	A3
10	ตีครีมและจัดเตรียมส่วนผสมเพื่อตกแต่งในเค้ก	9	A2+A3+A4
11	นำแผ่นเค้กที่เย็นแล้วมาวางบนถาดเย็น	8	A4
12	ตกแต่งเค้กตามที่ได้รับมอบหมาย	40	A3 + A4
13	นำเค้กไปแช่เย็น ทิ้งข้ามคืนสำหรับตัดวันถัดไป	6	A4
รวม		240	4

ที่มา: ผู้วิจัย (2024)

จากการปรับปรุงกระบวนการทำเค้ก กิจกรรมที่ 1 และ 2 มีการใช้หลักการ ECRS : Combine คือ การรวมกิจกรรมทั้ง 2 เข้าด้วยกันเพื่อประหยัดเวลาในการทำงาน และ Simplify กิจกรรมให้ง่ายขึ้น โดยการเปลี่ยนมาให้รายละเอียดของงานอย่างคร่าวๆ ในวันนั้นให้กับพนักงานเป็นลำดับแรก เช่น การทวนจากตารางงานที่ได้รับวันก่อนว่ามีงานอะไรบ้าง การเบิกของว่ามีอะไรหมด วันนี้ต้องนำเค้กชนิดใดมาตัดใส่กล่องเพื่อจัดส่งแบบเดลิเวอรี่ หรือการทำเค้กชนิดใดเพื่อแสดงในไลน์บุฟเฟ่ต์ (buffet line) การวางแผนงานคร่าวๆ เพื่อที่ระหว่างรอจะไม่ต้องเสียเวลารับตารางงานจากเลขาเซฟ ทำให้สามารถลดเวลาลงได้มากและไม่สูญเสียเวลา

กิจกรรมที่ 2 ขั้นตอนเช็คและเบิกวัตถุดิบในครัวเบเกอรี่ ใช้พนักงานทั้ง 4 คน รวมหัวหน้าเซฟเพื่อช่วยตรวจและรับทราบ เป็นการใช้หลัก 7 Waste คือลดความสูญเปล่าจากการรอคอย (Waste from Delay) เนื่องจากเป็นต้นทุนแรงงานที่สูญเปล่า จ่ายเงินพนักงานมานั่งรอ จึงนำหัวหน้าครัวเข้ามามีบทบาทเพื่อคอยช่วยตรวจสอบไปด้วยขณะที่พนักงานทั้ง 3 คน ได้แก่ A2 A3 และ A4 ตรวจเช็ค

กิจกรรมที่ 3 ให้พนักงาน A3 ไปช่วย A2 หยิบวัตถุดิบจาก store แห่ง เพราะต้องขึ้นรถขึ้นขนาดใหญ่เข้าลิฟท์ลงไปเอาสินค้าชั้นล่าง ถ้าไป 2 คนจะทำให้สะดวก ในการขึ้นรถเข้าลิฟท์และช่วยกันขนวัตถุดิบจะลดเวลาไป 6 นาที เป็นการ simplify ปรับกระบวนการให้ง่ายขึ้นและสะดวกแก่การขนของวัตถุดิบกลับมายังครัว

กิจกรรมที่ 5 ให้พนักงาน A4 มาช่วยนำวัตถุดิบที่ขนมาจัดเก็บเข้าครัว ลดเวลาไปได้ 3 นาที

กิจกรรมที่ 6 – 8 ให้พนักงาน A2 มาช่วยชั่งวัตถุดิบ ลดเวลาไปได้ 7 นาที 3 นาที และ 4 นาที ตามลำดับ

กิจกรรมที่ 10 ให้พนักงาน A3 และ A4 เข้ามาช่วยจัดเตรียมส่วนผสมสำหรับตกแต่ง ช่วยลดเวลาได้ 16 นาที

กิจกรรมที่ 13 ให้พนักงานช่วยกันนำเค้กที่ตกแต่งเสร็จขนย้ายไปไว้ในตู้เย็น โดยเพิ่มพนักงาน A1 เข้าไปช่วยขนย้ายและตรวจสอบความเรียบร้อย ลดเวลาไปได้ 5 นาที

จากกิจกรรมที่กล่าวมา ในกระบวนการผลิตเค้ก มีการนำหลัก 7 Waste คือลดความสูญเปล่าจากการรอคอย การใช้หลัก Combine และ Simplify มาช่วยในการเพิ่มพนักงานเข้าไปช่วยเหลือในบางขั้นตอนเพื่อความรวดเร็ว และรวมถึงการรวมขั้นตอนบางขั้นตอนเพื่อให้กระบวนการทำงานมีประสิทธิภาพมากขึ้น

จากการสรุป หากไม่ปรับกระบวนการในครัวเบเกอรี่เพื่อให้ทำงานได้ทันเวลา ต้องมีการจ้างพนักงานรายวันเข้ามาช่วยงาน จำนวน 1 คน คิดค่าจ้างเป็นวันละ 450 บาท และถ้าทำต่อเดือนคิดเป็นจำนวนเงิน 13,500 บาท แล้วแต่การจ้างงานในช่วงอาทิตย์ที่มีลูกค้าเข้ามาใช้บริการเป็นจำนวนมาก สาเหตุที่องค์กรไม่รับพนักงานประจำในครัวเบเกอรี่เพิ่มเพราะมีจำนวน 6 คน พอดีกับงบประมาณที่ตั้งไว้ ทำให้หลังจากการปรับกระบวนการจึงไม่เกิดการสูญเสีย cost ดังกล่าว

จากผลการศึกษาสามารถสร้างตัวแบบสำหรับโรงแรมขนาดกลางและขนาดใหญ่ได้ว่า เสนอโมเดล “Lean Hospitality Workflow Model” ซึ่งประกอบด้วย 7 ขั้นตอนหลัก โดยมีการเชื่อมโยงกันในลักษณะของกระบวนการที่เน้นการพัฒนาและปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง (แสดงดังภาพที่ 7)

ขั้นตอนที่ 1 การวิเคราะห์จุดสูญเปล่าด้วย ECRS (Identify Waste Points with ECRS) วิเคราะห์กระบวนการทำงานเพื่อตรวจสอบจุดที่เกิดความสูญเปล่า โดยใช้หลักการ Eliminate (กำจัด), Combine (รวม), Rearrange (จัดลำดับใหม่) และ Simplify (ทำให้เรียบง่าย)

ขั้นตอนที่ 2 การวิเคราะห์และลดความซับซ้อนของกระบวนการ (Analyze and Simplify Processes) ประเมินกระบวนการทำงานและปรับปรุงเพื่อลดความซับซ้อนในแต่ละขั้นตอน เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการทำงาน

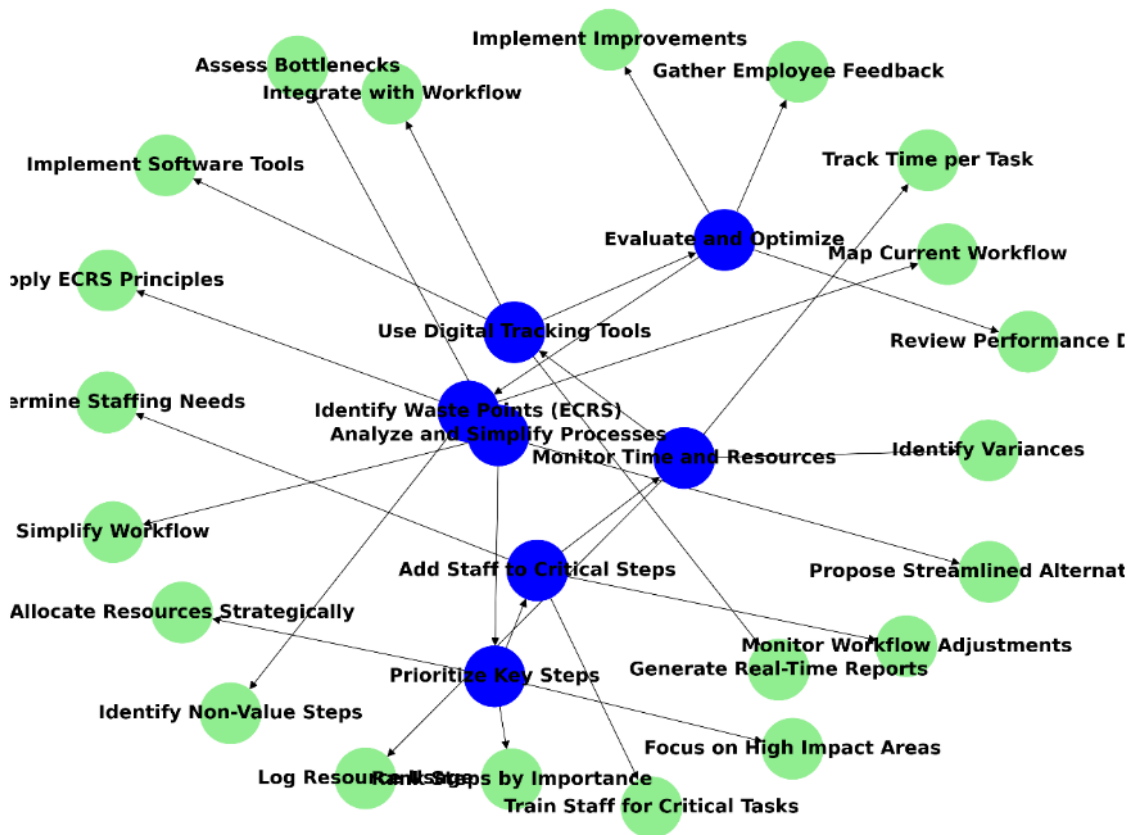
ขั้นตอนที่ 3 การระบุขั้นตอนสำคัญ (Prioritize Key Steps) ระบุขั้นตอนที่มีผลกระทบต่อประสิทธิภาพการทำงานสูงสุด เพื่อให้สามารถจัดลำดับความสำคัญในการปรับปรุงได้

ขั้นตอนที่ 4 การเพิ่มกำลังคนในขั้นตอนสำคัญ (Add Staff to Critical Steps) เพิ่มจำนวนพนักงานในขั้นตอนที่จำเป็นเพื่อช่วยลดเวลาการผลิต และเพิ่มความคล่องตัวในกระบวนการทำงาน

ขั้นตอนที่ 5 การติดตามเวลาการทำงานและทรัพยากร (Monitor Time and Resources) ตรวจสอบเวลาที่ใช้ในแต่ละขั้นตอน และบันทึกการใช้ทรัพยากรเพื่อระบุจุดที่สามารถปรับปรุงได้

ขั้นตอนที่ 6 การใช้เครื่องมือดิจิทัล (Use Digital Tracking Tools) ประยุกต์ใช้ซอฟต์แวร์และเครื่องมือดิจิทัล เช่น การจับเวลาในกระบวนการทำงาน และวิเคราะห์ประสิทธิภาพแบบ ณ เวลาจริง (Real-time)

ขั้นตอนที่ 7 การประเมินผลและปรับปรุงกระบวนการ (Evaluate and Optimize) ทบทวนผลลัพธ์จากการดำเนินงาน ปรับปรุงกระบวนการให้ดียิ่งขึ้น และวนกลับไปวิเคราะห์จุดสูญเสียซ้ำเพื่อการพัฒนาต่อเนื่อง

รูปที่ 7 Lean Hospitality Workflow Model

อภิปรายผลการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้ผู้ศึกษาได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลและปัญหาจากการปฏิบัติงานจริงของแผนกครัวเบเกอรี่ เพื่อหาแนวทางแก้ไขและปรับปรุงกระบวนการผลิตขนมปังและกระบวนการผลิตเค้กให้เกิดประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น โดยการนำแนวคิดหลักและหลักการ ECRS มาประยุกต์ให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ ผลลัพธ์ที่ได้จากการปรับปรุง แสดงในตารางที่ 6

ตารางที่ 6 สรุปเปรียบเทียบก่อนการปรับปรุงและหลังการปรับปรุง

กิจกรรม	ตัวแปรที่ศึกษา	ก่อนการปรับปรุง	หลังการปรับปรุง	ผลที่ได้
กระบวนการผลิตขนมปัง	เวลาที่ใช้ (นาที)	338	270	ลดลง 20.12%
	จำนวนขั้นตอน (ขั้นตอน)	14	13	ลดลง 7.14%
	จำนวนพนักงาน (คน)	4	4	-
กระบวนการผลิตเค้ก	เวลาที่ใช้ (นาที)	324	240	ลดลง 25.93%
	จำนวนขั้นตอน (ขั้นตอน)	15	13	ลดลง 13.33%
	จำนวนพนักงาน (คน)	2	2	-

จากตารางที่ 6 สรุปผลที่ได้รับจากการปรับปรุง ดังนี้ กระบวนการผลิตขนมปังก่อนการปรับปรุงใช้เวลาในการดำเนินการ 338 นาที หลังการปรับปรุงใช้เวลาในการดำเนินการ 270 นาที ซึ่งใช้เวลาลดลง 68 นาที คิดเป็นร้อยละ 20.12 จำนวนขั้นตอนหลังปรับปรุง มีจำนวน 13 ขั้นตอนจากก่อนปรับปรุง ซึ่งมีขั้นตอนลดลง 1 ขั้นตอน คิดเป็นร้อยละ 7.14 และจำนวนพนักงานสำหรับจัดเตรียมสินค้าสำหรับทำขนมปัง คือ 4 คน โดยไม่มีการเพิ่มหรือลดพนักงาน สำหรับกระบวนการผลิตเค้ก ก่อนการปรับปรุงใช้เวลาในการดำเนินการ 324 นาที หลังการปรับปรุงใช้เวลาในการดำเนินการ 240 นาที ซึ่งใช้เวลาลดลง 84 นาที คิดเป็นร้อยละ 25.93 จำนวนขั้นตอนหลังปรับปรุง มีจำนวน 13 ขั้นตอน ซึ่งมีขั้นตอนลดลง 2 ขั้นตอนจากก่อนปรับปรุง คิดเป็นร้อยละ 13.33 และจำนวนพนักงานสำหรับจัดเตรียมสินค้าสำหรับทำขนมปัง คือ 2 คน โดยไม่มีการเพิ่มหรือลดพนักงาน ตามลำดับ

จากการประยุกต์ใช้แนวคิดลีนและหลักการ ECRS ในการแก้ไขปัญหาของกระบวนการผลิต เมื่อมีการปรับปรุงแก้ไขกระบวนการจัดเตรียมสินค้า พบว่า ประสิทธิภาพโดยรวมสูงขึ้น ทั้งยังลดจำนวนขั้นตอนก่อนหน้าการดำเนินการของแต่ละขั้นตอนให้ต่ำลง อภิปรายได้ว่า การลดเวลาที่ใช้ในการดำเนินการทั้งสองกระบวนการ ช่วยให้ประสิทธิภาพการผลิตเพิ่มขึ้นอย่างชัดเจน Taifa and Vhora (2019b) การลดเวลาการผลิตลงมีผลมาจากการตัดขั้นตอนที่ไม่จำเป็นออก ซึ่งช่วยลดความซับซ้อนและลดความล่าช้าในกระบวนการผลิต การคงจำนวนพนักงานไว้เท่าเดิมแสดงถึงความสามารถในการปรับปรุงกระบวนการโดยไม่ต้องการทรัพยากรบุคคลเพิ่ม การรักษานักงานไว้เท่าเดิมยังช่วยให้เกิดความคุ้มค่าในการใช้ทรัพยากรบุคคล Murugesan et al. (2023) และผลการศึกษานี้สอดคล้องกับ Gladysz et al. (2020) ที่ระบุว่า การประยุกต์ใช้แนวคิดลีนสามารถลดการสูญเสียในกระบวนการผลิตได้ถึงร้อยละ 40-65 ในอุตสาหกรรมอาหาร ซึ่งผลการศึกษามีความสอดคล้องกัน แสดงถึงความเหมาะสมของแนวทางการปรับปรุงในธุรกิจโรงแรม ในส่วนของการบริการด้านอาหาร

การประยุกต์ใช้แนวคิดลีนและหลักการ ECRS แสดงให้เห็นถึงการประยุกต์ใช้หลักการเหล่านี้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ Sailasuta and Layraman (2024) การลดเวลาการดำเนินการและจำนวนขั้นตอนที่ไม่จำเป็นช่วยให้เกิดกระบวนการที่รวดเร็วและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น Habib et al. (2023) อย่างไรก็ตามการปรับปรุงนี้จะช่วยลดเวลาและขั้นตอน ควรตรวจสอบเพิ่มเติมว่าไม่มีผลกระทบต่อคุณภาพของผลิตภัณฑ์ เพื่อให้มั่นใจว่าผลิตภัณฑ์ยังคงมีคุณภาพที่ดี

Lean Hospitality Workflow Model ถูกพัฒนาขึ้นเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในกระบวนการทำงานของโรงแรม โดยเฉพาะในแผนกครัวเบเกอรี่ ซึ่งโมเดลนี้มีพื้นฐานมาจากแนวคิดลีน (Lean Concept) และหลักการ ECRS (Eliminate, Combine, Rearrange, Simplify) ที่มุ่งเน้นการลดความสูญเปล่า (Waste) และเพิ่มคุณค่า

ในกระบวนการทำงานอย่างยั่งยืน การอภิปรายผลสามารถวิเคราะห์ได้ในมิติต่าง ๆ ได้ว่า 1) ผลจากการนำโมเดลไปประยุกต์ใช้ในกระบวนการผลิตขนมปัง พบว่ามีกรดเวลาในการผลิตจาก 338 นาที เหลือ 270 นาที คิดเป็นการลดลงถึงร้อยละ 20.12 โดยการรวมและลดขั้นตอนที่ไม่จำเป็น เช่น การรอคอยในกระบวนการขึ้นฟู (Proofing) และการกระจายหน้าที่ให้เหมาะสม ทำให้การทำงานราบรื่นมากขึ้น การศึกษานี้แสดงหลักฐานเชิงประจักษ์ถึงการลดต้นทุนแรงงานลงประมาณ 13,500 บาทต่อเดือน (ค่าจ้างรายวัน 450 บาท/วัน) โดยไม่กระทบต่อคุณภาพผลิตภัณฑ์ 2) การใช้เครื่องมือวิเคราะห์และการนำแนวคิดสินค้าประยุกต์ การกำจัดขั้นตอนที่ไม่สร้างคุณค่า การรวมขั้นตอน การจัดเรียงใหม่ และการทำให้เรียบง่าย ทำให้การจัดการขั้นตอนมีความยืดหยุ่นและลดความซับซ้อนในกระบวนการ (ECRS Principles) การวิเคราะห์ SWOT ทำให้ระบุจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และภัยคุกคามในกระบวนการ ซึ่งเชื่อมโยงสู่กลยุทธ์ TOWS เช่น การใช้จุดแข็งสร้างโอกาสผ่านการเพิ่มประสิทธิภาพในกระบวนการผลิต และลดจุดอ่อนโดยการเพิ่มเครื่องมือดิจิทัลเพื่อการติดตามที่แม่นยำ Taherdoost and Madanchian (2021) 3) ผลกระทบต่อพนักงานและกระบวนการทำงาน การเพิ่มจำนวนพนักงานในขั้นตอนสำคัญ เช่น การจัดเตรียมวัตถุดิบ การนวดแป้ง และการอบขนมปัง ช่วยลดภาระของพนักงานและลดความเครียดในการทำงาน ทำให้เกิดความพึงพอใจในงานมากขึ้น นอกจากนี้ การฝึกอบรมพนักงานเพื่อเพิ่มทักษะในกระบวนการเฉพาะช่วยลดการพึ่งพาคู่มือเพียงกลุ่มเดียว ซึ่งสอดคล้องกับการจัดการทรัพยากรมนุษย์ที่มีประสิทธิภาพ Permsin and Munngoen (2024)

ข้อเสนอแนะ

1. แม้ว่าการศึกษานี้จะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพของกระบวนการผลิตได้อย่างมีนัยสำคัญ แต่ยังมีปัญหาบางประการที่ไม่ได้รับการแก้ไข เช่น ความไม่มีประสิทธิภาพในบางขั้นตอนที่ยังใช้เวลาและทรัพยากรสูง รวมถึงการขาดการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการติดตามกระบวนการ ซึ่งควรนำมาวิเคราะห์และปรับปรุงเพิ่มเติมเพื่อเสริมสร้างกระบวนการให้มีประสิทธิภาพสูงสุด
2. ควรมีการจัดการฝึกอบรมเชิงลึกสำหรับพนักงานในขั้นตอนสำคัญ เพื่อเพิ่มความสามารถในการปฏิบัติงานให้สอดคล้องกับกระบวนการที่ได้รับการปรับปรุง รวมถึงการพัฒนาทักษะในลักษณะของการทำงานแบบมัลติทาสก์ (multitask) เพื่อลดการพึ่งพาคู่มือเฉพาะกลุ่ม และเพิ่มความยืดหยุ่นในการบริหารกำลังคน
3. การนำระบบดิจิทัล เช่น ซอฟต์แวร์ติดตามกระบวนการผลิตแบบเรียลไทม์ หรือระบบอัตโนมัติ สำหรับขั้นตอนที่มีลักษณะซ้ำซาก มาใช้ในกระบวนการผลิตจะช่วยลดความล่าช้าและเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานในระยะยาว
4. ควรมีการพัฒนากระบวนการตรวจสอบคุณภาพผลิตภัณฑ์ในแต่ละขั้นตอน เพื่อให้มั่นใจว่าคุณภาพของผลิตภัณฑ์ยังคงเป็นไปตามมาตรฐาน โดยเฉพาะอย่างยิ่งหลังจากการปรับปรุงกระบวนการ และควรมีการรวบรวมข้อมูลย้อนกลับจากลูกค้าเพื่อนำมาปรับปรุงผลิตภัณฑ์และกระบวนการ
5. ควรศึกษาความเป็นไปได้ในการนำแนวทางการปรับปรุงที่ได้รับการพัฒนาไปประยุกต์ใช้กับกระบวนการผลิตในโรงงานที่มีขนาดใหญ่ขึ้นหรือในสภาพแวดล้อมการผลิตที่แตกต่าง เพื่อรองรับการขยายตัวและเพิ่มความสามารถในการแข่งขันขององค์กร

References

- Gładysz, B., Buczacki, A., & Haskins, C. (2020). Lean Management Approach to Reduce Waste in HoReCa Food Services. *Resources*, 9(12), 144.
<https://doi.org/10.3390/resources9120144>
- Goncharuk, A., Figurek, A., & Markou, M. (2023). *Forming the Efficient Business Model for Bakery* (pp. 187–202). https://doi.org/10.1007/978-3-031-25027-9_12
- Habib, M. A., Rizvan, R., & Ahmed, S. (2023). Implementing lean manufacturing for improvement of operational performance in a labeling and packaging plant: A case study in Bangladesh. *Results in Engineering*, 17, 1-14.
<https://doi.org/10.1016/j.rineng.2022.100818>
- Kanoksirirujisaya, N., Srininpan, S., & Ratchabut, S. (2022). Reducing waste reduction in parts manufacturing processes Hard disk drives (HDDs) by ECRS techniques. *Journal of Industrial Technology and Innovation*, 1(1), 1-11.
<https://doi.org/10.55674/snrujiti.v1i1.246564>
- Murugesan, U., Subramanian, P., Srivastava, S., & Dwivedi, A. (2023). A study of Artificial Intelligence impacts on Human Resource Digitalization in Industry 4.0. *Decision Analytics Journal*, 7, 1-9. <https://doi.org/10.1016/j.dajour.2023.100249>
- Permsin, S., & Munngoen, P. (2024). Defect Reduction in the Puff Pastry Forming Process: A Case Study of Bakery Production Factory. *Journal of Science and Technology Thonburi University*, 8(1), 60-70.
- Sailasuta, P., & Layraman, T. (2024). A comparative study of the use of lean techniques in hotpot buffet restaurant a case study in Chiang Mai. *Suthiparithat Journal*, 38(2), 36-50.
- Simakhajornboon, P., & Somsakul, R. (2019). Entrepreneur Process: Case Study Jaree Bakery Phetchaburi Province. *Veridian E-Journal, Silpakorn University (Humanities, Social Sciences and Arts)*, 12(2), 910-930.
- Tagaram, S. D., & Chen, C. (2025). Quality Tools and Techniques (Fishbone Diagram, Pareto Chart, Process Map). In StatPearls (Ed.). *StatPearls*. StatPearls Publishing.
- Taherdoost, H., & Madanchian, M. (2021). Determination of Business Strategies Using SWOT Analysis; Planning and Managing the Organizational Resources to Enhance Growth and Profitability. *Macro Management & Public Policies*, 3(1), 19-22.
<https://doi.org/10.30564/mmpp.v3i1.2748>
- Taifa, I., & Vhora, T. (2019a). Cycle time reduction for productivity improvement in the manufacturing industry. *Journal of Industrial Engineering and Management Studies*, 6(2), 147–164. <https://doi.org/10.22116/jiems.2019.93495>

Taifa, I., & Vhora, T. (2019b). Cycle time reduction for productivity improvement in the manufacturing industry. *Journal of Industrial Engineering and Management Studies*, 6(2), 147-164. <https://doi.org/10.22116/jiems.2019.93495>

Zott, C., & Amit, R. (2024). Business Models and Lean Startup. *Journal of Management*, 50(8). <https://doi.org/10.1177/01492063241228245>

การพัฒนาความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกสู่โรงเรียนคุณภาพ ด้วยกระบวนการชุมชน
แห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของครูในสหวิทยาเขตวังจันทน์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
มัธยมศึกษาพิษณุโลก อุตรดิตถ์

DEVELOPMENT OF ACTIVE LEARNING MANAGEMENT CAPABILITY FOR QUALITY SCHOOLS
WITH PROFESSIONAL LEARNING COMMUNITY (PLC) PROCESS OF TEACHERS IN
WANGCHAN SUB-DISTRICT, THE SECONDARY EDUCATIONAL SERVICE
AREA OFFICE PHITSANULOK UTTARADIT

เสกสรรค์ ทองม่วง

Seksan Thongmoang

โรงเรียนจ่านกร้อง

Janokrong School

E-mail: seksan.th@jr.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อพัฒนาความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก สู่โรงเรียนคุณภาพ ด้วยกระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ของครูในสหวิทยาเขตวังจันทน์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษาพิษณุโลก อุตรดิตถ์ และ 2) เพื่อศึกษาผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก จากครู ใน สหวิทยาเขตวังจันทน์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพิษณุโลก อุตรดิตถ์ หลังได้รับการ พัฒนาด้วยกระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ กลุ่มตัวอย่าง คือ ครูในสหวิทยาเขตวังจันทน์ สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพิษณุโลก อุตรดิตถ์ จำนวน 150 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยมี 2 ชนิด คือ แบบประเมินและแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ สถิติวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และค่าส่วน เบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ผลการวิจัยพบว่า

1. ความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) สู่โรงเรียนคุณภาพ สะท้อนถึงการ ขับเคลื่อนการพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนรู้ของครู ผ่านกระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) ซึ่งเป็นกลไกสำคัญในการเชื่อมโยงความรู้และประสบการณ์ของครูเข้าด้วยกัน ตามผลการวิจัยที่อยู่ในระดับ มากที่สุด เมื่อเปรียบเทียบครั้งที่ 1 และครั้งที่ 2 มีผลต่างของค่าเฉลี่ยที่มากขึ้นเท่ากับ 1.47

2. ผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) เป็นการนำนวัตกรรมเชิงนโยบายและ กระบวนการบริหารจัดการมาใช้ เพื่อพัฒนาโรงเรียนให้เกิดการปรับเปลี่ยนเชิงวัฒนธรรม เอื้อต่อการจัดการ เรียนรู้เชิงรุก และพร้อมรับความท้าทายในยุคดิจิทัลได้อย่างมีประสิทธิภาพ

คำสำคัญ: การจัดการเรียนรู้เชิงรุก, โรงเรียนคุณภาพ, ชุมชนแห่งการเรียนรู้

Abstract

This research aims to 1) develop the ability to manage active learning towards a quality school through the process of professional learning communities of teachers in Wangchan Sub-district, Office of the Secondary Education Area, Phitsanulok, Uttaradit, and 2) study the results of organizing active learning activities from teachers in Wangchan Sub-district, Office of the Secondary Education Area, Phitsanulok, Uttaradit after being developed through the process of professional learning communities. The sample group was 150 teachers in Wangchan Sub-district, Office of the Secondary Education Area, Phitsanulok, Uttaradit. There were 2 types of research instruments: assessment forms and questionnaires. Data were analyzed using statistics for the mean (\bar{X}) and standard deviation (S.D.). The research results found that :

1. The ability to manage active learning towards a quality school reflects the driving force of the development of teachers' learning management quality through the process of professional learning communities (PLC), which is an important mechanism for linking teachers' knowledge and experiences together, according to the research results at the highest level. When comparing the first and second times, the difference in the mean is 1.47.

2. The results of organizing active learning activities are using policy innovations and management processes to develop schools to change in culture, support active learning management, and be ready to effectively face challenges in the digital age.

Keywords: Active learning management, Quality schools, learning communities

บทนำ

การพัฒนาความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกสู่โรงเรียนคุณภาพ ภายใต้พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมในปี พ.ศ. 2545 และ พ.ศ. 2553 มุ่งเน้นการจัดการศึกษาที่ให้ความสำคัญกับผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง โดยยอมรับว่าผู้เรียนทุกคนมีศักยภาพในการเรียนรู้และพัฒนาตนเอง กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพ ผ่านการจัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมที่สอดคล้องกับความสนใจ ความถนัด และความแตกต่างของบุคคล รวมถึงการฝึกทักษะกระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์ และการประยุกต์ใช้ความรู้ในการแก้ไขปัญหา Office of the National Education Commission. (2002) นอกจากนี้ แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579 ตั้งเป้าที่พัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะและทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 (3Rs และ 8Cs) โดยการบูรณาการกับพระราชบัญญัติการศึกษาให้สอดคล้องกัน การจัดการศึกษาจึงมุ่งเน้นพัฒนามนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข Office of the Education Council Secretariat (2017) สอดคล้องกับนโยบายกระทรวงศึกษาธิการ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 มีการเน้นการยกระดับคุณภาพการศึกษาโดยการจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนค้นพบพรสวรรค์ ความสนใจ และความถนัดในอาชีพของตนเองผ่านการเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง (Active Learning) ทั้งในห้องเรียนและสถานประกอบการ รวมถึงการใช้แพลตฟอร์มดิจิทัล เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมและปฏิสัมพันธ์ในการเรียนรู้ การ

ประเมินผลในชั้นเรียนเน้นการพัฒนาการเรียนรู้และสมรรถนะของผู้เรียน (Assessment for Learning) ในทุกระดับ Office of the Basic Education Commission (2023)

ในยุคที่การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและเทคโนโลยีเกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว การจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ได้กลายเป็นหนึ่งในกลยุทธ์สำคัญที่ช่วยเสริมสร้างคุณภาพการศึกษาและพัฒนาศักยภาพของนักเรียนให้พร้อมรับกับความท้าทายในศตวรรษที่ 21 การจัดการเรียนรู้เชิงรุกเน้นการมีส่วนร่วมของนักเรียนในการเรียนรู้ผ่านกิจกรรมที่หลากหลาย เช่น การอภิปรายกลุ่ม การแก้ปัญหา การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ และการทำโครงการ ซึ่งไม่เพียงแต่เพิ่มความสนใจและแรงจูงใจในการเรียนรู้ แต่ยังช่วยพัฒนาทักษะที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตและการทำงานในอนาคต ในช่วงปี 2023-2024 พบว่าการนำเทคนิคการจัดการเรียนรู้เชิงรุกมาใช้ในห้องเรียนมีผลดีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนอย่างมีนัยสำคัญ Wat, S., Chitlada, M., & Phimchanok, C. (2024) นอกจากนี้ การศึกษาของ Nitikorn, K. (2023) ยังแสดงให้เห็นว่าการจัดการเรียนรู้เชิงรุกช่วยเสริมสร้างทักษะการคิดวิเคราะห์และการแก้ปัญหา ซึ่งเป็นทักษะที่จำเป็นสำหรับการพัฒนาความสามารถในการแข่งขันของนักเรียนในตลาดแรงงานที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว สอดคล้องกับงานวิจัยของ Nuttawut, A. (2024) ระบุว่าจัดการเรียนรู้เชิงรุกยังส่งเสริมการทำงานร่วมกันและการสื่อสารระหว่างนักเรียน ซึ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญในการพัฒนาทักษะทางสังคมและอารมณ์ของนักเรียน และยังพบว่าการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกสามารถเพิ่มประสิทธิภาพการเรียนรู้และทำให้การเรียนการสอนมีความยืดหยุ่นมากขึ้น Pimsupa, L. (2023) นอกจากนี้ ยังเน้นย้ำถึงความสำคัญของการพัฒนาบุคลากรทางการศึกษาให้มีความรู้และทักษะในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้สามารถนำเทคนิคดังกล่าวมาใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพในสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่หลากหลาย Sarisa, Y. (2024) เห็นได้ว่าการจัดการเรียนรู้เชิงรุกเป็นแนวทางที่มีประสิทธิภาพในการยกระดับคุณภาพการศึกษาและพัฒนาศักยภาพของนักเรียนให้พร้อมรับกับความท้าทายในยุคปัจจุบัน การนำเทคนิคดังกล่าวมาใช้ในโรงเรียนคุณภาพจึงเป็นสิ่งที่จำเป็นและมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาการศึกษาในอนาคต

จากแนวคิดที่กล่าวมาข้างต้น โรงเรียนในสหวิทยาเขตวังจันทน์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพิษณุโลก อุตรดิตถ์ จึงสนใจที่จะพัฒนาความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) สู่วิทยฐานะคุณภาพด้วยกระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) ของครูในสหวิทยาเขตวังจันทน์ เพื่อเป็นการยกระดับคุณภาพการศึกษา รวมทั้งเป็นการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาให้มีความสามารถในการจัดการเรียนรู้ ส่งผลให้สถานศึกษาเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ที่มีคุณภาพ ผ่านการสร้างชุมชนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพในโรงเรียน ซึ่งต้องอาศัยความร่วมมือร่วมใจระหว่างครูที่มีพื้นฐานจากความไว้วางใจและความเป็นมิตร รวมถึงการสนับสนุนจากผู้บริหารโรงเรียนที่มีบทบาทสำคัญในการเสริมสร้างขวัญกำลังใจและสนับสนุนการพัฒนาทักษะของครู Lee, S. H., & Kim, Y. J. (2024)

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อพัฒนาความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) สู่วิทยฐานะคุณภาพ ด้วยกระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) ของครูในสหวิทยาเขตวังจันทน์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพิษณุโลก อุตรดิตถ์

2. เพื่อศึกษาผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) จากครูในสหวิทยาเขตวังจันทน์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพิษณุโลก อุตรดิตถ์ หลังได้รับการพัฒนาด้วยกระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC)

การทบทวนวรรณกรรม

การพัฒนาความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกสู่โรงเรียนคุณภาพ ได้รับความสนใจอย่างต่อเนื่องในวงการการศึกษาทั่วโลก เนื่องจากมีศักยภาพในการเพิ่มประสิทธิภาพการเรียนรู้และพัฒนาทักษะที่จำเป็นสำหรับนักเรียนในศตวรรษที่ 21 โดยมีประเด็นหลักที่สำคัญดังนี้

1. การบูรณาการเทคโนโลยีสารสนเทศในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก งานวิจัยหลายชิ้นในช่วงนี้เน้นการนำเทคโนโลยีมาใช้สนับสนุนการจัดการเรียนรู้เชิงรุก เช่น การใช้แพลตฟอร์มออนไลน์ เกมการศึกษา และเครื่องมือการเรียนรู้ดิจิทัล เพื่อเพิ่มความมีส่วนร่วมและความสนใจของนักเรียน ตัวอย่าง เช่น งานวิจัยของ Pimsupa, L. (2023) พบว่า การใช้แอปพลิเคชันการเรียนรู้ช่วยกระตุ้นความสนใจและเพิ่มประสิทธิภาพการเรียนรู้ของนักเรียนในวิชาวิทยาศาสตร์

2. การพัฒนาทักษะกระบวนการคิดขั้นสูงผ่านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก การจัดการเรียนรู้เชิงรุกสามารถพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ และการคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนได้อย่างมีนัยสำคัญ การใช้กิจกรรมที่กระตุ้นให้นักเรียนต้องคิดและแก้ปัญหาจริง ๆ ช่วยเพิ่มความสามารถในการประยุกต์ใช้ความรู้ในสถานการณ์ต่าง ๆ Kim (2024)

3. การสร้างชุมชนการเรียนรู้ที่มีความร่วมมือระหว่างครูและผู้บริหาร ต้องเน้นย้ำถึงความสำคัญของการสร้างชุมชนกัลยาณมิตรทางวิชาการในโรงเรียน ซึ่งการร่วมมือกันของครูและผู้บริหารเป็นปัจจัยสำคัญในการขับเคลื่อนการเปลี่ยนแปลงคุณภาพการศึกษา งานวิจัยล่าสุดของ Garcia และ Hernandez (2024) ยืนยันว่าการสนับสนุนจากผู้นำโรงเรียนมีบทบาทสำคัญในการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้เชิงรุก Suraphon Thamromdee & Colleagues. (2010)

4. การพัฒนาบุคลากรทางการศึกษาเพื่อการจัดการเรียนรู้เชิงรุก เน้นถึงความสำคัญของการฝึกอบรมและพัฒนาครูให้มีทักษะและความรู้ในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกอย่างต่อเนื่อง การพัฒนาบุคลากรที่มีความสามารถในการใช้กลวิธีการสอนที่หลากหลายช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน Sarisa, Y. (2024)

5. ผลกระทบของการจัดการเรียนรู้เชิงรุกต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน พบว่าการจัดการเรียนรู้เชิงรุกมีผลดีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน โดยนักเรียนที่ได้รับการสอนในรูปแบบนี้มีความเข้าใจเนื้อหาได้ลึกซึ้งขึ้น และสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริงได้ดีกว่า นอกจากนี้ยังพบว่าการจัดการเรียนรู้เชิงรุกช่วยเสริมสร้างทักษะทางสังคมและอารมณ์ของนักเรียน ทำให้เกิดความมั่นใจในตนเองและการทำงานร่วมกับผู้อื่น Nitikorn, K. (2023) และ Wang & Zhang (2024)

กล่าวสรุปได้ว่า การพัฒนาความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกเป็นปัจจัยสำคัญในการยกระดับคุณภาพการศึกษา การบูรณาการเทคโนโลยี การพัฒนาทักษะกระบวนการคิด การสร้างชุมชนการเรียนรู้ที่มีความร่วมมือ และการพัฒนาบุคลากรทางการศึกษาเป็นองค์ประกอบหลักที่สนับสนุนการจัดการเรียนรู้เชิงรุกอย่างมีประสิทธิภาพ ผลการวิจัยยืนยันว่าการจัดการเรียนรู้เชิงรุกไม่เพียงแต่เพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน แต่ยังเสริมสร้างทักษะที่จำเป็นสำหรับการพัฒนาความสามารถในการแข่งขันในยุคปัจจุบัน ซึ่งสอดคล้องกับ การพัฒนาและยกระดับคุณภาพการศึกษาเป็นเป้าหมายสำคัญของนโยบายการศึกษาในหลายประเทศ รวมถึงประเทศไทยด้วย นโยบายโรงเรียนคุณภาพ (Quality School Policy) ได้รับการเน้นย้ำว่าเป็นเครื่องมือสำคัญในการเสริมสร้างศักยภาพของนักเรียนและพัฒนาทักษะที่จำเป็นสำหรับการเผชิญกับความท้าทายในศตวรรษที่ 21 ส่งผลต่อความสำเร็จของนโยบายโรงเรียนคุณภาพ ทั้งในด้านการบริหารจัดการ การพัฒนาบุคลากร การใช้เทคโนโลยี และการมีส่วนร่วมของชุมชน ประกอบด้วยด้านต่าง ดังนี้

1. การบริหารจัดการและภาวะผู้นำในโรงเรียนคุณภาพ ภาวะผู้นำที่มีประสิทธิภาพถือเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อความสำเร็จของนโยบายโรงเรียนคุณภาพ หลายงานวิจัยเน้นถึงบทบาทของผู้บริหารโรงเรียนในการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนาการเรียนรู้และการทำงานร่วมกันของครู เช่น งานวิจัยของ Garcia และ Hernandez (2024) พบว่าผู้นำโรงเรียนที่สนับสนุนและมีวิสัยทัศน์ที่ชัดเจนสามารถกระตุ้นขวัญกำลังใจของครูและส่งเสริมการทำงานเป็นทีม ซึ่งนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพการสอนและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน

2. การพัฒนาวิชาชีพครูและการร่วมมือกัน การพัฒนาวิชาชีพครูเป็นองค์ประกอบสำคัญในการสร้างโรงเรียนคุณภาพ งานวิจัยของ Sarisa, Y. (2024) ชี้ให้เห็นว่าการฝึกอบรมและพัฒนาทักษะครูในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการสอนและสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่น่าสนใจสำหรับนักเรียน นอกจากนี้ การสร้างชุมชนการเรียนรู้ภายในโรงเรียนที่มีความร่วมมือกันระหว่างครูช่วยส่งเสริมการแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ ซึ่งส่งผลดีต่อการพัฒนาวิธีการสอนที่มีประสิทธิภาพ Smith & Brown (2024)

3. การใช้เทคโนโลยีในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก การบูรณาการเทคโนโลยีสารสนเทศในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกเป็นอีกหนึ่งปัจจัยที่ช่วยเสริมสร้างคุณภาพการศึกษา งานวิจัยของ Pimsupa, L. (2023) พบว่าการใช้แพลตฟอร์มออนไลน์และเครื่องมือการเรียนรู้ดิจิทัลสามารถเพิ่มความมีส่วนร่วมและความสนใจของนักเรียนในการเรียนรู้ นอกจากนี้ เทคโนโลยียังช่วยให้ครูสามารถออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลายและตอบสนองต่อความต้องการที่แตกต่างกันของนักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ Lee & Kim (2024)

4. การประเมินและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน การประเมินผลที่มีประสิทธิภาพเป็นส่วนสำคัญในการวัดความสำเร็จของนโยบายโรงเรียนคุณภาพ พบว่าการจัดการเรียนรู้เชิงรุกมีผลดีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน โดยนักเรียนที่ได้รับการสอนในรูปแบบนี้มีความเข้าใจเนื้อหาได้ลึกซึ้งขึ้นและสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริงได้ดีกว่า นอกจากนี้ การประเมินผลแบบฟอร์มที่หลากหลายยังช่วยให้ครูสามารถปรับปรุงวิธีการสอนได้อย่างต่อเนื่องเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการเรียนรู้ของนักเรียน Nitikorn, K. (2023) และ Wang & Zhang (2024)

5. การมีส่วนร่วมของชุมชนและผู้ปกครอง การมีส่วนร่วมของชุมชนและผู้ปกครองเป็นอีกหนึ่งองค์ประกอบที่สำคัญในการสร้างโรงเรียนคุณภาพ งานวิจัยหลายชิ้นเน้นถึงความสำคัญของการสร้างความร่วมมือกับผู้ปกครองและชุมชนในการสนับสนุนกิจกรรมการเรียนรู้ของนักเรียน เช่น งานวิจัยของ O'Connor และ Murphy (2024) พบว่าการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองช่วยเสริมสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้และการพัฒนาทักษะของนักเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ

จากการศึกษา พบว่านโยบายโรงเรียนคุณภาพเป็นแนวทางที่มีประสิทธิภาพในการยกระดับคุณภาพการศึกษา องค์ประกอบสำคัญประกอบด้วยภาวะผู้นำที่มีประสิทธิภาพ การพัฒนาวิชาชีพครู การบูรณาการเทคโนโลยี การประเมินผลที่มีประสิทธิภาพ และการมีส่วนร่วมของชุมชนและผู้ปกครอง การดำเนินนโยบายเหล่านี้อย่างครอบคลุมและสอดคล้องกันสามารถสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่มีคุณภาพสูง ส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนดีขึ้นและเตรียมความพร้อมให้กับนักเรียนในการเผชิญกับความท้าทายในอนาคต

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงปริมาณ โดยมีพื้นที่วิจัย คือ โรงเรียนในสหวิทยาเขตวังจันทน์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพิษณุโลก อุตรดิตถ์ จำนวน 6 โรงเรียน คือ โรงเรียนจ่านกร้อง โรงเรียนพรหมพิรามวิทยา โรงเรียนวัดโบสถ์ศึกษา โรงเรียนวังมะदानพิทยาคม โรงเรียนดงประคำพิทยาคม และโรงเรียนคันไช้พิทยาคม

ประชากร ได้แก่ ครูในสหวิทยาเขตวังจันทน์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพิษณุโลก อุตรดิตถ์ ปีการศึกษา 2567 จำนวน 243 คน

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูในสหวิทยาเขตวังจันทน์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพิษณุโลก อุตรดิตถ์ ปีการศึกษา 2567 จำนวน 150 คน โดยใช้ตารางของเครจซี่และมอร์แกน Krejcie and Morgan (1970)การเทียบสัดส่วน และใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) โดยวิธีจับฉลาก เพื่อกำหนดบุคคลผู้ให้ข้อมูล ระยะเวลาการศึกษาวิจัย ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2567

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

1. แบบประเมินความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) Learning) สูโรงเรียนคุณภาพ ด้วยกระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) ของครูในสหวิทยาเขตวังจันทน์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพิษณุโลก อุตรดิตถ์

2. แบบประเมินความพึงพอใจที่มีต่อกระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) ในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ของครูในสหวิทยาเขตวังจันทน์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพิษณุโลก อุตรดิตถ์

การวิเคราะห์ข้อมูล

นำข้อมูลเชิงปริมาณมาวิเคราะห์ด้วยสถิติวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เปรียบเทียบการประเมินความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) สูโรงเรียนคุณภาพ ด้วยกระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) ของครูในสหวิทยาเขตวังจันทน์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพิษณุโลก อุตรดิตถ์ ครั้งที่ 1 ระหว่างกระบวนการ PLC และครั้งที่ 2 หลังพัฒนาด้วยกระบวนการ PLC

ผลการวิจัย

การพัฒนาความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) สูโรงเรียนคุณภาพ ด้วยกระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) ของครูในสหวิทยาเขตวังจันทน์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพิษณุโลก อุตรดิตถ์ ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์และนำเสนอผลการวิเคราะห์ ดังนี้

1. ผลการพัฒนาความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) สูโรงเรียนคุณภาพ ด้วยกระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) ของครูในสหวิทยาเขตวังจันทน์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพิษณุโลก อุตรดิตถ์

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและผลต่างของค่าเฉลี่ยความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ด้วยกระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) ของครูในมหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรญาณสงขลา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพิษณุโลก อุตรดิตถ์ จำแนกความสามารถเป็นรายด้าน

ความสามารถ ในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning)	ผลจากการเข้าร่วมกระบวนการ PLC				ผลต่าง ของค่าเฉลี่ย ($\Delta \bar{x}$)
	ครั้งที่ 1 (ระหว่าง PLC)		ครั้งที่ 2 (หลัง PLC)		
	\bar{x}	S.D.	\bar{x}	S.D.	
1. ด้านการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้	3.62	0.39	4.84	0.19	1.22
2. ด้านการปฏิบัติการสอน	3.11	0.25	4.88	0.19	1.77
รวม	3.39	0.23	4.86	0.14	1.47

จากตารางที่ 1 พบว่า ความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ด้วยกระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) จากครูในมหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรญาณสงขลา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพิษณุโลก อุตรดิตถ์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อเปรียบเทียบครั้งที่ 1 มีค่าเฉลี่ย (\bar{X}) เท่ากับ 3.39 และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.23 และครั้งที่ 2 มีค่าเฉลี่ย (\bar{X}) เท่ากับ 4.86 และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.14 ผลต่างของค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.47

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ครั้งที่ 1 มีค่าเฉลี่ย (\bar{X}) เท่ากับ 3.62 และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.39 ครั้งที่ 2 ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) เท่ากับ 4.84 และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.19 ผลต่างของค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.22 และด้านการปฏิบัติการสอน ครั้งที่ 1 มีค่าเฉลี่ย (\bar{X}) เท่ากับ 3.11 และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.25 ครั้งที่ 2 มีค่าเฉลี่ย (\bar{X}) เท่ากับ 4.88 และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.19 ผลต่างของค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.77 ตามลำดับ

2. ผลการศึกษาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) จากครูในมหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรญาณสงขลา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพิษณุโลก อุตรดิตถ์ หลังได้รับการพัฒนาด้วยกระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) ดังตาราง

ตารางที่ 2 แสดงผลการวิเคราะห์ผลการเรียนรู้ของผู้เรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) จากครูในสหวิทยาเขตวังจันทร์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา พิษณุโลก อุตรดิตถ์ ระหว่างและหลังได้รับการพัฒนาด้วยกระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC)

โรงเรียน	ผลการเรียนรู้ (ร้อยละ)		ผลต่าง
	ครั้งที่ 1 (ระหว่าง PLC)	ครั้งที่ 2 (หลัง PLC)	
โรงเรียนจ่านกร้อง	71.36	86.38	15.02
โรงเรียนพรหมพิรามวิทยา	63.76	84.71	20.94
โรงเรียนวัดโบสถ์ศึกษา	72.52	84.93	12.41
โรงเรียนวังมะด่านพิทยาคม	68.45	79.03	10.59
โรงเรียนดงประคำพิทยาคม	72.82	83.48	10.66
โรงเรียนคันไชยพิทยาคม	67.05	84.02	16.97
รวม	69.33	83.76	14.43

จากตารางที่ 2 พบว่า ผู้เรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) จากครูในสหวิทยาเขตวังจันทร์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพิษณุโลก อุตรดิตถ์ หลังได้รับการพัฒนาด้วยกระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) มีผลการเรียนรู้สูงขึ้น คิดเป็นร้อยละ 83.76 สอดคล้องกับการวิเคราะห์ผลประเมินความพึงพอใจที่มีต่อกระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) ในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ของครูในสหวิทยาเขตวังจันทร์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพิษณุโลก อุตรดิตถ์ ดังตาราง

ตารางที่ 3 แสดงค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับความพึงพอใจที่มีต่อกระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) ในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ของครูในสหวิทยาเขตวังจันทร์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพิษณุโลก อุตรดิตถ์

รายการประเมิน	ระดับความพึงพอใจ		
	\bar{x}	S.D.	แปลผล
ด้านปัจจัยนำเข้า (Input)			
1. ความเหมาะสมของครูผู้เข้าร่วมในกลุ่มพัฒนาบทเรียนร่วม กระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) ในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning)	4.83	0.39	มากที่สุด
2. ความเหมาะสมของผู้มีส่วนร่วม (ผู้รู้, ผู้ร่วมเรียนรู้) ในกลุ่ม พัฒนาบทเรียนร่วมในกระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ ทางวิชาชีพ (PLC) ในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning)	4.86	0.37	มากที่สุด

3. ความเหมาะสมของทรัพยากร (งบประมาณ สถานที่ เอกสาร) ที่ใช้ในการจัดทำชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) ในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning)	4.81	0.44	มากที่สุด
4. การใช้เวลาในการจัดทำชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) ในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ตามที่กำหนดไว้	4.82	0.37	มากที่สุด
รวม	4.83	0.36	มากที่สุด
ด้านกระบวนการ (Process)			
5. การประสานงานในการจัดทำชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) ในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning)	4.81	0.42	มากที่สุด
6. ความเหมาะสมของการพัฒนาบทเรียนตามขั้นตอน (ขั้นวางแผน ขั้นปฏิบัติ ขั้นสะท้อนผล) ในกลุ่มพัฒนาบทเรียนร่วมในกระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) ในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning)	4.75	0.45	มากที่สุด
7. การมีส่วนร่วมในแต่ละบทบาทของกระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) ในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning)	4.87	0.36	มากที่สุด
8. มีการแลกเปลี่ยน แสดงความคิดเห็นและให้ข้อเสนอแนะในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning)	4.88	0.36	มากที่สุด
รวม	4.83	0.34	มากที่สุด
ด้านผลผลิต (Output)			
9. ท่านสามารถนำข้อเสนอแนะที่ได้รับกระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) ไปประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning)	4.85	0.40	มากที่สุด
10. ท่านมีความมั่นใจในการนำข้อเสนอแนะที่ได้รับจากกระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) ไปประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning)	4.83	0.41	มากที่สุด
11. ท่านสามารถจัดระบบความคิด/ประมวลผลความคิดสู่การพัฒนากระบวนการทำงานอย่างเป็นระบบ	4.82	0.42	มากที่สุด
12. ท่านเห็นความสำคัญของการพัฒนาคุณภาพการศึกษาด้วยกระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC)	4.87	0.36	มากที่สุด
13. นักเรียนได้รับการจัดการเรียนรู้จากครูโดยใช้จากเทคนิคการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning)	4.90	0.32	มากที่สุด
14. ผลจากการนำกระบวนการ PLC ไปพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ของผู้เรียนในรายวิชา	4.92	0.27	มากที่สุด

ที่ครูสอน			
15. ท่านสามารถนำความรู้การจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ไปเผยแพร่และถ่ายทอดได้	4.84	0.40	มากที่สุด
รวม	4.86	0.32	มากที่สุด
สรุปโดยภาพรวม	4.84	0.32	มากที่สุด

จากตารางที่ 3 พบว่า ความพึงพอใจของครูในสหวิทยาเขตวังจันทน์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษาพิษณุโลก อุตรดิตถ์ ที่มีต่อกระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) ในการ จัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) โดยภาพรวม มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ย (\bar{X}) เท่ากับ 4.84 และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.32

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ครูในสหวิทยาเขตวังจันทน์มีความพึงพอใจด้านผลผลิต (Output) มากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ย (\bar{X}) เท่ากับ 4.86 รองลงมาคือด้านกระบวนการ (process) และด้านปัจจัยนำเข้า (Input) โดยมีค่าเฉลี่ย (\bar{X}) เท่ากับ 4.83

และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ครูในสหวิทยาเขตวังจันทน์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษาพิษณุโลก อุตรดิตถ์ มีความพึงพอใจมากที่สุด 3 อันดับแรกคือ ข้อ 14 ผลจากการนำกระบวนการ PLC ไปพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ของผู้เรียนในรายวิชาที่ครูสอน โดยมีค่าเฉลี่ย (\bar{X}) เท่ากับ 4.92 ข้อ 13 นักเรียนได้รับการจัดการเรียนรู้จากครูโดยใช้จากเทคนิคการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) โดยมีค่าเฉลี่ย (\bar{X}) เท่ากับ 4.90 และข้อ 8 มีการแลกเปลี่ยน แสดงความคิดเห็นและให้ ข้อเสนอแนะในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) โดยมีค่าเฉลี่ย (\bar{X}) เท่ากับ 4.88 ตามลำดับ

อภิปรายผลการวิจัย

งานวิจัยนี้พบว่า 1) การพัฒนาความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) สู่โรงเรียนคุณภาพ ด้วยกระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) ของครูในสหวิทยาเขตวังจันทน์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษาพิษณุโลก อุตรดิตถ์ ผลการวิจัย สะท้อนถึงการขับเคลื่อนการ พัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนรู้ของครู ผ่านกระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) ซึ่งเป็นกลไก สำคัญในการเชื่อมโยงความรู้และประสบการณ์ของครูเข้าด้วยกันสอดคล้องกับ Wang & Zhang (2023) จากการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ พบว่าครูที่เข้าร่วมในกระบวนการ PLC สามารถพัฒนาแนวทางจัดกิจกรรม การเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งในด้านการวางแผนการสอนและปฏิบัติการ สอนในห้องเรียน ตามผลการวิจัยของ Adams (2024) ; Fang & Lee (2023) การปรับใช้เทคนิคเชิงรุกที่ สอดคล้องกับบริบทและความต้องการของผู้เรียน ส่งผลให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้อย่างมี ชีวิตชีวา เกิดการเรียนรู้เชิงลึก (deep learning) มากขึ้น และพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในระดับที่สูงขึ้น อย่างชัดเจน สอดคล้องกับผลการศึกษาของ Roberts & Yunus (2023) ในมิติของปฏิสัมพันธ์เชิงวิชาชีพ การแลกเปลี่ยนความคิดเห็น การสะท้อนการปฏิบัติงาน และการร่วมกันสร้างสรรค์แนวทางจัดการเรียนรู้ผ่าน กระบวนการ PLC ได้ก่อให้เกิดสภาพแวดล้อมทางวิชาชีพที่เอื้ออำนวยต่อการพัฒนาศักยภาพของครูอย่าง ต่อเนื่อง และสัมพันธ์กับงานวิจัยของ Thornton & Cherrington (2022) ความพึงพอใจในระดับสูงที่ครูมีต่อ กระบวนการ PLC สะท้อนให้เห็นถึงคุณค่าของชุมชนวิชาชีพที่มีชีวิตชีวาในการขับเคลื่อนคุณภาพการศึกษาสู่ ระดับห้องเรียน ในระยะยาว กระบวนการ PLC ที่มีความเข้มแข็งและมุ่งเน้นการพัฒนา Active Learning

จะกลายเป็นปัจจัยสนับสนุนให้เกิดการเปลี่ยนแปลงเชิงวัฒนธรรมในโรงเรียน ซึ่งเอื้อต่อการพัฒนาการเรียนการสอนอย่างยั่งยืนและมีคุณภาพมากยิ่งขึ้น

2) ส่วนผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) จากครูในสหวิทยาเขตวังจันทน์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพิษณุโลก อุตรดิตถ์ หลังได้รับการพัฒนาด้วยกระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) พบว่า ผลการพัฒนาครูในสหวิทยาเขตวังจันทน์ด้วยกระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) พบว่าครูมีความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) สูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ โดยเฉพาะด้านการปฏิบัติการสอนซึ่งค่าคะแนนเฉลี่ยเพิ่มสูงกว่าด้านการเขียนแผนการสอน การพัฒนาผ่าน PLC ช่วยให้ครูได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ วางแผน และนำแนวทางการจัดกิจกรรมที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางมาใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับ Wang & Zhang (2023) ส่งผลให้นักเรียนมีผลการเรียนรู้สูงขึ้นถึงร้อยละ 83.76 ทั้งนี้ การปรับใช้ Active Learning ร่วมกับการสนับสนุนผ่าน PLC ช่วยกระตุ้นให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ และเรียนรู้ด้วยตนเองมากขึ้น และสัมพันธ์กับผลการวิจัยของ Roberts & Yunus (2023) ; Adams (2024) ที่กล่าวว่า PLC ยังส่งเสริมความพึงพอใจของครูอย่างมาก เพราะการเรียนรู้ร่วมกันภายในชุมชนวิชาชีพช่วยเสริมสร้างทักษะการสอนที่หลากหลาย และปรับเปลี่ยนการสอนในห้องเรียนให้เกิดบรรยากาศเชิงรุก สร้างสรรค์ และสนุกสนาน สอดคล้องกับ Thornton & Cherrington, (2022) ; Fang & Lee (2023) ที่ได้วิเคราะห์ว่ากระบวนการนี้จึงไม่เพียงยกระดับคุณภาพการสอน แต่ยังส่งเสริมวัฒนธรรมการเรียนรู้ร่วมกันในโรงเรียนสู่ความเป็นโรงเรียนคุณภาพอย่างยั่งยืน

สรุปองค์ความรู้

งานวิจัยนี้สรุปองค์ความรู้ได้ว่า กระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) เป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาความสามารถของครูในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ให้เกิดขึ้นในระดับห้องเรียนอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน การนำแนวทางนี้มาใช้ช่วยให้ครูแลกเปลี่ยนประสบการณ์ วางแผนการเรียนรู้ และสร้างสรรค์กิจกรรมที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ส่งผลให้เกิดการเรียนรู้เชิงลึก (deep learning) ในหมู่นักเรียนอย่างชัดเจน ทั้งนี้ PLC ยังส่งเสริมความพึงพอใจของครูและสร้างสภาพแวดล้อมวิชาชีพที่เอื้อต่อการปรับใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมทางการศึกษาในยุคดิจิทัล จนนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงเชิงวัฒนธรรมในโรงเรียนที่เน้นการเรียนรู้ร่วมกัน พัฒนาคุณภาพการศึกษาไทยสู่การเป็นโรงเรียนคุณภาพที่สามารถตอบสนองความต้องการของศตวรรษที่ 21 ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

องค์ความรู้/นวัตกรรมจากการวิจัย

จากองค์ความรู้ดังกล่าว ผู้วิจัยสามารถพัฒนานวัตกรรมการบริหารจัดการสถานศึกษาได้ดังนี้

1. การสร้างระบบสนับสนุนชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) ด้านดิจิทัล : ผู้วิจัยสามารถพัฒนาแพลตฟอร์มออนไลน์หรือระบบจัดเก็บข้อมูลเพื่อสนับสนุนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างครูในรูปแบบ PLC ดิจิทัล ซึ่งจะเอื้อต่อการแชร์แนวทางการจัดการเรียนรู้เชิงรุก แผนการสอนสู่การเรียนรู้เชิงลึก ตลอดจนการแลกเปลี่ยนเทคนิค นวัตกรรม และทรัพยากรทางการศึกษาที่หลากหลาย

2. การจัดโครงสร้างทีมงานวิชาชีพภายในโรงเรียน : นำองค์ความรู้เรื่อง PLC มาสร้างกลไกการบริหารทีมครู โดยกำหนดบทบาทผู้นำด้านวิชาการ (teacher leaders) ที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะทางในแต่ละกลุ่มสาระวิชา เพื่อส่งเสริมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ วางแผนร่วมกัน และสะท้อนผลการปฏิบัติการสอน เป็นการกระจายอำนาจในการบริหารงานวิชาการภายในสถานศึกษา

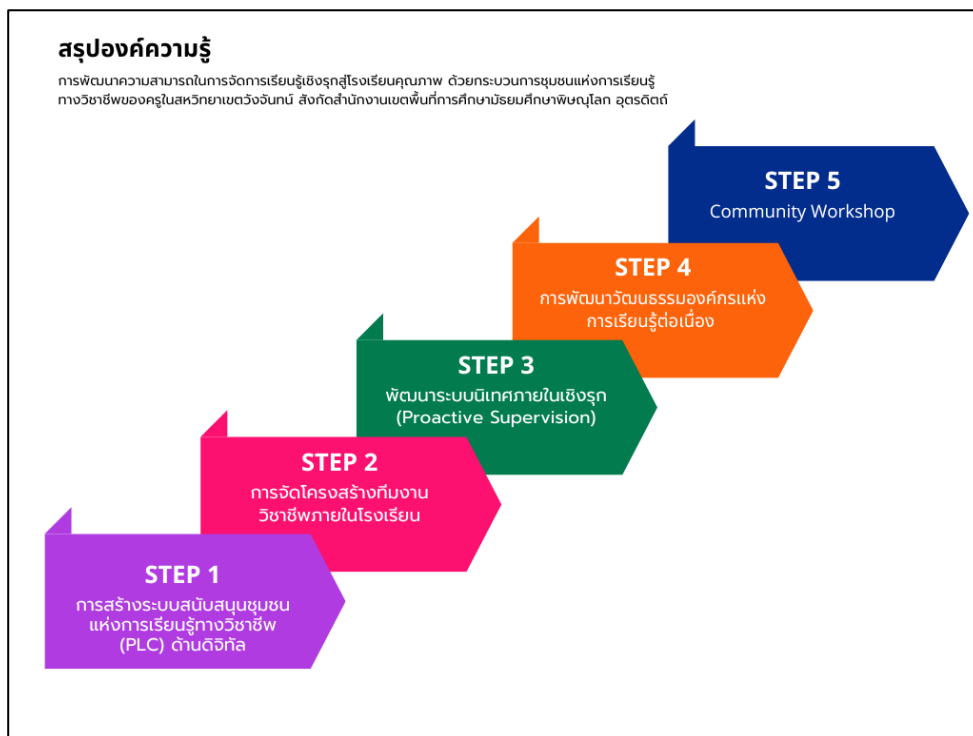
3. พัฒนาระบบนิเทศภายในเชิงรุก (Proactive Supervision) : ผู้วิจัยสามารถออกแบบระบบนิเทศภายในที่มุ่งเน้นการส่งเสริม ครูผ่านการสังเกตชั้นเรียนแบบมีเป้าหมาย (focused observation)

ให้ข้อเสนอแนะทันที และติดตามความก้าวหน้าของครูอย่างต่อเนื่อง ระบบนี้จะผนวกกระบวนการ PLC ทำให้การนิเทศไม่ใช่เพียงการตรวจสอบ แต่เป็นการร่วมเรียนรู้เพื่อพัฒนา

4. การพัฒนาวัฒนธรรมองค์กรแห่งการเรียนรู้ต่อเนื่อง : ใช้องค์ความรู้จากงานวิจัยเพื่อออกแบบกลยุทธ์การบริหารที่ทำให้ครู ผู้บริหาร และบุคลากรทางการศึกษา มีความตระหนักถึงความสำคัญของการเรียนรู้ร่วมกัน การแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลอย่างสร้างสรรค์ จนก่อให้เกิดบรรยากาศองค์กรที่ส่งเสริมนวัตกรรมทางการศึกษาอย่างยั่งยืน

แนวทางเหล่านี้เป็นการนำนวัตกรรมเชิงนโยบายและกระบวนการบริหารจัดการมาใช้ เพื่อพัฒนาโรงเรียนให้เกิดการปรับเปลี่ยนเชิงวัฒนธรรม เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้เชิงรุก และพร้อมรับความท้าทายในยุคดิจิทัลได้อย่างมีประสิทธิภาพ

การถ่ายทอดและนำไปใช้ประโยชน์ จากข้อค้นพบในงานวิจัยสามารถนำองค์ความรู้ไปผลิตสื่อการเรียนรู้ (คู่มือ แผ่นพับ อินโฟกราฟิก วิดีโอสั้น) สำหรับผู้ปกครองและชุมชน เพื่อสร้างความเข้าใจและเห็นความสำคัญของการเรียนรู้เชิงรุก กระตุ้นให้เกิดการมีส่วนร่วมในการสนับสนุนการเรียนรู้ของเด็กๆ และจัดกิจกรรมชุมชนการเรียนรู้ (Community Workshop) เพื่อสนับสนุนให้ผู้ปกครอง ชุมชน และองค์กรท้องถิ่น ได้ร่วมกันระดมความคิด พัฒนาทรัพยากรการเรียนรู้ และต่อยอดสู่การแก้ปัญหาสังคมด้วยวิธีคิดเชิงวิเคราะห์และการทำงานร่วมกัน นำสู่การพัฒนาแบบหรือแพลตฟอร์มเทคโนโลยีการศึกษา (EdTech) ที่สนับสนุนการออกแบบกิจกรรม Active Learning และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในรูปแบบ PLC ออนไลน์ เพื่อลดต้นทุนการฝึกอบรม บุคลากร และเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้ในวงกว้าง สร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างสถาบันการศึกษา หน่วยงานภาครัฐ และภาคเอกชน เพื่อสนับสนุนทรัพยากร งานวิจัย และนวัตกรรมทางการศึกษา ผ่านกองทุนหรือโครงการวิจัยพัฒนาครูในระดับนโยบายอย่างเป็นระบบ

ภาพที่ 1 องค์ความรู้การพัฒนาความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกสู่โรงเรียนคุณภาพ ด้วยกระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของครูในสหวิทยาเขตวังจันทน์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพิษณุโลก อุตรดิตถ์

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะนำไปใช้

1. การจัดกระบวนการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ของครูโดยใช้กระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพ (PLC) ควรส่งเสริม สนับสนุนชี้แนะและช่วยเหลือให้ครูมีการพัฒนาทักษะด้านการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้และด้านการปฏิบัติการสอนให้สูงขึ้น

2. การพัฒนาความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ของครูด้วยกระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพ (PLC) ควรมีการอำนวยความสะดวกจากฝ่ายบริหารด้านการจัดทรัพยากรเรื่องเวลา งบประมาณ เปิดโอกาสให้ทำงานอย่างอิสระและยืดหยุ่นเวลา เพื่อให้เกิดการพัฒนาได้อย่างต่อเนื่อง

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

สถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหรือหน่วยงานต่างๆ สามารถนำรูปแบบวิธีการในการพัฒนาความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ของครูในสหวิทยาเขต วจังจันทน์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพิษณุโลก อุตรดิตถ์ ไปขยายผลให้กับสถานศึกษาในสหวิทยาเขตอื่น ๆ

References

- Adams, K. R. (2024). Active learning pedagogies in secondary education: Teachers' experiences and student outcomes. *Journal of Curriculum Studies*, 56(2), 1–19.
- Fang, J., & Lee, C. K. (2023). Professional learning community approaches to improving active learning in STEM classrooms. *International Journal of STEM Education*, 10(1), 35–50.
- Garcia, M. T., & Hernandez, R. (2024). Leadership support and teacher morale in schools: A pathway to student success. *Educational Management Administration & Leadership*, 52(3), 210–225.
- Lee, S. H., & Kim, Y. J. (2024). Building trust and collaboration in educational communities. *Journal of Educational Leadership*, 12(1), 45–60.
- Ministry of Education. (2001). Research outcomes in education. *Bangkok: Ministry of Education*.
- Ministry of Education. (2023). Policies and key focuses of the Ministry of Education for fiscal year 2023. *Bangkok: Ministry of Education*.
- Nitikorn, K. (2023). The impact of active learning management on students' academic achievement. *Journal of Education and Development*, 15(2), 45–60.
- Nuttawut, A. (2024). Promoting collaborative skills through active learning. *Journal of Educational Development*, 18(3), 112–130.
- Office of the Basic Education Commission. (2023). Policies for the fiscal year 2023. *Bangkok: Office of the Basic Education Commission*.
- Office of the National Education Commission. (2002). The National Education Act B.E. 2542 (1999) (amended B.E. 2545 (2002) and B.E. 2553 (2010)). *Bangkok: Office of the National Education Commission*.
- Office of the Education Council Secretariat. (2017). The National Education Plan B.E. 2560–2579. *Bangkok: Office of the Education Council Secretariat*.

- Pimsupa, L. (2023). Applying information technology to active learning management. *Journal of Educational Technology, 22*(4), 200–215.
- Roberts, J., & Yunus, M. M. (2023). Exploring teachers' perceptions of active learning strategies in secondary classrooms. *European Journal of Educational Research, 12*(1), 78–87.
- Sarisa, Y. (2024). Developing educational personnel for active learning management in quality schools. *Journal of Educational Innovation, 19*(2), 90–105.
- Suraphon Thamromdee & Colleagues. (2010). Academic friendly communities. *Bangkok: Education Publishing House.*
- Thornton, K., & Cherrington, S. (2022). Teacher professional learning communities in early childhood education: Enhancing collaboration and practice. *Journal of Education and Development, 11*(2), 45–60.
- Wang, H., & Zhang, L. (2023). Implementing professional learning communities to enhance teachers' instructional practices: A systematic review. *Teaching and Teacher Education, 121*, 103937.
- Wang, L., & Zhang, Y. (2024). Effective school leadership and teacher collaboration: Enhancing educational outcomes. *Journal of School Leadership, 34*(2), 150–165.
- Wat, S., Chitlada, M., & Phimchanok, C. (2024). The use of active learning techniques to enhance critical thinking skills in secondary students. *Journal of Educational Management Research, 20*(1), 78–95.

ความต้องการสวัสดิการของผู้สูงอายุที่มีรายได้น้อย
ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลตะคร้ำเอนจังหวัดกาญจนบุรี
THE WELFARE NEEDS OF LOW INCOME ELDERLY IN TAKRAM - EN SUBDISTRICT
ADMINISTRATIVE ORGANIZATION KANCHANABURI PROVINCE

กรกฎ สอสาอาด¹, ชุตินา ชันทอง², ณัฐฐา คชวงษ์³, อรพรรณ ทองกลม⁴, รจนารณ์ ศรีช่วงโชติ⁵

Korakod Sorsa-ard¹, Chutima Khanthong², Nattha Khodchawong³,

Oraphan Thongklom⁴, Rotjanaporn Srichuangchote⁵

มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี

Kanchanaburi Rajabhat University

E-mail: 65122080101@kru.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้วัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาความต้องการสวัสดิการของผู้สูงอายุที่มีรายได้น้อยในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลตะคร้ำเอนจังหวัดกาญจนบุรี และ เพื่อเสนอแนวทางในการพัฒนาโดยการของผู้สูงอายุที่มีรายได้น้อยเป็นการวิจัยเชิงปริมาณในเขต จังหวัดกาญจนบุรี กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ ประชากรจำนวน 2,772 คน และได้กลุ่มตัวอย่าง 343 คนโดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผลการวิจัยพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ มีอายุระหว่าง 60 - 69 ปี และ ประกอบอาชีพเกษตรกรรม ซึ่งมีความต้องการสวัสดิการสำหรับผู้สูงอายุ โดยเฉพาะด้านสุขภาพอนามัย สำหรับผู้สูงอายุ การวิจัย เสนอให้มีการสนับสนุน ด้านสวัสดิการ สาธารณสุข การสร้างรายได้ระบบสาธารณสุขปโมคที่เหมาะสมสำหรับผู้สูงอายุ

คำสำคัญ (Keywords): ความต้องการ, สวัสดิการ, ผู้สูงอายุ, ผู้มีรายได้น้อย

Abstract

This research aims to study the welfare needs of low-income elderly individuals in the jurisdiction of the Takhrum En - Subdistrict Administrative Organization, Kanchanaburi Province, and to propose development approaches to address these needs. The study employs a quantitative research methodology with in Kanchanaburi Province. The sample population for this study consists of 2,772 individuals, from which a sample size of 343 participants was selected. Data were collected using questionnaires. The research findings indicate that most respondents are between the ages of 60 - 69 and are engaged in agricultural occupations. They have significant welfare needs, particularly in terms of healthcare services for the elderly. The study recommends support for elderly welfare, including healthcare services,

income generation initiatives, and the development of appropriate public infrastructure to accommodate the needs of elderly individuals.

Keywords : Demand, Welfare, Elder people , Low income people

บทนำ

ปัจจุบันสังคมโลกมีจำนวนผู้สูงอายุมากยิ่งขึ้นตามสถิติขององค์การอนามัยโลก (World Health Organization) ได้ประเมินสถานการณ์ผู้สูงอายุโรคไว้ว่าผู้สูงอายุจะเพิ่มสูงขึ้นอย่างรวดเร็วมากกว่าที่ผ่านมา และคาดการณ์ว่าในปี พ.ศ. 2593 จะมีผู้สูงอายุถึงร้อยละ 22 ของประชากรโลกเนื่องจากผู้สูงอายุมีอายุที่ยืนยาวขึ้นจากการแพทย์และสาธารณสุขที่มีความทันสมัย ซึ่งจำนวนผู้สูงอายุในโลกปัจจุบันมีประมาณ 1,000 ล้านคน คิดเป็นร้อยละ 10 โดยในภูมิภาคเอเชียนั้นพบว่ามีการอายุ 60 ปีขึ้นไปร้อยละ 11 และ 7 ประเทศได้ก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุแล้วโดยสิงคโปร์เป็นประเทศแรกที่เข้าสู่สังคมสูงวัยอย่างสมบูรณ์แบบมีผู้สูงอายุ 60 ปีขึ้นไปมากกว่าร้อยละ 20 Pojmalan Sa-nguan-sak. (2022)

ประเทศไทยเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุเต็มรูปแบบในปี พ.ศ. 2566 โดยมีผู้สูงอายุ 12.5 ล้านคน หรือร้อยละ 18.9 ของประชากรทั้งหมด คาดว่าในปี พ.ศ. 2583 จำนวนผู้สูงอายุจะเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 31.4 และเพิ่มเฉลี่ยร้อยละ 4 ต่อปี ส่วนผู้สูงอายุตอนปลายจะเพิ่มขึ้นถึงร้อยละ 7 ต่อปี ข้อมูลนี้ชี้ให้เห็นว่าอัตราการพึ่งพิงผู้สูงอายุต่อวัยทำงานจะสูงขึ้น ซึ่งแสดงให้เห็นถึงภาระในการดูแลผู้สูงอายุที่มากขึ้น นอกจากนี้ ผู้สูงอายุมักประสบปัญหาด้านสุขภาพ ความเสื่อมถอยของร่างกาย และโรคเรื้อรัง ส่งผลให้มีข้อจำกัดในการทำกิจกรรมประจำวัน การดูแลผู้สูงอายุจึงเป็นเรื่องที่สำคัญและควรให้ความสำคัญอย่างยิ่ง Banlue Siripanich et al. (2022)

ตำบลตะคร้ำเอน อำเภอท่ามะกา จังหวัดกาญจนบุรี มีทั้งหมด 16 หมู่บ้าน มีประชากร 13,857 คน โดยมีผู้สูงอายุ 2,970 คน ซึ่ง 2,772 คน เป็นผู้ที่มีรายได้น้อยและได้รับเบี้ยผู้สูงอายุ จากการสำรวจพบว่าผู้สูงอายุในตำบลส่วนใหญ่เป็นผู้สูงอายุที่มีรายได้น้อยและอยู่ในสภาพที่ต้องการการดูแลมาก การดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลตะคร้ำเอนมีการจัดสวัสดิการสังคมและกิจกรรมเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต อาทิ การตรวจสุขภาพประจำปี โครงการส่งเสริมการออกกำลังกายสำหรับผู้สูงอายุ แต่ยังมีข้อจำกัดในการดูแลที่ไม่สามารถครอบคลุมทุกกลุ่มผู้สูงอายุได้ จึงทำให้เกิดปัญหาการดูแลที่ไม่ทั่วถึง Tambon Takhra - em Administrative Organization. (2024)

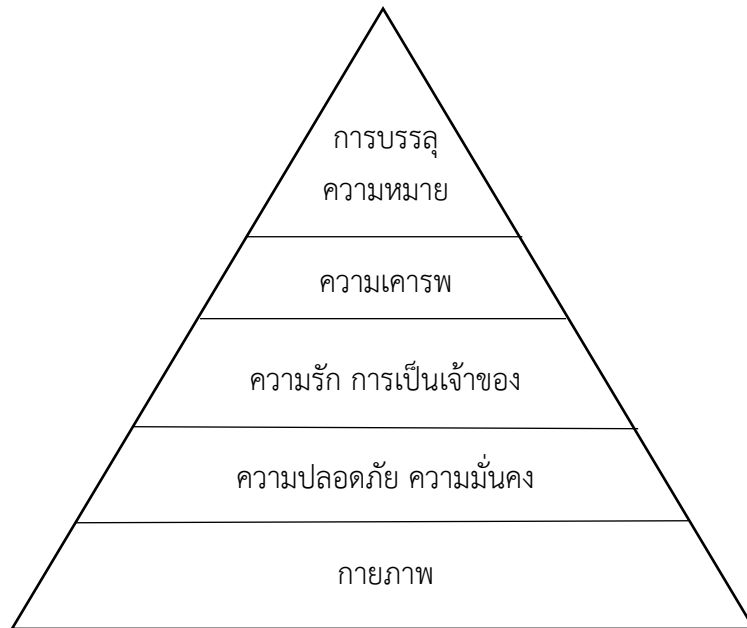
วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาความต้องการสวัสดิการของผู้สูงอายุที่มีรายได้น้อย ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลตะคร้ำเอน จังหวัดกาญจนบุรี
2. เพื่อเสนอแนะแนวทางในการพัฒนาสวัสดิการของผู้สูงอายุที่มีรายได้น้อย ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลตะคร้ำเอน จังหวัดกาญจนบุรี

การทบทวนวรรณกรรม

1) **ความต้องการ** ความต้องการเป็นแรงจูงใจอย่างหนึ่งของมนุษย์ที่กระตุ้นให้เกิดการตอบสนองความต้องการทางด้านร่างกาย จิตใจ และสังคม ไปสู่ความต้องการความมั่นคงปลอดภัยในชีวิตและการยอมรับในสังคมความต้องการของมนุษย์ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในระบบการทำงาน ถ้ามนุษย์ได้รับการตอบสนอง

อย่างเพียงพอแล้วก็สามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสบความสำเร็จ An Ruengsart. (2017) โดยสรุปประเภทของความต้องการของมนุษย์ 5 ข้อที่ได้กล่าวมาข้างต้น สามารถแบ่งประเภทของความต้องการออกได้เป็น 2 ประเภท 1) ความต้องการที่มีอยู่ดั้งเดิม เป็นความต้องการที่ติดตัวมนุษย์มาตั้งแต่เกิดหรือปัจจัยสี่และอื่น ๆ 2) ความต้องการที่เกิดจากการเรียนรู้ ความต้องการประเภทนี้จะมีความแตกต่างกันในแต่ละบุคคล โดยมีปัจจัยที่ส่งผลต่อความต้องการที่แตกต่างคือสภาพแวดล้อมในการใช้ชีวิต โอกาส ประสบการณ์ รูปแบบการเรียนรู้และการใช้ชีวิต ซึ่งการเรียนรู้ของแต่ละบุคคลจะก่อให้เกิดความต้องการ อาทิ การงานที่มีความมั่นคง การได้รับการยอมรับ และการประสบความสำเร็จในชีวิต Chakri Srijarumethiyana. (2017)

ภาพที่ 1 ทฤษฎีลำดับขั้นความต้องการของมาสโลว์ (Maslow's Hierarchy of Needs)

ที่มา : urbiner, 2563

2) สวัสดิการ การจัดสวัสดิการเป็นระบบบริการทางสังคมเพื่อป้องกัน แก้ไขปัญหา พัฒนา และส่งเสริมความมั่นคงทางสังคม ตอบสนองความจำเป็นพื้นฐานของประชาชนให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น พึ่งพาตนเองได้ทั่วถึงและเป็นธรรม ครอบคลุมด้านการศึกษา สุขอนามัย ที่อยู่อาศัย การทำงาน รายได้ นันทนาการ กระบวนการยุติธรรม และบริการสังคม โดยคำนึงถึงศักดิ์ศรี ความเป็นมนุษย์ และสิทธิที่ประชาชนพึงได้รับ พร้อมส่งเสริมการมีส่วนร่วมในทุกๆระดับ Rapeepan Khamhom et al. (2017) แบ่งเป็น 5 ประเภท ได้แก่

- 1) ระบบประกันสังคม เป็นการสร้างหลักประกันสังคมในการดำรงชีวิตและคุ้มครองลูกจ้าง ปัญหาการขาดรายได้เมื่อเกษียณอายุทำงาน ปัญหาสุขภาพเรื้อรังส่งผลให้มีค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาลสูงขึ้น
- 2) การช่วยเหลือสาธารณะ เป็นการสงเคราะห์ผู้ที่ต้องการความช่วยเหลือเนื่องจากตนเองไม่ได้ด้อยโอกาสทางสังคมแต่ต้องการความช่วยเหลือ
- 3) ด้านสุขภาพอนามัย หลักประกันสุขภาพถ้วนหน้าและบริการสุขภาพสำหรับผู้สูงอายุ อาทิ การดูแลเฉพาะทาง การรักษาที่บ้าน
- 4) ด้านการศึกษา การจัดสวัสดิการผู้สูงอายุ ครอบคลุมการศึกษา ที่อยู่อาศัย รายได้ การนันทนาการ และความร่วมมือของภาคประชาชนและเอกชน
- 5) ช่วยเหลือเกื้อกูลของภาคประชาชน เป็นการจัดสวัสดิการสังคมโดยกลุ่มต่างๆ เป็นผู้ดำเนินการหลัก อาทิ การจัดสวัสดิการชุมชนที่ครอบคลุมการเกิดจนตาย Sasivimol Kongsapcharoen. (2020)

3) **ผู้สูงอายุ** เกิดจากการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นเป็นธรรมดาในสิ่งมีชีวิตและได้แบ่งระดับของความสูงอายุ คือ การสูงอายุตามวัย การสูงอายุตามปีปฏิทินโดยนับจากปีที่เกิดเป็นต้นไป การสูงอายุตามสภาพร่างกาย การเปลี่ยนแปลงทางด้านร่างกายและกระบวนการหน้าที่ที่ปรากฏขณะที่มีอายุเพิ่มขึ้น การสูงอายุตามสภาพจิตใจ การเปลี่ยนแปลงในหน้าที่ของการรับรู้ แนวความคิด ความจำ การเรียนรู้ เซอาน์ปัญญาและลักษณะที่ปรากฏในระยะต่าง ๆ ของแต่ละคนที่มีอายุเพิ่มขึ้น การสูงอายุตามสภาพสังคม การเปลี่ยนแปลงบทบาทหน้าที่ สถานภาพของบุคคลในระบบสังคม อาทิ ครอบครัว หน้าที่การงาน รวมถึงความสำคัญในฐานะผู้ที่มีประสบการณ์ Mingkwan Kongchoen. (2021) ผู้สูงอายุแบ่งตามความสามารถในการประกอบกิจวัตรประจำวัน ดังนี้ 1) กลุ่มผู้สูงอายุคิดเพียง 2) กลุ่มผู้สูงอายุคิดบ้าน 3) กลุ่มผู้สูงอายุคิดสังคม และตามทฤษฎีของผู้สูงอายุจำแนกได้ 2 ประเภท ได้แก่ ทฤษฎีวิวัฒนาการ และทฤษฎีชีววิทยา มี 1) ทฤษฎีวิวัฒนาการ อธิบายว่า มนุษย์เป็นสิ่งมีชีวิตที่ วิวัฒนาการอยู่เสมอๆ เป็นไปตามสิ่งแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงเพื่อการอยู่รอด เมื่อมีอายุมากขึ้นก็ไม่สามารถมีชีวิตอยู่ได้ 2) ทฤษฎีทางชีววิทยา เป็นทฤษฎีที่พยายามอธิบายถึงสาเหตุของผู้สูงอายุหรือความชราของสังขาร ทฤษฎีทางชีววิทยา เป็นพันธุกรรมพื้นฐานประกอบด้วย คอลลาเจน อนุมูลอิสระ ความเสื่อมถอย และการทำลายตัวเอง Dutsadee, Yohlao. (2017)

4) **ผู้มีรายได้น้อย** ผู้มีรายได้น้อยคือกลุ่มคนที่ขาดแคลนปัจจัยพื้นฐาน เนื่องจากรายได้ต่ำ ภาระครอบครัวสูง หรือข้อจำกัดอื่น ๆ อาทิ การดูแลเด็กหรือผู้ป่วย บางคนยังมีศักยภาพในการพัฒนาตนเอง อาทิ ทักษะการทำงาน หรือสุขภาพดี กลุ่มเสี่ยงที่อาจกลายเป็นผู้มีรายได้น้อย ได้แก่ ผู้ที่มีปัจจัยพื้นฐานเพียงพอในปัจจุบัน แต่เผชิญความเสี่ยงจากปัญหาชีวิต อาทิ การตกงาน หรือปัญหาสุขภาพ Wrayuth Doiphila. (2023) ลักษณะผู้ที่มีรายได้น้อย ได้แก่ 1) รายได้ต่ำกว่า 30,000 บาทต่อปี ถือเป็นผู้ยากจนตามเกณฑ์เส้นความยากจนของสำนักงานพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ 2) รายได้ตั้งแต่ 30,000 ถึง 100,000 บาทต่อปี 3) คนจนเมือง คนที่อาศัยในชุมชนแออัดหรือบุกรุก 4) คนเร่รอนไร้บ้าน บุคคลที่ต้องออกจากที่พักอาศัยและไปอยู่ที่สาธารณะ 5) คนไร้บ้าน บุคคลที่ประสบปัญหาหลายด้าน อาทิ ความยากจน และสุขภาพ อาจเกิดจากปัญหาครอบครัว หนี้สิน หรือการหย่าร้าง รวมถึงผู้พิการทางจิต. 6) คนไร้ที่พึ่ง บุคคลที่ไม่มีที่อยู่อาศัยที่เหมาะสมและขาดอาชีพที่มั่นคงในการดำรงชีวิตกลุ่ม Supitcha Chotkamjorn. (2021)

5) **องค์การบริหารส่วนตำบลตะคร้ำเอน จังหวัดกาญจนบุรี** องค์การบริหารส่วนตำบลตะคร้ำเอน ตำบลตะคร้ำเอน อำเภอท่ามะกา จังหวัดกาญจนบุรี เดิมชื่อบ้านศาลา เป็นหมู่บ้านเล็กๆ ที่มีศาลาริมทางให้ผู้สัญจรพัก ก่อนเปลี่ยนชื่อเป็น "ตะคร้ำเอน" ตามต้นตะคร้ำใหญ่ที่มีลักษณะโดดเด่นในหมู่บ้าน ต่อมามีการอพยพตั้งถิ่นฐานจนหมู่บ้านขยายใหญ่ขึ้น การคมนาคมและพื้นที่พัฒนาเป็นลำดับ ปัจจุบันพื้นที่ตำบลมีประมาณ 50.27 ตารางกิโลเมตร หรือ 31,418 ไร่ ประกอบด้วย 15 หมู่บ้าน ลักษณะพื้นที่เป็นที่ราบลุ่มริมแม่น้ำแม่กลอง เหมาะกับการเกษตร มีคลองส่งน้ำและถนนสายหลักผ่านโดยรวมชุมชนมีความเจริญ

วิธีดำเนินการวิจัย

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาเชิงปริมาณ โดยศึกษาความต้องการสวัสดิการของผู้สูงอายุที่มีรายได้น้อยในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลตะคร้ำเอนจังหวัดกาญจนบุรี จากประชากรผู้สูงอายุที่มีรายได้น้อยในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลตะคร้ำเอน ขนาดตัวอย่างถูกคำนวณตามวิธีของ (Taro Yamane) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% โดยขนาดของกลุ่มตัวอย่างอยู่ที่ระดับความคลาดเคลื่อน $\pm 5\%$ ดังนั้น กลุ่มตัวอย่างของการวิจัยครั้งนี้ทั้งหมด 343 คน โดยการใช้สุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง (purposive sampling)

การวิเคราะห์ข้อมูล

คณะผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามการศึกษานี้

1) การวิจัยเอกสาร

คณะผู้วิจัยทำการศึกษาค้นคว้าข้อมูลจาก หนังสือ ข้อมูลงานวิจัย วารสาร วิทยานิพนธ์ที่เกี่ยวข้อง กับการต้องการสวัสดิการผู้สูงอายุที่มีรายได้น้อยในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลตะคร้อเอน จังหวัดกาญจนบุรี

2) วิจัยภาคสนาม

คณะผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามมาวิเคราะห์ ในลักษณะของตารางโดยคณะผู้วิจัยใช้ การแจกแจงความถี่, คิดเป็นร้อยละ, ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย

การสัมภาษณ์ผู้สูงอายุที่มีรายได้น้อย

เหตุผลที่ต้องการได้รับสวัสดิการ : ผู้สูงอายุให้เหตุผลว่าการได้รับสวัสดิการ จะช่วยแบ่งเบาภาระค่าใช้จ่ายไปได้บางส่วน อาทิ ค่าอาหารและเครื่องดื่ม ค่าไฟฟ้า ค่าน้ำประปา ค่ายารักษาโรค เป็นต้น

ความคาดหวังที่ต้องการได้รับสวัสดิการ : คาดหวังว่าภาครัฐจะให้ความสำคัญในการพัฒนาสวัสดิการสำหรับผู้สูงอายุที่เพียงพอและครอบคลุมในทุก ๆ ด้าน

ประเภทสวัสดิการที่ต้องการได้รับในปัจจุบันและในอนาคต : ในปัจจุบันผู้สูงอายุได้รับสิทธิและสวัสดิการที่สำคัญหลัก ๆ อาทิ เงินเบี้ยยังชีพสำหรับผู้สูงอายุที่มีรายได้น้อย ในอนาคตผู้สูงอายุต้องการให้พัฒนาสวัสดิการให้เหมาะสมกับการดำรงชีวิตมากยิ่งขึ้น อาทิ ปรับเพิ่มเงินเบี้ยยังชีพให้เพียงพอต่อการดำรงชีวิต

ปัญหาที่เกิดขึ้นในพื้นที่ ชาดแคลนโครงสร้างพื้นฐาน อาทิ ถนน ไฟฟ้า น้ำประปา การไม่แน่นอนของระยะเวลาและปริมาณน้ำที่กรมชลประทานปล่อยให้เกษตรกรได้ใช้ในการเพาะปลูก การขาดแคลนความรู้ความเข้าใจในการบริหารทรัพยากรที่มีไปใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด

1) ข้อมูลทั่วไป

ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลตะคร้อเอน จำนวน 343 คน พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงคิดเป็นร้อยละ 59.77 ส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 60 - 69 ปี คิดเป็นร้อยละ 50.15 ส่วนใหญ่เป็นผู้ที่อาศัยอยู่ในหมู่ที่ 1 คิดเป็นร้อยละ 10.20 ส่วนใหญ่เป็นผู้ประกอบอาชีพเกษตรกรม ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

	ข้อมูลทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
เพศ			
	ชาย	138	40.23
	หญิง	205	59.77

อายุ

60 - 69 ปี	172	50.15
70 - 79 ปี	137	39.94
80 - 89 ปี	32	9.33
90 ปีขึ้นไป	2	0.58

อาชีพ

ธุรกิจส่วนตัว	66	19.24
รับจ้างทั่วไป	68	19.82
เกษตรกรกรรม	73	21.28
ข้าราชการเกษียณอายุ	13	3.79
อื่นๆ	5	1.45

2) สถานการณ์ผู้สูงอายุ ของตำบลตะคร้ำเอน อำเภอท่ามะกา จังหวัดกาญจนบุรี

ตำบลตะคร้ำเอน ตั้งอยู่ในอำเภอท่ามะกา จังหวัดกาญจนบุรี เป็นตำบลที่มีสถิติผู้สูงอายุมากที่สุดภายในจังหวัดกาญจนบุรี โดยผู้สูงอายุส่วนใหญ่เป็นผู้สูงอายุที่มีรายได้น้อยและประกอบอาชีพเกษตรกรกรรม อาทิ การปลูกอ้อย การปลูกพืชผัก และเลี้ยงสัตว์ นอกจากนี้ยังมีการทำสวนผลไม้ อาทิ กล้วย มะม่วง ชมพู ที่เป็นแหล่งรายได้ของผู้สูงอายุที่ประกอบอาชีพเกษตรกรกรรม ในปี 2567 ตำบลตะคร้ำเอน อำเภอท่ามะกา จังหวัดกาญจนบุรี ได้ให้ความสำคัญกับการดูแลและพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุอย่างต่อเนื่อง โดยองค์การบริหารส่วนตำบลตะคร้ำเอนมีการจัดโครงการต่าง ๆ เพื่อส่งเสริมสุขภาพของผู้สูงอายุ อาทิ การดูแลสุขภาพเชิงรุก การส่งเสริมกิจกรรมนันทนาการ และการพัฒนาสวัสดิการสังคมสำหรับผู้สูงอายุในพื้นที่ ทั้งนี้ มีการดำเนินโครงการสร้างเสริมสุขภาพและสุขภาพแก่พนักงานส่วนท้องถิ่น ซึ่งมีเป้าหมายให้เจ้าหน้าที่สามารถดูแลและให้บริการผู้สูงอายุได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น จากการศึกษาพบว่าปัจจัยที่มีผลต่อความต้องการสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุในพื้นที่ ได้แก่ นโยบายของรัฐบาล บทบาทของภาคเอกชน การสนับสนุนจากสถาบันการศึกษา และความร่วมมือระหว่างหน่วยงานในท้องถิ่น ทั้งนี้การมีโครงการที่สามารถตอบสนองต่อความต้องการของผู้สูงอายุ อาทิ การให้บริการด้านสุขภาพ การส่งเสริมอาชีพ และการสนับสนุนด้านเศรษฐกิจ

3) ความต้องการสวัสดิการผู้สูงอายุที่มีรายได้น้อยในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลตะคร้ำเอน จังหวัดกาญจนบุรี**3.1) ความต้องการด้านสุขภาพอนามัย**

ความต้องการด้านสุขภาพอนามัยพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ระบุว่าต้องการได้รับการตรวจสุขภาพประจำปี $\bar{X} = 4.67$ และ S.D. = 0.70 ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ระบุว่าต้องการให้มีสถานที่ออกกำลังกายที่เหมาะสม $\bar{X} = 4.15$ และ S.D. = 1.10 ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ระบุว่าต้องการให้มีบริการด้านกายภาพบำบัด $\bar{X} = 4.50$ และ S.D. = 0.80 ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ระบุว่าต้องการให้มีกิจกรรมนันทนาการ $\bar{X} = 3.82$ และ S.D. = 1.10 ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ระบุว่าต้องการให้มีบริการสาธารณสุขที่สะดวกรวดเร็ว $\bar{X} = 4.55$ และ S.D. = 0.80

3.2) ความต้องการด้านที่อยู่อาศัยและความปลอดภัย

ความต้องการด้านที่อยู่อาศัยและความปลอดภัยพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ระบุว่า ต้องการอุปกรณ์อำนวยความสะดวกสำหรับผู้สูงอายุ $\bar{X} = 4.31$ และ S.D. = 0.96 ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ระบุว่าต้องการอุปกรณ์ทางการแพทย์เบื้องต้น $\bar{X} = 4.34$ และ S.D. = 0.93 ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ระบุว่าต้องการติดตั้งสัญญาณฉุกเฉินในกรณีเกิดอุบัติเหตุ $\bar{X} = 4.18$ และ S.D. = 1.02 ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ระบุว่าต้องการระบบรักษาความปลอดภัยภายในอาคารสถานที่ $\bar{X} = 4.31$ และ S.D. = 0.89 ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ระบุว่าต้องการให้ติดตั้งวัสดุภายในบ้านสำหรับผู้สูงอายุ $\bar{X} = 4.22$ และ S.D. = 1.01

3.3) ความต้องการด้านอาชีพและรายได้

ความต้องการด้านอาชีพและรายได้พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ระบุว่าต้องการพัฒนาทักษะในการประกอบอาชีพ $\bar{X} = 3.69$ และ S.D. = 1.39 ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ระบุว่าท่านต้องการให้หน่วยงานภาครัฐส่งเสริมการประกอบอาชีพ $\bar{X} = 3.75$ และ S.D. = 1.37 ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ระบุว่าต้องการให้มีสถานที่สำหรับจำหน่ายผลิตภัณฑ์ของผู้สูงอายุ $\bar{X} = 3.90$ และ S.D. = 1.28 ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ระบุว่าต้องการรับกองทุนเพื่อสนับสนุนอาชีพและรายได้สำหรับผู้สูงอายุ $\bar{X} = 4.05$ และ S.D. = 1.35 ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ระบุว่าต้องการให้มีการจัดตั้งสหกรณ์เพื่อการออมสำหรับผู้สูงอายุ $\bar{X} = 3.67$ และ S.D. = 1.42

3.4) ความต้องการด้านการบริการสังคม

ความต้องการด้านการบริการสังคมพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ระบุว่าต้องการให้มีการจัดตั้งศูนย์ดูแลผู้สูงอายุในตำบลอย่างต่อเนื่อง $\bar{X} = 4.69$ และ S.D. = 0.69 ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ระบุว่าต้องการให้มีบริการเยี่ยมบ้านผู้สูงอายุทุกเดือน $\bar{X} = 4.44$ และ S.D. = 0.82 ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ระบุว่าต้องการให้มีบริการชุมชนเคลื่อนที่ไปในพื้นที่ต่าง ๆ $\bar{X} = 4.57$ และ S.D. = 0.69 ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ระบุว่าต้องการให้มีการสนับสนุนให้ผู้สูงอายุมีช่วยเหลือซึ่งกันและกันภายในชุมชน $\bar{X} = 4.53$ และ S.D. = 0.68 ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ระบุว่าต้องการรับสวัสดิการทางสังคมที่ครอบคลุมสำหรับผู้สูงอายุ $\bar{X} = 4.71$ และ S.D. = 0.57

ตารางที่ 2 ความต้องการสวัสดิการผู้สูงอายุที่มีรายได้น้อย

ความต้องการสวัสดิการผู้สูงอายุที่มีรายได้น้อย	\bar{X}	S.D.	ระดับ
ความต้องการด้านสุขภาพอนามัย	4.34	0.90	มากที่สุด
ความต้องการได้รับการตรวจสุขภาพประจำปี	4.67	0.70	มากที่สุด
ความต้องการให้มีสถานที่ออกกำลังกายที่เหมาะสม	4.15	1.10	มากที่สุด
ความต้องการให้มีบริการด้านกายภาพบำบัด	4.50	0.80	มากที่สุด
ความต้องการให้มีกิจกรรมนันทนาการ	3.82	1.10	มากที่สุด
ความต้องการบริการสาธารณสุขที่สะดวกรวดเร็ว	4.55	0.80	มากที่สุด
ความต้องการด้านที่อยู่อาศัยและความปลอดภัย	4.27	0.96	มากที่สุด
ความต้องการอุปกรณ์อำนวยความสะดวกสำหรับผู้สูงอายุ	4.31	0.96	มากที่สุด
ความต้องการอุปกรณ์ทางการแพทย์เบื้องต้น	4.34	0.93	มากที่สุด
ความต้องการติดตั้งสัญญาณฉุกเฉินในกรณีเกิดอุบัติเหตุ	4.18	1.02	มากที่สุด
ความต้องการระบบรักษาความปลอดภัยภายในอาคารสถานที่	4.31	0.89	มากที่สุด

ความต้องการให้ติดตั้งวัสดุภายในบ้านสำหรับผู้สูงอายุ	4.22	1.01	มากที่สุด
ความต้องการด้านอาชีพและรายได้	3.81	1.36	มากที่สุด
ความต้องการพัฒนาทักษะในการประกอบอาชีพ	3.69	1.39	มากที่สุด
ความต้องการให้หน่วยงานภาครัฐส่งเสริมการประกอบอาชีพ	3.75	1.37	มากที่สุด
ความต้องการให้มีสถานที่สำหรับจำหน่ายผลิตภัณฑ์ของผู้สูงอายุ	3.90	1.28	มากที่สุด
ความต้องการรับกองทุนเพื่อสนับสนุนอาชีพและรายได้สำหรับผู้สูงอายุ	4.05	1.35	มากที่สุด
ความต้องการให้มีการจัดตั้งสหกรณ์เพื่อการออมสำหรับผู้สูงอายุ	3.67	1.42	มากที่สุด
ด้านการบริการทางสังคม	4.59	0.69	มากที่สุด
ความต้องการให้มีการจัดตั้งศูนย์ดูแลผู้สูงอายุในตำบลอย่างต่อเนื่อง	4.69	0.69	มากที่สุด
ความต้องการให้มีบริการเยี่ยมบ้านผู้สูงอายุทุกเดือน	4.44	0.82	มากที่สุด
ความต้องการให้มีบริการชุมชนเคลื่อนที่ไปในพื้นที่ต่าง ๆ	4.57	0.69	มากที่สุด
ความต้องการให้มีการสนับสนุนให้ผู้สูงอายุมีเครือข่ายช่วยเหลือซึ่งกันและกันภายในชุมชน	4.53	0.68	มากที่สุด
ความต้องการรับสวัสดิการทางสังคมที่ครอบคลุมสำหรับผู้สูงอายุ	4.71	0.57	มากที่สุด

อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาพบว่า ผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลตะคร้ำเอน มีสภาพเศรษฐกิจที่พึ่งพาการเกษตรและทรัพยากรธรรมชาติภายในพื้นที่ ได้แก่ อ้อย มันสำปะหลัง ข้าวโพด และการทำสวนผลไม้ต่าง ๆ ได้แก่ ชมพู่ มะม่วง กล้วย อันเป็นแหล่งรายได้หลักของผู้สูงอายุที่มีอาชีพเป็นเกษตรกร นอกจากนี้การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์วัฒนธรรมและทรัพยากร เริ่มเข้ามามีบทบาทมากขึ้นในสังคมปัจจุบันจึงกลายเป็นแนวทางการสร้างอาชีพให้แก่ชาวบ้านในตำบลตะคร้ำเอน ซึ่งเป็นการสร้างรายได้และส่งเสริมเศรษฐกิจภายในชุมชน แต่ชุมชนประสบปัญหาเศรษฐกิจตกต่ำ ทำให้เกิดการว่างงานต่อผู้สูงอายุ และขาดแคลนเงินในการเลี้ยงชีพตนเอง ที่สอดคล้องกับผลการศึกษาของ Sasivimol Kongtraphayacharoe, (2020) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องความต้องการสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุ ซึ่งผลการศึกษาพบว่าการสร้างอาชีพในสังคมผู้สูงอายุเป็นพื้นฐานสำคัญเพื่อลดอัตราการว่างงานในสังคมผู้สูงอายุ และลดภาวะผู้สูงอายุยากไร้ แต่ในกลุ่มผู้สูงอายุมีรายได้และทุนในการสร้างอาชีพที่ต่ำส่งผลให้ไม่สามารถสร้างอาชีพเพื่อหารายได้แก่ผู้สูงอายุ จึงต้องจัดตั้งกองทุนเพื่อสนับสนุนอาชีพและรายได้สำหรับผู้สูงอายุ ในกรณีนี้บ่งบอกว่าผู้สูงอายุที่มีรายได้น้อยจำนวนมากมีความต้องการจะได้รับกองทุนเพื่อสนับสนุนอาชีพและรายได้ซึ่งสอดคล้องกับ Rapeepan Khamhom, (2017) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง แนวทางการจัดสวัสดิการสังคมสำหรับผู้สูงอายุ ซึ่งพบว่าระบบการทางสังคมซึ่งเกี่ยวกับการป้องกันแก้ไขปัญหาการพัฒนาและส่งเสริมความมั่นคงทางสังคมเพื่อตอบสนองความจำเป็นขั้นพื้นฐานของประชาชนให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น พึ่งพาตนเองได้อย่างทั่วถึงเหมาะสมเป็นธรรม และเป็นไปตามมาตรฐานทั้งทางด้านการศึกษา สุขอนามัยที่อยู่อาศัยการทำงาน และการมีรายได้นั้นหนทางการกระบวนกรยุติธรรมและบริการสังคมทั่วไปโดยคำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์สิทธิที่ประชาชนจะต้องได้รับและการมีส่วนร่วมในการจัดสวัสดิการสังคมทุกระดับ โดยสอดคล้องกับผลการศึกษาของ Krissanachot Bualha, (2022) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การเสริมสร้างความเข้มแข็งนโยบายสวัสดิการสังคม การเสริมสร้างความเข้มแข็งนโยบายสวัสดิการสังคมคือการดูแลความเป็นอยู่ของทุกคนไม่ใช่เพียงผู้ยากไร้ โดยต้องมีสวัสดิการที่ครอบคลุมและเหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมายแต่ละกลุ่มองค์การสหประชาชาติกล่าวว่า ทุกคนต้องได้รับการตอบสนองในการป้องกันขั้นพื้นฐาน อาทิ ปัจจัยสี่ และ

บริการทางการแพทย์ทั่วถึงทั้งในเมืองและชนบท ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ Suree Montreewong, (2019) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ความต้องการและแรงจูงใจ ซึ่งจากผลการพบว่า ความจำเป็นของมนุษย์ที่มีความต้องการและแรงจูงใจ โดยความต้องการที่จะได้รับการตรวจสุขภาพประจำปีของผู้สูงอายุมีจำนวนมาก และการตรวจสุขภาพประจำปีเป็นความต้องการขั้นพื้นฐานที่ผู้สูงอายุหลายท่านแสดงออกว่าต้องการได้รับ เนื่องจากผู้สูงอายุหลายท่านมีความกังวลเกี่ยวกับปัญหาสุขภาพ การตรวจสุขภาพประจำปีจะต้องบอกข้อมูลเกี่ยวกับสุขภาพร่างกายของผู้สูงอายุโดยละเอียด พร้อมให้คำปรึกษาครอบคลุมในทุกด้าน ทั้งด้านการป้องกันโรค การบำรุงร่างกาย การรักษาโรค ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาโดย Sumonporn Tanarn and Pawit Chaloeawat, (2018) ได้ศึกษางานวิจัยเรื่อง การจัดสวัสดิการและความต้องการของผู้สูงอายุ ซึ่งจากผลการศึกษาพบว่า การจัดสวัสดิการสำหรับผู้สูงอายุควรคำนึงถึงปัญหาด้านสุขภาพ เนื่องจากเมื่อเข้าสู่วัยสูงอายุ ร่างกายและอวัยวะต่าง ๆ เริ่มเสื่อมถอยทำให้เกิดโรคต่าง ๆ อาทิ ความจำเสื่อม, โรคเบาหวาน, และโรคความดันโลหิตสูง ซึ่งการฟื้นตัวจากอาการเจ็บป่วยอาจช้าลง ดังนั้น ควรจัดเตรียมอุปกรณ์ทางการแพทย์เบื้องต้นเพื่อช่วยดูแลผู้สูงอายุให้มีคุณภาพชีวิตที่ดี ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ Suchada Nantachai, (2020) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง แนวทางการจัดสวัสดิการและสวัสดิภาพที่พึงประสงค์ ซึ่งจากผลการศึกษาพบว่า การช่วยเหลือประชาชนในการดำรงชีวิตเพื่อทำให้มีคุณภาพชีวิตดีขึ้น การช่วยเหลือมีหลายรูปแบบ อาทิ สวัสดิการเกี่ยวกับอุปกรณ์ดำเนินความสะดวกสำหรับผู้สูงอายุ ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญต่อการดำเนินชีวิตประจำวันสำหรับผู้สูงอายุ ในกรณีนี้บ่งบอกว่าผู้สูงอายุที่มีรายได้น้อยจำนวนมากมีความต้องการที่จะได้รับสวัสดิการเกี่ยวกับอุปกรณ์ดำเนินความสะดวกสำหรับผู้สูงอายุ

สรุปองค์ความรู้

ควรมุ่งเน้นการพัฒนาความรู้ด้านการวางแผนและการจัดโครงการ อาทิ การพัฒนาศักยภาพในการวิเคราะห์นโยบายและแบบแผน การวิเคราะห์ การประเมินผล และการสร้างความร่วมมือกับองค์กรต่าง ๆ

องค์ความรู้ใหม่ที่ได้รับจากการทำวิจัยเรื่องความต้องการสวัสดิการของผู้สูงอายุที่มีรายได้น้อยในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลตะคร้ำเอนจังหวัดกาญจนบุรีพบว่า

- 1) ความต้องการ สวัสดิการด้านการบริการทางสังคม เป็นสวัสดิการที่ผู้สูงอายุที่มีรายได้น้อยมีความต้องการได้รับมากที่สุด โดยเฉพาะความต้องการรับสวัสดิการทางสังคมที่ครอบคลุมสำหรับผู้สูงอายุ
- 2) ความต้องการ สวัสดิการด้านอาชีพและรายได้ เป็นสวัสดิการที่ผู้สูงอายุที่มีรายได้น้อยมีความต้องการได้รับต่ำที่สุด โดยเฉพาะความต้องการให้มีการจัดตั้งสหกรณ์เพื่อการออมสำหรับผู้สูงอายุ
- 3) ความต้องการในด้านสุขภาพอนามัย เป็นความต้องการที่ผู้สูงอายุต้องการได้รับการให้บริการในระดับกลาง

การถ่ายทอดและการนำไปใช้ประโยชน์

1) ด้านสังคม

การวิจัยความต้องการสวัสดิการของผู้สูงอายุที่มีรายได้น้อยในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลตะคร้ำเอน จังหวัดกาญจนบุรี สามารถถ่ายทอดและนำไปใช้ประโยชน์ด้านสังคมโดยช่วยให้หน่วยงานภาครัฐและองค์กรต่าง ๆ เข้าใจถึงปัญหาและความต้องการของผู้สูงอายุในพื้นที่ได้ดียิ่งขึ้น ซึ่งข้อมูลที่ได้จะช่วยในการพัฒนานโยบายและบริการสวัสดิการที่ตอบสนองความต้องการของผู้สูงอายุได้ตรงจุด อาทิ การจัดหาสวัสดิการด้านสุขภาพ การดูแลระยะยาว และการสร้างเครือข่ายสนับสนุนในชุมชน รวมถึงการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในการช่วยเหลือผู้สูงอายุให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นและลดความเหลื่อมล้ำทางสังคม

2) ด้านเศรษฐกิจ

การวิจัยเกี่ยวกับความต้องการสวัสดิการผู้สูงอายุที่มีรายได้ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล ตะคร้ำเอน จังหวัดกาญจนบุรี สามารถนำไปใช้ประโยชน์ด้านเศรษฐกิจได้หลายด้าน อาทิ การพัฒนานโยบายและบริการสวัสดิการที่ตรงกับความต้องการของผู้สูงอายุ ซึ่งจะช่วยเพิ่มคุณภาพชีวิตและลดความเหลื่อมล้ำในสังคม การพัฒนาระบบการดูแลที่มีประสิทธิภาพสามารถลดภาระค่าใช้จ่ายจากปัญหาสุขภาพที่อาจเกิดขึ้นได้ในอนาคต นอกจากนี้ยังสามารถสร้างโอกาสในการส่งเสริมกิจกรรมทางเศรษฐกิจในท้องถิ่น อาทิ การส่งเสริมการฝึกทักษะและการจ้างงานสำหรับผู้สูงอายุที่มีรายได้ โดยช่วยให้เกิดการหมุนเวียนของเงินในชุมชนอย่างยั่งยืน

3) ด้านการเมือง

การวิจัยเกี่ยวกับความต้องการสวัสดิการผู้สูงอายุที่มีรายได้ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล ตะคร้ำเอน จังหวัดกาญจนบุรี สามารถนำไปใช้ประโยชน์ด้านการเมืองได้โดยการเสริมสร้างความเข้าใจในปัญหาและความต้องการของกลุ่มผู้สูงอายุ ซึ่งจะช่วยให้ผู้นำท้องถิ่นสามารถออกแบบนโยบายสวัสดิการที่ตรงกับความต้องการของประชาชนมากขึ้น การมีข้อมูลที่ชัดเจนจะช่วยให้การวางแผนและผลักดันนโยบายที่เป็นประโยชน์ต่อผู้สูงอายุในพื้นที่ การให้ความสำคัญกับผู้สูงอายุจะช่วยเสริมสร้างภาพลักษณ์ของรัฐบาลท้องถิ่นในฐานะผู้ที่ดูแลความเป็นอยู่ของทุกกลุ่มประชากร และยังสามารถสร้างความเชื่อมั่นในระบบการเมืองที่ยึดประชาชนเป็นศูนย์กลางได้

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

- 1.1 หน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนควรสนับสนุนให้มีจัดตั้งศูนย์บริการทางสังคมสำหรับผู้สูงอายุภายในชุมชน เพื่อให้บริการทางสังคมที่ผู้สูงอายุต้องการอย่างครอบคลุมและทั่วถึง
- 1.2 ควรจัดการอบรมและเสริมสร้างความรู้ ให้ผู้สูงอายุเกี่ยวกับทักษะการประกอบอาชีพและการสร้างรายได้ที่เหมาะสม เพื่อส่งเสริมองค์ความรู้ด้านสหกรณ์เพื่อการออมสำหรับผู้สูงอายุภายในชุมชน
- 1.3 ส่งเสริมการพัฒนาให้มี ศูนย์บริการสาธารณสุขภายในชุมชน อาทิ การตรวจสุขภาพประจำปี เคลื่อนที่และหน่วยกายภาพบำบัดเคลื่อนที่ เพื่อเสริมสร้างสุขภาพที่ดีให้กับผู้สูงอายุ

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งถัดไป

- 2.1 ศึกษาเปรียบเทียบความต้องการสวัสดิการผู้สูงอายุที่มีรายได้น้อยในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลตะคร้ำเอนกับองค์การบริหารส่วนตำบลในพื้นที่อื่น ๆ อาทิ ศึกษาเปรียบเทียบกับวิจัยความต้องการสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุ ในองค์การบริหารส่วนตำบลบางบัวทอง อำเภอบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี เพื่อได้ข้อมูลความต้องการที่แตกต่างระหว่างผู้สูงอายุที่มีรายได้น้อยในพื้นที่และนอกพื้นที่
- 2.2 ศึกษาการมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุในการดำเนินการจัดสวัสดิการ เพื่อได้ข้อมูลการมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุในการกำหนดสวัสดิการและข้อมูลการมีส่วนร่วมในการดำเนินการจัดสวัสดิการของผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลตะคร้ำเอน

References

- Kritsanachot, B. (2022). Strengthening social welfare policy : A pluralistic perspective on reducing social inequality for the poor. *Journal of Development Studies, Sukhothai Thammathirat Open University*, 5(2), 148 -1 82.
- Chakri, S. (2017). Human resource management in the public sector. *Khon Kaen : Mahamakut Buddhist University*.
- Dutsadee, Y. (2017). Development of a health promotion activity model for at-risk elderly groups by community health teams: A participatory critical research approach. *Journal of Behavioral Science for Development*, 6(2), 235 - 241.
- Thanyapitcha, S. (2023). Problems and obstacles in the implementation of social welfare services for the elderly in Khuang Lang Municipality, Hat Yai District, Songkhla Province. *Master of Public Administration, Graduate School, Prince of Songkla University, Songkhla*.
- Bunlu, S., et al. (2022). Complete guide for the elderly. *Bangkok: Moh Chao Ban Publishing*.
- Pojjamal, S. (2022). Administrative policies for the elderly of local government organizations in Kanchanaburi Province under the national strategic framework. *Journal of Social Sciences and Buddhist Anthropology*, 7(2), 516 - 529.
- Mingkwan, K. (2021). Elderly schools: The answer to an aging society in Thailand. *Bangkok: Thammasat University*.
- Rapeepan, K., et al. (2017). Development project of social welfare systems for the elderly to reduce social inequality. *Bangkok, Thailand: Thailand Research Fund*.
- Warayuth, D. (2023). Public administration approaches to solving poverty. *Academic Journal of Sakon Nakhon Rajabhat University*, 1(1), 53-69.
- Sasivimol, K. (2020). The social welfare needs of the elderly in Ta Sith Subdistrict, Pluak Daeng District, Rayong Province. *Master of Public Administration, Faculty of Political Science, Burapha University, Chonburi*.
- Suchada, N., et al. (2020). Guidelines for desirable welfare and well-being for baby boomer, generation X, and Y teachers and educational personnel. Bangkok, Thailand : *The Teachers and Educational Personnel Welfare and Well-being Promotion Committee*.
- Supitcha, C. (2021). Study of poverty status and factors affecting poverty in Thailand. *Journal of Management Perspectives*, 23(2), 63-71.
- Sumonporn, T., & Pawit, C. (2018). Provision of welfare and needs of the elderly : A case study of the elderly in Kudjab District, Udon Thani Province. *National Research Conference Journal*, 1(2), 1189 - 1195.
- Suree, M. (2019). Needs and motivation (2nd ed.). *Psychology Publishing House*.

- Takram - en Subdistrict Administrative Organization. (2024). A study on the welfare needs of low - income elderly in Takram - en Subdistrict Administrative Organization, *Kanchanaburi Province*. 1 - 6.
- An, R. (2017). The self - development needs in knowledge standards according to the teacher professional standards at Bodindecha (Sing Singhaseni) 2 School under the Secondary Educational Service Area Office 2. *Master of Education Thesis, Burapha University, Chonburi*.

การพัฒนาทักษะทางสังคมและอารมณ์ของผู้เรียน
DEVELOPING SOCIAL-EMOTIONAL LEARNING SKILLS IN STUDENTS

กรวรรณท์ บุญโตนต¹ และ วิรัช วันบรรเจ็ด²

Kornwanont Boontonot¹ and Wirat Wanbancherd²

โรงเรียนวิทยาศาสตร์จุฬาภรณราชวิทยาลัย กำแพงเพชร

Princess Chulabhorn Science High School, Kamphaeng Phet

E-mail: kornwanont.boo@pcccl.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้ ศึกษาการพัฒนาทักษะทางสังคมและอารมณ์ (Social-Emotional Learning - SEL) ถือเป็นองค์ประกอบสำคัญที่สนับสนุนการเรียนรู้ของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 การเปลี่ยนแปลงของโลกที่รวดเร็วในยุคปัจจุบัน ส่งผลให้ผู้เรียนจำเป็นต้องมีทักษะดังกล่าวเพื่อจัดการกับความท้าทายต่าง ๆ

บทความวิชาการนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอแนวทางการพัฒนาทักษะ SEL ในบริบทการศึกษาไทย โดยเน้น 1) แนวคิดพื้นฐานและความสำคัญของ SEL 2) องค์ประกอบของ SEL ตามกรอบทฤษฎี 3) การนำ SEL มาใช้ในประเทศไทย 4) กรณีศึกษาจากต่างประเทศ และ 5) แนวทางการพัฒนา SEL สำหรับผู้เรียนไทย เนื้อหาจะวิเคราะห์ทั้งแนวคิดทฤษฎีและการปฏิบัติจริง พร้อมเสนอแนะแนวทางการประยุกต์ใช้ SEL ในการจัดการเรียนการสอน การพัฒนาหลักสูตร และการบริหารจัดการสถานศึกษา

ในบริบทประเทศไทย การพัฒนา SEL ยังอยู่ในระยะเริ่มต้นและพบความท้าทายด้านความเข้าใจของครู ทรัพยากรสนับสนุน และข้อจำกัดทางวัฒนธรรม แนวทางการพัฒนาที่เหมาะสมควรเน้นการบูรณาการในหลักสูตร การพัฒนาครู การสร้างความร่วมมือกับชุมชน การสนับสนุนเชิงนโยบาย และการใช้เทคโนโลยี โดยมีการประเมินผลที่ยืดหยุ่นและหลากหลาย เพื่อให้การพัฒนาทักษะทางสังคมและอารมณ์ของผู้เรียนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน

คำสำคัญ: การพัฒนาทักษะ, ทักษะทางสังคม, ทักษะทางอารมณ์

Abstract

Social-Emotional Learning (SEL) is a critical component that enhances student learning in the 21st century. The rapid changes in the modern world demand that students acquire these skills to navigate various challenges effectively.

This academic article aims to present strategies for developing SEL within the context of Thai education, focusing on 1) the fundamental concepts and significance of SEL, 2) SEL components as outlined in theoretical frameworks, 3) practical applications of SEL in Thailand, 4) international case studies, and 5) strategies for advancing SEL among Thai students. The content analyzes theoretical and practical perspectives, offering recommendations for applying SEL in teaching, curriculum development, and school management.

*Received November 27, 2024; Revised December 12, 2024; Accepted January 9, 2025

In the Thai context, SEL development is still in its early stages and faces challenges in terms of teachers' understanding, resource support, and cultural limitations. Appropriate development approaches should emphasize curriculum integration, teacher development, community collaboration, policy support, and technology utilization. The assessment should be flexible and diverse to ensure efficient and sustainable development of students' social and emotional skills.

Keywords : Skills development, Social skills, Emotional skills

บทนำ

การพัฒนาทักษะทางสังคมและอารมณ์ (Social-Emotional Learning หรือ SEL) ได้ทวีความสำคัญขึ้นอย่างมากในยุคแห่งการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม และเทคโนโลยีที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะอย่างยิ่งในบริบทของการศึกษาในศตวรรษที่ 21 จากการศึกษาของ Collaborative for Academic, Social, and Emotional Learning หรือ CASEL (2023) ได้ชี้ให้เห็นว่า SEL ไม่เพียงแต่มีบทบาทพื้นฐานในการพัฒนาการจัดการอารมณ์และการสร้างความสัมพันธ์เชิงบวกระหว่างบุคคลเท่านั้น แต่ยังมีส่วนสำคัญในการพัฒนาทักษะชีวิตที่จำเป็น ซึ่งรวมถึงความสามารถในการตัดสินใจ ความยืดหยุ่นทางอารมณ์ และการสร้างความสัมพันธ์ที่ยั่งยืน

ในสภาพแวดล้อมปัจจุบันที่ความสามารถในการปรับตัวและความฉลาดทางอารมณ์เป็นปัจจัยสำคัญสู่ความสำเร็จ SEL มีบทบาทสำคัญในการเตรียมความพร้อมให้ผู้เรียนมีเครื่องมือในการรับมือกับสถานการณ์ทางสังคมที่ซับซ้อน การจัดการความเครียดอย่างมีประสิทธิภาพ และการรักษาความสัมพันธ์ที่ดีทั้งในบริบทส่วนตัวและวิชาชีพ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในยุคที่การทำงานแบบดั้งเดิมกำลังเปลี่ยนแปลง และการปฏิสัมพันธ์ทางสังคมมีความหลากหลายและเชื่อมโยงผ่านเทคโนโลยีดิจิทัลมากขึ้น

นอกจากนี้ SEL ยังทำหน้าที่เป็นสะพานเชื่อมระหว่างการเรียนรู้เชิงวิชาการและการประยุกต์ใช้ในโลกรแห่งความเป็นจริง การมีทักษะทางสังคมและอารมณ์ที่เข้มแข็งช่วยให้ผู้เรียนมีความพร้อมในการปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมการเรียนรู้และการทำงานใหม่ๆ สามารถทำงานร่วมกับทีมที่มีความหลากหลายได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีความยืดหยุ่นในการเผชิญความท้าทาย เข้าใจและตระหนักถึงความแตกต่างทางวัฒนธรรม และสามารถตัดสินใจอย่างรับผิดชอบในสถานการณ์ที่ซับซ้อน

การผนวก SEL เข้ากับระบบการศึกษาสะท้อนให้เห็นถึงความตระหนักว่าความสำเร็จในโลกสมัยใหม่ต้องการมากกว่าความรู้ทางวิชาการเพียงอย่างเดียว โดยเฉพาะในยุคที่เทคโนโลยีกำลังเปลี่ยนแปลงสังคมอย่างต่อเนื่อง ความสามารถในการเข้าใจและจัดการอารมณ์ การแสดงความคิดเห็นต่อผู้อื่น และการรักษาความสัมพันธ์เชิงบวกกลายเป็นทักษะที่สำคัญยิ่งขึ้นต่อการพัฒนาทั้งในด้านส่วนตัวและวิชาชีพ

อย่างไรก็ตาม การพัฒนาทักษะ SEL ในประเทศไทยยังเผชิญกับความท้าทายสำคัญ จากรายงานของ Ministry of Education (2022) ได้ชี้ให้เห็นถึงข้อจำกัดในการพัฒนา SEL ในโรงเรียนไทย โดยเฉพาะในด้านทรัพยากรและความเข้าใจของครูผู้สอน สถานศึกษาประสบปัญหาการขาดแคลนสื่อการสอนที่เหมาะสมงบประมาณที่จำกัด และการขาดผู้เชี่ยวชาญที่จะให้คำแนะนำและสนับสนุนครูผู้สอน

สถานการณ์นี้ยิ่งทวีความท้าทายมากขึ้นในช่วงการแพร่ระบาดของ COVID-19 ที่การปรับเปลี่ยนรูปแบบการเรียนการสอนเป็นระบบออนไลน์ส่งผลให้การพัฒนาทักษะทางสังคมและอารมณ์ของผู้เรียนทำได้ยากขึ้น นักเรียนต้องเผชิญกับความเครียดและความวิตกกังวลที่เพิ่มสูงขึ้น รวมถึงผลกระทบจากการขาดปฏิสัมพันธ์ทางสังคมที่มีต่อการพัฒนาการด้านอารมณ์และสังคม

องค์การเพื่อความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการพัฒนา (OECD) ได้เน้นย้ำในรายงานปี 2564 ถึงความสำคัญของการพัฒนาทักษะ SEL ในการเตรียมความพร้อมให้ผู้เรียนรับมือกับการเปลี่ยนแปลงของโลก โดยเฉพาะในยุคหลังการแพร่ระบาดของ COVID-19 ที่ต้องการทักษะการปรับตัวและความยืดหยุ่นทางอารมณ์มากขึ้น การพัฒนาระบบสนับสนุน SEL ในประเทศไทยจึงเป็นประเด็นเร่งด่วนที่ต้องได้รับการพัฒนาอย่างจริงจัง

เนื้อหา

บทความนี้มุ่งเน้นการศึกษาและวิเคราะห์แนวทางการพัฒนาทักษะ SEL ทั้งในบริบทของประเทศไทยและระดับสากล โดยนำกรอบแนวคิดจากงานวิจัยระดับนานาชาติมาประยุกต์ใช้ให้สอดคล้องกับสภาพการณ์และความต้องการของผู้เรียนไทย กรณีศึกษาจากสหรัฐอเมริกาและฟินแลนด์แสดงให้เห็นตัวอย่างความสำเร็จในการพัฒนาทักษะ SEL เข้ากับระบบการศึกษา โดยสหรัฐอเมริกาประสบความสำเร็จในการพัฒนาหลักสูตรที่บูรณาการทักษะทางสังคมและอารมณ์เข้ากับการเรียนการสอน ขณะที่ฟินแลนด์สามารถสร้างสภาพแวดล้อมทางการศึกษาที่ส่งเสริมการพัฒนาทักษะได้อย่างมีประสิทธิภาพ

การนำบทเรียนและประสบการณ์จากทั้งสองประเทศมาปรับใช้ในบริบทไทยจำเป็นต้องคำนึงถึงความเหมาะสมและความสอดคล้องกับวัฒนธรรมและสภาพสังคม การพัฒนานโยบายและแนวทางปฏิบัติควรมุ่งเน้นการสร้างระบบสนับสนุนที่ครอบคลุม ทั้งการพัฒนาหลักสูตร การเสริมสร้างศักยภาพครูผู้สอน และการออกแบบการประเมินผลที่สะท้อนทั้งความสามารถทางวิชาการและทักษะทางสังคมอารมณ์

การพัฒนาทักษะ SEL มีความเกี่ยวข้องโดยตรงกับการเตรียมความพร้อมสำหรับชีวิตในยุคดิจิทัล ซึ่งผู้เรียนจำเป็นต้องมีทั้งทักษะด้านเทคนิคและอารมณ์ในการปรับตัวและดำเนินชีวิต การวิเคราะห์โดย World Bank (2022) ระบุว่า SEL สามารถเสริมสร้างความมั่นใจในการเรียนรู้และช่วยลดปัญหาทางสังคม เช่น การรังแกในโรงเรียนและความรุนแรงในวัยเยาว์ ในบริบทของประเทศไทย การส่งเสริม SEL จำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือระหว่างโรงเรียน ครอบครัว และชุมชนเพื่อสร้างเครือข่ายสนับสนุนที่ยั่งยืน

บทความนี้แบ่งออกเป็น 5 ส่วนหลัก ได้แก่ 1) แนวคิดพื้นฐานและความสำคัญของ SEL 2) องค์ประกอบของ SEL ตามกรอบทฤษฎี 3) การนำ SEL มาใช้ในประเทศไทย 4) กรณีศึกษาจากต่างประเทศ และ 5) แนวทางการพัฒนา SEL สำหรับผู้เรียนไทย เนื้อหาในบทความนี้จะแหล่งข้อมูลสำคัญสำหรับนักการศึกษาและผู้กำหนดนโยบายในการออกแบบหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน และการบริหารสถานศึกษาเพื่อพัฒนาผู้เรียนอย่างรอบด้านและยั่งยืนต่อไป

แนวคิดพื้นฐานและความสำคัญของ SEL

แนวคิดพื้นฐานของการเรียนรู้ทางสังคมและอารมณ์ (Social-Emotional Learning - SEL) คือกระบวนการที่บุคคลเรียนรู้ที่จะรับรู้และจัดการอารมณ์ของตนเอง มีปฏิสัมพันธ์เชิงบวกกับผู้อื่น และตัดสินใจอย่างมีความรับผิดชอบ การพัฒนาทักษะ SEL ได้รับความสนใจในระดับโลก เนื่องจากเป็นส่วนสำคัญของการเตรียมผู้เรียนให้พร้อมเผชิญกับความท้าทายในชีวิตและการทำงานในศตวรรษที่ 21 CASEL (2023)

SEL ไม่เพียงช่วยเสริมสร้างความสามารถด้านวิชาการของผู้เรียนเท่านั้น แต่ยังสนับสนุนการพัฒนาทักษะชีวิตที่จำเป็น เช่น ความมั่นคงทางอารมณ์ ความสามารถในการทำงานร่วมกับผู้อื่น และการแก้ไขปัญหาในสถานการณ์ที่ซับซ้อน Zins et al. (2004) ความสำคัญของ SEL ได้รับความยอมรับอย่างกว้างขวางในระบบการศึกษาของหลายประเทศ เช่น สหรัฐอเมริกาและฟินแลนด์ ที่ได้ผสาน SEL เข้ากับหลักสูตรการศึกษา OECD (2021)

องค์ประกอบของ SEL ตามกรอบทฤษฎี

กรอบแนวคิดของ CASEL (Collaborative for Academic, Social, and Emotional Learning) เป็นหนึ่งในแนวทางที่ได้รับการยอมรับมากที่สุดในด้าน SEL โดยระบอบองค์ประกอบหลัก 5 ประการ ได้แก่

1. **การตระหนักรู้ในตนเอง (Self-Awareness)** ความสามารถในการระบุอารมณ์ จุดแข็ง และความท้าทายของตนเอง ซึ่งเป็นพื้นฐานสำหรับการพัฒนาทักษะอื่น ๆ CASEL (2023)

2. **การจัดการตนเอง (Self-Management)** ทักษะในการควบคุมอารมณ์ ตั้งเป้าหมาย และจัดการกับความเครียดในสถานการณ์ต่าง ๆ Duckworth & Seligman (2005)

3. **การตระหนักรู้ทางสังคม (Social Awareness)** ความสามารถในการเข้าใจมุมมองและความต้องการของผู้อื่น ซึ่งนำไปสู่การสร้างความสัมพันธ์ที่ดีในสังคม World Bank (2022)

4. **ทักษะความสัมพันธ์ (Relationship Skills)** การพัฒนาความสามารถในการสื่อสาร การทำงานร่วมกัน และการจัดการความขัดแย้งในเชิงบวก Jones et al. (2017)

5. **การตัดสินใจอย่างรับผิดชอบ (Responsible Decision-Making)** การพัฒนาทักษะในการเลือกทางเลือกที่เหมาะสมโดยคำนึงถึงคุณค่าและผลกระทบต่อผู้อื่น OECD (2021)

องค์ประกอบเหล่านี้ช่วยสร้างความสมดุลระหว่างทักษะทางปัญญาและทักษะทางสังคมและอารมณ์ ส่งผลให้ผู้เรียนสามารถเผชิญกับความซับซ้อนของโลกปัจจุบันได้อย่างมั่นใจ Durlak et al. (2011)

การนำ SEL มาใช้ในประเทศไทย

ในประเทศไทย การบูรณาการ SEL เข้ากับระบบการศึกษาอยู่ในช่วงเริ่มต้น โดยมีความพยายามจากกระทรวงศึกษาธิการในการส่งเสริมทักษะชีวิตและการพัฒนาผู้เรียนอย่างรอบด้าน Ministry of Education (2022) อย่างไรก็ตาม การนำ SEL มาใช้ในโรงเรียนยังมีข้อจำกัด เช่น ความเข้าใจของครูผู้สอนเกี่ยวกับ SEL และการขาดทรัพยากรที่เหมาะสม OECD (2021) การวิจัยในบริบทไทยชี้ให้เห็นว่า SEL มีศักยภาพในการช่วยลดปัญหาการรังแกในโรงเรียน และส่งเสริมความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างครูและนักเรียน World Bank (2022)

การเรียนรู้ทางสังคมและอารมณ์ไม่ได้เป็นเพียงเครื่องมือที่ช่วยเพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน แต่ยังเป็นรากฐานสำคัญสำหรับการพัฒนาสุขภาวะทางจิตใจของผู้เรียนในระยะยาว CASEL (2023) การสนับสนุน SEL ในประเทศไทยจึงจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วน รวมถึงครู ผู้ปกครอง และชุมชน เพื่อสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการพัฒนาของผู้เรียนอย่างแท้จริง Ministry of Education (2022)

การทำความเข้าใจแนวคิดพื้นฐานของ SEL และการนำมาปรับใช้ในบริบทไทยอย่างเหมาะสมมีความสำคัญต่อการยกระดับคุณภาพการศึกษาและการเตรียมความพร้อมผู้เรียนสำหรับอนาคต ดังนี้

1. **การเข้าใจหลักการพื้นฐานของ SEL** ช่วยให้สถานศึกษาสามารถออกแบบกิจกรรมและหลักสูตรที่พัฒนาผู้เรียนอย่างเป็นองค์รวม โดยคำนึงถึงทั้งมิติทางวิชาการและทักษะทางสังคม-อารมณ์ การบูรณาการ SEL เข้ากับการเรียนการสอนจะช่วยให้ผู้เรียนไม่เพียงแต่มีความรู้ทางวิชาการ แต่ยังมีทักษะในการจัดการอารมณ์ การสร้างความสัมพันธ์ และการตัดสินใจอย่างมีวิจารณญาณ

2. **การปรับใช้ SEL** ให้เหมาะสมกับบริบทไทยต้องคำนึงถึงวัฒนธรรม ค่านิยม และลักษณะเฉพาะของสังคมไทย เช่น การให้ความสำคัญกับความกตัญญู การเคารพผู้ใหญ่ และการอยู่ร่วมกันแบบเกื้อกูล การผสมผสานแนวคิด SEL กับคุณค่าทางวัฒนธรรมไทยจะช่วยสร้างการพัฒนาที่มีความหมายและยั่งยืนมากขึ้น

3. **การพัฒนากระบวนสนับสนุน SEL** ที่มีประสิทธิภาพจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วน ทั้งโรงเรียน ครอบครัว และชุมชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการพัฒนาศักยภาพของครูผู้สอนให้มีความรู้ความเข้าใจใน

การจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริม SEL รวมถึงการสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างสถานศึกษาและชุมชนเพื่อสนับสนุนการพัฒนาทักษะทางสังคมและอารมณ์ของผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง

4. การประเมินผลการพัฒนา SEL ควรมีความยืดหยุ่นและหลากหลาย โดยไม่จำกัดอยู่เพียงการวัดผลเชิงปริมาณ แต่ควรรวมถึงการประเมินพัฒนาการด้านทักษะทางสังคมและอารมณ์ในสถานการณ์จริง การสังเกตพฤติกรรม และการรับฟังความคิดเห็นจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครอบคลุมและนำไปสู่การพัฒนาที่ตรงกับความต้องการของผู้เรียน

การยกระดับคุณภาพการศึกษาผ่านการพัฒนา SEL จึงเป็นการลงทุนระยะยาวที่จะช่วยสร้างพลเมืองที่มีคุณภาพ มีความพร้อมทั้งด้านความรู้และทักษะชีวิต สามารถปรับตัวและเติบโตในโลกที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ตลอดจนมีส่วนร่วมในการพัฒนาสังคมไทยให้ก้าวหน้าอย่างยั่งยืน

แนวทางปฏิบัติ SEL ในประเทศไทย

การพัฒนาทักษะทางสังคมและอารมณ์ (Social-Emotional Learning: SEL) เป็นเครื่องมือสำคัญที่ช่วยเสริมสร้างความสามารถทางสังคม การจัดการอารมณ์ และการตัดสินใจอย่างมีความรับผิดชอบให้กับผู้เรียน ทั้งนี้ในบริบทของประเทศไทย การนำ SEL มาใช้ยังคงเป็นความท้าทายที่สำคัญ เนื่องจากปัจจัยทางสังคม วัฒนธรรม และโครงสร้างของระบบการศึกษาที่ยังต้องปรับตัว การศึกษาของ CASEL (2023) ชี้ให้เห็นว่า SEL สามารถส่งเสริมสุขภาวะทางจิตใจและพัฒนาทักษะชีวิตที่สำคัญต่อผู้เรียน แต่การนำไปใช้ต้องปรับให้เหมาะสมกับบริบทเฉพาะของแต่ละพื้นที่

ปัญหาและข้อจำกัดในการปฏิบัติ SEL ในประเทศไทย

ในระบบการศึกษาไทย การบูรณาการ SEL ยังเผชิญกับข้อจำกัดที่สำคัญ ได้แก่

1. ความเข้าใจและความตระหนักใน SEL ครูและผู้บริหารหลายคนยังขาดความเข้าใจในความสำคัญของ SEL ส่งผลให้การออกแบบกิจกรรมหรือการสอดแทรก SEL ในการสอนยังไม่แพร่หลาย Ministry of Education (2022)

2. ทรัพยากรและการสนับสนุนที่จำกัด โรงเรียนในพื้นที่ชนบทมักเผชิญปัญหาขาดแคลนทรัพยากร เช่น งบประมาณและบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญในการพัฒนาทักษะทางสังคมและอารมณ์ (Social-Emotional Learning: SEL) UNICEF Thailand (2020)

3. ความท้าทายด้านวัฒนธรรม การเปิดกว้างต่อการพูดคุยเรื่องอารมณ์และปัญหาส่วนตัวในสังคมไทยยังเป็นเรื่องที่ไม่ค่อยได้รับการส่งเสริม

แนวทางปฏิบัติ SEL ในโรงเรียนไทย

1. การบูรณาการ SEL ในหลักสูตร การออกแบบหลักสูตรที่เน้นการเรียนรู้ SEL ควบคู่กับเนื้อหาในวิชาต่างๆ เช่น การสอดแทรกกิจกรรมกลุ่มในวิชาสังคมศึกษา เพื่อให้ผู้เรียนฝึกการทำงานเป็นทีมและการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ World Bank (2022)

2. การพัฒนาครูให้มีความเชี่ยวชาญด้าน SEL การอบรมครูเพื่อเพิ่มความเข้าใจและความสามารถในการสอน SEL เป็นสิ่งสำคัญ ตัวอย่างเช่น โครงการ “ครูเพื่อศิษย์” ของมหาวิทยาลัยมหิดล ที่มุ่งเน้นการพัฒนาทักษะ SEL ให้ครูนำไปปรับใช้ในห้องเรียน

3. การสนับสนุนเชิงโครงสร้าง การสร้างระบบสนับสนุนที่ชัดเจน เช่น การตั้งหน่วยงาน SEL ในโรงเรียนเพื่อดูแลกิจกรรมที่เกี่ยวข้อง รวมถึงการสนับสนุนจากผู้บริหารและชุมชน Ministry of Education (2022)

แนวทางเสริมในการพัฒนา SEL

1. **การใช้เทคโนโลยี** การใช้เครื่องมือดิจิทัล เช่น แอปพลิเคชันที่ช่วยฝึกทักษะ SEL สามารถเสริมสร้างการเรียนรู้ที่น่าสนใจและตอบโจทย์ความต้องการของผู้เรียนในยุคดิจิทัล OECD (2021)

2. **การสร้างวัฒนธรรมโรงเรียนที่ส่งเสริม SEL** โรงเรียนควรมีวัฒนธรรมที่เน้นการยอมรับและให้คุณค่ากับความแตกต่าง เช่น การสร้างพื้นที่ปลอดภัยสำหรับนักเรียนในการแสดงออกทางอารมณ์ UNICEF Thailand (2020)

การพัฒนา SEL ในประเทศไทยยังมีความท้าทายหลายประการ แต่แนวทางปฏิบัติที่ปรับให้เหมาะสมกับบริบทของแต่ละโรงเรียนสามารถช่วยเสริมสร้างความพร้อมของผู้เรียนในการรับมือกับโลกที่เปลี่ยนแปลง การสนับสนุนจากทุกภาคส่วนจะช่วยผลักดันให้การพัฒนา SEL เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน

กรณีศึกษาจากต่างประเทศ

การพัฒนาทักษะทางสังคมและอารมณ์ (Social-Emotional Learning - SEL) ได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวางในหลายประเทศทั่วโลก โดยเฉพาะในประเทศที่มีระบบการศึกษาที่ก้าวหน้า เช่น สหรัฐอเมริกา และฟินแลนด์ การนำ SEL มาใช้ในบริบทการศึกษาของประเทศเหล่านี้สามารถเป็นตัวอย่างที่ดีสำหรับการพัฒนาการศึกษาในประเทศไทย การวิเคราะห์กรณีศึกษาจากสองประเทศนี้ช่วยให้เห็นถึงวิธีการที่มีประสิทธิภาพ และสามารถนำไปปรับใช้ในบริบทไทยได้อย่างเหมาะสม ทั้งในด้านการพัฒนาหลักสูตรแบบบูรณาการ การสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ การพัฒนาครูผู้สอน การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชน และการประเมินผลแบบองค์รวม

กรณีศึกษาจากสหรัฐอเมริกา

ในสหรัฐอเมริกา SEL ถือเป็นองค์ประกอบสำคัญของระบบการศึกษา โดยมีการพัฒนาและสนับสนุนผ่านกรอบการทำงานที่ครอบคลุม เช่น CASEL Framework ที่พัฒนาโดย CASEL (2023) ซึ่งกำหนดองค์ประกอบ SEL ออกเป็น 5 ด้านหลัก ได้แก่ การตระหนักรู้ในตนเอง (Self-Awareness), การจัดการตนเอง (Self-Management), การตระหนักรู้ในสังคม (Social Awareness), ทักษะด้านความสัมพันธ์ (Relationship Skills) และการตัดสินใจอย่างมีความรับผิดชอบ (Responsible Decision-Making)

รัฐที่เป็นผู้นำด้าน SEL เช่น อิลลินอยส์ (Illinois) ได้กำหนดมาตรฐาน SEL ไว้ในหลักสูตรระดับรัฐ โดยบูรณาการ SEL เข้ากับวิชาเรียนหลัก เช่น วิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ และภาษาอังกฤษ นอกจากนี้ยังมีการฝึกอบรมครูผู้สอนเพื่อให้สามารถจัดการเรียนการสอนที่เน้น SEL ได้อย่างมีประสิทธิภาพ งานวิจัยโดย Taylor et al. (2017) พบว่า โรงเรียนที่นำ SEL มาใช้ในหลักสูตรมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้นถึง 11% เมื่อเทียบกับโรงเรียนที่ไม่ได้บูรณาการ SEL

ตัวอย่างการปฏิบัติที่โดดเด่นคือ โครงการ RULER ที่พัฒนาโดย Yale Center for Emotional Intelligence โครงการนี้ช่วยให้ครูและนักเรียนพัฒนาความสามารถด้านอารมณ์และสังคมผ่านกิจกรรมที่ออกแบบมาเฉพาะ โดยใช้เครื่องมือที่เรียกว่า “Mood Meter” เพื่อช่วยให้นักเรียนเรียนรู้ที่จะระบุและจัดการกับอารมณ์ของตนเอง งานวิจัยโดย Brackett et al. (2019) แสดงให้เห็นว่าโรงเรียนที่ใช้ RULER มีระดับความเครียดของนักเรียนลดลงและความสามารถในการเรียนรู้ดีขึ้น

กรณีศึกษาจากฟินแลนด์

ฟินแลนด์เป็นอีกหนึ่งประเทศที่มีการบูรณาการ SEL เข้ากับระบบการศึกษาอย่างยั่งยืน โดยการศึกษาในฟินแลนด์เน้นที่ความเป็นมนุษย์และการพัฒนาความเป็นอยู่ที่ดีของผู้เรียน ระบบการศึกษาของฟินแลนด์ไม่ได้มุ่งเน้นเพียงการพัฒนาทักษะเชิงวิชาการเท่านั้น แต่ยังให้ความสำคัญกับการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีในห้องเรียน

หนึ่งในโครงการที่ประสบความสำเร็จคือ KiVa Anti-Bullying Program ซึ่งเป็นโปรแกรมที่มุ่งเน้นการลดพฤติกรรมรังแกในโรงเรียนและสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่ปลอดภัยและสนับสนุน SEL โปรแกรมนี้ใช้วิธีการที่ครอบคลุม เช่น การสอนทักษะการตระหนักรู้ในสังคม การสร้างความสัมพันธ์เชิงบวก และการแก้ไขปัญหาความขัดแย้ง งานวิจัยโดย Salmivalli et al. (2016) พบว่าโรงเรียนที่ใช้โปรแกรม KiVa มีอัตราการรังแกลดลงอย่างมีนัยสำคัญ

นอกจากนี้ ฟินแลนด์ยังส่งเสริม SEL ผ่านการเรียนรู้แบบโครงงาน (Project-Based Learning) และการทำกิจกรรมกลุ่มที่เน้นการสร้างทักษะด้านความร่วมมือและการสื่อสาร นักเรียนในฟินแลนด์มีโอกาสรู้จักทักษะ SEL ผ่านกระบวนการแก้ปัญหาและการทำงานร่วมกับผู้อื่นในสถานการณ์จริง ซึ่งช่วยเสริมสร้างความมั่นใจและการปรับตัว

การศึกษารณีตัวอย่างเหล่านี้สะท้อนให้เห็นถึงความสำคัญของ SEL ในการเตรียมความพร้อมให้ผู้เรียนสามารถปรับตัวและประสบความสำเร็จในยุคที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ได้แก่

1. การพัฒนาหลักสูตรแบบบูรณาการตามแนวทางของสหรัฐอเมริกา โดยเฉพาะการนำกรอบ CASEL มาปรับใช้ สามารถช่วยให้สถานศึกษาไทยมีแนวทางที่ชัดเจนในการพัฒนาทักษะ SEL ทั้ง 5 ด้าน ได้แก่ การตระหนักรู้ในตนเอง การจัดการตนเอง การตระหนักรู้ในสังคม ทักษะด้านความสัมพันธ์ และการตัดสินใจอย่างมีความรับผิดชอบ การผสมผสานทักษะเหล่านี้เข้ากับการเรียนการสอนในรายวิชาหลักจะช่วยให้การพัฒนา SEL เป็นส่วนหนึ่งของการเรียนรู้ปกติ

2. การสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ตามแบบฟินแลนด์ที่เน้นความปลอดภัยและการสนับสนุนซึ่งกันและกัน สามารถนำมาปรับใช้ในโรงเรียนไทยผ่านโครงการต่างๆ เช่น การพัฒนาโปรแกรมป้องกันรังแกในโรงเรียน การส่งเสริมการเรียนรู้แบบโครงงาน และการทำกิจกรรมกลุ่มที่เน้นการพัฒนาทักษะการสื่อสารและความร่วมมือ

3. การพัฒนาครูผู้สอนเป็นปัจจัยสำคัญที่จะทำให้การพัฒนา SEL ประสบความสำเร็จ โดยสามารถนำแนวทางการฝึกอบรมครูจากทั้งสองประเทศมาประยุกต์ใช้ เช่น การใช้เครื่องมือ Mood Meter จากโครงการ RULER ของสหรัฐอเมริกา และการส่งเสริมการเรียนรู้แบบโครงงานตามแนวทางของฟินแลนด์

4. การสร้างความร่วมมือระหว่างโรงเรียน ครอบครัว และชุมชนเป็นสิ่งจำเป็น โดยต้องส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการพัฒนาทักษะ SEL ของผู้เรียน และสร้างเครือข่ายความร่วมมือที่เข้มแข็งระหว่างสถานศึกษาและชุมชน

ซึ่งการนำแนวทางเหล่านี้มาใช้ในประเทศไทยจะเป็นการยกระดับคุณภาพการศึกษาและช่วยสร้างผู้เรียนที่มีศักยภาพสูงได้ในอนาคต

แนวทางการพัฒนา SEL สำหรับผู้เรียนไทย

การพัฒนาทักษะทางสังคมและอารมณ์ (SEL) ของผู้เรียนในประเทศไทยมีความสำคัญอย่างยิ่ง เนื่องจากเป็นทักษะที่ช่วยส่งเสริมความสามารถของผู้เรียนในการปรับตัวและเผชิญหน้ากับความท้าทายในชีวิตประจำวัน ในบริบทของประเทศไทย แนวทางการพัฒนา SEL ควรพิจารณาในหลายมิติ โดยเฉพาะการบูรณาการ SEL เข้ากับระบบการศึกษาไทยในระดับนโยบาย การเรียนการสอน และการสนับสนุนจากชุมชน

1. การบูรณาการ SEL ในหลักสูตรการเรียนการสอน

การออกแบบหลักสูตรที่สอดคล้องกับ SEL จำเป็นต้องรวมทักษะ SEL เข้ากับเนื้อหาในห้องเรียน ตัวอย่างเช่น การสอนเรื่องการจัดการอารมณ์ในวิชาสุขศึกษา หรือการฝึกทักษะการทำงานเป็นทีมผ่านกิจกรรม

กลุ่มในวิชาสังคมศึกษา การศึกษาโดย CASEL (2023) ซึ่งชี้ให้เห็นว่า การบูรณาการ SEL ในหลักสูตรสามารถช่วยเพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความมั่นคงทางอารมณ์ของผู้เรียนได้อย่างมีนัยสำคัญ

2. การพัฒนาทักษะ SEL ผ่านกิจกรรมเชิงปฏิบัติ

กิจกรรมนอกหลักสูตร เช่น กิจกรรมสโมสรมักเรียน การอบรมเชิงปฏิบัติการ หรือค่ายพักแรม สามารถใช้เป็นโอกาสในการพัฒนาทักษะ SEL การวิจัยโดยกระทรวงศึกษาธิการไทย ระบุว่า กิจกรรมที่เน้นการทำงานร่วมกันสามารถช่วยเสริมสร้างความมั่นใจและทักษะการสื่อสารของผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ Ministry of Education (2022)

3. การสนับสนุนบทบาทของครูและผู้บริหาร

ครูและผู้บริหารโรงเรียนมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริม SEL โดยการสร้างสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัยและเป็นมิตรในโรงเรียน ครูควรได้รับการอบรมและสนับสนุนให้มีความรู้และทักษะในการบูรณาการ SEL ในการสอน การอบรมครูเกี่ยวกับ SEL ที่จัดโดยองค์กร เช่น World Bank (2022) แสดงให้เห็นว่าครูที่มีความรู้ความเข้าใจใน SEL สามารถสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่ส่งเสริมความเป็นอยู่ที่ดีของผู้เรียนได้

4. การมีส่วนร่วมของครอบครัวและชุมชน

การพัฒนา SEL ไม่สามารถจำกัดอยู่แค่ในโรงเรียน แต่ต้องมีการสนับสนุนจากครอบครัวและชุมชน การสร้างความร่วมมือระหว่างโรงเรียนและผู้ปกครอง เช่น การจัดประชุมเชิงปฏิบัติการสำหรับผู้ปกครอง หรือการจัดกิจกรรมครอบครัวสัมพันธ์ สามารถช่วยสร้างความเข้าใจและสนับสนุนผู้เรียนในเชิงลึก

5. การพัฒนาเครื่องมือประเมินผล SEL

การประเมินผลเป็นส่วนสำคัญในการพัฒนา SEL เพื่อวัดผลสัมฤทธิ์ของการเรียนรู้และปรับปรุงแนวทางปฏิบัติ ตัวชี้วัดทาง SEL ควรครอบคลุมทั้งด้านความรู้สึกรู้สึก ทักษะ และพฤติกรรมที่แสดงออก งานวิจัยของ OECD (2021) แนะนำการใช้เครื่องมือวัดที่ผสมผสานระหว่างการประเมินตนเองและการสังเกตพฤติกรรม เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครอบคลุม

6. การสร้างนโยบายและสนับสนุนจากภาครัฐ

การสนับสนุนจากภาครัฐเป็นสิ่งสำคัญในการพัฒนา SEL ในระดับระบบ การจัดตั้งนโยบายที่สนับสนุน SEL เช่น การกำหนดให้ SEL เป็นส่วนหนึ่งของแผนยุทธศาสตร์การศึกษาชาติ หรือการสนับสนุนงบประมาณสำหรับการอบรมครูและพัฒนาทรัพยากรที่เกี่ยวข้อง จะช่วยเพิ่มความสำเร็จของการดำเนินงานในระยะยาว

ในภาพรวม การพัฒนา SEL สำหรับผู้เรียนไทยต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วน รวมถึงการวิจัยและพัฒนานวัตกรรมที่สอดคล้องกับบริบทของประเทศ การส่งเสริม SEL อย่างยั่งยืนจะไม่เพียงแต่ช่วยเพิ่มคุณภาพการศึกษาของไทย แต่ยังสร้างพลเมืองที่มีคุณภาพสำหรับอนาคต

สรุปองค์ความรู้

องค์ความรู้/นวัตกรรมจากการวิจัย

จากบทความวิชาการดังกล่าว สามารถสรุปองค์ความรู้ใหม่ได้ว่า SEL เป็นกระบวนการสำคัญในการพัฒนาผู้เรียนให้มีความสามารถในการรับรู้และจัดการอารมณ์ของตนเอง รวมถึงการมีปฏิสัมพันธ์เชิงบวกกับผู้อื่น โดยประกอบด้วยองค์ประกอบหลัก 5 ประการ ได้แก่ การตระหนักรู้ในตนเอง (Self-Awareness) การจัดการตนเอง (Self-Management) การตระหนักรู้ทางสังคม (Social Awareness) ทักษะความสัมพันธ์ (Relationship Skills) และการตัดสินใจอย่างรับผิดชอบ (Responsible Decision-Making) ซึ่งในบริบทของประเทศไทย การนำ SEL มาประยุกต์ใช้ยังอยู่ในระยะเริ่มต้นและพบความท้าทายหลายประการ เช่น ความเข้าใจที่จำกัดของครูผู้สอน การขาดแคลนทรัพยากรสนับสนุน และข้อจำกัดทางวัฒนธรรม อย่างไรก็ตาม

มีแนวทางการพัฒนาที่น่าสนใจจากกรณีศึกษาในต่างประเทศ โดยเฉพาะจากสหรัฐอเมริกาและฟินแลนด์ ที่ประสบความสำเร็จในการบูรณาการ SEL เข้ากับระบบการศึกษา ผ่านโครงการต่างๆ เช่น RULER และ KiVa Anti-Bullying Program

การพัฒนา SEL ในประเทศไทยจึงจำเป็นต้องคำนึงถึงการปรับใช้ให้เหมาะสมกับบริบทท้องถิ่น โดยเน้นการบูรณาการเข้ากับหลักสูตรการเรียนการสอน การพัฒนาครูให้มีความเชี่ยวชาญ การสร้างความร่วมมือกับครอบครัวและชุมชน รวมถึงการสนับสนุนเชิงนโยบายจากภาครัฐ นอกจากนี้ การใช้เทคโนโลยี และการสร้างวัฒนธรรมโรงเรียนที่เอื้อต่อการพัฒนา SEL ก็เป็นปัจจัยสำคัญที่จะช่วยให้การพัฒนาทักษะทางสังคมและอารมณ์ของผู้เรียนประสบความสำเร็จ ซึ่งจะนำไปสู่การสร้างพลเมืองที่มีคุณภาพและพร้อมรับมือกับความท้าทายในศตวรรษที่ 21 การประเมินผลการพัฒนา SEL ควรมีความยืดหยุ่นและหลากหลาย ไม่จำกัดอยู่เพียงการวัดผลเชิงปริมาณ แต่ควรรวมถึงการประเมินพัฒนาการในสถานการณ์จริง การสังเกตพฤติกรรม และการรับฟังความคิดเห็นจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครอบคลุมและนำไปสู่การพัฒนาที่ตรงกับความต้องการของผู้เรียนอย่างแท้จริง

การถ่ายทอดและนำไปใช้ประโยชน์

การถ่ายทอดและนำแนวคิดการเรียนรู้ทางสังคมและอารมณ์ (Social-Emotional Learning - SEL) ไปใช้ประโยชน์สามารถดำเนินการได้หลายด้าน เริ่มจากด้านการศึกษา สถาบันการศึกษาสามารถนำแนวคิด SEL ไปบูรณาการในหลักสูตรและกิจกรรมการเรียนการสอน พัฒนาทักษะทางสังคมและอารมณ์ของผู้เรียน ควบคู่ไปกับความรู้ทางวิชาการ ครูผู้สอนสามารถประยุกต์ใช้เครื่องมือและเทคนิคการสอนแบบ SEL ในห้องเรียน

ในด้านการพัฒนาบุคลากร องค์กรสามารถนำแนวคิด SEL ไปใช้พัฒนาทักษะของบุคลากร โดยเฉพาะด้านการทำงานร่วมกับผู้อื่น การจัดการความขัดแย้ง และการตัดสินใจอย่างมีความรับผิดชอบ สถาบันพัฒนาครูสามารถจัดอบรมเพิ่มความรู้และทักษะด้าน SEL ให้แก่ครูผู้สอน

ด้านการพัฒนาชุมชนและสังคม หน่วยงานท้องถิ่นสามารถนำแนวคิด SEL ไปใช้จัดกิจกรรมพัฒนาชุมชน เสริมสร้างทักษะการอยู่ร่วมกันและแก้ไขปัญหาอย่างสร้างสรรค์ องค์กรพัฒนาเยาวชนสามารถนำกรอบแนวคิด SEL ไปออกแบบโครงการพัฒนาเยาวชน และสถาบันครอบครัวสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการเลี้ยงดูและพัฒนาเด็ก

ด้านเทคโนโลยีและนวัตกรรม ผู้พัฒนาแอปพลิเคชันสามารถนำแนวคิด SEL ไปพัฒนาเป็นเครื่องมือดิจิทัลสำหรับการเรียนรู้ สถานศึกษาสามารถนำเทคโนโลยีมาสนับสนุนการพัฒนาทักษะ SEL ของผู้เรียน และองค์กรด้านการศึกษาสามารถพัฒนาแพลตฟอร์มออนไลน์เพื่อสนับสนุนการเรียนรู้

การนำ SEL ไปใช้ในด้านต่าง ๆ เหล่านี้จะช่วยยกระดับคุณภาพการศึกษาและการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของประเทศไทยอย่างเป็นระบบและยั่งยืน โดยต้องปรับใช้ให้เหมาะสมกับบริบทและวัฒนธรรมไทย รวมถึงสร้างความร่วมมือจากทุกภาคส่วนในการขับเคลื่อนการพัฒนา

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

ระดับนโยบาย

กระทรวงศึกษาธิการควรกำหนดนโยบายที่ชัดเจนในการบูรณาการ SEL เข้าสู่หลักสูตรการศึกษาทุกระดับ รวมถึงการจัดสรรงบประมาณสนับสนุนการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาด้าน SEL

อย่างต่อเนื่อง และควรสร้างความร่วมมือระหว่างหน่วยงานภาครัฐ เอกชน และองค์กรระหว่างประเทศ ในการพัฒนา SEL

ระดับสถานศึกษา

โรงเรียนควรจัดทำแผนพัฒนา SEL ที่เป็นรูปธรรมและสอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา รวมถึงการพัฒนาระบบการประเมินผล SEL ที่ครอบคลุมทั้งด้านความรู้ ทักษะและเจตคติ และควรสร้าง เครือข่ายความร่วมมือกับผู้ปกครองและชุมชนในการพัฒนาทักษะ SEL ของผู้เรียน

ระดับห้องเรียน

ครูควรออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่บูรณาการ SEL เข้ากับเนื้อหาวิชา รวมถึงควรใช้เทคนิค การสอนที่หลากหลายเพื่อพัฒนาทักษะทางสังคมและอารมณ์ของผู้เรียน และควรสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่ เอื้อต่อการพัฒนา SEL

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาผลกระทบของการใช้ SEL ต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในบริบทการศึกษาไทย
2. วิจัยและพัฒนา รูปแบบการจัดการเรียนรู้ SEL ที่เหมาะสมกับวัฒนธรรมไทย
3. ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการนำ SEL ไปใช้ในโรงเรียนไทย

References

- Brackett, M. A., et al. (2019). The impact of RULER on students' academic and social-emotional outcomes. *Journal of Educational Psychology, 111*(5), 731-746.
- CASEL. (2023). *Framework for Systemic SEL*. Collaborative for Academic, Social, and Emotional Learning.
- Durlak, J. A., Weissberg, R. P., Dymnicki, A. B., Taylor, R. D., & Schellinger, K. B. (2011). The impact of enhancing students' social and emotional learning: A meta-analysis of school-based universal interventions. *Child Development, 82*(1), 405-432.
- Ministry of Education. (2022). *National Education Strategic Plan*. Bangkok: The National Press.
- OECD. (2021). *Future of Education and Skills 2030*. Organisation for Economic Co-operation and Development.
- Salmivalli, C., et al. (2016). The effectiveness of the KiVa program in reducing bullying and victimization. *Journal of Consulting and Clinical Psychology, 84*(4), 356-365.
- Taylor, R. D., et al. (2017). Promoting positive youth development through SEL. *Child Development, 88*(4), 1156-1171.
- UNICEF Thailand. (2020). *Thailand Education Report 2020*. United Nations Children's Fund.
- World Bank. (2022). *Advancing Social-Emotional Learning in Education Systems*. Washington, D.C.
- World Bank. (2022). *The Role of SEL in Improving Student Outcomes*. The World Bank.
- World Bank. (2022). *Transforming Education through SEL: A Global Perspective*.

สະບາຍດີ 2 ໂມ່ມີຄຳຕອບຈາກ..ປາກເຊ : ການສຳຖາວກແລະການສະທ້ອນການເປີດຮ່າງການປ່ຽນແປງທາງສັງຄົມ
ແລະວັດທະນະທຳຂອງເມືອງປາກເຊໃນຮອບ 14 ປີ ຜ່ານສື່ອາພິນດຣ໌

FROM PAKSE WITH LOVE : AN EXPLORATION OF SOCIOCULTURAL TRANSFORMATIONS IN
PAKSE OVER 14 YEARS THROUGH LAO CINEMA

ສຸຣສັກດີ ບຸນຍອາຈ

Surasak Boon-arch

คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี

Faculty of Liberal Arts, Ubon Ratchathani University

E-mail: Surasak.b@ubu.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้สำรวจการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมของเมืองปากเซในช่วง 14 ปีที่ผ่านมา (2553-2567) ผ่านการวิเคราะห์ภาพยนตร์เรื่อง สະບາຍດີ 2 ໂມ່ມີຄຳຕອບຈາກ..ປາກເຊ (2553) ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงการเปลี่ยนผ่านของเมืองปากเซจากชุมชนดั้งเดิมสู่ศูนย์กลางเศรษฐกิจและการท่องเที่ยว ภาพยนตร์เรื่องนี้ไม่เพียงแต่แสดงถึงการปรับตัวต่อผลกระทบของโลกาภิวัตน์ แต่ยังเน้นการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรมระหว่างลาวและไทย รวมถึงปัญหาและโอกาสที่เกิดขึ้นจากความแตกต่างของค่านิยม จากการศึกษา พบว่า ภาพยนตร์เรื่องนี้เป็นสื่อภาพยนตร์ที่สะท้อนการพัฒนาของอุตสาหกรรมภาพยนตร์ลาวที่มีบทบาทในการสร้างพื้นที่วิพากษ์สังคม และการเปิดประเด็นเรื่องความหลากหลายทางเพศ (LGBTQ) ซึ่งยังคงเป็นเรื่องละเอียดอ่อนในสังคมลาว ทั้งนี้ยังชี้ให้เห็นถึงบทบาทของภาพยนตร์ในฐานะสื่อที่เปิดพื้นที่สำหรับการสนทนาเกี่ยวกับประเด็นทางสังคม โดยเฉพาะในเรื่องสิทธิของกลุ่มความหลากหลายทางเพศ แม้เวลาจะผ่านไปภาพยนตร์ยังคงแสดงพลังของศิลปะในการทำทนายกรอบความคิดและสร้างความเข้าใจในเรื่องที่ซับซ้อนและอ่อนไหว

คำสำคัญ: ภาพยนตร์ลาว , ปากเซ , การสื่อสารระหว่างวัฒนธรรม , ความหลากหลายทางเพศ , การเปลี่ยนแปลงทางสังคม

Abstract

This article examines the sociocultural transformations in Pakse over the past 14 years (2010–2024) through an analysis of the film From Pakse with Love (2010). The film reflects Pakse's transition from a traditional community to a burgeoning economic and tourism hub, shaped by the forces of globalization. It highlights not only the city's adaptation to global influences but also the dynamics of cross-cultural communication between Laos and Thailand, revealing both the challenges and opportunities arising from divergent cultural values. The study finds that this film represents the growth of the Lao film industry as a platform for social

critique and discourse. It also explores the film's subtle engagement with LGBTQ issues, a topic that remains sensitive in Lao society. The film underscores the potential of cinema to foster dialogue on complex social issues, particularly concerning LGBTQ rights. Despite the passage of time, the film continues to demonstrate the power of art in challenging societal norms and fostering understanding of nuanced and sensitive cultural topics.

Keywords: Lao Cinema, Pakse, Intercultural Communication, Gender Diversity, SocialTransformation

บทนำ

ในช่วงเวลา 14 ปีที่ผ่านมา (2010-2024) เมืองปากเซ ประเทศลาวได้เผชิญกับการเปลี่ยนแปลงครั้งสำคัญทั้งทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม จากเมืองริมแม่น้ำโขงที่มีวิถีชีวิตเรียบง่าย ปากเซได้พัฒนาเป็นศูนย์กลางทางเศรษฐกิจและการท่องเที่ยวที่มีบทบาทสำคัญในภูมิภาคทางใต้ของลาว การเปลี่ยนแปลงนี้ไม่เพียงเปลี่ยนโฉมหน้าของเมือง แต่ยังสะท้อนถึงอิทธิพลของโลกาภิวัตน์ (Globalization) ที่เข้ามามีผลต่อวัฒนธรรมท้องถิ่น ความสัมพันธ์กับประเทศเพื่อนบ้านอย่างไทย รวมถึงวิธีการที่ชุมชนในพื้นที่ต้องปรับตัวรับการเปลี่ยนแปลง การเติบโตอย่างรวดเร็วของปากเซนำมาซึ่งความท้าทายในการรักษาเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมท้องถิ่น ขณะเดียวกันก็เปิดรับกระแสวัฒนธรรมจากต่างชาติอย่างต่อเนื่อง

บทความนี้มุ่งเน้นการวิเคราะห์ภาพยนตร์ สะบายดี 2 ไม่มีคำตอบจาก..ปากเซ: From Pakse with Love (2010) กำกับโดย ศักดิ์ชาย ตีนาน ซึ่งทำหน้าที่เป็นสื่อสะท้อนการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมของเมืองปากเซในช่วงเวลานั้น ภาพยนตร์เรื่องนี้เป็นภาคต่อของ สะบายดีหลวงพระบาง (2008) ที่นำเสนอภาพเมืองปากเซและบริบททางวัฒนธรรมที่เกิดขึ้นในช่วงเวลานั้น สำหรับการสำรวจภาพยนตร์ผ่านการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมในปากเซในรอบ 14 ปีผ่านครั้งนี้ ได้แสดงให้เห็นถึงการปรับตัวของเมืองปากเซต่อความเปลี่ยนแปลงในมิติทั้งเศรษฐกิจและสังคม สะบายดี 2 ไม่มีคำตอบจาก..ปากเซ จึงเป็นเครื่องมือสำคัญที่ช่วยให้ผู้ชมสามารถเข้าใจการเปลี่ยนผ่านของเมืองปากเซได้อย่างชัดเจนยิ่งขึ้น ท่ามกลางความท้าทายที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงในโลกสมัยใหม่

บทความนี้มีวัตถุประสงค์ในการสำรวจและวิเคราะห์ใน 3 ประเด็นหลัก ได้แก่ 1) การพัฒนาและบทบาทของอุตสาหกรรมภาพยนตร์ลาวในช่วงเวลาที่สังคมมีการเปลี่ยนแปลง 2) การสะท้อนการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมของเมืองปากเซในรอบ 14 ปีผ่านสื่อภาพยนตร์ และ 3) การสำรวจประเด็นความหลากหลายทางเพศในบริบทของสังคมลาว ซึ่งภาพยนตร์ได้ตั้งคำถามถึงเรื่องเกย์ (Gay) ผ่านบทสนทนาของตัวละคร ประเด็นเรื่องความหลากหลายทางเพศจึงยังคงเป็นหัวข้อสำคัญที่ต้องมีการต่อสู้เพื่อเกิดการยอมรับในวงกว้าง ซึ่งภาพยนตร์เรื่องนี้ได้มีส่วนในการสร้างบทสนทนาเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในบทความนี้

คำว่า "From Pakse with Love" ไม่ได้หมายถึงความรักในเชิงส่วนบุคคลเท่านั้น แต่ยังครอบคลุมถึงความรักและความผูกพันต่อเมืองปากเซ วัฒนธรรมท้องถิ่น และการพัฒนา แม้การเปลี่ยนแปลงจะมาพร้อมกับความท้าทายและความขัดแย้ง บทความนี้จึงมีคุณค่าต่อการทำความเข้าใจบทบาทของปากเซในบริบทของการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม รวมถึงการสำรวจความสัมพันธ์ระหว่างภาพยนตร์ วัฒนธรรม และเรื่องความหลากหลายทางเพศในประเทศลาว

เนื้อหา

ประเด็นสำคัญในการวิเคราะห์ภาพยนตร์เรื่อง สะบายดี 2 ไม่มีคำตอบจาก..ปากเซ: From Pakse with Love (2010) ได้แก่ การพัฒนาและบทบาทของอุตสาหกรรมภาพยนตร์ลาวในช่วงเวลาที่สังคมมีการเปลี่ยนแปลง การสะท้อนการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมของเมืองปากเซในรอบ 14 ปีผ่านสื่อภาพยนตร์ และการเปิดประเด็นเรื่องความหลากหลายทางเพศ (LGBTQ) ซึ่งยังคงเป็นเรื่องละเอียดอ่อนในบริบทของสังคมลาว รายละเอียดดังนี้

การพัฒนาและบทบาทของอุตสาหกรรมภาพยนตร์ลาวในช่วงเวลาที่สังคมมีการเปลี่ยนแปลง

บทบาทสำคัญของภาพยนตร์ลาวในอดีตมีลักษณะเป็นเครื่องมือในการสื่อสารอุดมการณ์ของรัฐสังคมนิยม โดยเน้นการควบคุมและผลิตภาพยนตร์ภายใต้ทุนของรัฐบาลเพื่อส่งเสริมแนวคิดและทัศนคติที่รัฐต้องการเผยแพร่สู่สาธารณชน อย่างไรก็ตาม วงการภาพยนตร์ลาวเริ่มก้าวเข้าสู่ยุคที่ภาพยนตร์เริ่มพัฒนาไปสู่การเป็นอุตสาหกรรมบันเทิง โดยมีการผลิตภาพยนตร์จากภาคเอกชน ซึ่งถือเป็นความเปลี่ยนแปลงที่สำคัญในช่วงหลายทศวรรษที่ผ่านมา โดยผู้เขียนได้เรียบเรียงจากนักวิชาการ ได้แก่ Natthapong Yamcharoen (2013) Precha Sakorn (2016) สรุปความเป็นมาของภาพยนตร์ลาวแบ่งออกได้เป็น 7 ยุคสำคัญ ดังนี้

1. ยุคภาพยนตร์เพื่ออุดมการณ์ทางการเมือง (ก่อนปี ค.ศ. 1975) ในยุคนี้ ภาพยนตร์ในลาวได้รับอิทธิพลจากการล่าอาณานิคม โดยเฉพาะหลังสงครามโลกครั้งที่สอง ซึ่งภาพยนตร์ทำหน้าที่เป็นเครื่องมือในการต่อต้านประเทศอาณานิคมและเป็นสื่อในการถ่ายทอดอุดมการณ์ทางการเมือง ระหว่างปี ค.ศ. 1950-1974 ประเทศลาวถูกแบ่งออกเป็นสองฝ่าย ได้แก่ ลาวทางเหนือ (ประกอบด้วยแขวงพงสาลีและจำปาศักดิ์) ซึ่งอยู่ภายใต้การปกครองของฝ่ายลาว และลาวทางใต้ที่อยู่ภายใต้การปกครองของฝ่ายพระราชอาณาจักรลาว รวมถึงในช่วงเวลานี้ยังมีการนำเข้าภาพยนตร์เพื่อความบันเทิงจากต่างประเทศ เช่น จีน ไทย และอินเดีย

2. ยุคปลดปล่อย (ค.ศ. 1975 - 1985) เป็นช่วงที่ลาวสถาปนาตนเองเป็นสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ซึ่งส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงครั้งใหญ่ในทุกภาคส่วนของสังคม รวมถึงสื่อมวลชนและอุตสาหกรรมภาพยนตร์ ระบบสื่อที่เคยเป็นของเอกชนถูกควบคุมโดยรัฐ โรงภาพยนตร์บางแห่งยังดำเนินการอยู่ แต่ต้องปรับตัวให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองและสังคม ความเข้มงวดนี้ส่งผลให้โรงภาพยนตร์ในลาวค่อย ๆ ปิดตัวลงจนหมดสิ้นในยุคนี้

3. ยุคจินตนาการใหม่ (ค.ศ. 1986 - ก่อนปี ค.ศ. 2000) ตั้งแต่ปี ค.ศ. 1986 พรรคปฏิวัติลาวได้ริเริ่มแนวคิด "จินตนาการใหม่" เพื่อปรับปรุงกลไกการคุ้มครองที่ล้าสมัยให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยเน้นการเปลี่ยนแปลงความรู้และแนวคิดของแต่ละภาคส่วน พร้อมกับการขยายตัวของสื่อมวลชน เช่น วิทยุกระจายเสียงและโทรทัศน์ อย่างไรก็ตาม ภาพยนตร์กลับอยู่ในช่วงซบเซา แม้รัฐบาลจะตระหนักถึงบทบาทสำคัญของภาพยนตร์ในฐานะเครื่องมือโฆษณาและการเผยแพร่อุดมการณ์ ทั้งภายในและภายนอกประเทศ

4. ยุคกำเนิดนักสร้างและภาพยนตร์อิสระ (ค.ศ. 2000 - 2006) การพัฒนาอุตสาหกรรมภาพยนตร์ไทยเป็นบริบทสำคัญที่กระตุ้นความตื่นตัวด้านภาพยนตร์ในลาว คนรุ่นใหม่เริ่มสนใจศึกษาในสาขาภาพยนตร์และสื่อมวลชนในไทย ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างก้าวกระโดดในวงการภาพยนตร์ลาวในยุคต่อมา

5. ยุคคืนชีพภาพยนตร์ลาว (ค.ศ. 2007 - 2010) ในยุคนี้ การสื่อสารระหว่างประเทศขยายตัวจากผลของโลกาภิวัตน์ ทำให้สื่อภาพยนตร์มีบทบาทมากขึ้นทั้งทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม รัฐบาลลาวได้ยกระดับศูนย์ภาพยนตร์และวิดีโอเป็นกรมภาพยนตร์ในปี ค.ศ. 2007 ภายใต้กระทรวงแถลงข่าวและวัฒนธรรม เพื่อส่งเสริมและอนุรักษ์ภาพยนตร์ รวมถึงผลิตสื่อเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารของรัฐ

6. ยุคปัญญาชนภาพยนตร์ลาว (ค.ศ. 2011 - 2015) ยุคนี้เป็นช่วงที่ภาพยนตร์ลาวเริ่มแสดงให้เห็นถึงความลึกซึ้งในด้านการวิพากษ์วิจารณ์สังคม การเมือง และวัฒนธรรม ภาพยนตร์ในยุคนี้มีการสำรวจประเด็น

ที่ซับซ้อน ตัวอย่างที่สำคัญ คือ ภาพยนตร์เรื่องนอย: Above It All (2015) โดย Lao New Wave Cinema บริษัทผู้สร้างภาพยนตร์ได้นำเสนอประเด็นเกี่ยวกับบริกร่วมเพศที่ยังคงเป็นเรื่องละเอียดอ่อนในสังคมลาว โดยคนกลุ่มนี้มักถูกคาดหวังให้ไม่แสดงออกอย่างเปิดเผย และประเด็นเกี่ยวกับ "ประชาชนบรรดาเผ่า" ที่อพยพเข้ามาทำงานในเมืองหลวง ท่ามกลางบริบทของความเหลื่อมล้ำทางชนชั้นและแรงกดดันทางสังคมที่ยังคงมีอยู่

7. ยุคอุตสาหกรรมบันเทิงแบบครบวงจร (Entertainment Complex) (ค.ศ. 2016 - 2024)

ภาพยนตร์ลาวในยุคนี้ก้าวเข้าสู่ระบบอุตสาหกรรมบันเทิงแบบครบวงจร มีการผลิตภาพยนตร์เชิงพาณิชย์และมีความร่วมมือกับต่างประเทศมากขึ้น ส่งผลให้ภาพยนตร์ลาวเริ่มขยายตัวสู่ตลาดสากล

การผลิตภาพยนตร์ลาวในยุคหลัง ๆ ได้สะท้อนให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญในวงการภาพยนตร์ลาว ตั้งแต่การเป็นเครื่องมือทางการเมืองไปจนถึงการกลายเป็นสื่อสร้างสรรค์และสะท้อนสังคม และในที่สุดก็เข้าสู่ยุคของอุตสาหกรรมบันเทิงแบบครบวงจรในปัจจุบัน (ค.ศ. 2024) หนึ่งในจุดเปลี่ยนสำคัญของการพัฒนาที่ต้องบันทึกไว้คือยุคคินซีภาพยนตร์ลาว (ค.ศ. 2007 - 2010) เรื่องสะบายดี หลวงพระบาง (2008) ภาพยนตร์ร่วมทุนระหว่างไทยและลาวที่ถือเป็นภาพยนตร์เอกชนเรื่องแรกของลาวในรอบ 33 ปี ซึ่งภาพยนตร์นี้ไม่เพียงแต่เป็นตัวแทนของการเริ่มต้นใหม่ในวงการภาพยนตร์ลาว แต่ยังสร้างความนิยมจนเกิดเป็นไตรภาค สะบายดี ประกอบด้วย สะบายดี หลวงพระบาง (2008) สะบายดี 2 ไม่มีคำตอบจาก..ปากเซ (2010) และ สะบายดี วันวิואร์ (2011) Natthapong Yamcharoen (2013)

ภาพยนตร์ทั้ง 3 เรื่องได้กลายเป็นภาพยนตร์ไตรภาคที่นำเสนอภาพความเป็นลาวทั้งสภาพสังคม วัฒนธรรมและวิถีชีวิตความเป็นอยู่ที่เรียบง่ายผ่านเรื่องราวความรักระหว่างแม่หญิงลาวกับหนุ่มไทย โดยเฉพาะการใช้สื่อภาพยนตร์ในการประชาสัมพันธ์ด้านสังคมและวัฒนธรรม รัฐบาลลาวได้ยกระดับศูนย์ภาพยนตร์และวิดีโอเป็นกรมภาพยนตร์ในปี ค.ศ. 2007 ดังนั้น การใช้ภาพแม่หญิงลาวนุ่งซิ่นและในขณะทำบุญตักบาตรผ่านภาพยนตร์ไตรภาคนี้ได้กลายเป็นเครื่องมืออย่างหนึ่งในการต่อยอดวัฒนธรรมความเป็นแม่หญิงลาวของพรรคสังคมนิยมให้ไปไกลและเป็นที่ยอมรับที่ประจักษ์ลึกล้ำกว่ากลไกลต่าง ๆ ของรัฐที่เคยได้กระทำมา

ในภาคที่สองของไตรภาค สะบายดี 2 ไม่มีคำตอบจาก..ปากเซ หรือ From Pakse with Love นำเสนอเรื่องราวของ "ปอ" (เร แมคโดนัลด์) ผู้กำกับภาพยนตร์ชาวไทยที่ประสบปัญหาความล้มเหลวทั้งในด้านการทำงานและความรัก เมื่อเขาไม่มีใครว่าจ้างให้สร้างภาพยนตร์ จึงจำใจรับงานถ่ายภาพยนตร์แต่งงานที่เมืองปากเซ ประเทศลาว การเดินทางครั้งนี้นำไปสู่การพบกับ "ซอนไพรวัลย์" (คำลี่ พิลาวง) เพื่อนเจ้าสาว ผู้ซึ่งกลายเป็นแรงบันดาลใจให้ปอเริ่มต้นเขียนบทภาพยนตร์เรื่องใหม่ อย่างไรก็ตาม ปอไม่เข้าใจวิถีชีวิตและวัฒนธรรมของชาวลาว ทำให้เกิดความเข้าใจผิดในหลายด้าน ภาพยนตร์เรื่องนี้สะท้อนให้เห็นถึงความพยายามของตัวละครที่เผชิญกับความท้าทายในการปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมใหม่ ซึ่งกลายเป็นแรงผลักดันให้เกิดการสร้างสรรค์บทภาพยนตร์ที่สอดคล้องกับชีวิตของตัวละครเอง

ภาพที่ 1 โปสเตอร์เรื่องสะบายดี 2 ไม่มีคำตอบจาก..ปากเซ (2010) (ซ้าย) บรรยากาศเมืองปากเซ (ขวา) ที่มา : Sparta Film Co., Ltd. (2011) (ซ้าย) ผู้เขียน เมื่อวันที่ 14 ตุลาคม 2567 (ขวา)

จากการที่ “ปอ” ตัวละครหลักเป็นผู้กำกับชาวไทยต้องเผชิญหน้ากับความล้มเหลวทั้งด้านการทำงานและความรัก ภาพยนตร์ได้มีการปรากฏตัวผู้กำกับชั้นนำของไทย คือ ธนิตย์ จิตนุกูล และอดิเรก วัฏลีลา ส่วน “เป็นเอก รัตนเรือง” นั้นในภาพยนตร์มีตัวละครสมทบที่เกิดความสับสนระหว่างปอกับเป็นเอก ปัญหาด้านอาชีพที่ปอเผชิญจึงเป็นการตอกย้ำความรู้สึกเมื่อเปรียบเทียบกับความสำเร็จของเป็นเอก อย่างไรก็ตาม เมื่อเวลาผ่านไป 14 ปี Pen-Eak Ratanaruang (2017) ได้กล่าวว่า “อดีตมันดีเพราะมันผ่านความเจ็บปวดมาแล้ว ส่วนปัจจุบันต่อให้ดีแค่ไหนก็ไม่เคยพอ อนาคตแย่สุดเพราะต่อให้กังวลแต่ปัญหาที่ไม่ได้หายไปไหน” ซึ่งสะท้อนถึงการตระหนักรู้ในบทบาทของผู้กำกับที่เปลี่ยนแปลงไปตามประสบการณ์ จากที่เคยเชื่อว่าตนเองเป็นศูนย์กลางของกระบวนการผลิตภาพยนตร์ สู่การเข้าใจคุณค่าของการทำงานร่วมกับทีมงานที่มีความหลากหลาย หากปอในสະบายดี 2 ได้รับฟังคำกล่าวนี้ในช่วงเวลานี้ อาจทำให้เขาเข้าใจบทบาทของตนเองมากขึ้น เช่นเดียวกับผู้เขียน เพราะเมื่อพิจารณาภาพยนตร์นี้ใหม่ก็ได้เรียนรู้และเข้าใจมิติต่าง ๆ ของการสร้างภาพยนตร์มากขึ้นเช่นกัน

ความสำเร็จของภาพยนตร์ไตรภาค “สະบายดี” นำไปสู่กระแสตอบรับที่มีผลกระทบเชิงบวกต่ออุตสาหกรรมภาพยนตร์ลาว โดยหนึ่งในความเคลื่อนไหวที่สำคัญคือการจัดเทศกาลภาพยนตร์นานาชาติหลวงพระบาง ซึ่งจัดขึ้นในเมืองหลวงพระบางที่มีความงดงามทางธรรมชาติและสถาปัตยกรรมที่ทรงคุณค่า เทศกาลนี้ได้กลายเป็นส่วนสำคัญของการท่องเที่ยวและดึงดูดนักท่องเที่ยวจากทั่วโลกเข้าร่วมทุกปี นอกจากนี้ ยังมีการก่อตั้งองค์กรไม่แสวงหาผลกำไรชื่อว่า Blue Chair เพื่อสนับสนุนผู้สร้างภาพยนตร์ลาว ผ่านกองทุนนักสร้างฮูปเงาลาว (Lao Filmmaker Fund) ที่มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาอุตสาหกรรมด้วยการสนับสนุนโครงการภาพยนตร์ที่มีคุณค่า โดยไม่จำกัดว่าผู้สร้างเป็นผู้มีประสบการณ์หรือหน้าใหม่ Pundop Tangsriwong (2023)

ในช่วงเวลาแห่งการเปลี่ยนแปลงนี้ ผู้กำกับหญิงชาวลาว แมตตี้ โด (Mattie Do) ได้สร้างผลงานที่มีอิทธิพลต่ออุตสาหกรรมภาพยนตร์ลาวอย่างมีนัยสำคัญ ได้แก่ ภาพยนตร์เรื่องจันทะลี (2012) นื่องฮัก: Dearest Sister (2016) และบ่มีวันจาก: The Long Walk (2019) ภาพยนตร์ลาวเรื่องแรกที่ได้เข้าฉายใน Netflix แม้เธอไม่ได้มีพื้นฐานการศึกษาด้านภาพยนตร์โดยตรง แต่เธอกลับนำเทคนิคการถ่ายภาพในยุคดิจิทัลมาประยุกต์ใช้ในการสร้างสรรค์งานของเธอ ด้วยการเลือกใช้อุปกรณ์และกล้องที่เหมาะสม รวมถึงการจัดองค์ประกอบศิลป์ที่สอดคล้องกับเนื้อหา การทำงานร่วมกับทั้งทีมงานไทยและประเทศอื่น ๆ รวมถึงการบันทึกเสียงจริงในสถานที่ถ่ายทำเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยเสริมความเป็นจริง ดังนั้น การกำกับภาพยนตร์ (Directing) ของแมตตี้ต้องอยู่บนพื้นฐานความเป็นจริงและอยู่บนพื้นฐานความเป็นไปได้ (Basic Truths and Possibilities) ซึ่งสอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจและงบประมาณที่จำกัด Surasak Boon-arch (2024)

นอกจากนั้น ยังมีผู้กำกับชาวลาวที่มีผลงานโดดเด่นและน่าจับตามอง คือ ลี พงสะหวັນ ผู้สร้างภาพยนตร์เรื่อง The Signal (2023) ซึ่งได้รับเลือกให้เป็นตัวแทนภาพยนตร์จากเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เข้าฉายในรอบเว็ลด์พรีเมียร์ ณ เทศกาลภาพยนตร์นานาชาติเซี่ยงไฮ้ ทั้งนี้ภาพยนตร์ยังได้รับการเสนอชื่อเข้าชิงรางวัลในสาขา Best Film: The Asian New Talent โดยเส้นทางการเข้าสู่วงการภาพยนตร์ของลินั้นมีความน่าสนใจ เนื่องจากเคยเป็นแดนเซอร์มาก่อน แต่มีความสนใจในด้านภาพยนตร์และเริ่มต้นจากการทดลองสร้างภาพยนตร์สั้นส่งเข้าประกวดจนได้รับรางวัล สำหรับ The Signal เขามีบทบาทสำคัญในทุกขั้นตอนการผลิต ทั้งการหาทุน เขียนบท คัดเลือกนักแสดง กำกับภาพยนตร์ และการตัดต่อในช่วงเริ่มต้นด้วยตนเอง ผลงานของลีจึงเป็นตัวอย่างที่ชัดเจนของการพัฒนาผู้กำกับภาพยนตร์รุ่นใหม่ชาวลาว ที่สามารถสร้างสรรค์ผลงานที่โดดเด่นและได้รับการยอมรับในระดับสากล โดยเฉพาะในช่วงเวลาที่อุตสาหกรรมภาพยนตร์ลาวกำลังเติบโตและเปลี่ยนแปลงตามบริบทเศรษฐกิจและวัฒนธรรมของประเทศ

อุตสาหกรรมภาพยนตร์ลาวจึงมีบทบาทสำคัญในการสร้างพลังอำนาจละมุน (Soft Power) โดยเฉพาะในบริบทที่ประเทศลาวเผชิญกับวิกฤตเศรษฐกิจ ภาวะเงินเฟ้อ ตั้งแต่การระบาดของโควิด-19 จนถึงปี 2024 ภาพยนตร์ไม่เพียงแต่สร้างความน่าสนใจให้กับวัฒนธรรมลาว แต่ยังมีศักยภาพในการกระตุ้นการท่องเที่ยวและสร้างรายได้ระยะยาว ซึ่งช่วยฟื้นฟูเศรษฐกิจของประเทศ ในช่วงเวลาที่ผ่านมา อุตสาหกรรมภาพยนตร์ลาวได้มีการเปลี่ยนผ่านจากเครื่องมือทางการเมืองไปสู่การเป็นอุตสาหกรรมบันเทิงที่มีความสำคัญ ขณะเดียวกันยังได้สะท้อนถึงอิทธิพลของโลกาภิวัตน์ที่ส่งผลต่อวัฒนธรรมและเศรษฐกิจลาว

การสะท้อนการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมของเมืองปากเซในรอบ 14 ปีผ่านสื่อภาพยนตร์

ในช่วง 14 ปีที่ผ่านมา เมืองปากเซได้เผชิญกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมอย่างมาก ภาพยนตร์เป็นหนึ่งในเครื่องมือที่สำคัญในการสะท้อนถึงการเปลี่ยนแปลงเหล่านี้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในภาพยนตร์เรื่อง สะบายดี 2 ไม่มีคำตอบจาก..ปากเซ (2010) ซึ่งได้เสนอให้เห็นถึงการเผชิญหน้าระหว่างค่านิยมทางวัฒนธรรมของคนในท้องถิ่นและการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรมในความสัมพันธ์ระหว่างไทย-ลาว ภาพยนตร์เรื่องนี้ไม่เพียงแต่เป็นภาพสะท้อนของสังคมเท่านั้น แต่ยังแสดงให้เห็นถึงความท้าทายและการปรับตัวที่เกิดขึ้นในสังคมที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว รายละเอียดดังนี้

1. การเผชิญหน้าของค่านิยมทางวัฒนธรรมใน สะบายดี 2 ไม่มีคำตอบจาก..ปากเซ ภาพยนตร์ถ่ายทอดเรื่องราวของ "ปอ" ผู้กำกับชาวไทยที่เดินทางไปยังปากเซ ประเทศลาว ซึ่งนอกจากจะเล่าถึงการเดินทางและชีวิตส่วนตัวของปอแล้ว ภาพยนตร์ยังสะท้อนถึงการเปลี่ยนแปลงในเมืองปากเซที่เกิดจากการเติบโตทางเศรษฐกิจและการขยายตัวของการท่องเที่ยวอย่างรวดเร็ว การเปลี่ยนแปลงทางกายภาพ สังคม วัฒนธรรม และเศรษฐกิจเหล่านี้ เป็นผลมาจากกระบวนการโลกาภิวัตน์ที่ส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตของชาวลาวและโครงสร้างทางสังคม นอกจากนี้ยังชี้ให้เห็นถึงความสัมพันธ์ที่แนบแน่นระหว่างลาวและไทย ซึ่งมีความใกล้ชิดทั้งในด้านภูมิศาสตร์และวัฒนธรรม

ปอผู้เป็นตัวแทนของ "คนนอก" หรือผู้มาเยือนจากต่างประเทศ เข้าสู่ปากเซพร้อมกับทัศนคติที่แฝงด้วยความเหนือกว่าทางวัฒนธรรม ความสัมพันธ์ระหว่างปอและ "สอน" หญิงชาวลาว เป็นสัญลักษณ์ของการเผชิญหน้าระหว่างค่านิยมจากต่างชาติและค่านิยมท้องถิ่น ภาพยนตร์ไม่ได้มุ่งเน้นเพียงความรักระหว่างตัวละคร แต่ยังนำเสนอการปะทะกันระหว่างวัฒนธรรมและค่านิยมของลาวที่ต้องเผชิญกับอิทธิพลจากภายนอก

ทัศนคติของปอที่มองว่าตนมีความเหนือกว่าทางวัฒนธรรมสะท้อนถึงการครอบงำทางวัฒนธรรมจากต่างประเทศ ซึ่งปรากฏให้เห็นชัดเจนในฉากที่ปอรู้สึกไม่พอใจเมื่อทราบว่าเงินค่าจ้าง 500,000 กีบที่เขาได้รับในปี 2553 คิดเป็นเพียง 2,000 บาทไทย และในเดือนตุลาคม 2567 อัตราแลกเปลี่ยนเหลือเพียง 660 บาท สถานการณ์นี้แสดงถึงความไม่เข้าใจในคุณค่าทางวัฒนธรรมและเศรษฐกิจท้องถิ่นของลาว ส่งผลให้ปอรู้สึกว่าการได้รับค่าตอบแทนในระดับนี้เป็นการดูถูกศักดิ์ศรีของตน โดยไม่พิจารณาถึงความเป็นจริงทางเศรษฐกิจของสังคมที่เขาเข้ามาเกี่ยวข้อง การตัดสินใจกลับประเทศไทยของเขาชี้ให้เห็นถึงความขัดแย้งทางค่านิยมระหว่างคนนอกและคนในท้องถิ่น

ในช่วงเวลา 14 ปีที่ผ่านมา เมืองปากเซรวมถึงประเทศลาวได้เผชิญกับการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจอย่างมีนัยสำคัญ โดยเฉพาะผลกระทบจากอัตราเงินเฟ้อที่ส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตของประชาชนในท้องถิ่น ทั้งในด้านการบริโภคและการท่องเที่ยวที่ต้องปรับตัวให้สอดคล้องกับบริบททางเศรษฐกิจในภูมิภาค การเปลี่ยนแปลงเหล่านี้ได้สร้างความท้าทายในการดำรงชีวิตของชาวปากเซ ซึ่งสะท้อนให้เห็นชัดเจนในภาพยนตร์ที่ถ่ายทอดเรื่องราวของการเผชิญหน้าระหว่างชาวลาวกับอิทธิพลจากภายนอก อันเป็นผลจากกระบวนการโลกาภิวัตน์ที่ค่อย ๆ เปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางเศรษฐกิจและสังคมในภูมิภาคนี้

สภาพเศรษฐกิจของ สปป.ลาว ในปัจจุบันจึงต้องเผชิญกับปัญหาที่น่ากังวลจากระดับหนี้สินที่สูงและการอ่อนค่าลงของเงินกีบอย่างต่อเนื่อง ข้อมูลจากเดือนมีนาคม พ.ศ. 2567 ระบุว่าทุนสำรองระหว่างประเทศของ สปป.ลาวเหลือเพียง 1.86 พันล้านดอลลาร์สหรัฐ ซึ่งเพียงพอสำหรับการชำระค่าสินค้านำเข้าได้เพียงสองเดือนเท่านั้น สถานการณ์ดังกล่าวส่งผลให้เศรษฐกิจภายในประเทศชะงักงัน ทั้งยังส่งผลโดยตรงต่อการดำเนินชีวิตของคนท้องถิ่นในปากเซที่ต้องเผชิญกับความไม่แน่นอนและต้องปรับตัว เพื่อรับมือกับความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจทั้งในระดับภูมิภาคและระดับชาติ Pralongyut Pongngoi (2024)

เมื่อพิจารณาผ่านมุมมองของภาพยนตร์สະບາຍດີ 2 แสดงถึงการเผชิญหน้าของค่านิยมทางวัฒนธรรมระหว่างลาวและไทย ปอมาจากประเทศที่มีความเจริญทางเศรษฐกิจและความทันสมัย มองวัฒนธรรมลาวด้วยสายตาที่ตัดสินจากมาตรฐานของตนเอง การที่ปอรู้สึกว่าการจ้างที่รับจากการทำงานในลาวไม่เพียงพอสะท้อนถึงความรู้สึกว่าตนเองถูกลดคุณค่า ซึ่งแสดงให้เห็นถึงการครอบงำทางวัฒนธรรมและเศรษฐกิจจากภายนอก อย่างไรก็ตาม การที่ต้องปรับตัวเพื่อทำความเข้าใจวิถีชีวิตและค่านิยมของคนท้องถิ่น โดยเฉพาะสอนซึ่งเป็นสัญลักษณ์ของผู้ที่ยึดมั่นในค่านิยมดั้งเดิม สะท้อนถึงความขัดแย้งทางวัฒนธรรมระหว่างค่านิยมท้องถิ่นและค่านิยมจากต่างชาติที่ซับซ้อนมากขึ้นเมื่อประเทศลาวเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงในระดับโลก

ในขณะเดียวกัน สอนคือตัวแทนของผู้หญิงชาวลาวที่ยึดมั่นในค่านิยมดั้งเดิม แม้จะอยู่ท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงในโลกยุคใหม่ การที่สอนปฏิเสธพฤติกรรมและทัศนคติของปอ เป็นการแสดงออกถึงความสามารถของชาวลาวในการคัดกรองวัฒนธรรมจากต่างชาติและเลือกรับสิ่งที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตของตนเอง การตัดสินใจของสอนสะท้อนถึงความตั้งใจที่จะรักษาค่านิยมดั้งเดิมไว้ท่ามกลางกระแสโลกาภิวัตน์ที่เพิ่มขึ้น ซึ่งยืนยันให้เห็นถึงบทบาทสำคัญของค่านิยมท้องถิ่นในการกำหนดทิศทางของสังคมลาวผ่านช่วงเวลานั้น

2. การสื่อสารระหว่างวัฒนธรรมในบริบทความสัมพันธ์ไทย-ลาว: ความเข้าใจผิดและการปรับตัว
ในฉากจากภาพยนตร์ เมื่อปอจำโรงแรมที่เขาพักไม่ได้และใช้ภาษาไทยในการสื่อสารจนเกิดความผิดพลาด เขาได้กล่าวว่า "จำได้แต่แยกใหญ่ ๆ" พร้อมกับภาษากายด้วยการมองไปที่หน้าอก ทำให้สอนเข้าใจผิดว่าเขาหมายถึงหน้าอกของเธอ การที่ปอมีเลือดกำเดาออกยิ่งเพิ่มความตึงเครียดให้กับสอน การสื่อสารของปอในบริบทนี้สะท้อนถึงปัญหาที่เกิดจากการสื่อสารระหว่างบุคคลที่มาจากวัฒนธรรมที่แตกต่าง ซึ่งมีผลต่อการรับรู้และการตีความสารที่ได้รับต่างกัน ทั้งการขาดประสบการณ์ร่วมกัน (Shared Experience) ความแตกต่างด้านวัฒนธรรมและการขาดกรอบอ้างอิง (Shared Experience) ร่วมกัน ทั้งหมดล้วนเป็นอุปสรรคสำคัญที่ก่อให้เกิดความไม่เข้าใจกัน Metta Wiwattanakun (2016) สถานการณ์นี้จึงเป็นตัวอย่างที่ชัดเจนของปัญหาการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรม

ปัญหาความเข้าใจผิดทางวัฒนธรรมยังคงดำเนินอยู่ในบริบทของความสัมพันธ์ไทย-ลาวตลอดระยะเวลา 14 ปี โดยเฉพาะในสื่อสังคมออนไลน์ (Social Network) เช่น กรณีการโพสต์เกี่ยวกับการท่องเที่ยวลาวที่สร้างความไม่พอใจให้กับชาวลาวบางส่วน เนื่องจากการไม่เข้าใจสำนวนของไทย เช่น "เวียงจันทน์ก็แค่ปากซอย" ซึ่งสร้างความเข้าใจผิดว่ามีเจตนาลบ ทั้งที่เป็นเพียงการใช้สำนวนที่ต่างต่างกัน Sanook (2023) นอกจากนี้ ยังมีกรณีดราม่าเรื่องภาษาที่สร้างความไม่พอใจในสังคมลาวเมื่อมีสแกนดัลลาวพูดภาษาไทยจนมีชาวลาวบางส่วนวิพากษ์วิจารณ์ว่าเธอลืมภาษาบ้านเกิดตนเอง 10G (2024)

การปรับตัวในบริบทข้ามวัฒนธรรมจึงมีความเกี่ยวข้องกับความสามารถในการสื่อสารภายในสังคมของเจ้าบ้าน (Host Communication Competence) Kim (1994) ระบุว่าความสามารถในการปรับตัวข้ามวัฒนธรรมแบ่งออกเป็น 3 ประเภท ได้แก่ ความสามารถทางความรู้และความคิด (Host Cognitive Competence) ความสามารถทางอารมณ์และความรู้สึก (Host Affective Competence) และความสามารถ

ทางการปฏิบัติ (Host Operational Competence) ดังนั้นการมีความสามารถในการสื่อสารในสังคมของเจ้าบ้านจะช่วยให้การปรับตัวเป็นไปได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

Lustig และ Koester (1996) เสนอแนวทางในการพัฒนาการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรม โดยมุ่งเน้นการลดความไม่แน่ใจต่อบุคคลต่างวัฒนธรรมด้วยการเปิดเผยตนเอง (Self-Disclosure) เพื่อสร้างความเข้าใจร่วมกัน และการจัดการกับความขัดแย้งทางวัฒนธรรม ซึ่งแต่ละวัฒนธรรมมีการตอบสนองที่แตกต่างกัน การเรียนรู้ที่จะควบคุมความแตกต่างเหล่านี้เป็นปัจจัยสำคัญในการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ

ในบริบทของการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรมระหว่างไทยและลาว การเข้าใจผิดที่เกิดขึ้นสามารถส่งผลกระทบต่อความสัมพันธ์ระหว่างสองประเทศได้อย่างชัดเจน การสื่อสารที่ไม่ถูกต้อง เช่น การใช้ภาษาหรือสำนวนที่ไม่เข้ากัน สามารถนำไปสู่ความไม่พอใจและความรู้สึกไม่ดีในหมู่มวลชน โดยเฉพาะในสังคมออนไลน์ที่การสื่อสารเกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว การปรับตัวเพื่อเข้าใจค่านิยมและวิธีการสื่อสารของกันและกันจึงเป็นสิ่งสำคัญซึ่งภาพยนตร์สละบายดี 2 ก็เป็นตัวอย่างเป็นที่ชัดเจน ทั้งนี้ การพัฒนาความสามารถในการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรมที่เหมาะสม อาทิ การเปิดเผยตนเองและการจัดการกับความขัดแย้ง สามารถช่วยเสริมสร้างความเข้าใจที่ดีขึ้นระหว่างประชาชนของทั้งสองประเทศ และทำให้เกิดการพัฒนาความสัมพันธ์ที่มีคุณภาพมากยิ่งขึ้นในอนาคต

การสำรวจประเด็นความหลากหลายทางเพศในบริบทของสังคมลาว

ในช่วงไม่กี่ทศวรรษที่ผ่านมา ประเด็นเรื่องความหลากหลายทางเพศได้กลายเป็นหัวข้อที่ได้รับความสนใจมากขึ้นในสังคมทั่วโลก รวมถึงในประเทศลาว แม้ว่าความท้าทายและการเผชิญหน้ากับแรงกดดันทางสังคมของกลุ่มความหลากหลายทางเพศ (LGBTQ) ในลาวจะยังคงมีอยู่ แต่สื่อภาพยนตร์ได้กลายเป็นหนึ่งในช่องทางที่สำคัญในการสะท้อนภาพการรับรู้และการยอมรับของสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป การสำรวจความหลากหลายทางเพศผ่านฉากในภาพยนตร์ไม่เพียงแต่สะท้อนถึงการรับรู้ของสังคมลาวเท่านั้น แต่ยังเป็นการเปิดพื้นที่ให้กับการวิพากษ์วิจารณ์และต่อสู้เพื่อสิทธิของกลุ่ม LGBTQ ในลาวและภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ในส่วนนี้จะเป็นการสำรวจถึงการสะท้อนภาพเหล่านี้ในภาพยนตร์ลาว รวมถึงการเผชิญหน้ากับแรงกดดันทางสังคมของกลุ่ม LGBTQ ซึ่งแสดงถึงความท้าทายของการยอมรับความหลากหลายทางเพศในภูมิภาคนี้ รายละเอียดดังนี้

1. การสะท้อนภาพการรับรู้และการยอมรับความหลากหลายทางเพศในสังคมลาวผ่านฉากภาพยนตร์ จุดเริ่มต้นของเรื่องเกิดขึ้นจากการที่ปอ ช่างภาพหนุ่ม ตัดสินใจรับงานถ่ายภาพยนตร์แต่งงานในเมืองปากเซ ทำให้เขาได้พบกับซอนไพรวัลย์ เพื่อนเจ้าสาว ซึ่งกลายเป็นแรงบันดาลใจให้ปอเริ่มต้นเขียนบทภาพยนตร์เรื่องใหม่ โดยใช้เรื่องราวของช่างภาพหนุ่มที่เดินทางมายังปากเซและตกหลุมรักหญิงสาวชาวลาว ซึ่งเป็นการสะท้อนถึงชีวิตของเขาเองในความพยายามเข้าหาซอนไพรวัลย์ ปอใช้วิธีสร้างความประทับใจผ่านการทำความรู้จักกับน้องสาวของเธอ แต่ในครั้งแรกที่ได้พบกัน เด็กหญิงได้ถามปอว่า "เป็นตุ๊ดหรือเปล่า" ซึ่งเขารับปฏิเสธทันที

ภาพที่ 2 น้องสาวของซอนได้ถามปอว่า “เป็นตุ๊ดหรือเปล่า” (ซ้าย) ปอถามน้องสาวของซอนว่า “ไอนั้นใคร หน้าเหมือนกะตุ๊ด” (ขวา) ที่มา : Sparta Film Co., Ltd. (2011)

คำถามเรื่อง "ตุ๊ด" สะท้อนถึงการขาดความเข้าใจและการรับรู้ที่จำกัดเกี่ยวกับความหลากหลายทางเพศ (LGBTQ) ในสังคมลาวช่วงเวลานั้น การที่เด็กหญิงเชื่อมโยงคำว่าตุ๊ดกับสิ่งที่ไม่ปกติ และการปฏิเสธของปออย่างรวดเร็ว แสดงให้เห็นถึงมุมมองเชิงลบที่ยังมีต่อบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศซึ่งปรากฏในหลายสังคม รวมถึงการที่ผู้ชายจำนวนมากเข้ามาจับสอนบ่งบอกถึงความคาดหวังทางสังคมต่อบทบาทของผู้หญิง และการยึดมั่นในค่านิยมดั้งเดิมซึ่งควบคุมอัตลักษณ์ทางเพศผ่านการกระทำและคำพูดของตัวละคร

ในขณะเดียวกัน การหลีกเลี่ยงตอบคำถามเกี่ยวกับ "บุพเพสันนิวาส" สะท้อนให้เห็นถึงการที่สังคมลาวอาจมองเรื่องความหลากหลายทางเพศและความเชื่อเหล่านี้เป็นเรื่องต้องห้ามหรือไม่ควรถูกตั้งคำถาม แนวคิดนี้ยังสอดคล้องกับกรอบความคิดแบบบรรทัดฐานรักต่างเพศ (Heteronormativity) ซึ่งเน้นความสัมพันธ์ทางเพศระหว่างชายและหญิง Butler, J. (1990) ที่ยังคงมีอิทธิพลอยู่ในสังคมลาวในขณะนั้น

นอกจากนี้ การขาดความเข้าใจหรือทำที่ปฏิเสธต่อ LGBTQ ในฉากนี้ไม่ได้เป็นเรื่องแปลก เนื่องจากการยอมรับในด้านเพศวิถียังคงต้องใช้เวลาในการพัฒนาและเปลี่ยนแปลง โดยเฉพาะในวัฒนธรรมลาว แนวคิดเกี่ยวกับเพศและการยอมรับ LGBTQ มักถูกมองว่าเป็นสิ่งที่มาจากตะวันตก การเปลี่ยนแปลงนี้ขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายอย่าง เช่น นโยบายของรัฐ สื่อ และการรับรู้ของประชาชน United Nations Development Programme (2014) ภาพยนตร์ในฉากนี้จึงสะท้อนถึงความไม่เข้าใจและการไม่ยอมรับความหลากหลายทางเพศในสังคมลาว ที่ยังไม่สามารถเปิดกว้างต่อการเปลี่ยนแปลงได้อย่างเต็มที่ วัฒนธรรม ประเพณี และการศึกษาจึงมีบทบาทสำคัญในการเปลี่ยนแปลงทัศนคติและการยอมรับเรื่องความหลากหลายทางเพศในสังคม

การตั้งคำถามเรื่องเพศสภาพยังปรากฏอีกครั้งในฉากพิธีแต่งงานตอนเช้า ปอนิ่งโตะเดียวกับน้องสาวของสอน เขามองเห็นสอนนั่งข้างหนุ่มลาวเจ้าสาวองัดไปอีกโตะ เขาจึงถามเธอว่า “ไอนั้นใคร หน้าเหมือนกะตุ๊ด” คำตอบของเธอทำให้ปอพบกับความจริงว่าชายคนนั้นเป็นแฟนของสอนที่คบกันตั้งแต่ตอนเรียนอยู่ที่ฝรั่งเศส ซึ่งเขากลับมาเที่ยวที่ปากเซ คำถามของปอสะท้อนให้เห็นถึงทัศนคติของเขามีต่อความหลากหลายทางเพศ ซึ่งบ่งบอกถึงการขาดความเข้าใจในประเด็นนี้ รวมถึงการใช้คำพูดที่มีนัยเชิงลบต่อบุคคลที่มีเพศวิถีแตกต่างไปจากบรรทัดฐานรักต่างเพศ

คำถามของปอไม่ได้เพียงแสดงความสงสัยต่อบุคคลที่เขาเห็น แต่ยังเป็นการสะท้อนถึงการรับรู้แบบเหมารวม (Stereotype) ที่เชื่อมโยงเพศสภาพกับการตัดสินผู้อื่นจากลักษณะภายนอก ซึ่งทัศนคตินี้ยังคงมีอยู่ในทั้งสังคมไทยและลาว การใช้คำว่า “กะตุ๊ด” ซึ่งศัพท์โดยทั่วไปจะเป็น “กะเทยหรือตุ๊ด” ปอนำมาเรียกรวมกันเป็นกะตุ๊ด จึงเป็นตัวอย่างของภาษาที่ลดทอนคุณค่าของบุคคลที่มีเพศวิถีหลากหลาย ซึ่งขัดกับการยอมรับความแตกต่างทางเพศในสังคมที่ยังคงยึดถือบรรทัดฐานปิตาธิปไตยหรือระบบที่ชายเป็นใหญ่ (Patriarchy) คำพูดนี้ชี้ให้เห็นถึงการยึดติดกับบทบาททางเพศที่ถูกกำหนดอย่างชัดเจนในสังคม ซึ่งการเบี่ยงเบนจากกรอบเหล่านี้มักถูกเหยียดหยันหรือวิพากษ์วิจารณ์

ในแง่ของการยอมรับความหลากหลายทางเพศ ทัศนคติของตัวละคร "ปอ" สะท้อนถึงการยอมรับที่ยังมีขีดจำกัด แม้ว่าเขาอาจไม่ได้แสดงออกถึงความเกลียดชังอย่างชัดเจน แต่การใช้ถ้อยคำที่มีนัยเชิงลบและการตั้งคำถามแบบเหมารวมแสดงถึงการที่สังคมยังไม่เปิดกว้างต่อความหลากหลายทางเพศอย่างเท่าเทียม การกระทำดังกล่าวไม่เพียงแต่ลดทอนคุณค่าของบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศ แต่ยังสะท้อนถึงปัญหาเชิงโครงสร้างในสังคมที่จำเป็นต้องได้รับการแก้ไขผ่านการสื่อสารและสร้างความเข้าใจเพื่อให้เกิดการยอมรับที่เคารพในศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของทุกคน

เมื่อพิจารณาในบริบทที่กว้างขึ้น ความหลากหลายทางเพศเป็นประเด็นสำคัญทั้งในเชิงสังคมและวัฒนธรรม สังคมไทยในอดีตอาจมีมุมมองที่จำกัดในเรื่องนี้ แต่เมื่อเวลาผ่านไปกว่า 14 ปีหลังจากที่ภาพยนตร์

ออกฉาย ความเข้าใจและการยอมรับได้พัฒนาและเปิดกว้างมากขึ้น องค์ความรู้เกี่ยวกับความหลากหลายทางเพศไม่เพียงช่วยให้มองเห็นอัตลักษณ์และวิถีชีวิตทางเพศที่แตกต่าง แต่ยังสะท้อนถึงพัฒนาการทางสังคมที่เกี่ยวข้องกับการยอมรับและเคารพในสิทธิและตัวตนของผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศ Narupon Duangwises, & Peter A. Jackson (2013) ซึ่งในอีกมิติหนึ่งที่ทัศนคติของตัวละครชายไทยอย่าง “ปอ” ได้สะท้อนพัฒนาการทางสังคมในภาพรวม เพราะแสดงให้เห็นว่าการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมเกี่ยวกับความหลากหลายทางเพศยังคงดำเนินไปอย่างช้า ๆ ในหลายมิติของสังคม แต่ก็เป็นที่ทิศทางที่บ่งบอกถึงความก้าวหน้าที่สำคัญ

2. การเผชิญหน้ากับแรงกดดันทางสังคม: ความท้าทายของกลุ่มความหลากหลายทางเพศในลาวและเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ แม้การรกร่วมเพศในลาวจะไม่ใช่อาชญากรรม แต่กลุ่ม LGBTQ ยังคงเผชิญกับการถูกเลือกปฏิบัติและความไม่เท่าเทียมในด้านต่าง ๆ สถานการณ์ทางกฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิของกลุ่ม LGBTQ ในลาวยังอยู่ในระดับที่ต้องการการพัฒนาเพิ่มเติม แม้การสำรวจของ Gallup ในปี 2024 พบว่ามีประชากรถึง 54% ของคนลาวมองว่าประเทศของตนเป็นมิตรกับบุคคล LGBTQ แต่ความคุ้มครองทางกฎหมาย เช่น การสมรสและการจดทะเบียนคู่ชีวิตของเพศเดียวกันยังไม่ถูกกฎหมาย ครอบครัวที่มีคูรักร่วมเพศเดียวกันจึงไม่ได้รับสิทธิทางกฎหมายเช่นเดียวกับคู่สมรสเพศตรงข้าม นอกจากนี้ ข้อเสนอแนะจากที่ประชุม Universal Periodic Review (UPR) ของคณะมนตรีสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติในปี 2020 ยังเรียกร้องให้ลาวพัฒนากฎหมายต่อต้านการเลือกปฏิบัติที่ครอบคลุมรวมถึงทางเพศและอัตลักษณ์ทางเพศ Wikipedia (2024)

แม้สังคมลาวจะเริ่มมีการยอมรับความหลากหลายทางเพศมากขึ้น แต่การเลือกปฏิบัติยังคงเป็นปัญหาสำคัญ ซึ่งเป็นผลมาจากค่านิยมทางสังคมแบบดั้งเดิมที่ยึดถือภาพลักษณ์ครอบครัวตามเพศสภาพเคร่งครัด ทำให้กลุ่ม LGBTQ ต้องเผชิญกับความกดดันทางสังคมที่สูง ครอบครัวหลายครอบครัวยังคงมองว่าการมีสมาชิกที่เป็น LGBTQ เป็นเรื่องที่น่าอับอาย ส่งผลให้คนกลุ่มนี้ต้องซ่อนตัวตนที่แท้จริงและใช้ชีวิตอย่างไม่เป็นอิสระ แม้ศาสนาพุทธแบบเถรวาทซึ่งเป็นศาสนาหลักในลาวจะไม่ขัดขวางหรือกดดันกลุ่ม LGBTQ แต่ในทางปฏิบัติแล้วชีวิตของกลุ่มนี้ยังคงถูกกดขี่และไม่ได้รับการสนับสนุนเท่าที่ควร

ภาพยนตร์จึงกลายเป็นเครื่องมือสำคัญในการสะท้อนและวิพากษ์วิจารณ์สถานการณ์ของกลุ่ม LGBTQ ในลาว ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการสร้างความเปลี่ยนแปลงทางสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเคลื่อนไหวของกลุ่มประชาชน เช่น "Proud To Be Us Laos" ที่ก่อตั้งขึ้นในปี 2012 ถือเป็นกลุ่มแรกที่ส่งเสริมสิทธิและการยอมรับกลุ่ม LGBTQ ภายใต้ข้อจำกัดทางกฎหมายที่เข้มงวด การสร้างภาพยนตร์เรื่อง Let's Love: เงารักในสายหมอก (2018) ของดอน บุตทะสิง ซึ่งเล่าเรื่องราวชีวิตของ “โหม” เลสเบียนที่ต้องเผชิญกับการไม่ยอมรับความหลากหลายทางเพศในสังคม ทั้งในครอบครัว คนรอบข้าง ไปจนถึงอาชีพการงาน ยิ่งสร้างความลำบากในชีวิตส่วนตัว เมื่อสิ่งที่เป็นไม่ใช่สิ่งที่สังคมคาดหวัง แสดงให้เห็นถึงความพยายามในการนำเสนอชีวิตของกลุ่ม LGBTQ อย่างตรงไปตรงมา โดยเฉพาะผู้หญิงที่รักร่วมเพศหรือเลสเบียน (Lesbian) ยังถูกกดขี่ในสังคมที่การพูดถึงกลุ่มคนเหล่านี้มักเน้นไปที่เกย์ (Gay) มากกว่า แม้ภาพยนตร์เรื่องนี้จะถูกฉายในวงจำกัดและไม่ได้เผยแพร่สู่สาธารณะกว้างขวางเนื่องจากข้อจำกัดทางกฎหมาย แต่ก็ยังเป็นจุดเริ่มต้นที่สำคัญในการเปิดพื้นที่ให้กลุ่ม LGBTQ ได้มีเสียงในสังคมลาว Don Buttasing (2019)

ปัญหาการเลือกปฏิบัติต่อกลุ่ม LGBTQ ในลาวยังคงเกิดขึ้นอย่างแพร่หลาย สังคมยังคงยึดติดกับค่านิยมแบบดั้งเดิมเกี่ยวกับบทบาททางเพศและครอบครัว ซึ่งทำให้การเปลี่ยนแปลงทางกฎหมายเพื่อคุ้มครองสิทธิจึงเป็นไปได้ยาก แม้จะมีกลุ่มเคลื่อนไหวทางสังคมและการผลิตสื่อภาพยนตร์ที่พยายามส่งเสริมการยอมรับกลุ่มเพศหลากหลาย แต่แรงกดดันจากความเชื่อทางสังคมที่ยึดมั่นในระบบครอบครัวตามแบบแผนดั้งเดิมยังคง

ส่งผลให้บุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศต้องเผชิญกับความท้าทายอย่างต่อเนื่อง Thanita Wongprasert (2019)

นอกจากนี้ สถานการณ์ของความหลากหลายทางเพศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้โดยรวมยังมีความคล้ายคลึงกับลาว โดยในหลายประเทศ กลุ่ม LGBTQ ยังคงเผชิญกับการเลือกปฏิบัติและการถูกปิดกั้นสิทธิในการสมรส เช่นเดียวกับในประเทศไทยแม้จะมีการพูดถึงกลุ่มเรื่องความหลากหลายทางเพศมากขึ้น และการผ่านร่างกฎหมายสมรสเท่าเทียมอาจเป็นก้าวสำคัญในการส่งเสริมสิทธิเท่าเทียมของกลุ่ม LGBTQ แต่การยอมรับจริงในระดับสังคมยังคงเป็นเรื่องที่ต้องระวังอยู่มาก เนื่องจากสังคมไทยมีลักษณะอนุรักษนิยม ความเชื่อเรื่องบาปกรรมและวัฒนธรรมครอบครัวแบบชายเป็นใหญ่ยังคงมีอิทธิพลอยู่มาก Anderson, A. (2024) ข้อจำกัดทางสังคมและวัฒนธรรมในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้การยอมรับและการคุ้มครองสิทธิของกลุ่ม LGBTQ ในภูมิภาคนี้ยังเป็นไปได้ยาก การพยายามต่อสู้เพื่อสิทธิของกลุ่ม LGBTQ จึงมักต้องเผชิญหน้ากับแรงกดดันจากระบบความคิดอนุรักษนิยมที่ยึดติดอยู่กับภาพลักษณ์ของครอบครัวที่เข้มงวด การผลิตสื่อภาพยนตร์ที่สะท้อนถึงปัญหาเหล่านี้จึงมีบทบาทสำคัญในการเปิดพื้นที่สำหรับการสนทนาเกี่ยวกับความเป็นจริงของกลุ่ม LGBTQ ในภูมิภาคนี้

ในช่วง 14 ปีที่ผ่านมา การเปลี่ยนแปลงด้านความหลากหลายทางเพศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เริ่มปรากฏขึ้นผ่านสื่อภาพยนตร์ เช่น ภาพยนตร์สั้นเรื่องเสียงของความเงียบ (The Sound from the Silent World) ผลงานของมิสุดา เอ็งสุกคูนและพอนสะหวัน แสงพะจัน ซึ่งได้รับการสนับสนุนจาก Blue Chair องค์กรไม่แสวงหาผลกำไร Pundop Tangsriwong (2023) ซึ่งสะท้อนถึงการเปลี่ยนแปลงที่กำลังเกิดขึ้นในระดับสังคม แม้จะต้องเผชิญกับอุปสรรคต่าง ๆ แต่ความพยายามในการเปิดพื้นที่ให้กลุ่ม LGBTQ มีเสียงและบทบาทในสังคมยังคงเป็นสัญญาณที่ดีสำหรับการยอมรับความหลากหลายทางเพศในภูมิภาคนี้

สรุปองค์ความรู้

บทความนี้ได้สำรวจการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมของเมืองปากเซในช่วง 14 ปีที่ผ่านมา (2010-2024) ผ่านการวิเคราะห์ภาพยนตร์เรื่อง สะบายดี 2 ไม่มีคำตอบจาก..ปากเซ ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงพลวัตของการเปลี่ยนผ่านในเมืองปากเซ จากวิถีชีวิตดั้งเดิมที่มีลักษณะเฉพาะท้องถิ่นไปสู่ศูนย์กลางทางเศรษฐกิจและการท่องเที่ยว ภาพยนตร์เรื่องนี้ไม่เพียงแต่แสดงให้เห็นถึงการปรับตัวของชุมชนในปากเซต่อผลกระทบของโลกาภิวัตน์ แต่ยังเน้นถึงการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรม (Intercultural Communication) ระหว่างลาวและไทย รวมถึงปัญหาและโอกาสที่เกิดขึ้นจากการปะทะของค่านิยมต่างวัฒนธรรม

ประเด็นสำคัญที่ภาพยนตร์สะท้อน ได้แก่ การพัฒนาของอุตสาหกรรมภาพยนตร์ลาวที่มีบทบาทในการสร้างพื้นที่สำหรับการวิพากษ์สังคม และการเปิดประเด็นเรื่องความหลากหลายทางเพศซึ่งยังคงเป็นเรื่องละเอียดอ่อนในสังคมลาว การใช้ภาพยนตร์เป็นสื่อวิพากษ์และสะท้อนการเปลี่ยนแปลงทางสังคมมีคุณค่ามาก ในบริบทที่ชุมชนท้องถิ่นต้องเผชิญกับแรงกดดันทั้งจากภายในและภายนอก

การศึกษานี้ยังชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของสื่อภาพยนตร์ในฐานะพื้นที่ที่เปิดกว้างสำหรับการเจรจาเกี่ยวกับประเด็นทางสังคม โดยเฉพาะในเรื่องสิทธิของกลุ่ม LGBTQ ที่ภาพยนตร์ได้สร้างพื้นที่สำหรับการสนทนาและความเข้าใจ แม้ในสังคมที่ยังคงมีข้อจำกัดทางวัฒนธรรม แม้ว่าระยะเวลาจะผ่านไปกว่า 14 ปี แต่เมื่อนำภาพยนตร์เรื่องนี้มาพิจารณาอีกครั้ง ยังทำให้เห็นถึงพลังของศิลปะในการท้าทายขอบเขตของการรับรู้ทางสังคมและวัฒนธรรม รวมถึงเรื่องคุณค่าต่อการพัฒนาความเข้าใจในประเด็นที่ซับซ้อนและอ่อนไหว

References

- 10G. (2024). Drama! Miss Grand Laos speaks Thai, Laotians claim she forgot her native language. Retrieved October 21, 2024, from <https://www.youtube.com/watch?v=dTgT8gH-7DI>
- Anderson, A. (2024). LGBTQ+ awaits 'groundbreaking' law. Retrieved September 2, 2024, from <https://www.bangkokpost.com/thailand/special-reports/2824931/lgbtq-awaits-groundbreaking-law>
- Butler, J. (1990). *Gender trouble: Feminism and the subversion of identity*. New York: Routledge.
- Chanita Wongsprasert. (2019). LGBTQ Laos: Fragile lives on sensitive ground. Retrieved October 20, 2024, from <https://www.the101.world/laos-lgbt/>
- Don Buttasing. (2019). 'LGBT Lao': Fragile lives on sensitive ground. Retrieved October 20, 2024, from <https://www.the101.world/laos-lgbt/>
- Kim, Y. Y. (1994). *Adapting to new culture*. In L. A. Samovar & R. E. Porter (Eds.), *Intercultural communication: A reader* (pp. 392–403). California: Wadsworth Publishing.
- Lustig, M., & Koester, J. (1996). *Intercultural competence: Interpersonal across cultures*. New York: HarperCollins College Publishers.
- Metta Wiwattanakun. (2016). *Intercultural communication*. Bangkok: Chulalongkorn University Press.
- Narupon Duangwises, & Peter A. Jackson. (2013). *Cultural pluralism and sex/gender diversity in Thailand*. Princess Maha Chakri Sirindhorn Anthropology Centre (Public Organization).
- Natthapong Yamcharoen. (2013). *A study on the development of Lao cinema towards the film industry system*. Doctoral dissertation in Arts and Cultural Research Program, Khon Kaen University Graduate School.
- Natthapong Yamcharoen. (2013). *Lao cinema: Exploring directors, films, theaters, and audiences in the entertainment industry era (2008–2012)*. Faculty of Communication Arts, Kasem Bundit University.
- Pen-Eak Ratanaruang. (2024). Pee Tom-Pen-Eak, Myself, and entering the age of 40. Retrieved October 21, 2024, from <https://www.facebook.com/ternawapol/videos/10465058900>
- Pundop Tangsriwong. (2023). Soft power films under development in Laos. Retrieved October 17, 2024, from <https://thaipublica.org/2023/06/pundop110/>
- Pralongyut Pongngoi (2024). Lao economic crisis: The dollar reserve dwindles to \$1.86 billion—just two months' worth left. Retrieved October 21, 2024, from <https://thestandard.co/lao-pdr-the-dollar-is-running-out/>
- Precha Sakorn. (2016). *Lao cinema: Development and adaptation in the context of new imagination*. Doctoral dissertation in Arts and Cultural Research Program, Khon Kaen University Graduate School.

- Sanook. (2023). Latest drama: “Vientiane is just the end of the alley,” netizens from Thailand and Laos criticize the trendsetter. Retrieved September 30, 2024, from <https://www.sanook.com/news/9138686/>
- Surasak Boon-arch. (2024). *Analysis of the filmmaking style of director: Mattie Do*. Final Research Report, Faculty of Liberal Arts, Ubon Ratchathani University.
- Sparta Film Co., Ltd. (2011). *From Pakse with Love* [Original Film]. Retrieved September 14, 2024, from <https://www.youtube.com/watch?v=Y8cYaAKyNjc>
- Thanita Wongprasert. (2019). 'LGBT Lao': Fragile lives on sensitive ground. Retrieved October 20, 2024, from <https://www.the101.world/laos-lgbt/>
- United Nations Development Programme (UNDP). (2014). *Being LGBT in Asia: The Lao PDR country report*. UNDP.
- Wikipedia. (2024). LGBTQ rights in Laos. Retrieved September 2, 2024, from https://en.wikipedia.org/wiki/LGBTQ_rights_in_Laos

วิถีใหม่ในการเพิ่มสมรรถนะความรู้ความเข้าใจของครูยุคดิจิทัล ในการประยุกต์ใช้ เอไอ เกรดสโคปประเมินผู้เรียน

NEW APPROACHES TO ENHANCING TEACHERS' KNOWLEDGE AND UNDERSTANDING IN THE DIGITAL ERA THROUGH THE APPLICATION OF AI GRADESCOPE FOR STUDENT ASSESSMENT

กวิสรา วชิรศักดิ์ชัย¹ และอุทิศ บำรุงชีพ²

Kawitsara Wachirasakchai¹ and Uthit Bamroongscheep²

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

Faculty of Education, Burapha University

E-mail: Kawitsara.work@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้กล่าวถึงคุณลักษณะของ เอไอ เกรดสโคป หลักการนำไปใช้กับการประเมินผู้เรียน ข้อจำกัดและความแตกต่างระหว่าง Gradescope Basic และ Gradescope Institution การเปรียบเทียบระหว่าง เอไอ เกรดสโคป และโปรแกรมอื่น หลักการและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องในการนำเอไอ เกรดสโคปไปใช้งานในการจัดการเรียนรู้ และศักยภาพของ เอไอ เกรดสโคปที่จะมีผลต่อสมรรถนะของครู องค์กรความรู้จากบทความนี้จะมีบทบาทสำคัญต่อแวดวงการศึกษาในส่วนของพัฒนาสมรรถนะของครูในการใช้ Gradescope สำหรับการประเมินผู้เรียน สอดคล้องกับ สมรรถนะของครูยุคดิจิทัลตามแผนการขับเคลื่อนการดำเนินงานของกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2567 มุ่งเน้นให้ครูมีความพร้อมด้านวิชาการ ทักษะการจัดการเรียนรู้ การใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์ต่าง ๆ ซึ่งวิถีใหม่ในการเพิ่มสมรรถนะครูยุคดิจิทัล นั้นคือ การประยุกต์ใช้ เอไอ เกรดสโคป (AI Gradescope) ในการประเมินผู้เรียนด้วยการให้คะแนนและตรวจสอบงานของผู้เรียน ซึ่งเครื่องมือนี้ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการประเมินและลดภาระงานของครู ทำให้ครูมีเวลานั้นพัฒนาทักษะผู้เรียนได้มากขึ้น อีกทั้ง AI ยังช่วยให้การประเมินผู้เรียนทำให้ครูให้ผลป้อนกลับสู่ผู้เรียนได้รวดเร็วและสอดคล้องกับเป้าหมายการจัดการเรียนการสอน ซึ่งเป็นตัวช่วยสำคัญในการพัฒนาทักษะและความเข้าใจของผู้เรียนในยุคดิจิทัล โดยผลที่ได้จากการตรวจสอบของแพลตฟอร์ม เอไอ เกรดสโคปจะช่วยประหยัดเวลาของครูในการตรวจสอบงานที่มอบหมายให้กับผู้เรียนได้มากถึง 30-60% ซึ่งศักยภาพในการใช้เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ จะมีผลต่อสมรรถนะหลัก ของครูตามที่กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดไว้ ได้แก่ การมุ่งผลสัมฤทธิ์ของการปฏิบัติงาน ทำให้การประเมินผลผู้เรียนได้รวดเร็วมีประสิทธิภาพสามารถปรับปรุงพัฒนาและทวนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนได้

คำสำคัญ : วิถีใหม่, สมรรถนะความรู้ความเข้าใจ, ครูยุคดิจิทัล, เอไอ เกรดสโคป, ประเมินผู้เรียน

Abstract

This academic article discusses the characteristics of AI Gradescope, principles of application in student assessment, limitations and differences between Gradescope Basic and Gradescope Institution, comparison between AI Gradescope and other programs, principles, and theories related to the application of AI Gradescope in learning management, and the potential of AI Gradescope to affect teacher competence. The knowledge from this article will play an important role in the education sector in developing teacher competence in using Gradescope for student assessment, in line with the competence of digital-age teachers according to the Ministry of Education's 2024 operational plan, which focuses on teachers being academically prepared, learning management skills, and using technology and innovation through various online platforms. The new way to increase the competence of digital-age teachers is to use AI Gradescope to assess students by scoring and checking student work. This tool helps increase assessment efficiency and reduce teachers' workload, allowing teachers to have more time to focus on developing student skills. In addition, AI helps students' assessment, allowing teachers to provide feedback quickly and in line with teaching and learning goals, which is an important factor in developing students' skills and understanding in the digital age. The results of the AI GradeScope platform examination will save teachers time in examining the work assigned to students by up to 30-60%. The potential of using AI technology will affect the core competencies of teachers as specified by the Ministry of Education, namely focusing on the results of work performance, enabling the evaluation of students to be fast and efficient, and enabling improvement, development, and review of academic achievement.

Keywords: New Approaches, Knowledge and understanding, Digital Era Teacher, AI Gradescope, Student Assessment

บทนำ

ท่ามกลางความพลิกผันของเทคโนโลยีดิจิทัลสู่การศึกษาไทยในยุคเปลี่ยนผ่านก่อให้เกิดพระราชบัญญัติพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา พุทธศักราช 2562 ซึ่งกำหนดนโยบายให้มีการส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพและศักยภาพของครูและบุคลากรทางการศึกษาของสถานศึกษานำร่องอย่างต่อเนื่อง โดยจัดให้มีการออกแบบการทดสอบผู้เรียนเพื่อวัดผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาที่เหมาะสมในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา รวมทั้งส่งเสริมสนับสนุน ให้ความช่วยเหลือ และติดตามประเมินผลสถานศึกษานำร่องเพื่อนำผลการประเมินมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนที่มีคุณภาพและเกิดการพัฒนานวัตกรรมการศึกษา Educational Innovation Area Act (2019) ดังนั้นครูผู้สอนจึงต้องมีการพัฒนาตนเองในด้านต่าง ๆ เพื่อให้สอดคล้องกับนโยบายพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาดังกล่าว โดยควรนำเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์มาใช้ในการประเมินผลการศึกษา

การประเมินผลและทวนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในปัจจุบันหลากหลายวิธี ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับลักษณะของงานที่มอบหมาย และวัตถุประสงค์ในการประเมิน ซึ่งการใช้เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ (AI) เพื่อประเมินผลการ

เรียนรู้มีหลายวิธี โดยมีความเที่ยงตรงและแม่นยำในการประมวลผล ทั้งในลักษณะการประเมินผลตรวจสอบ การตอบคำถาม การประเมินผลงานเขียนเรียงความ หรือการตรวจการเขียนโปรแกรมต่าง ๆ ทั้งนี้มีแพลตฟอร์ม เอไอ (AI) ที่ได้พัฒนาก้าวอย่างเช่น ระบบให้คะแนนอัตโนมัติขับเคลื่อนด้วย AI ของ Kadal ประหยัดเวลา เพิ่มความแม่นยำ LearningMate (2025) เครื่องมือนี้ช่วยในกระบวนการประเมินเรียงความ โดยจะประเมิน เนื้อหาเรียงความตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ล่วงหน้าอย่างชาญฉลาด พร้อมทั้งให้ข้อเสนอแนะโดยละเอียดที่เน้นถึง แนวโน้มและจุดอ่อน และช่วยให้นักเรียนประเมินการเขียนของตนเองได้ โดยประโยชน์กระบวนการประเมินที่ ได้รับการปรับปรุงให้คะแนนเรียงความโดยอัตโนมัติด้วยความแม่นยำสูงข้อเสนอแนะโดยละเอียดและเป็นกลาง: สร้างข้อเสนอแนะที่เน้นย้ำจุดแข็งและจุดที่ต้องปรับปรุง ใช้เวลาให้มากขึ้นเพื่อเน้นที่การเติบโตและการมีส่วนร่วม ของนักเรียน ประหยัดเวลาอันมีค่าด้วยระบบให้คะแนนอัตโนมัติ ให้ข้อมูลเชิงลึกทันทีโดยให้ข้อเสนอแนะ แก่ผู้เรียนทันที นอกจากนี้ยังมีเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ (Artificial Intelligence) ในการประเมินผลผู้เรียนที่ น่าสนใจจำนวนมาก แต่หนึ่งในเทคโนโลยีดิจิทัลที่นำมาใช้ในการศึกษา เพื่อช่วยเหลือครูผู้สอนมีความ สะดวกสบายในการจัดการชั้นเรียน นั่นคือเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ (Artificial Intelligence) นั่นคือเอไอ เกรดสโคป (AI Gradescope)

เอไอ เกรดสโคป (AI Gradescope) เป็น Web-Based Platform เข้ามาเป็นตัวช่วยในการตรวจสอบ งานและคิดคะแนนผู้เรียนให้กับครูผู้สอนได้อย่างรวดเร็ว ETS Tech Integration (2024) โดยสามารถเข้ามา เป็นตัวช่วยในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นจากการประเมินผลผู้เรียนก่อนเรียน ระหว่างเรียน และหลังเรียน การให้ คะแนน การสรุปผลคะแนน รวมทั้งการวิเคราะห์ผลการเรียนเพื่อนำมาเป็นข้อมูลในการพัฒนาวิธีการจัดการ เรียนการสอนในชั้นเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ (AI) มีความรวดเร็วและแม่นยำ ในการประมวลผล ทำให้เข้ามามีบทบาทสำคัญในการทำงานหลายประการของการจัดการศึกษา ทั้งส่งผลให้ เกิดความรวดเร็ว แม่นยำ และทันสมัย ในการจัดการชั้นเรียน ประเมินผลผู้เรียน Generoso (2023) โดย สามารถนำมาบูรณาการการบริหารจัดการชั้นเรียนเชิงรุก (Active Classroom) เพื่อนำไปสู่การเรียนรู้ด้วย กระบวนการคิดขั้นสูงเชิงระบบ หรือตามที่นโยบายกระทรวงศึกษาธิการเรียกว่า GPAS 5 Steps ประกอบไป ด้วย การรวบรวมและเลือกข้อมูล (Gathering) การประมวลผลข้อมูล จัดระเบียบความรู้ คิดวิเคราะห์ (Processing) ขั้นปฏิบัติและสรุปความรู้ (Applying 1 - Applying and Constructing Knowledge) ขั้น สื่อสารและนำเสนอ (Applying 2 - Applying Communication Skill) และประเมินเพื่อเพิ่มคุณค่า ต่อยอด ความรู้ (Self-regulating) Office of the Basic Education Commission (2023) ดังนั้นวิถีใหม่ซึ่งเป็นคำที่ ใช้หลังจากโรคระบาดโควิด 19 ที่ทั่วโลกต้องปฏิบัติตนในการเว้นระยะห่างเพื่อป้องกันการติดเชื้อ รูปแบบการ เรียนการสอนผ่านสื่อออนไลน์ได้นำมาใช้ส่งผลให้ครูต้องนำเอาเทคโนโลยีมาใช้ได้อย่างหลากหลายในทุกขั้นตอน ในการจัดการเรียนการสอน ตัวอย่างเช่น การใช้วิดีโอแอนิเมชันในการนำเสนอ การเข้าสู่บทเรียน การใช้โปรแกรม Scratch ในการดำเนินการสอน การใช้เกม Kahoot ในการวัดและประเมินผลการศึกษาของผู้เรียนในท้ายคาบ เรียน Jessada et al. (2021) การใช้ Google Classroom ในการบริหารจัดการชั้นเรียนในยุค Covid-19 Rattanaporn (2022) สิ่งเหล่านี้ทำให้เห็นได้ถึงการนำเอาเทคโนโลยีมาใช้ในการเรียนการสอนในยุคปัจจุบันที่ เรียกได้ว่าเข้ากับความเป็นธรรมชาติของผู้เรียนในยุคนี้ได้เป็นอย่างดี เนื่องจากสามารถดึงดูดความสนใจของ ผู้เรียนเอาไว้ได้และมีความทันสมัย ไม่ใช่การเรียนรู้อย่างแบบเดิม ๆ อีกต่อไป

การวัดผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนในปัจจุบัน ซึ่งเป็นการทวนสอบผลสัมฤทธิ์ นั้นยังมีเทคโนโลยีที่เข้ามา ช่วยเหลือในการบริหารจัดการอยู่ไม่มากนัก ทำให้ครูผู้สอนอาจเกิดอาการเหนื่อยล้าจากการตรวจงานที่ซ้ำซ้อน และการให้ผลป้อนกลับสู่ผู้เรียนที่ไม่ทั่วถึง ETS Tech Integration (2024) รวมทั้งการต้องใช้เวลาในการวัดผล ผู้เรียนมากกว่าขั้นตอนอื่น ซึ่งเมื่อเทียบกับความสามารถทางเทคโนโลยีในปัจจุบันที่มีความทันสมัย และมีการ

นำความทันสมัยเหล่านั้นมาทำให้เห็นถึงผลของการใช้งานที่ดีกว่าก่อนใช้งานแล้ว สามารถคาดการณ์ได้ว่าหากมีการสร้างเทคโนโลยีเพื่อเข้ามาเป็นตัวช่วยในเรื่องการวัดผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน จะทำให้คุณครูสะดวกในเรื่องของการประเมินและวัดผลการศึกษา

จากข้อมูลดังกล่าวข้างต้น ทำให้ทราบว่า เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ (AI) มีความสามารถเข้ามามีบทบาทสำคัญในการเป็นตัวช่วยตัดสินใจ วิเคราะห์ รวบรวมผลการวิเคราะห์ รวมถึงการแปลผลการศึกษาได้ เนื่องจากทำให้เกิดผลในเชิงบวกในเรื่องของการประเมินผลผู้เรียน และลดปัญหามากมายที่จะเกิดจากการตรวจงานซ้ำ ๆ ของคุณครู รวมไปถึงสามารถให้ Feedback ผู้เรียนได้ครบถ้วนซึ่งถือเป็นเรื่องสำคัญในการพัฒนาศักยภาพผู้เรียนดังนั้นเพื่อให้ด้านการศึกษาได้ใช้วิธีการใหม่ ๆ ในการประเมินผลผู้เรียนอย่างมีประสิทธิภาพ จึงเหมาะสมอย่างยิ่งที่จะใช้ ปัญญาประดิษฐ์ (AI) ในการเข้ามามีส่วนช่วยในการประเมินผลผู้เรียน ซึ่ง AI Gradescope ที่ทำงานด้วย ปัญญาประดิษฐ์ (AI) ถือว่าเป็นทางเลือกที่เหมาะสมกับการนำมาใช้ยกระดับการประเมินผลผู้เรียนอย่างมาก

เนื้อหา

คุณลักษณะของเอไอ เกรดสโคป

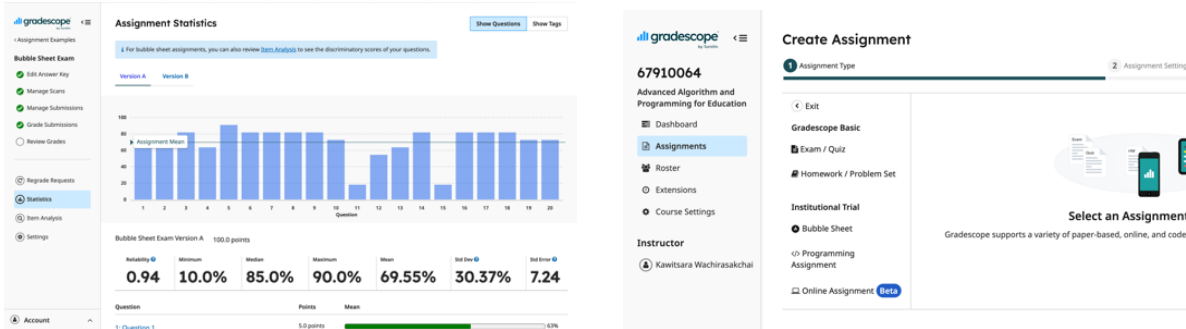
AI Gradescope คือ แพลตฟอร์มออนไลน์ด้านการประเมินผลผู้เรียนซึ่งพัฒนาโดย บริษัท ด้านเทคโนโลยีการศึกษา ของประเทศสหรัฐอเมริกา ซึ่งมีสำนักงานในเมืองเบิร์กลีย์ รัฐแคลิฟอร์เนีย ซึ่งเอไอ เกรดสโคป สำหรับเป็นเครื่องมือที่ออกแบบมาเพื่อช่วยในการตรวจสอบและให้คะแนนงานที่ส่งโดยนักเรียน โดยมีคุณลักษณะที่โดดเด่นในหลายประการ ดังรายละเอียดต่อไปนี้ McFarland,A (2024)

1. มีการตรวจสอบที่รวดเร็ว ซึ่ง AI Gradescope ช่วยในการตรวจสอบงานได้อย่างรวดเร็ว โดยใช้เทคโนโลยีเทคโนโลยี OCR (Optical Character Recognition) ซึ่งเป็นกระบวนการสารสนเทศ AI ในการเปลี่ยนข้อความที่อยู่ในรูป ให้อยู่ในรูปแบบของข้อความ เพื่ออ่านและประมวลผลคำตอบที่เขียนด้วยมือ
2. AI Gradescope ช่วยในการวิเคราะห์ผลลัพธ์ มีฟังก์ชันการวิเคราะห์ข้อมูลที่สามารถเห็นภาพรวมของผลการเรียนรู้ของนักเรียนในแต่ละหัวข้อ
3. แพลตฟอร์ม AI Gradescope มีระบบการประมวลผลที่สามารถรองรับการส่งงานในหลากหลายลักษณะ ได้แก่ เอกสารไฟล์ PDF รูปภาพ โค้ดโปรแกรม ทำให้เหมาะสำหรับวิชาเรียนหลากหลาย ไม่ว่าจะเป็นการบ้าน โปรเจกต์ หรือข้อสอบ ก็สามารถ อัปโหลดขึ้นระบบก็สามารถตรวจคิดคะแนนได้ทันที
4. สามารถให้คำติชมและคำแนะนำในชิ้นงานของนักเรียนได้อย่างทันทีซึ่งทำให้นักเรียนสามารถปรับปรุงชิ้นงานให้ดียิ่งขึ้นได้
5. อินเทอร์เฟซของ AI Gradescope ถูกออกแบบมาให้ง่ายต่อการใช้งาน ไม่ว่าจะเป็นครูผู้สอนหรือนักเรียนในการเข้าไปใช้และตรวจสอบผลงาน
6. แพลตฟอร์ม AI Gradescope มีมาตรการรักษาความปลอดภัยที่เข้มงวด เพื่อปกป้องข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ใช้ทำให้มั่นใจในการใช้งาน
7. ช่วยลดเวลาของครูและบุคลากรทางการศึกษาในการตรวจสอบชิ้นงานที่ได้กำหนดตามตัวชี้วัดการเรียนรู้
8. แพลตฟอร์ม AI Gradescope ช่วยให้ผู้สามารถนำผลการประเมินผู้เรียนมาเป็นข้อมูลสารสนเทศในการปรับปรุงแผนการสอนและเนื้อหาหลักสูตรเพื่อให้ตอบสนองต่อความต้องการของผู้เรียนได้ดียิ่งขึ้น
9. มีฟีเจอร์และสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับครูผู้สอนในการสอบออนไลน์ สอดคล้องกับสถานการณ์ที่ต้องมีการเรียนรู้ออนไลน์ตามวิถีใหม่ของครูยุคดิจิทัล

หลักการนำ Gradescope ไปใช้กับการประเมินผู้เรียน

ในยุคที่เทคโนโลยีเข้ามามีบทบาทสำคัญในกระบวนการเรียนการสอน โดย AI Gradescope เป็นเครื่องมือที่สามารถช่วยอำนวยความสะดวกในการประเมินผลการเรียนให้เป็นไปได้อย่างมีประสิทธิภาพและโปร่งใส จากข้อมูลของ ETS KMUTT (2024) ให้ไว้ระบุว่าความสามารถพื้นฐานของ AI Gradescope มีดังนี้

1. การกำหนดความสามารถตัวเลือกสร้างเครื่องมือในการรวบรวมคะแนนจากผู้เรียนได้ โดยการกำหนด Assignments เป็นการมอบหมายชิ้นงานพร้อมกำหนดรายละเอียดให้กับผู้เรียน โดยสามารถรับรองงานที่เป็นไฟล์ PDF, Source Code, Bubble Sheet (การสร้างแบบฝึกหัดหรือข้อสอบปรนัย)
2. การให้คะแนนผู้เรียน สามารถกำหนด Rubric Score แต่ละข้อได้ ถ้าในโจทย์ใดที่มีเกณฑ์ในการประเมินที่เหมือนกันก็สามารถนำมาใช้ด้วยกันได้ เรียกได้ว่า การกำหนด Rubric Score คือการทำให้เกิดความแม่นยำในการคิดคะแนนมากยิ่งขึ้น
3. การให้ข้อมูลตอบกลับเกี่ยวกับผลงานของผู้เรียน ทำให้สามารถพัฒนาผู้เรียนได้ในรายบุคคลอย่างตรงจุดที่ควรต้องพัฒนา
4. การแสดงภาพรวมความคืบหน้าของการให้คะแนน สามารถเลือกดูแถบในแต่ละหัวข้อ เพื่อพัฒนาแผนการสอนของตนเองให้ดีขึ้นได้

ภาพที่ 1 ภาพรวม Statistics ใน Assignment และตัวเลือกในการกำหนด Assignments

ที่มา : ETS Tech Integration (2024) [https://techintegration.ets.kmutt.ac.th/content/tech-review/AI Gradescope](https://techintegration.ets.kmutt.ac.th/content/tech-review/AI%20Gradescope) CC BY-NC-ND

ความแตกต่างระหว่าง AI Gradescope Basic และ AI Gradescope Institution

AI Gradescope เป็นเครื่องมือที่ช่วยในการประเมินและตรวจสอบการทำงานของนักเรียน โดยมีความสามารถที่ช่วยให้การประเมินผลเป็นไปอย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ ซึ่งจากข้อมูลจากแพลตฟอร์มดังกล่าว Turnitin (2024) นี้มีเวอร์ชันในการใช้งาน 2 แบบ ได้แก่ Gradescope Basic และ Gradescope Institution

แบบที่ 1 AI Gradescope Basic เป็นเวอร์ชันฟรีที่ออกแบบมาเพื่อใช้งานสำหรับผู้สอนที่มีความต้องการใช้งานในระดับพื้นฐาน โดยเน้นไปที่การใช้งานในหลักสูตรขนาดเล็กหรือการประเมินผลในระดับบุคคลที่ต้องการเครื่องมือสำหรับการประเมินในระดับพื้นฐาน โดยไม่มีฟีเจอร์ขั้นสูงมากนัก

แบบที่ 2 AI Gradescope Institution เป็นเวอร์ชันที่ออกแบบมาสำหรับสถาบันการศึกษา โดยมีฟีเจอร์ที่รองรับการใช้งานในระดับมหาวิทยาลัยหรือองค์กรขนาดใหญ่ ที่มีหลายหลักสูตรและห้องเรียน รองรับฟีเจอร์การบูรณาการกับระบบ LMS และการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงลึกมากขึ้น

ดังนั้น AI Gradescope เป็นแพลตฟอร์มออนไลน์สำหรับการให้คะแนนและตรวจสอบงานของผู้เรียน โดยใช้เทคโนโลยี AI เพื่อช่วยในการประเมินผล ผู้สอนสามารถให้คะแนนและวิเคราะห์ข้อมูลการเรียนรู้ของ

นักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ แต่ในขณะเดียวกันโปรแกรม Starfish Class ก็ทำหน้าที่ได้คล้ายกับ AI Gradescope ผู้เขียนจึงได้ทำการวิเคราะห์และนำเสนอออกมาเป็นตารางเปรียบเทียบระหว่าง AI Gradescope และโปรแกรม ดังนี้

ตารางที่ 1 ตารางเปรียบเทียบระหว่าง AI Gradescope และโปรแกรม Starfish Class

คุณสมบัติ	Gradescope https://www.gradescope.com/	Starfish Class https://www.starfishclass.com/
วัตถุประสงค์	เครื่องมือสำหรับการตรวจงานและการให้คะแนนที่มีประสิทธิภาพ	เครื่องมือการประเมินทักษะผู้เรียนออนไลน์สมรรถนะ ด้วยเครื่องมือสังเกตพฤติกรรมและเก็บหลักฐานผู้เรียนแบบอัจฉริยะ
ความสามารถหลัก	- การตรวจงานออนไลน์ - การให้คะแนนอัตโนมัติ	- รายงานการประเมินทั้งแบบห้องเรียนและรายบุคคล - แชรร์รายงานง่ายๆ ออนไลน์
การใช้งาน	ใช้งานสำหรับการจัดการงานและการให้คะแนน	แอปพลิเคชันสามารถใช้งานได้ทุกอุปกรณ์ทั้ง iOS และ Android
เทคโนโลยี	ใช้ AI ในการช่วยตรวจงานและให้คะแนน	- ใช้เทคโนโลยีเพื่อสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ที่หลากหลาย - เป็นผู้ช่วยของครู ในการประเมินทักษะหรือสมรรถนะผู้เรียน
ความสามารถในการวิเคราะห์	วิเคราะห์ผลคะแนนและประสิทธิภาพของนักเรียนได้	มีเครื่องมือสำหรับวิเคราะห์และประเมินผลการเรียนรู้

สรุปจากตารางข้อแตกต่าง คือ AI Gradescope เน้นไปที่การช่วยผู้สอนในการตรวจงานและให้คะแนนอย่างมีประสิทธิภาพโดยใช้เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์เพื่อเพิ่มความสะดวกในการจัดการงานของผู้เรียน แต่ Starfish Class เป็นประเมินทักษะ สมรรถนะ ง่ายๆ เหมือนเล่นเกม ที่ครูสามารถเลือกทักษะที่มีอยู่ หรือสร้างขึ้นใหม่ตามความต้องการรวมทั้งติดตามความก้าวหน้าของนักเรียนทั้งห้อง และรายบุคคล แต่ไม่มีการใช้ AI ในการช่วยตรวจงานและให้คะแนน

หลักการและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องในการนำ AI Gradescope ไปใช้งานในการจัดการเรียนรู้

การนำ AI Gradescope ไปใช้ในการจัดการเรียนรู้สามารถเชื่อมโยงกับหลายทฤษฎีและหลักการที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาการศึกษา ซึ่งช่วยให้กระบวนการประเมินผลและการเรียนรู้มีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยเฉพาะในมุมมองของการใช้เทคโนโลยีในกระบวนการเรียนการสอน เช่นเดียวกับทฤษฎีการเรียนรู้และการประเมินผลที่ส่งเสริมการพัฒนาการเรียนรู้ที่มีคุณภาพ โดยหลักการและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องโดยสรุปได้ดังนี้

1. ทฤษฎีการเรียนรู้ในการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองตามแนว Constructivism เป็นทฤษฎีที่เน้นการเรียนรู้ที่ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการสร้างความรู้ด้วยตนเอง โดยผ่านประสบการณ์และการแก้ปัญหาเป็นฐาน รวมทั้งการพัฒนาตนเองเมื่อได้รับข้อมูลป้อนกลับจากการใช้ AI Gradescope ในการประเมินสามารถสนับสนุนแนวทางนี้ได้ เพราะแพลตฟอร์มนี้ไม่เพียงแต่ให้ผู้สอนให้คะแนนงานนักเรียน แต่ยังช่วยให้มีการสื่อสารผลการ

ประเมินและคำแนะนำที่ช่วยกระตุ้นให้ผู้เรียนคิดและเรียนรู้จากความผิดพลาดของตนเอง ผู้เรียนสามารถเห็นความคืบหน้าและข้อผิดพลาดที่เกิดขึ้นจากการประเมินได้อย่างชัดเจน ซึ่งทำให้เกิดการสะท้อนกลับ (feedback) ที่ช่วยกระบวนการเรียนรู้ของนักเรียน

2. หลักการประเมินตามมาตรฐาน (Standards-Based Assessment) การประเมินตามมาตรฐานการเรียนรู้ที่อิงตามหลักสูตรกำหนดโดยมุ่งเน้นการตามเป้าหมายหรือผลการเรียนรู้ที่กำหนดไว้ล่วงหน้า ซึ่ง AI Gradescope รองรับการใช้เกณฑ์การประเมินดังกล่าว ตามตัวชี้วัดที่ชัดเจนและสามารถวัดผลตามมาตรฐานที่ผู้สอนกำหนดได้ เช่น การใช้รูบรีค หรือมาตรฐานในการให้คะแนนซึ่งส่งผลให้การประเมินมีความยุติธรรมและโปร่งใสมากขึ้น รวมทั้งผู้เรียนสามารถปรับปรุงตนเองได้

เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ใน Gradescope

เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์โดยอัลกอริธึม AI สามารถวิเคราะห์ข้อมูลคำตอบของนักเรียนต่อคำถามการประเมินเพื่อปรับระดับความยากของคำถามถัดไป ทำให้มั่นใจได้ว่านักเรียนแต่ละคนจะได้รับการประเมินอย่างเหมาะสมและแม่นยำ ซึ่ง ETS KMUTT (2024) ได้ให้ข้อมูลไว้ว่า AI Gradescope เครื่องมือวัดและประเมินผลผู้เรียนบนแพลตฟอร์มออนไลน์ที่เป็นตัวช่วยในการลดเวลาตรวจงานและคิดคะแนนผู้เรียนได้ง่ายขึ้น ทำให้ผู้สอนประหยัดเวลาและมีการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อสรุปผล ซึ่งในปัจจุบันมีมหาวิทยาลัยที่ใช้ AI Gradescope เป็นเครื่องมือวัดและประเมินผลผู้เรียนกว่า 2,600 แห่ง โดยมีผู้สอนมากกว่า 140,000 ท่านที่ใช้งาน ตามที่ Turnitin (2024) ได้ให้ข้อมูลไว้ ในส่วนของการรายงานผลจากการตรวจงานหรือข้อสอบของผู้เรียนคิดเป็นสถิติสามารถแสดงค่าต่ำสุด ค่ามัธยฐาน ค่าสูงสุด ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน ในภาพรวมของการตรวจงานหรือข้อสอบ และที่สำคัญสามารถแสดงผลการคำนวณค่าต่าง ๆ ได้ในแต่ละข้อ ทำให้ผู้สอนสามารถพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนได้อย่างตรงจุด

ทั้งนี้จุดเด่นที่สำคัญของ AI Gradescope คือการที่ผู้สอนสามารถออกแบบเกณฑ์การวัดและประเมินผล (Rubric Score) ที่จะทำให้การคิดคะแนนมีประสิทธิภาพมากขึ้น ซึ่งการตรวจสอบของ AI ใน Gradescope จะมาจากการสมัครใช้งาน Gradescope ในเวอร์ชัน Institutional และเป็นที่ยืนยันว่า ระบบ AI ทำงานโดยการรับข้อมูลแล้วทำการวิเคราะห์และประมวลผลเพื่อให้ได้ผลลัพธ์ที่ต้องการ ซึ่งอาจแสดงออกมาในรูปแบบต่างๆ เช่น คำพูด ข้อความ หรือการกระทำ การตอบสนองนี้จะขึ้นอยู่กับคำสั่งและความต้องการของผู้ใช้ และสามารถนำผลที่ได้ไปใช้ประโยชน์ตามวัตถุประสงค์ที่กำหนด นอกจากนี้ ระบบยังสามารถประยุกต์ใช้ข้อมูลเหล่านั้นในการทำนายสถานการณ์ที่อาจเกิดขึ้นในอนาคตได้อีกด้วยตามที่ Himaklas (2023) ได้ให้ข้อมูลไว้ ซึ่งข้อมูลจากเว็บไซต์ของ Gradescope ได้กล่าวถึงความสามารถของ AI ไว้ในหัวข้อ “AI-Assisted Grading and Answer Groups” ไว้ ดังนี้

1. การใช้กลุ่มคำตอบสำหรับการให้คะแนน สำหรับงานที่ใช้เทมเพลตคงที่ (fixed-template assignments) มีความสามารถ 2 ประการซึ่งช่วยในการให้คะแนนงานของนักเรียนหลายคนพร้อมกันได้ ซึ่งได้แก่

1.1 กลุ่มคำตอบ (Answer Groups) ความสามารถในการรวมคำตอบของนักเรียนที่เหมือนกันเข้าด้วยกันและให้คะแนนกลุ่มคำตอบแทนการให้คะแนนคำตอบของแต่ละคน

1.2 ความช่วยเหลือจาก AI (AI Assistance) ระบบ AI ของ Gradescope จะช่วยสร้างกลุ่มคำตอบที่แนะนำให้ผู้สอนพิจารณาเอง

ทั้งนี้ในกระบวนการกลุ่มคำตอบคือการเลือกประเภทของคำถาม โดยในปัจจุบันมีคำถามที่รองรับ 4 ประเภท ได้แก่ Manually Grouped, Multiple Choice, Math Fill-in-the-blank และ Text Fill-in-the-blank ทั้งนี้การทำงานของ AI ใน Gradescope เป็นส่วนที่สามารถอ่านลายมือของนักเรียนทั้งในส่วน

ของข้อความภาษาอังกฤษและเครื่องหมายทางคณิตศาสตร์ ข้อจำกัดหลักคือคำตอบของนักเรียนต้องอยู่ในบรรทัดเดียว ซึ่งสามารถบังคับให้ทำได้ง่ายที่สุดโดยการกำหนดพื้นที่ที่ชัดเจนหรือการใช้กรอบขีดเส้นใต้ในเทมเพลตของงาน

2. การตรวจสอบกลุ่มคำตอบที่แนะนำ เมื่อผู้สอนเลือกประเภทคำถาม Multiple Choice, Math Fill-in-the-blank, หรือ Text Fill-in-the-blank ส่วน Gradescope AI จะทำการค้นหาผ่านการส่งงานของนักเรียนและจัดกลุ่มคำตอบตามเนื้อหา โดยแต่ละกลุ่มจะประกอบด้วยคำตอบอย่างน้อย 2 คำตอบ ขั้นตอนถัดไปในกระบวนการกลุ่มคำตอบคือการตรวจสอบกลุ่มที่แนะนำ

จากที่กล่าวมาในเว็บไซต์ของ Gradescope ได้แสดงถึงวิธีการปรับปรุงความแม่นยำในการจัดกลุ่มคำตอบที่เกี่ยวข้องกับ AI ซึ่งเป็นคู่มือการจัดรูปแบบสำหรับการให้คะแนนด้วยความช่วยเหลือของ AI “Formatting Guide for AI-Assisted Grading” ระบุว่า การให้คะแนนโดยใช้ AI ช่วยให้ผู้สอนสามารถให้คะแนนงาน Exam/Quiz ที่ใช้เทมเพลต (Template) คงที่ได้เร็วขึ้นโดยการจัดกลุ่มคำตอบที่เหมือนกันแล้วให้คะแนนในครั้งเดียว ดังภาพตัวอย่าง

ภาพที่ 2 ผลจากการที่ AI ช่วยการจัดกลุ่มคำตอบ
ที่มา : Turnitin (2024)

ผลที่ได้จากการตรวจสอบของ AI ใน Gradescope ผลการตรวจสอบในส่วนของคำตอบที่เป็นข้อเขียนขึ้นอยู่กับคำตอบที่ผู้เรียนเขียนตอบว่าเป็นในรูปแบบที่คำนึงถึงข้อจำกัดหลักที่ว่าด้วย คำตอบของนักเรียนจะต้องเขียนอยู่ในบรรทัดเดียวหรือไม่ ซึ่งได้มีการทำให้เกิดข้อผิดพลาดได้น้อยที่สุดโดยการกำหนดพื้นที่เฉพาะหรือใช้กรอบขีดเส้นใต้ในเทมเพลตของงาน เพื่อให้ AI สามารถตรวจจับและประมวลผลได้อย่างถูกต้องและแม่นยำ

ศักยภาพของ AI Gradescope ที่จะมีผลต่อสมรรถนะของครูยุคดิจิทัล

ความก้าวหน้าของเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ได้เข้ามาช่วยประเมินผลทำให้เกิดความสะดวกและรวดเร็วอย่างเห็นได้ชัด ส่งผลต่อสมรรถนะของครูในยุคดิจิทัลสามารถประหยัดเวลาทำให้ครูผู้สอนมีเวลาเพิ่มมากขึ้น ทำให้ผู้เรียนเข้าถึงข้อมูลและคะแนนต่าง ๆ ได้ด้วยตนเอง นอกจากนี้ยังมีประโยชน์อีกหลายด้านในการสมรรถนะของครูยุคดิจิทัล ดังต่อไปนี้

1. การใช้เทคโนโลยี AI Gradescope เข้ามามีส่วนช่วยเพิ่มสมรรถนะของครูในการประเมินและการพัฒนาการจัดการเรียนการสอน
2. ส่งเสริมให้ครูความสามารถในการปรับตัวและเรียนรู้เทคโนโลยีใหม่ ๆ จะสามารถเพิ่มคุณภาพการสอนและการประเมินให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

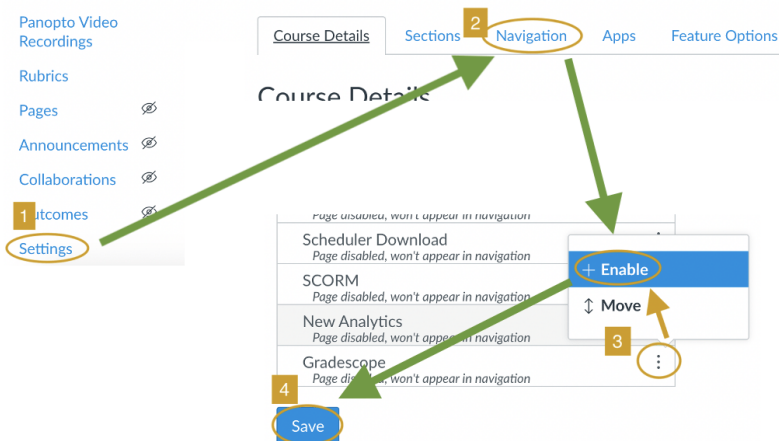
3. ส่งเสริมให้เกิดชุมชนแห่งการเรียนรู้วิชาชีพครูในการทำงานเป็นทีมปรับปรุงการเรียนการสอน โดยครูทุกคนสามารถแบ่งปันความรู้และประสบการณ์ในการใช้เทคโนโลยี AI Gradescope ในการประเมินผลการเรียนการสอนได้อย่างเต็มที่ จะทำให้การจัดการเรียนการสอนมีการพัฒนาอย่างรวดเร็วและทั่วถึง

4. ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตเพื่อปรับปรุงการเรียนการสอนโดยใช้ AI Gradescope และการพัฒนาความสามารถของครูให้ทันสมัยและสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของโลกการศึกษา ครูที่มีทักษะในการใช้เทคโนโลยีจะสามารถสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ที่ดีขึ้นให้กับนักเรียนและมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง

การประยุกต์ใช้ AI Gradescope ของครูกุญแจดิจิทัล

การประยุกต์ใช้ AI Gradescope กับการจัดการเรียนรู้ตามแผนการจัดการเรียนรู้นั้น โดยมีการประเมินผลข้อสอบออนไลน์โดยให้ไปที่แท็บ Assignments และคลิก Create Assignment คุณสามารถเลือก Exam/Quiz หรือ Homework/ Problem Set ได้ (หมวดหมู่เหล่านี้เป็นเพียงชุดการตั้งค่าเบื้องต้นที่ครูสามารถเปลี่ยนแปลงในภายหลังเพื่อให้เหมาะสมกับความต้องการในการมอบหมายงานของครู) ซึ่งประกอบด้วยขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ตั้งค่า Gradescope ในหลักสูตร CourseWorks (Canvas) ของครูผู้สอนและเชื่อมโยงรายชื่อหลักสูตร เปิดใช้งาน Gradescope ใน CourseWorks (Canvas)

ภาพที่ 3 ผลจากการที่ AI ช่วยการจัดกลุ่มคำตอบ

ที่มา : Columbia University (2024)

ขั้นตอนที่ 2 เชื่อมโยงรายชื่อนักเรียน Gradescope ของครูผู้สอนกับรายชื่อนักเรียน CourseWorks โดยเลือก Student ในการตอบคำถามที่ว่า "Who will upload submissions?" อัปโหลดไฟล์ PDF ที่มีงานของครูตามตัวชี้วัด และตั้งค่าการกำหนดงานที่ได้รับมอบหมาย

ขั้นตอนที่ 3 สร้างงานมอบหมายหรือการสอบของครูผู้สอนใน Gradescope โดยให้ไปที่แท็บ Assignments และคลิก Create Assignment คุณสามารถเลือก Exam/Quiz หรือ Homework/ Problem Set ได้ (หมวดหมู่เหล่านี้เป็นเพียงชุดการตั้งค่าเบื้องต้นที่คุณสามารถเปลี่ยนแปลงในภายหลังเพื่อให้เหมาะสมกับความต้องการในการมอบหมายงานของผู้สอน)

ขั้นตอนที่ 4 เชื่อมโยง Gradescope กับสมุดเกรด CourseWorks (Canvas) ของครูผู้สอน

ขั้นตอนที่ 5 ให้คะแนนงานของนักเรียน โดยอาจใช้การให้คะแนนด้วยความช่วยเหลือของ AI หรือใช้โปรแกรมประเมินผลอัตโนมัติสำหรับการเขียนโค้ด

ขั้นตอนที่ 6 โปสต์เกรด Gradescope ของครูไปยัง CourseWorks (Canvas)

2.

The screenshot shows the Gradescope interface for a 'Midterm Exam' assignment. The interface includes a sidebar with navigation options like 'Dashboard', 'Assignments', and 'Roster'. The main area displays a table of student scores for the 'Midterm Exam'. The table has columns for 'FIRST & LAST NAME', 'EMAIL', 'SCORE/1.0', 'GRADED?', 'VIEWED?', 'CANVAS', and 'TIME (EDT)'. The 'Review Grades' button is circled in red, and the 'Post Grades to Canvas' button is also circled in red. A green arrow points from the 'Review Grades' button to the 'Post Grades to Canvas' button.

FIRST & LAST NAME	EMAIL	SCORE/1.0	GRADED?	VIEWED?	CANVAS	TIME (EDT)
CTL Test 1	lstat110@columbia.edu	1.0	✓	✓	🔗	Oct 15 at 12:20PM
CTL Test 10	lstat110@columbia.edu	0.5	✓	✓	🔗	Oct 15 at 12:20PM
CTL Test 11	lstat111@columbia.edu	0.0	✓	✓	🔗	Oct 15 at 12:20PM
CTL Test 13	lstat113@columbia.edu	1.0	✓	✓	🔗	Oct 15 at 12:20PM
CTL Test 14	lstat114@columbia.edu	1.0	✓	✓	🔗	Oct 15 at 12:20PM
CTL Test 6	lstat106@columbia.edu	0.5	✓	✓	🔗	Oct 15 at 12:20PM
CTL Test 7	lstat107@columbia.edu	✓	✓	✓	🔗	Oct 15 at 12:20PM
CTL Test 8	lstat108@columbia.edu	0.5	✓	✓	🔗	Oct 15 at 12:18PM

ภาพที่ 4 ตัวอย่างการประยุกต์ใช้ AI Gradescope
ที่มา : Columbia University (2024)

บทบาทของครูในยุคดิจิทัลที่มีต่อการประเมินผลผู้เรียน

บทบาทของครูผู้สอนในยุคดิจิทัลที่มีต่อการประเมินผลผู้เรียน คือการทำหน้าที่เป็นผู้อำนวยความสะดวกหรือผู้ช่วยในการเรียนรู้ โดยผู้สอนต้องจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้และการประเมินผลโดยกระตุ้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วม ทำการช่วยผู้เรียนในการคิดวิเคราะห์และแก้ปัญหา และพัฒนาตนเองโดยไม่เพียงแต่ให้ข้อมูล อีกทั้งยังต้องสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนเพื่อให้คำแนะนำที่เหมาะสมและช่วยส่งเสริมความคิดเห็น และทำหน้าที่ช่วยให้ผู้เรียนสามารถสร้างความรู้ด้วยตนเองจากการประเมินผลได้อย่างมีประสิทธิภาพดังนี้

1. การทำหน้าที่เป็นโค้ชและกระตุ้นผู้เรียน ผู้สอนมีบทบาทสำคัญในการเป็นผู้ช่วยในการเรียนรู้ แทนที่จะเป็นแหล่งข้อมูลให้ผู้เรียนเพียงอย่างเดียวแต่มีบทบาทในการสนับสนุนและช่วยเหลือผู้เรียนในการค้นคว้าและสร้างความรู้ด้วยตนเอง

2. การจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ โดยการสร้างคำถามและให้ข้อมูลย้อนกลับ ผู้สอนต้องสร้างสภาพแวดล้อมที่กระตุ้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมและมีปฏิสัมพันธ์ รวมถึงการจัดกิจกรรมที่หลากหลายเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้แบบร่วมมือ

3. การกระตุ้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วม ผู้สอนต้องใช้เทคนิคต่าง ๆ เพื่อกระตุ้นความสนใจและการมีส่วนร่วมของผู้เรียนโดยมีการประเมินอย่างต่อเนื่อง เช่น การตั้งคำถามที่ท้าทายและกระตุ้นให้ผู้เรียนคิดวิเคราะห์

4. การช่วยในการคิดวิเคราะห์และแก้ปัญหา ผู้สอนต้องช่วยให้ผู้เรียนได้มีการพัฒนาทักษะการคิดอย่างมีเหตุผล ซึ่งการใช้กรณีศึกษาและสถานการณ์จริง จะช่วยในการฝึกฝนการแก้ปัญหาของผู้เรียนได้ดี

5. การสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนโดยการใช้ตารางคะแนนรูบรีค โดยผู้สอนควรสังเกตพฤติกรรมและความก้าวหน้าของนักเรียน ที่สำคัญต้องมีการประเมินผลผู้เรียนอย่างต่อเนื่องเพื่อให้คำแนะนำที่เหมาะสมกับผู้เรียนแต่ละคน

จากข้อมูลดังกล่าวข้างต้นควรมีการประเมินผลกระบวนการ (Process) ความก้าวหน้า (Progress) ผลงาน (Product) และพฤติกรรมที่แสดงออก (Performance) ทั้งนี้ AI Gradescope สามารถช่วยสร้างวิธีการประเมินที่เอื้อต่อการเรียนรู้ กระตุ้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วม และส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์ โดยเน้นการสร้างความรู้ด้วยตนเองอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับ Hurskaya, V. et al. (2024) ที่กล่าวว่าวิธีการประเมินและประเมินผลการศึกษาแห่งศตวรรษที่ 21: การวัดสิ่งที่สำคัญ โดยแนวทางหลักในการประเมินในการศึกษาศูนย์ใหม่คือการประเมินเชิงสรุปและเชิงพัฒนา การประเมินเชิงสรุปจะสรุปผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนหลังจากกระบวนการเรียนรู้ที่สมบูรณ์ควรมีการประเมินอย่างต่อเนื่องเพื่อให้ผู้เรียนได้ปรับปรุงและพัฒนาตนเองผ่านการเรียนรู้และคำติชมแบบเรียลไทม์ รวมทั้งการสร้างแรงบันดาลใจโดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัล เช่น การทดสอบแบบปรับเหมาะด้วยคอมพิวเตอร์ แฟ้มสะสมงานอิเล็กทรอนิกส์ และแพลตฟอร์มสำหรับการทดสอบออนไลน์ ข้อเสนอแนะย้ำว่าการประเมินควรมีส่วนช่วยในการพัฒนาทักษะที่สำคัญของศตวรรษที่ 21

สรุปองค์ความรู้

จากข้อมูลดังกล่าวข้างต้นสิ่งที่ได้จากบทความนี้ได้ข้อค้นพบเกี่ยวกับองค์ความรู้ในเรื่องของการประเมินผู้เรียนด้วยวิธีการใหม่ของครูยุคดิจิทัล เพื่อความเสมอภาคในการจัดการเรียนรู้ และร่วมสมัยนำเอาเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ (Artificial Intelligence) ซึ่งเป็นความสามารถในการทำงานประมวลผลเหมือนกับมนุษย์ มาเป็นเครื่องมือในการช่วยผู้สอนในการประเมินผู้เรียน ซึ่ง AI Gradescope เป็นเครื่องมือในการประเมินผู้เรียนที่ก่อให้เกิดประโยชน์มากมาย ไม่ว่าจะเป็นในเรื่องของความสะดวกสบายในการประเมินผู้เรียนหรือเป็นการช่วยประหยัดเวลาให้กับผู้สอน ลดความผิดพลาดหรือเหนื่อยล้าจากการประเมินผู้เรียน ทำให้ผู้สอนมีเวลามากขึ้นในการพัฒนาการเรียนการสอนที่ตนเองออกแบบและส่งเสริมให้กับผู้เรียน อีกทั้งยังเป็นการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตและการพัฒนาตนเอง ครูที่เรียนรู้เทคโนโลยีใหม่ ๆ และการแบ่งปันความรู้ช่วยกระจายการพัฒนาและยกระดับการศึกษาให้เติบโตอย่างยั่งยืน เรียกได้ว่าเป็นสร้างประโยชน์ให้กับทั้งผู้เรียน ผู้สอน และเทคโนโลยีการศึกษาโดยใช้ AI ไม่เพียงแต่เป็นเครื่องมือในการอำนวยความสะดวกในการทำงานของผู้สอนและแวดวงการศึกษา แต่ยังมีประโยชน์ในการเรียนรู้ของผู้เรียน ตลอดจนการได้รับผลสะท้อนกลับการประเมินที่ผู้สอนใช้เครื่องมือจาก AI Gradescope ในการประเมินผู้เรียน 360 องศา ที่มีความแม่นยำถูกต้อง และรวดเร็ว

References

- Columbia University. (2024). Creating Assignments and Grading Online with Gradescope. Retrieved December 20, 2024, from <https://ctl.columbia.edu/resources-and-technology/teaching-with-technology/teaching-online/gradescope/>
- Educational Innovation Area Act, B.E. 2562. (30 April 2019). *Thai government gazette*. Volume 136, Part 56 A, pages 102-120.
- ETS KMUTT. (2024). Review of Gradescope, an intelligent assistant for checking and calculating scores. Retrieved December 20, 2024, from <https://www.youtube.com/watch?v=vfnepIPf8ms>

- ETS Tech Integration. (2024). *Gradescope, an intelligent assistant for easy grading and fast grading*. Techintegration. Retrieved December 20, 2024, from <https://techintegration.ets.kmutt.ac.th/>
- Evalpowertool. (2023). *Gradescope*. evalpowertools. Retrieved December 20, 2024, from <https://evalpowertools.com/gradescope/>
- Generoso, A. (2023). *The Ultimate Guide to Classroom AI in 2023*. Retrieved December 20, 2024, from Class point. <https://www.classpoint.io/>
- Himaklas W. (2023). A literature review on the use of AI in education. Public Policy Studies Institute Foundation. Retrieved December 20, 2024, from <https://www.khonthai4-0.net/system/resource/>
- Hurskaya, V., Mykhaylenko, S., Kartashova, Z., Kushevskaya, N., & Zaverukha, Y. (2024). Assessment and Evaluation Methods for 21st Century Education: Measuring What Matters. *Futurity Education*,4(4).4-17.<https://doi.org/10.57125/FED.2024.12.25.01>
- Jesada Ratanayothin, Kanyanart Chongphueangklang, Monmanat Sutsin, Korakamon Choochuay, Sumalee Thienthongdee, & Araya Lee. (2021). The effect of using Kahoot as a formative assessment tool in the 4Ex2 instructional model on students' academic achievement and analytical thinking skills. *Journal of Science and Science Education*, 4(2), 264-278.
- LearningMate. (2025). *AI Workbench & Kadal Platform*. LearningMate. Retrieved January 8, 2025, from <https://learningmate.com/>
- Klangjai S. (2023). *AI and Future Education 2030: Opportunities and Challenges in Learning*. ETS. Retrieved December 20, 2024, from <https://www.ets.kmutt.ac.th/post/ai-in-education>
- McFarland, A. (2024). *Top 10 Best AI Tools for Education*. Unite.AI. Retrieved January 8, 2025, from <https://www.unite.ai/th/>
- Office of the Basic Education Commission. (2023). *Transforming Schools: Creating a Model for Teacher Innovation to Student Innovation through Active Learning with the GPAS 5 Steps Systematic Thinking Process in the Eastern Region*. OBEC. Retrieved January 8, 2025, from <https://www.obec.go.th/archives/813160>
- Pinijnuek, R. (2022). Management of teaching and learning under the COVID-19 situation. *Sri Lanchang Research Journal*, 2(7), 53–61.
- Ratanayothin, J., Chongphueangklang, K., Sutsin, M., Choochuay, K., Thienthongdee, S., & Lee, A. (2021). The effect of using Kahoot as a formative assessment tool in the 4Ex2 instructional model on students' academic achievement and analytical thinking skills. *Journal of Science and Science Education*, 4(2), 264–278.
- Rattanaporn Pinijnuek. (2022). Management of teaching and learning under the COVID-19 situation. *Sri Lanchang Research Journal*, 2(7), 53-61.

Sittisak, R., Arunseevakul, A., Bangtho, K., Jai-oun, K., & Damsri, C. (2022). Development of primary school students' mathematical thinking skills using Scratch program. *Suratthani Rajabhat University Journal*, 9(1), 141–158.

starfishclass. (2025). Starfishclass. Retrieved January 2, 2025, from

<https://www.starfishclass.com/web/#feature>

Turnitin. (2024). *gradescope*. gradescope. Retrieved January 4, 2025, from

<https://www.gradescope.com/>

AI กับการศึกษา : ตัวช่วยสุดอัจฉริยะ เพื่อพัฒนาการเรียนรู้

AI AND EDUCATION : THE ULTIMATE INTELLIGENT ASSISTANT FOR ENHANCING LEARNING

จิรกร ฐาวีรัตน์

Jirakorn Thavirath

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชลบุรี ระยอง

The Secondary Educational Service Area Office Chonburi Rayong

E-mail: mygpax@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้ศึกษาการใช้ปัญญาประดิษฐ์ (AI) ในการศึกษา นำมาใช้เป็นเครื่องมือในการเสริมสร้างการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยการประยุกต์ใช้เทคโนโลยี AI ไปสำหรับผู้สอน ผู้เรียน และสถานศึกษา เพื่อพัฒนาการเรียนรู้ การสนับสนุนการเรียนรู้แบบเฉพาะบุคคลในการเรียนรู้แบบปรับเหมาะ (Adaptive Learning) ซึ่งปรับเนื้อหาและกระบวนการสอนให้ตรงกับความต้องการและศักยภาพของผู้เรียนแต่ละคน การพัฒนาสื่อการเรียนรู้ที่มีปฏิสัมพันธ์สูง การประเมินผลที่ปรับตัวตามระดับทักษะของผู้เรียน การให้คำแนะนำที่เป็นส่วนตัว และเพิ่มแรงจูงใจในการเรียนรู้ นอกจากนี้ AI ยังมีศักยภาพในการลดความไม่เท่าเทียมทางการศึกษา โดยการสร้างโอกาสและการเข้าถึงการเรียนรู้สำหรับกลุ่มผู้เรียนทุกกลุ่ม รวมถึงผู้ที่มีอุปสรรคด้านภาษาหรือการเรียนรู้ นอกจากนี้ยังช่วยพัฒนาความสามารถของครูในด้านเทคโนโลยี การจัดการการสอน และการเตรียมระบบการศึกษาของสถานศึกษา ให้มีพร้อมสำหรับอนาคตที่เทคโนโลยีมีบทบาทสำคัญ ผลการศึกษาชี้ให้เห็นว่า การบูรณาการ AI ในการศึกษาไม่เพียงช่วยเพิ่มประสิทธิภาพของการเรียนรู้ แต่ยังสร้างระบบการศึกษาที่ เท่าเทียม ยั่งยืน และพร้อมรองรับการเปลี่ยนแปลงในอนาคต

คำสำคัญ : เอไอ , ปัญญาประดิษฐ์ , เอไอกับการศึกษา

Abstract

The integration of Artificial Intelligence (AI) into education serves as an effective tool to enhance learning. By applying AI technology to teachers, learners, and educational institutions, it facilitates improved learning outcomes. AI supports personalized learning through Adaptive Learning systems, which adapt content and teaching methods to suit the unique needs and potential of each learner. It enables the development of interactive learning materials, skill-level-based adaptive assessments, personalized recommendations, and increased motivation for learners. Furthermore, AI has the potential to address educational inequality by creating equitable opportunities and expanding access to learning for all groups, including individuals with language or learning barriers. It also enhances

teachers' technological skills, instructional management capabilities, and the readiness of educational institutions to prepare for a future. where technology plays a crucial role. Research indicates that integrating AI into education not only improves the efficiency of learning processes but also establishes an equitable, sustainable, and adaptable educational system, ready to embrace future challenges.

Keywords : AI , Artificial Intelligence , AI and Education

บทนำ

การศึกษามีความสำคัญในการพัฒนาประเทศและยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชน โดยเฉพาะบทบาทของครูในฐานะผู้สอนและผู้นำการเปลี่ยนแปลง จึงมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการส่งเสริมให้นักเรียนมีทักษะการคิดวิเคราะห์และคิดสร้างสรรค์ การพัฒนาสมรรถนะของครูในด้านการพัฒนากระบวนการคิดเป็นสิ่งสำคัญในบริบทของประเทศไทย เนื่องจากนักเรียนไทยมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำกว่ามาตรฐานสากล OECD (2018) ครูต้องพัฒนาวิธีการสอน เช่น การใช้ Active Learning และ Problem-Based Learning เพื่อส่งเสริมการคิดเชิงวิพากษ์และสร้างสรรค์

ในยุคที่เทคโนโลยีก้าวล้ำทันสมัยและเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว การศึกษาไม่อาจหลีกเลี่ยงการปรับตัวให้เข้ากับนวัตกรรมที่เกิดขึ้น AI (Artificial Intelligence) หรือ ปัญญาประดิษฐ์ ส่งผลให้วงการศึกษาดึงดูดความสนใจต่อความก้าวหน้าของ AI ประเภท Generative AI เช่น Claude ChatGPT Gemini Perplexity เป็นต้น มีการนำเทคโนโลยี AI มาใช้ในการจัดการเรียนการสอนเพิ่มมากขึ้น ตั้งแต่ระดับประถมศึกษาถึงอุดมศึกษา (Office of the Education Council (2024) เช่น ประเทศจีนได้นำเทคโนโลยี AI มาประยุกต์ใช้ในการจัดการศึกษาพบปัจจัยที่ทำให้ประสบความสำเร็จ คือ การมีส่วนร่วมของภาคเอกชน มีบริษัทสตาร์ทอัพด้านเทคโนโลยีการศึกษาเกิดขึ้นมาหลายบริษัทเกิดการแข่งขันทางการพัฒนาเทคโนโลยีการศึกษาพัฒนาขึ้นอย่างรวดเร็ว (Forbes, 2019) แผนสนับสนุนขั้นเรียนประถมและมัธยมประยุกต์เทคโนโลยี AI กับการศึกษาหลายด้าน ได้แก่ การสอน การจัดการการเรียนรู้ การสร้างทรัพยากรการเรียนรู้ การสร้างบรรยากาศการเรียนรู้และการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต Digichina Stanford (2017)

สำหรับในประเทศไทยนั้นเทคโนโลยี AI ที่ได้เข้ามามีบทบาทสำคัญในหลายด้าน โดยเฉพาะด้านการศึกษา กระทรวงการอุดมศึกษาวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม และกระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม จึงได้ร่วมกันดำเนินการศึกษาและจัดทำ “แผนปฏิบัติการด้านปัญญาประดิษฐ์แห่งชาติเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (พ.ศ.2565 - 2570)” ขึ้น โดยมุ่งหวังให้ภาคส่วนต่าง ๆ ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคการศึกษาในประเทศไทยเกิดความตระหนัก และมียุทธศาสตร์ในการเตรียมความพร้อมเพื่อตอบรับกับการเกิดขึ้นของเทคโนโลยี AI แบบบูรณาการโดยกำหนดวิสัยทัศน์ “ประเทศไทยเกิดระบบนิเวศที่ครบถ้วนและเชื่อมโยงแบบบูรณาการเพื่อส่งเสริมการพัฒนาและประยุกต์ใช้เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ที่มีประสิทธิภาพสูงขึ้นไปสู่การยกระดับเศรษฐกิจ และคุณภาพชีวิตของประชาชนภายในปี พ.ศ. 2570” กำหนดเป้าหมายสำคัญ 3 ประการ คือ 1) สร้างคนและเทคโนโลยี 2) สร้างการเติบโตทางเศรษฐกิจ และ 3) สร้างผลกระทบทางสังคมและสิ่งแวดล้อม

นโยบายรัฐบาลด้านการศึกษา ให้ความสำคัญกับการพัฒนาทุนมนุษย์ที่เป็นรากฐานสำคัญของการพัฒนาประเทศ โดยเร่งส่งเสริมผลักดันให้เกิดการพัฒนาคนไทยทุกช่วงวัยอย่างเต็มกำลังและความสามารถ และกระทรวงศึกษาธิการ (2024) ได้ประกาศนโยบายการศึกษา มุ่งพัฒนาระบบการศึกษาโดยใช้เทคโนโลยีที่

ทันสมัยเข้ามาสนับสนุน ตอบโจทย์ศักยภาพของผู้เรียน ลดภาระและลดความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพ ส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้สองภาษาโดยใช้เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ (AI) มาช่วยในการจัดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ ส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้สองภาษาโดยใช้เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ (AI) มาช่วยในการจัดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ ส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้สองภาษาโดยใช้เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ (AI) มาช่วยในการจัดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ

ดังนั้น AI ก็กับการศึกษามีแนวโน้มที่จะมีบทบาทสำคัญในการศึกษามากขึ้นในอนาคต โดย AI ที่มีศักยภาพจะถูกนำมาพัฒนาการศึกษาส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตพัฒนาคนไทยทุกช่วงวัย การเตรียมความพร้อมการพัฒนาความฉลาดทางดิจิทัลของครูและนักเรียนควบคู่ไปกับการเรียนรู้จริยธรรมอย่างสร้างสรรค์เพื่อช่วยให้ผู้เรียนเรียนรู้ได้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

เนื้อหา

ปัญญาประดิษฐ์ (Artificial Intelligence: AI) เข้ามามีบทบาทสำคัญและความคาดหวังในการพัฒนา AI ด้านการศึกษา สามารถส่งเสริมการเรียนรู้ตามความถนัดของแต่ละบุคคลหรือการเรียนรู้ส่วนบุคคล ผ่าน AI ในเรื่องการสอน เน้นการปรับกระบวนการเรียนการสอน ให้สอดคล้องกับพฤติกรรมของผู้เรียน ที่ช่วยส่งเสริมประสบการณ์การเรียนรู้ที่ตอบสนองความต้องการเฉพาะของผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ Dutta, 2024; Forero-Corba & Bennasar, 2024; Nkechi et al (2024) และสร้างแรงจูงใจในการเรียนรู้ ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ทุกที่ทุกเวลา เพิ่มโอกาสและความเสมอภาคทางการศึกษา การช่วยแก้ไขปัญหาด้านการเรียนรู้ของผู้เรียนในบริบทที่แตกต่าง Suchato, A. et al., (2023)

จากการศึกษาพบว่า AI ก็กับการศึกษา: ตัวช่วยสุดอัจฉริยะ เพื่อพัฒนาการเรียนรู้ มีผลต่อการพัฒนาทักษะดิจิทัล เช่น การเรียนรู้แบบปรับเหมาะ (Adaptive Learning) โดยปรับเนื้อหาที่น่าสนใจและมีปฏิสัมพันธ์ด้วยได้ (Engaging And Interactive Content) ให้เหมาะสมกับผู้เรียนแต่ละคนผ่านการวิเคราะห์ข้อมูลและอัลกอริทึมอัจฉริยะ ช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ที่ตรงกับความต้องการและความถนัดของผู้เรียน มีหลักสูตรการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 โดยมุ่งเน้นการพัฒนาตั้งแต่ระดับปฐมวัยถึงอุดมศึกษา การศึกษาในยุคใหม่ ซึ่ง AI จะช่วยลดช่องว่างระหว่างความสามารถการเรียนรู้ได้ด้วยการใช้เทคโนโลยี สร้างโอกาสทางการศึกษาที่มีความเท่าเทียมกันให้แก่ผู้เรียนทุกคน เพื่อตอบสนองต่อโลกที่เทคโนโลยีมีบทบาทสำคัญมากขึ้นในชีวิตประจำวันและการศึกษา

ความหมายและความสำคัญของ AI

AI คือ เทคโนโลยีที่ถูกออกแบบให้มีระบบการทำงานอันชาญฉลาดเหมือนกับสมองมนุษย์ที่มีระบบประมวลผลข้อมูลอย่างมีเหตุผล (ตรรกะ) โดยเครื่องจักร (Office of the Education Council, 2020) AI (เอไอ) ย่อมาจาก Artificial Intelligence หรือ ปัญญาประดิษฐ์ เนื่องจากคำจำกัดความของ AI มีหลากหลาย จึงขอหยิบยกมาจากเอกสารต่าง ๆ อาทิ สำนักงานราชบัณฑิตยสภา ระบุว่า AI เป็นสาขาหนึ่งของวิทยาการคอมพิวเตอร์ ซึ่งเน้นเรื่องที่จะทำให้คอมพิวเตอร์ ทำงานได้ใกล้เคียงมนุษย์มากขึ้น แบ่งย่อยออกเป็นสาขาต่าง ๆ เช่น การแปลภาษาด้วยเครื่อง ระบบผู้เชี่ยวชาญ วิทยาการหุ่นยนต์ การรู้จำแบบการรับรู้เยี่ยงมนุษย์ (Human Perception) ฯลฯ Office of the Royal Society (2019) ด้วยการมาถึงของเทคโนโลยี AI ที่ทันสมัยจึงกลายมาเป็นเทคโนโลยีที่สำคัญสำหรับทั้งครูสอนภาษาอังกฤษเป็นภาษาต่างประเทศ (EFL) และนักเรียนที่ต้องการพัฒนาทักษะทางภาษา สามารถช่วยพัฒนาทักษะการเขียน Waluyo & Kusumastuti (2024) การศึกษาวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี วิศวกรรม และคณิตศาสตร์ (STEM) สำหรับนักเรียนมัธยมปลาย โดยใช้ชุดปัญญาประดิษฐ์ พบว่านักเรียนผ่านเกณฑ์การเรียนรู้ มีความพึงพอใจและได้เพิ่มความกระตือรือร้นของนักเรียน และช่วยให้เข้าใจได้ง่ายขึ้น Lohakan & Seetao (2024)

สรุปได้ว่า AI หรือ ปัญญาประดิษฐ์ คือ เทคโนโลยีที่ช่วยให้คอมพิวเตอร์ทำงานคล้ายสมองมนุษย์ โดยใช้ในการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ต่าง ๆ เช่น การศึกษา การพัฒนาภาษา และ STEM การใช้งาน AI ในการศึกษาช่วยสร้างระบบที่มีประสิทธิภาพและเสมอภาค แต่ต้องใช้อย่างมีจริยธรรมและความรับผิดชอบ

AI เข้ามามีบทบาทกับการศึกษา

ในยุคปัจจุบัน AI ได้เข้ามามีบทบาทสำคัญในระบบการศึกษาและการวิจัย โดยช่วยให้ผู้สอนสามารถปรับเนื้อหาหลักสูตรและบทเรียนให้เหมาะสมกับผู้เรียนแต่ละคนได้อย่างมีประสิทธิภาพ DIA, 2024; Office of the Education Council (2020) การเปลี่ยนแปลง จากห้องเรียนแบบดั้งเดิม สู่ออนไลน์ในช่วงการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ยังส่งผลให้การใช้เทคโนโลยีดิจิทัลช่วยพัฒนาทักษะเฉพาะบุคคลและการบริหารการศึกษาได้ดียิ่งขึ้น Sriwat, K. (2024) การวิเคราะห์ข้อมูลและการใช้ AI เพื่อปรับเนื้อหาการสอน ช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ที่ตรงกับความต้องการของผู้เรียน Judijanto et al., 2024; Nkechi et al. (2024) ข้อมูลจากการศึกษานานาชาติยังแสดงให้เห็นว่า AI และ Machine Learning ถูกนำไปใช้ในรูปแบบต่าง ๆ ในหลายประเทศเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ในทุกระดับการศึกษาเพิ่มมากขึ้น Forero-Corba & Bennasar (2024) ; Garcia Castro, R. A. et al. (2024)

UNESCO ได้พัฒนาหลักสูตร AI สำหรับการศึกษาภายใต้ชื่อ K-12 AI Curricula ซึ่งได้รับการรับรองจากภาครัฐ เพื่อสนับสนุนการศึกษาตลอดชีวิตและส่งเสริมการพัฒนาที่ยั่งยืนตามเป้าหมาย Global Education 2030 Miao & Shiohira (2022) ในประเทศไทย โครงการใช้ AI เพื่อพัฒนาทักษะการอ่านในผู้เรียนระดับประถมศึกษา โดยใช้เทคโนโลยีการประมวลผลภาษาธรรมชาติ (NLP) เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการเรียนรู้และความเสมอภาค Suchato et al. (2023) โดยการพัฒนา AI ยังสามารถตอบสนองความต้องการเฉพาะของผู้เรียน เช่น การแปลงเสียงพูดเป็นข้อความ DIA (2024)

สรุปได้ว่า AI ได้เข้ามามีบทบาทสำคัญในระบบการศึกษาและการวิจัยช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการเรียนรู้และบริหารการสอน โดยสามารถปรับเนื้อหาการเรียนให้เหมาะสมกับผู้เรียนแต่ละคน และช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ที่ตรงกับความต้องการเฉพาะของผู้เรียน และประเด็นการสนับสนุนการศึกษาตลอดชีวิตและความเสมอภาคทางการศึกษา ต้องได้รับการสนับสนุนจากกระทรวงศึกษาธิการ หน่วยงานอื่น ๆ ของรัฐ และภาคเอกชนร่วมมือกัน

การเตรียมครูและผู้เรียนเพื่อรองรับยุค AI ในอนาคต

กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา EEF (2023) ได้จัดสัมมนาวิชาการหัวข้อ “AI มิติใหม่แห่งการเรียนรู้: Empowering Teaching and Learning Through AI” เพื่อทำความเข้าใจจากทัศนคติของการใช้ AI ในการเรียนรู้ เตรียมความพร้อมสมรรถนะทั้งผู้สอนและผู้เรียนท่ามกลางการพัฒนาของปัญญาประดิษฐ์ไปจนถึงเรียนรู้จากกรณีศึกษาในประเทศไทย ดังนี้

1. การเตรียมความพร้อมของครู หน่วยงานทางการศึกษาต้องเข้าใจอัลกอริทึมของ AI เป้าหมายผลลัพธ์ และจริยธรรมของเครื่องมือ AI รวมถึงการพัฒนาสมรรถนะของครู ครูต้องเข้าใจพื้นฐาน AI จริยธรรมการใช้ AI และมีทักษะการคัดเลือกเครื่องมือ AI ที่เหมาะสม รวมถึงความรู้ด้านข้อมูล (Data Literacy) และความสามารถในการจัดการอารมณ์ UNESCO และคณะกรรมการยุโรป (European Commission) ให้ความสำคัญของสมรรถนะทางดิจิทัล โดยนิยาม *Digital Literacy* ว่าเป็นความสามารถในการเข้าถึง การวิเคราะห์ การสร้างและใช้ข้อมูลดิจิทัลอย่างปลอดภัย กรอบสมรรถนะด้านเทคโนโลยีสำหรับครู เน้นบทบาทเทคโนโลยีใน 6 ด้าน 1) การทำความเข้าใจกับเทคโนโลยีในด้านการศึกษา 2) หลักสูตรและการประเมิน 3) วิธีการสอน 4) การจัดการและบริหาร 5) การเรียนรู้วิชาชีพครู และ 6) การเรียนรู้วิชาชีพ ได้เสนอแนวทางพัฒนาทักษะครูในยุคดิจิทัล แบ่งออกเป็น 3 ระยะ ดังนี้ ระยะที่ 1 ความสามารถในการเรียนรู้เทคโนโลยี ระยะ

ที่ 2 การมีความรู้เชิงลึก ระยะที่ 3 การสร้างองค์ความรู้ใหม่ โดยมีเป้าหมายสำคัญนอกจากการสอนทักษะเทคโนโลยี ครูต้องช่วยผู้เรียนพัฒนาความร่วมมือ ความคิดสร้างสรรค์และทักษะการแก้ปัญหา เพื่อเตรียมพร้อมสำหรับบทบาทในสังคมดิจิทัล เกิดผลกระทบของ AI กับการศึกษามีผลทั้งด้านบวกและลบต่อการศึกษาในประเทศไทย แต่ถือเป็นสิ่งที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ การพัฒนาบุคลากรในระบบการศึกษาถูกคาดหวังให้เป็นรากฐานสำคัญในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงในยุค AI และดิจิทัล

UNESCO มีบทบาทสำคัญในเชิงสังคมและวัฒนธรรมในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียง โดยได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวาง ซึ่งกระตุ้นให้รัฐบาลของหลายประเทศ รวมถึงจีน ใช้ยูเนสโกเป็นเวทีสำคัญในการสนับสนุนภาพลักษณ์ของตนเองและกำหนดทิศทางในอนาคต โดยเฉพาะอย่างยิ่ง จีนได้ให้ความสำคัญกับการศึกษาในสาขา STEM (วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี วิศวกรรม และคณิตศาสตร์) และ AI (ปัญญาประดิษฐ์) เป็นอย่างมาก ประเทศจีนมีส่วนร่วมร่วมกับ UNESCO มากขึ้นในช่วงที่องค์การมีการเปลี่ยนแปลงด้านงบประมาณและอำนาจการตัดสินใจ และมีบทบาทสำคัญใน UNESCO ในการสร้างวิสัยทัศน์ด้านการศึกษาที่เน้นคุณค่าความเป็นมนุษย์อย่างต่อเนื่องและเป็นสากล Mochizuki & Vickers (2024)

2. การเตรียมความพร้อมของผู้เรียน สามารถเรียนรู้ได้ด้วยตัวเองเข้าใจจริยธรรมและรู้เท่าทันการใช้ AI รวมไปถึงมีทักษะและความคล่องแคล่วในการใช้งานด้านคอมพิวเตอร์ การคิดเชิงคำนวณ (Computational Thinking : CT) เป็นหนึ่งในสมรรถนะหลักที่ทำให้ผู้เรียนประสบความสำเร็จในสังคมที่ขับเคลื่อนด้วย AI มีการยอมรับอย่างชัดเจนถึงความสำคัญของทักษะการคิดเชิงคำนวณพบว่า หลายประเทศได้วางแผนรวมการคิดเชิงคำนวณไว้ในหลักสูตรการศึกษาของตนแล้ว สมาคมครูวิทยาการคอมพิวเตอร์แห่งสหรัฐอเมริกาแนะนำการคิดเชิงคำนวณว่า เป็นกระบวนการแก้ปัญหาที่ประกอบไปด้วยคุณลักษณะดังต่อไปนี้ 1) ตั้งโจทย์ที่ทำให้เราสามารถใช้อุปกรณ์ หรือเครื่องมืออื่น ๆ เพื่อช่วยแก้ปัญหา 2) จัดการและวิเคราะห์ข้อมูลเชิงตรรกศาสตร์ 3) อธิบายข้อมูลผ่านความคิดด้านนามธรรม เช่น การใช้แบบจำลองและการจำลองสถานการณ์ 4) แก้ปัญหาผ่านการคิดเชิงอัลกอริทึม (Algorithmic Thinking คือ การคิดอย่างมีลำดับขั้นตอน มีเหตุผลและวิธีการที่ชัดเจน) 5) แยกแยะ วิเคราะห์ และใช้วิธีแก้ปัญหาที่เป็นไปได้โดยมีเป้าหมายเพื่อบรรลุทั้งประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุดทั้งในแง่ขั้นตอนการดำเนินการและทรัพยากร และ 6) สรุปและถ่ายโอนกระบวนการแก้ปัญหาไปยังปัญหาอื่น ๆ ที่แตกต่างหลากหลาย

หลายประเทศทั่วโลกได้นำเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารมาใช้ในหลักสูตรการศึกษา เพื่อพัฒนาทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 ตั้งแต่การใช้เทคโนโลยีพื้นฐานไปจนถึงทักษะขั้นสูง เช่น AI และการคิดเชิงคำนวณ โดยมุ่งเน้นการพัฒนาตั้งแต่ระดับปฐมวัยถึงอุดมศึกษา เพื่อตอบสนองต่อโลกที่เทคโนโลยีมีบทบาทสำคัญมากขึ้นในชีวิตประจำวันและการศึกษา Forero-Corba & Bennasar, (2024); Office of the Education Council (2520)

ประโยชน์ของ AI กับการศึกษา เพื่อพัฒนาการเรียนรู้

1. การพัฒนาและออกแบบการเรียนรู้ที่แตกต่าง ความก้าวหน้าการพัฒนาซอฟต์แวร์การศึกษาที่มุ่งเน้นการตอบสนองความต้องการรายบุคคล การเรียนรู้แบบปรับเปลี่ยนตามความสามารถ (Adaptive Learning) ทำให้ผู้เรียนที่มีความสามารถแตกต่างกันสามารถเรียนรู้ในลักษณะที่เหมาะสมกับตนเองได้ การเรียนรู้ที่แตกต่าง (Differentiated Learning) เป็นสิ่งสำคัญในกระบวนการศึกษา เพราะครูสามารถออกแบบเส้นทางการเรียนรู้ที่เหมาะสมเฉพาะจุดแข็ง จุดอ่อน และความชอบของผู้เรียน ซึ่งเทคโนโลยีสามารถช่วยวิเคราะห์ข้อมูลต่าง ๆ เช่น การประเมินผลการเรียน การบันทึกการเข้าเรียน และพฤติกรรมการเรียนรู้ช่วยให้

การเรียนรู้เป็นไปตามความสามารถของผู้เรียนแต่ละคน Ezzaim, A. et al. (2024) ; Forero-Corba & Bannasar (2024) ; Garcia Castro R. A. et al. (2024)

2. การเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ ในการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพสอดคล้องกับความต้องการและความเข้าใจของผู้เรียน ด้วยเทคโนโลยี AI เช่น Claude ChatGPT Copilot AI และ Lesson Planner AI ช่วยให้กระบวนการนี้รวดเร็วถูกหลักเกณฑ์ ผู้สอนสามารถสร้างแผนการสอนได้ง่ายและมีประสิทธิภาพมากขึ้น ETS (2023)

3. การเตรียมความพร้อมของผู้เรียนสำหรับการสอบ ระบบ AI ในการศึกษา มีบทบาทสำคัญในการเตรียมความพร้อมของผู้เรียนสำหรับการสอบ โดยใช้เทคโนโลยีในการประมวลผลข้อมูล ซึ่งสามารถวิเคราะห์ข้อมูลของผู้เรียนและสร้างแบบฝึกหัดที่เหมาะสมตามเป้าหมายของการพัฒนาทักษะในการทำข้อสอบ เครื่องมือ เช่น ExamSoft R.Test และ Quizgecko ใช้ในการช่วยให้ผู้เรียนสามารถฝึกฝนและพัฒนาความสามารถในการทำข้อสอบได้อย่างมีประสิทธิภาพ DIA (2024)

4. การประเมินผลการเรียนรู้และการติดตามความก้าวหน้าของผู้เรียน เทคโนโลยี AI และ Machine Learning ช่วยปรับปรุงกระบวนการประเมินผลในหลากหลายทิศทาง การพัฒนาข้อสอบที่ปรับตามระดับความสามารถของผู้ทดสอบ (Adaptive Test) และการให้ผลการประเมินที่แม่นยำมากขึ้น Pongsanam, T. (2020) โดยที่กระบวนการจะถูกปรับให้เหมาะสมกับแต่ละบุคคล ในการให้เกรด ระบบ AI เช่น Gradescope ก็ช่วยลดภาระงานผู้สอนทำให้กระบวนการนี้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

5. การสร้างประสบการณ์การเรียนรู้แบบเสมือนจริง AI ได้เปลี่ยนแปลงการเรียนรู้ในยุคดิจิทัลให้มีความสนุกสนานและมีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยการนำเอาการเรียนรู้มาผสมผสานกับเกม เพื่อสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ที่เสมือนจริง และปรับเนื้อหาให้เหมาะสมกับผู้เรียนแต่ละคน DIA (2024) เช่น MATHia ซึ่งช่วยสอนคณิตศาสตร์ในรูปแบบเกม หรือ Duolingo ที่ช่วยเรียนรู้ภาษาใหม่ผ่านการเล่นเกม

6. การช่วยสอนพิเศษและการให้คำแนะนำเกี่ยวกับการเรียน สามารถให้การช่วยเหลือเฉพาะบุคคล ทำให้ผู้เรียนมั่นใจในความสามารถของตัวเองและมีแรงจูงใจในการเรียนรู้มากขึ้น เช่น มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ (2022) ได้พัฒนาระบบ AI ที่ช่วยในการสอนวิชาฟิสิกส์ระดับมหาวิทยาลัย โดยปรับเนื้อหาและแบบฝึกหัดให้เหมาะสมกับระดับความเข้าใจของนักศึกษาแต่ละคน พบว่านักศึกษามีความเข้าใจในเนื้อหาและมีผลการเรียนที่ดีขึ้น ระบบแนะนำการศึกษาด้วยแชทบอทปัญญาประดิษฐ์: กรณีศึกษาในประเทศไทย Chatwattana, P. et al. (2024)

7. การสร้างโอกาสและความเท่าเทียมทางการศึกษา AI จะช่วยลดช่องว่างระหว่างความสามารถการเรียนรู้ได้ด้วยการใช้เทคโนโลยี ซึ่งสามารถมอบโอกาสทางการศึกษาที่มีความเท่าเทียมกันให้แก่ผู้เรียนทุกคน รวมถึงผู้ที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน หรือผู้ที่พูดได้หลายภาษา เทคโนโลยี AI ก็สามารถแปลงเสียงพูดเป็นข้อความได้อัตโนมัติ ผู้เรียนสามารถเข้าใจบทเรียนได้ง่าย โดยที่ไม่ต้องคำนึงถึงสำเนียง หรือการออกเสียงของครู เช่น เครื่องมืออย่าง Braina เป็นต้น DIA (2024) มีความสามารถพัฒนาความสามารถด้านวิชาการทักษะและทัศนคติของผู้เรียน Nurson, N. L, 2024; Hairiyanto et al. (2024) และส่งเสริมและพัฒนาครูให้มีความรู้ โดยใช้ศักยภาพของ AI ในการฝึกอบรมครู ซึ่งจะช่วยเชื่อมช่องว่างทางดิจิทัลและให้โอกาสการศึกษาแก่นักเรียนทุกคนอย่างเท่าเทียมกัน Sharma (2024)

สรุปองค์ความรู้

AI ในการศึกษาถูกพัฒนาเพื่อปรับปรุงกระบวนการเรียนรู้ เพิ่มประสิทธิภาพ และสร้างความเท่าเทียม ผลลัพธ์ที่ได้คือการสนับสนุนผู้เรียน ครู และระบบการศึกษาให้พร้อมสำหรับอนาคตที่เทคโนโลยีมีบทบาทสำคัญมากขึ้น AI กับการศึกษา: ตัวช่วยสุดอัจฉริยะ เพื่อพัฒนาการเรียนรู้ที่สำคัญ ดังนี้

1. การนำ AI ไปใช้สำหรับพัฒนาการศึกษา

1) การเรียนแบบปรับเหมาะ (Adaptive Learning) เพื่อให้สามารถเข้าใจ วิเคราะห์ และปรับข้อมูล การเรียนรู้ให้เหมาะสมกับผู้เรียน เช่น การวิเคราะห์พฤติกรรมการเรียนรู้เพื่อปรับหลักสูตรและบทเรียน

2) การพัฒนาสื่อการเรียนรู้และมีปฏิสัมพันธ์ด้วยได้ การสร้างเครื่องมือช่วยสอนเป็นแพลตฟอร์ม การเรียนรู้แบบปรับเปลี่ยนได้ (Adaptive Learning Platforms) ถ่ายทอดความรู้ ในรูปแบบที่น่าสนใจ เช่น การใช้ AI ในเกมการศึกษาและห้องเรียนเสมือนจริง (Virtual Reality) เพื่อเพิ่มความเพลิดเพลินในการเรียนรู้

3) การสร้างนวัตกรรม เพื่อการสร้างโอกาส ความเสมอภาค และความเท่าเทียมทางการศึกษา เช่น การช่วยผู้เรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน หรือผู้ที่พูดได้หลายภาษา เทคโนโลยี AI ก็สามารถแปลงเสียงพูดเป็นข้อความได้อัตโนมัติทำให้เข้าใจบทเรียนได้ง่ายขึ้น

ผลที่ได้จากการนำ AI มาใช้กับการศึกษา ดังนี้

1. สำหรับผู้เรียน ช่วยพัฒนาการเรียนรู้ส่วนบุคคล ผู้เรียนได้รับบทเรียนที่ปรับให้เหมาะสมกับความถนัดและความต้องการเพิ่มความสนใจและแรงจูงใจ การเรียนรู้ผ่านเกม โดยใช้ AI ช่วยทำให้การเรียนรู้สนุกขึ้น และลดข้อจำกัด ผู้เรียนที่มีข้อจำกัดด้านร่างกายหรือภาษาได้รับการสนับสนุนมากขึ้น

2. สำหรับครู ช่วยลดภาระงานที่เป็นงานประจำ โดยใช้ AI ช่วยตรวจข้อสอบ จัดการเอกสารและวิเคราะห์ผลการเรียนครูสามารถใช้ข้อมูลที่วิเคราะห์ปรับปรุงกระบวนการสอนที่มากขึ้น

3. สำหรับระบบการศึกษา การจัดการเรียนการสอนมีความยืดหยุ่นและมีประสิทธิภาพมากขึ้น ส่งเสริมความเท่าเทียม โดยใช้ AI ช่วยลดช่องว่างในการเข้าถึงการศึกษาโดยเฉพาะในพื้นที่ห่างไกลและลดต้นทุนของสถาบันการศึกษา

2. การนำ AI ไปใช้สำหรับครู

1) การสร้างแผนการจัดการเรียนรู้และปรับบทบาทผู้สอนจากผู้ให้ความรู้กลายเป็น “ผู้อำนวยความสะดวก” ที่ช่วยผู้เรียนสร้างความรู้ด้วยตนเอง เช่น การใช้ AI ช่วยวิเคราะห์ข้อมูลผู้เรียนโดยการจัดกลุ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของรายวิชาเป็น กลุ่มเด่น กลุ่มกลาง กลุ่มอ่อน และการสร้างแผนการจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน เช่น ChatGPT Copilot AI หรือ Lesson Planner

2) การประเมินผลการเรียน โดยใช้ AI ช่วยตรวจสอบงานและให้คะแนนโดยอัตโนมัติ เช่น Gradescope พัฒนาการประเมินผลแบบปรับเปลี่ยนตามระดับความสามารถของผู้เรียน (Adaptive Test)

3) การสร้างสื่อการสอน ใช้ AI ช่วยสร้างสื่อที่น่าสนใจ เช่น ภาพ วิดีโอ เกมการเรียนรู้ หรือบทเรียนเสมือนจริง (AR/VR) หรือระบบการเรียนรู้ผ่านเกมช่วยให้การสอนสนุกและมีประสิทธิภาพ

4) การช่วยเหลือการสอนพิเศษ AI เป็นเครื่องมือช่วยสอนพิเศษ ให้คำแนะนำแก่ผู้เรียนที่ต้องการความช่วยเหลือเพิ่มเติม เช่น กระบวนการคิดที่ต้องใช้ทักษะการคิดเชิงคำนวณ (Computational Thinking) และการแก้ปัญหาเชิงตรรกะ เช่น การพัฒนาระบบ AI สำหรับการเรียนวิชาฟิสิกส์หรือคณิตศาสตร์

3. การนำ AI ไปใช้สำหรับผู้เรียน

1) การเรียนรู้ส่วนบุคคล (Personalized Learning) ผู้เรียนสามารถใช้ AI เพื่อเข้าถึงบทเรียนที่ปรับให้เหมาะสมกับระดับความสามารถและสไตล์การเรียนรู้ของตนผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์

2) การพัฒนาทักษะการคิดเชิงวิเคราะห์ AI ช่วยเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์และการแก้ปัญหาผ่านการจำลองสถานการณ์หรือแบบฝึกที่เน้นการแก้โจทย์ เพื่อฝึกทักษะการคิดเชิงคำนวณ (Computational Thinking) และการแก้ปัญหาเชิงตรรกะ

3) การเรียนรู้ได้ตลอดเวลา ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ทุกที่ทุกเวลา ผ่านระบบ AI ที่พร้อมให้บริการ เช่น แพลตฟอร์มออนไลน์ หรือการช่วยเหลือการเรียนรู้นอกเวลา AI สามารถตอบคำถามหรืออธิบายบทเรียนที่ผู้เรียนไม่เข้าใจในช่วงเวลาที่เรียนด้วยตนเอง

4. การนำ AI ไปใช้สำหรับสถานศึกษา

สถานศึกษาควรให้ความสำคัญกับการเรียนการสอน การพัฒนาครูและผู้เรียน การสร้างความร่วมมือระหว่างภาคส่วนเพื่อพัฒนาการศึกษาเป็นประโยชน์สำหรับการบริหารจัดการภายในสถานศึกษา ดังนี้

1) การวางแผนและพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน การจัดหาเทคโนโลยีที่เหมาะสม ติดตั้งเครือข่ายอินเทอร์เน็ตที่เสถียรและความเร็วสูง ใช้แพลตฟอร์มการเรียนรู้แบบปรับตัว ที่ตอบสนองความต้องการของผู้เรียน และการจัดเตรียมอุปกรณ์สำหรับการเรียน เช่น คอมพิวเตอร์ แท็บเล็ต หรืออุปกรณ์เสริมสำหรับการเรียน ชุดหูฟังและกล้องเว็บแคม

2) การออกแบบหลักสูตรและการเรียนรู้แบบปรับเหมาะ (Adaptive Learning) นำมาใช้วิเคราะห์พฤติกรรมและการเรียนของผู้เรียน ปรับปรุงการออกแบบหลักสูตรให้เหมาะสม ปรับเปลี่ยนได้ตามระดับความสามารถของผู้เรียนที่มีความแตกต่างกันทำให้ผู้เรียนทุกคนบรรลุเป้าหมายได้

3) การพัฒนาสมรรถนะของครูในด้านการพัฒนากระบวนการคิดเชิงวิเคราะห์และด้านเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ (AI) การพัฒนาทักษะด้านเทคโนโลยีครูต้องมีการพัฒนาทักษะด้านเทคโนโลยีและการใช้ AI ใน การสอน เช่น การใช้แพลตฟอร์มการเรียนรู้ออนไลน์ การจัดทำสื่อการสอนที่มี AI และการวิเคราะห์ข้อมูลการเรียนรู้ของนักเรียน

4) การสร้างความร่วมมือระหว่างภาคส่วนระหว่างสถานศึกษา รัฐบาลและภาคเอกชนในการพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาสนับสนุนการเรียนรู้ที่เท่าเทียมและยั่งยืน พร้อมรับการเปลี่ยนแปลงในยุคดิจิทัล

บทความนี้ได้ข้อค้นพบว่า AI กับการศึกษา โดยให้ความสำคัญกับบทบาทของ AI ในการพัฒนาการเรียนรู้แบบเฉพาะบุคคลมากขึ้น ดังนี้

1. การเรียนแบบปรับเหมาะ (Adaptive Learning) เน้นการปรับกระบวนการเรียนการสอน ให้สอดคล้องกับพฤติกรรมของผู้เรียน และใช้เทคโนโลยี AI การสร้างแพลตฟอร์มการเรียนรู้แบบปรับตัว (Adaptive Learning Platforms) ผู้สอนต้องประเมินความต้องการเฉพาะของนักเรียนแต่ละคน และสร้างแผนการสอนที่เหมาะสมเป็นรายบุคคล รวมถึงการนำเทคโนโลยีความจริงเสมือน (Virtual Reality) และความจริงเสริม (Augmented Reality) มาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาวิธีการสอน พบว่า ช่วยส่งเสริมประสบการณ์การเรียนรู้ที่ตอบสนองความต้องการเฉพาะของผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ Dutta, 2024; Forero-Corba & Bannasar (2024); Nkechi et. al (2024) และสร้างแรงจูงใจในการเรียนรู้

2. การสร้างโอกาส ความเท่าเทียมและความเสมอภาคทางการศึกษา เช่น การช่วยแก้ไขปัญหาด้าน การเรียนรู้ของผู้เรียนในบริบทที่แตกต่าง Suchato, A. et al. (2023) การเรียนรู้ในกลุ่มนักเรียนที่มีความหลากหลายทางภาษาและการเข้าถึงเทคโนโลยีการศึกษาอย่างทั่วถึง Miao & Shiohira (2022) สำหรับ ประเด็นผู้เขียนมีความเห็นว่าต้องได้รับความร่วมมือจากรัฐบาล หน่วยงานของรัฐและภาคเอกชน การสนับสนุน การศึกษา โดยจัดโครงสร้างพื้นฐาน ได้แก่ อินเทอร์เน็ตความเร็วสูง คอมพิวเตอร์ แท็บเล็ต แพลตฟอร์ม การศึกษาออนไลน์ เป็นต้น เพื่อการศึกษาสำหรับทุกช่วงวัย สนับสนุนการเรียนรู้ที่เท่าเทียมและยั่งยืนพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงในยุคดิจิทัล

References

- Announcement from the Ministry of Education on the Ministry of Education's Educational Policy for the Fiscal Year B.E. 2568-2569. (2024, November 13). *Government Gazette*. No. 141 Section 309 D. page 11–13.
- Chatwattana, P¹., Yangthisarn, P²., & Tabubpha, A³. (2024). The Educational Recommendation System with Artificial Intelligence Chatbot: A Case Study in Thailand. *International Journal of Engineering Pedagogy*, 14(5).
- Chiang Mai University. (2022). Report on the implementation of the AI Tutor project for teaching university-level physics. Faculty of Science, Chiang Mai University.
- DIA. (2024). AI and Education: The Ultimate Intelligent Assistant for a New Dimension of *Better Learning*. in-education.
- Digichina Stanford. (2017). Full Translation: China's 'New Generation Artificial Intelligence Development Plan'. <https://digichina.stanford.edu/work/full-translationchinasnew-generation-artificial-intelligence-development-plan-2017>
- Dutta, S¹., Ranjan, S., Mishra, S²., Sharma, V³., Hewage, P⁴., & Iwendi, C⁵. (2024, February). Enhancing educational adaptability: A review and analysis of AI-driven adaptive learning platforms. In *2024 4th International Conference on Innovative Practices in Technology and Management (ICIPTM)* (pp. 1-5). IEEE.
- ETS. (2023). AI and Education in 2030: *Opportunities and Challenges in Learning*. www.ets.kmutt.ac.th. <https://www.ets.kmutt.ac.th/post/ai-in-education>
- Ezzaim, A¹., Dahbi, A²., Aqqal, A³., & Haidine, A⁴. (2024). AI-based learning style detection in adaptive learning systems: a systematic literature review. *Journal of Computers in Education*, 1-39.
- Forbes. (2019). *Why Is China The World's Leader In Edtech?*. www.forbes.com . <https://www.forbes.com/sites/sites/ricardogeromel/2019/04/05/why-is-china-the-worlds-leader-inedtech/?sh=15772d95756>
- Forero-Corba, W¹., & Bennasar, F. N². (2024). Techniques and applications of Machine Learning and Artificial Intelligence in education: a systematic review. *RIED-Revista Iberoamericana de Educación a Distancia*, 27(1).
- Garcia Castro, R. A¹., Chura-Quispe, G²., Velarde Molina, J. F³., Espinoza Ramos, L. A⁴., & Almonte Durand, C. A⁵. (2024). Bibliometric review on teaching methods with artificial intelligence in education. *Online Journal of Communication and Media Technologies*, 14(2), e202419.
- Hairiyanto, Sartika, E., Fransiska, F. W., & Aslan. (2024). Understanding the students' english learning achievement and home environment supports during school closure to respond to pandemic at private madrasah tsanawiyah at-takwa sambas. *International Journal of Teaching and Learning*, 2(4), Article 4.

- Judijanto, L^{1.}, Atsani, M. R^{2.}, & Chadijah, S^{3.}. (2024). Trends In The Development Of Artificial Intelligence-Based Technology In Education. *International Journal of Teaching and Learning*, 2(6), 1722-1723.
- Lohakan, M^{1.}, & Seetao^{2.}, C. (2024). Large-scale experiment in STEM education for high school students using artificial intelligence kit based on computervision and Python. *Heliyon*, 10(10).
- Miao, F^{1.}, & Shiohira, K^{2.}. (2022). K-12 AI curricula. A mapping of government-endorsed AI curricula. *UNESCO Publishing*, https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000380602_3_1144399.
- Mochizuki, Y^{1.}, & Vickers, E^{2.}. (2024). UNESCO, the geopolitics of AI, and China's engagement with the futures of education. *Comparative Education*, 1-20.
- Nkechi, A. A^{1.}, Ojo, A. O^{2.}, & Eneh, O. A^{3.}. (2024). *Impact of Artificial Intelligence in Achieving Quality Education*.
- Nurson, N. L. (2024). *Program Paket Kesetaraan Upaya Mengatasi Angka Putus Sekolah. MULTIPLE: Journal of Global and Multidisciplinary*, 2(1), 838-844.
- OECD. (2018). *PISA 2018 results: Combined executive summaries*. OECD Publishing.
- Office of the Basic Education Commission (OBEC). (2021). *Guidelines for Proactive Teaching and Learning (Active Learning)*. OBEC.
- Office of the Education Council (OEC). (2020). *AI for enhancing learning*. Sweet Chili Graphics Co., Ltd.
- Office of the Education Council (OEC). (2024). *The application of AI in learning management: Examples of practices from abroad*. Sweet Chili Graphics Co., Ltd.
- Office of the Royal Society. (2019). *Computer and information technology terminology*. www.royin.go.th. <https://www.royin.go.th>
- Sharma, D. S. (2024). *Fostering inclusive education: harnessing ai in teacher training for digital equality*. *Genic Books Publisher PVT.LTD*
- Sriwat, K. (2024). *When Education Faces AI: Which Aspects Must Thai Education Prepare For?*. www.eef.or.th. <https://www.eef.or.th/clip-ai-for-teaching-and-learning>.
- Sperling, K^{1.}, Stenberg, C. J^{2.}, McGrath, C^{3.}, Akerfeldt, A., Heintz, F., & Stenliden, L. (2024). In search of artificial intelligence (AI) literacy in Teacher Education: A scoping review. *Computers and Education Open*, 100169.
- Suchato, A^{1.}, Prathanwanit, N^{2.}, Peerawat Chomphuyod, P^{3.} & Panida Wiriyaichaiyaporn, P^{4.}. (2023). *Complete research report on the study of applying artificial intelligence to develop reading skills for elementary school students*. OEC.
- The Equitable Education Fund (EEF). (2023, August 31). *AI: A New Dimension of Learning*. [Video]. YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=fyfnSGwjTIk>

Waluyo, B¹., & Kusumastuti, S². (2024). Generative AI in student English learning in Thai higher education: More engagement, better outcomes?. *Social Sciences & Humanities Open*, 10, 101146.

กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม :
หลักสูตรสู่การจัดการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้จากยุคบาบี่สู่ยุควิถีถัดไป

SOCIAL STUDIES, RELIGION, AND CULTURE LEARNING AREA : CURRICULUM FOR LEARNING
ACITIVITIES FROM THE ERA OF BANU WORLD TO THE NEXT NORMAL

ชญานี หาญรบ

โรงเรียนมัธยมสาธิตมหาวิทยาลัยนเรศวร

Naresuan University Secondary Demonstration School

E-mail: chayaneeh66@nu.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้ ศึกษาการเผชิญหน้ากับความท้าทายใหม่ท่ามกลางบริบททางสังคมที่เปลี่ยนผ่านจากช่วงเวลาแห่ง ยุค VUCA สู่ช่วงของเวลาแห่งยุค BANU และจากช่วงเวลาแห่งยุค New Normal เข้าสู่ช่วงเวลาแห่งยุค Next Normal ภาคการศึกษาควรตระหนักต่อจรรยาบรรณทางวิชาชีพ ในการพัฒนาตนไปพร้อมกับการเตรียมความพร้อมในการรับมือเพื่อเสริมสร้างเยาวชนให้พร้อมสำหรับการเปลี่ยนแปลงทางบริบทของสังคมนี้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในรายวิชาสังคมศึกษาที่ธรรมชาติของวิชาเกี่ยวข้องกับปฏิสัมพันธ์ระหว่างกันของมนุษย์ ผู้เขียนบทความจึงมุ่งนำเสนอ การจัดการกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ระดับโรงเรียนซึ่งถือเป็นสถาบันทางการศึกษาที่เปรียบเสมือนประตูบานแรกในการปูทางสู่ การเติบโตทางการศึกษาขั้นถัดไป โดยแบ่งการนำเสนอเป็น 5 ส่วน ดังนี้ 1) บทนำ 2) จากหลักสูตรสู่การจัดการศึกษาวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม 3) มุมมองการสอนวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมในต่างประเทศ 4) การจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ผสมผสานกับการบูรณาการภายในรายวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม และ 5) บทสรุป

คำสำคัญ : สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม , หลักสูตร , การจัดการกิจกรรมการเรียนรู้

Abstract

Facing new challenges amidst the transition from the VUCA era to the BANU era, and from the New Normal to the Next Normal, the education sector must be aware of professional ethics in self-development while preparing to equip youth to handle these societal changes. This is especially important in social studies courses, which inherently involve human interactions. The author aims to present learning activities for teachers in the field of social studies, religion, and culture at the school level, which serves as the first

gateway to further educational growth. The presentation is divided into five parts as follows
1) Introduction, 2) From Curriculum to Social Studies, Religion, and Culture Education,
3) Perspectives on Teaching Social Studies, Religion, and Culture in Other Countries,
4) Organizing Learning Activities Integrated with Social Studies, Religion, and Culture Courses,
5) Conclusion

Keywords : Social Studies , Curriculum , Learning Activities

บทนำ

ปลายศตวรรษที่ 20 วิถีชีวิตผู้คน อุดมการณ์ทางการเมือง เศรษฐกิจและสังคม ล้วนแตกผลออกไปจากช่วงเวลาก่อน เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นช่วงโลกร่วมสมัยล้วนเต็มไปด้วยเหตุการณ์ที่ไม่คาดคิด เช่น เหตุการณ์ความขัดแย้งทางภูมิรัฐศาสตร์ระหว่างประเทศรัสเซียกับประเทศยูเครน หรือระหว่างประเทศอิสราเอลกับปาเลสไตน์ โดยเหตุการณ์เหล่านี้ต่างส่งผลกระทบต่อความมั่นคงทางการเมือง เศรษฐกิจ สังคม ตลอดจนการศึกษาของประเทศต่าง ๆ ทั่วโลก สิ่งสำคัญที่ภาคการศึกษาโดยเฉพาะบุคลากรผู้ขับเคลื่อนทางด้านนโยบายและการนำนโยบายไปปฏิบัติใช้ยังสถานศึกษาในชั้นเรียนควรเรียนรู้การเปลี่ยนแปลงของบริบทโลก คำว่า VUCA มาจากนักศึกษาทหาร U.S. Army War College ปี 1991 ใช้อธิบายสถานการณ์ที่เต็มไปด้วยความผันผวน (Volatility) ยากจะคาดเดา (Uncertainty) มีความซับซ้อนสูง (Complexity) และคลุมเครือเกินกว่าจะอธิบายได้ (Ambiguity) แต่ทว่าคำนิยามนี้ไม่สามารถอธิบายบริบทสังคมที่มีต่อสังคมโลกได้อย่างครบถ้วน จนเกิดแนวคิดของนักอนาคตวิทยาและนักพฤตินิยมศาสตร์ชาวอเมริกา Jamais Cascio (2020) อธิบายด้วยคำว่า BANI ประกอบด้วย ความเปราะบาง (Brittle) ความกังวล (Anxious) ความไม่คาดคิด (Nonlinear) และความซับซ้อน (Incomprehensible) แต่ในขณะที่เดียวกันเมื่อวิกฤตการณ์การแพร่ระบาดของโควิด -19 เริ่มต้นส่งผลให้เกิดความท้าทายใหม่บริบทที่มีต่อสังคมโลกจึงส่งผ่านจาก BANI สู่ยุค New Normal และจากยุค New Normal เข้าสู่ยุค The next normal นั้น คำถามเกี่ยวกับบริบททางสังคมที่เต็มไปด้วยความสับสนและยากคาดเดา เราจึงควรมีการจัดการเรียนการสอนรายวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายอย่างไรให้เหมาะสมกับผู้เรียน ตลอดจนสามารถนำความรู้ไปปรับใช้ในการดำเนินชีวิตเพื่อให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีและอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข เนื่องจากเป็นรายวิชาที่สะท้อนความเป็นไปของสังคม

บทความวิชาการนี้ ผู้เขียนมีวัตถุประสงค์เพื่อเสนอให้ครูผู้สอนวิชาพื้นฐานในรายวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย มองเห็นความสำคัญของการเตรียมความพร้อมให้ผู้เรียนสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในระดับอุดมศึกษาและมีความรู้ในการเผชิญหน้ากับการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวได้อย่างมีความสุข เนื้อหาของบทความนี้นำเสนอผ่าน 4 มุมมอง ประกอบด้วย 1) จากหลักสูตรสู่การจัดการศึกษาวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม 2) มุมมองการสอนวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมในต่างประเทศ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ผสานกับการบูรณาการภายในรายวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม และ 5) บทสรุป ดังรายละเอียดต่อไปนี้

เนื้อหา

จากหลักสูตรสู่การจัดการศึกษาวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม

1. หลักสูตร : การพัฒนาหลักสูตรสังคมศึกษาจากบริบทสังคม

คำว่าหลักสูตร (Curriculum) เป็นคำที่มีรากศัพท์มาจากคำในภาษาลาตินว่า Race – course หมายถึงเส้นทางที่ใช้วิ่งแข่งขัน ต่อมาคำศัพท์นี้ถูกนำมาใช้ในทางการศึกษาว่า “Running sequence of courses or learning experiences” Armstrong (1989, as cited in Jaitip Chuerattanapong, 1996, p. 1) เนื่องจากเป้าหมายของหลักสูตรมุ่งหวังให้ผู้เรียนเจริญเติบโตอย่างมีคุณภาพบนเส้นทางที่จะต้องวิ่งไป หรือประสบการณ์การเรียนรู้ที่กำหนดไว้ในรายวิชา กลุ่มวิชา เนื้อหาสาระ รวมทั้งกิจกรรมต่าง ๆ ที่ดำเนินการจัดการเรียนการสอน กล่าวได้ว่าหลักสูตรเป็นสิ่งสะท้อนความเป็นไปในสังคม การพัฒนาหลักสูตรจึงจำเป็นต้องวิเคราะห์ว่าสังคมเกิดเหตุการณ์อะไร มีการเปลี่ยนแปลงของปรากฏการณ์ทางสังคมใดบ้าง ข้อมูลเหล่านี้จะปรากฏรายละเอียดอยู่ในองค์ประกอบของหลักสูตร เพื่อสอดคล้องกับความเหมาะสมของการใช้หลักสูตรหนึ่ง ในช่วงเวลาหนึ่ง ด้วยเหตุนี้หลักสูตรจึงมีความจำเป็นและเป็นส่วนหนึ่งในการพัฒนาการศึกษาเป็นสิ่งที่ผู้เรียนควรได้รับจากโรงเรียน โดยกระบวนการพัฒนาหลักสูตรไม่ใช่เป็นเส้นทางเดียวแต่เป็นวงจรที่ต้องมีการปรับปรุงแก้ไข พัฒนา นำไปใช้ และประเมินการใช้ให้ครบวงจรของการพัฒนาหลักสูตร ซึ่งมุมมองในการพัฒนาหลักสูตรวิชาสังคมศึกษาผู้เขียนบทความจึงขอนำบริบททางสังคมปัจจุบันที่เป็นกระแสหลัก และมีความเคลื่อนไหวอยู่ในโลกปัจจุบันนี้มาเป็นแนวคิดในการพัฒนาหลักสูตรตามกระแสบริบทสังคม ออกเป็น 3 ประเด็น ดังนี้

ประเด็นที่ 1 การพัฒนาหลักสูตรสังคมศึกษาจากบริบทสังคม: Modern Curriculum Development Theory นักการศึกษาที่เป็นที่รู้จักในการพัฒนาแนวคิดหลักสูตรนี้คือ Tyler (1949) Bloom (1956) และ Gagne (1985) โดยนักการศึกษาเหล่านี้ให้ความสำคัญกับเรื่องความเป็นวิทยาศาสตร์และการนำเสนอกระบวนการพัฒนาหลักสูตรที่มีขั้นตอนตามลำดับจากหลักสูตรไปสู่การวางแผนการเรียนการสอน ประกอบด้วย การกำหนดเป้าหมายของหลักสูตรและการเรียนการสอนที่ต้องการอะไร การจัดเตรียมประสบการณ์ วิธีการ และการประเมิน ดังนั้นความสำเร็จของหลักสูตรแนวคิดนี้จึงอยู่ที่เป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ที่กำหนดและสร้างความหมายต่อผู้เรียน ต่อสังคมอย่างไร โดยภาพรวมวิเคราะห์หลักสูตรนี้โดยการเปรียบครุเสมือนคนงานในโรงงานอุตสาหกรรมที่ต้องสอนไปตามคู่มือ แผนการสอน ที่นำทางไว้ตามลำดับขั้นตอน และผู้เรียนที่สำเร็จการศึกษาออกไปถือเป็นผลผลิตของหลักสูตรที่จะเข้าสู่ตลาดแรงงานและพร้อมจะส่งต่อเพื่อสร้างผลิตผลในลักษณะเดียวกัน โดยผู้เขียนบทความมองเห็นความคล้ายคลึงของแนวคิดหลักสูตรสังคมนี้ในหลักสูตรการศึกษาของประเทศเราที่มีผู้อ่านอาจเป็นผู้กำหนดเป้าหมายของหลักสูตรและการเรียนการสอนที่อยากให้ผู้เรียนต้องการทราบอะไร

ประเด็นที่ 2 การพัฒนาหลักสูตรสังคมศึกษาจากบริบทสังคม: Postmodern Curriculum Development Theory นักการศึกษาที่เป็นที่รู้จักในการพัฒนาแนวคิดหลักสูตรนี้คือ Bullock (1988) Doll (1993) และ Hargreaves (1995) โดยนักการศึกษาเหล่านี้ให้ความสำคัญกับการยืดหยุ่น ไม่ยึดกฎระเบียบ ขั้นตอนและการตอบสนองบุคคล เพื่อเพิ่มขีดความสามารถให้แก่บุคคลตามทฤษฎีฐานราก (Grounded theory) คือการศึกษาตามปรากฏการณ์จริงทางสังคม เรียนด้วยการปฏิบัติ จากแนวคิดนี้องค์กร UNESCO (1996) ได้นำมาใช้ในการพัฒนาหลักสูตรโดยการตั้งคำถามที่ว่า Learning to know Learning to do Learning to live together and Learning to be. หรือในภาษาไทยกล่าวว่า การเรียนรู้เพื่อรู้ การเรียนรู้

เพื่อปฏิบัติ การเรียนรู้เพื่อการอยู่ร่วมกัน และการเรียนรู้เพื่อเป็น โดยภาพรวมวิเคราะห์หลักสูตรนี้เปรียบเสมือน การสร้างบุคคลที่มีความสามารถรอบด้านและสามารถปรับตัวในโลกที่เปลี่ยนแปลงได้อย่างยั่งยืน

ประเด็นที่ 3 การพัฒนาหลักสูตรสังคมศึกษาจากบริบทสังคม: The Actor-Network Theory for Curriculum Development นักการศึกษาที่เป็นที่รู้จักในการพัฒนาแนวคิดหลักสูตรนี้คือ Callon (1986) Latour (1988) โดยนักการศึกษาเหล่านี้ให้ความสำคัญกับการนำแนวคิดของ Modern Curriculum และ Postmodern Curriculum มาผสมผสานร่วมกับทฤษฎี The Actor-Network Theory โดยภาพรวมวิเคราะห์ หลักสูตรนี้เป็นการปรับเปลี่ยนการเรียนการสอนผ่านการนำเทคโนโลยีมาใช้กล่าวได้ว่าเป็นหลักสูตรที่มีความ เคลื่อนไหวอยู่ตลอดเวลา

ทั้งนี้ผู้เขียนบทความมีความคิดเห็นว่า แนวคิดการพัฒนาหลักสูตรสังคมศึกษาจากบริบทสังคมทั้งสาม แนวคิดนี้ไม่สามารถตัดขาดจากกันได้เพราะภายใต้การเปลี่ยนแปลงบริบทต่าง ๆ ในสังคมต่างยังมีร่องรอยการ เชื่อมโยงกันไปมาอยู่ใน ณ ปัจจุบัน

2. หลักสูตร : การบูรณาการหลักสูตรในวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม

ตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2542 “สังคมศึกษา” ถูกนิยามว่าเป็นหมวดหมู่ของวิชาที่ เกี่ยวกับชีวิตผู้คนในหลายองค์ประกอบของชีวิต เช่น ภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ หน้าที่พลเมือง และศีลธรรม ความโดดเด่นของหลักสูตรสังคมศึกษาสิ่งหนึ่งคือ การบูรณาการที่เป็นลักษณะร่วมกันไม่ว่าจะเป็น ขอบข่าย (Scope) ที่สะท้อนความกว้าง ลึก ของเนื้อหาความรู้ ประสบการณ์ ทักษะ และเจตคติที่บรรจุไว้กับ การจัดเรียงลำดับเนื้อหา (Sequence) ที่จัดเรียงลำดับเนื้อหาความรู้ ประสบการณ์ ทักษะ และเจตคติให้มีความต่อเนื่องตลอดช่วงระยะเวลาของการใช้หลักสูตรนั้น เพราะธรรมชาติของสังคมศึกษาเป็นศาสตร์ที่มีความ เป็นสหวิทยาการ หรือมีการบูรณาการจากหลายสาขาวิชาด้วยกัน การบูรณาการเป็นวิธีการหนึ่งที่เอื้อให้ผู้เรียน ได้สร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองและเกิดการคิดแบบมองเห็นภาพใหญ่ (Big Picture Thinking) อันเป็นทักษะการ คิดที่ทำให้ผู้เรียนมองเห็นภาพรวมที่สำคัญอย่างเป็นระบบแล้วนำไปสู่การทำความเข้าใจในภาพใหญ่ (Big Picture Understanding) ของความรู้ กล่าวได้ว่า การบูรณาการจะทำให้หลักสูตรมีความน่าสนใจเพราะผู้เรียน ได้เรียนรู้ในสิ่งที่ เป็นความจริงในชีวิตเกี่ยวข้องกับสังคม และเสริมสร้างทักษะที่สำคัญอย่างการคิดแบบมองเห็น ภาพใหญ่ การบูรณาการจึงเป็นการสร้างความหมายและสร้างความเข้มข้นภายในศาสตร์ สาขา และสาระของ วิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมมากยิ่งขึ้น การบูรณาการจึงเป็นการนำส่วนต่าง ๆ มาผสมผสานหลอม รวมประสานเข้าด้วยกัน เพื่อให้เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันในความรู้ ทักษะ และเจตคติค่านิยมต่าง ๆ ตลอดทั้ง การบูรณาการกระบวนการ กิจกรรมการเรียนการสอน เนื้อหา การประเมินการเรียนรู้ รวมทั้งผู้เกี่ยวข้องทั้ง ผู้สอน ผู้เรียนและบุคคลอื่น ๆ ที่จะนำไปสู่การเรียนรู้ในบริบทหนึ่ง ๆ และสอดคล้องกับชีวิตจริงของผู้เรียนมากขึ้น แนวคิดการบูรณาการมีอย่างหลากหลาย Nattaya (2003) กล่าวถึงวิธีการบูรณาการที่น่าสนใจ ดังนี้

- 1) Connected เป็นการบูรณาการเนื้อหาในรายวิชาหนึ่งเชื่อมโยงหัวข้อหนึ่งไปหัวข้อต่อไป เช่น กำหนดหัวข้อ สภาภูมิประเทศ หัวข้อถัดไปศึกษาสภาพภูมิอากาศ
- 2) Nested เป็นการบูรณาการในแต่ละรายวิชา โดยเอา ทักษะต่าง ๆ มาเชื่อมโยงสัมพันธ์กัน เช่น กำหนดทักษะการทำงานร่วมกันเพื่อแก้ปัญหาสภาพสิ่งแวดล้อมใน โรงเรียน
- 3) Sequenced เป็นการจัดเรียงหัวข้อให้มีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กัน เช่น กำหนดหัวข้อเหตุการณ์โลก ร่วมสมัย ก็นำตัวอย่างเหตุการณ์ภัยพิบัติทางธรรมชาติที่สอนอยู่ในหัวข้อดังกล่าวมาสอนคู่ขนานกัน
- 4) Shared เป็นการวางแผนการจัดการเรียนการสอนร่วมกันของผู้สอนจาก 2 กลุ่มสาระ ที่มีความทับซ้อน

บางส่วน เช่น วิชาสังคมศึกษาสอนเรื่องอุปสงค์และอุปทาน จากเงื่อนไขต่าง ๆ นำมาเสนอข้อมูลเป็นกราฟ กรณีนี้นี้มีความทับซ้อนกับวิชาคณิตศาสตร์ ก็นำเอาเรื่องกราฟมาสอนควบกับวิชาสังคม 5) Webbed เป็นการกำหนดเรื่องที่เรียนเป็น Theme แล้วนำ Theme นั้นไปสอนในกลุ่มวิชาของตน เช่น กำหนด Theme เรื่องความสัมพันธ์ ในวิชาสังคมศึกษาอาจนำไปสอนเรื่องความสัมพันธ์ของการอยู่ร่วมกันระหว่างมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม 6) Threaded เป็นการกำหนดทักษะหนึ่งและให้วิชาต่าง ๆ นำไปสอนในกลุ่มวิชาของตน เช่น กำหนดทักษะการคิดความน่าจะเป็น ในวิชาสังคมศึกษาอาจนำไปสอนเรื่องความน่าจะเป็นที่เกิดขึ้นจากสาเหตุที่ส่งผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมทางกายภาพ และ 7) Immersed เป็นการปฏิบัติต่อผู้เรียนเหมือนผู้เรียนเป็นนักวิจัย หัวข้อมาจากความสนใจของผู้เรียน และฝึกบูรณาการผ่านการทำวิจัย หรือผ่านการทำโครงการงาน สิ่งที่เกิดขึ้นกับผู้เรียนคือการบูรณาการความรู้และทักษะต่าง ๆ โดยใช้แบบแผนวิธีวิจัยในการศึกษาเพื่อหาคำตอบในเรื่องที่สนใจ

การบูรณาการในหลักสูตรจึงเป็นงานที่ทำหายอย่างมาก ผู้เขียนบทความจึงขอเสนอให้ผู้สอนวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ตระหนักในเรื่องความน่าสนใจของการใช้แนวคิดบูรณาการในการพัฒนาหลักสูตรสังคมศึกษา ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย เพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมด้านความรู้แบบสหวิทยาการให้ผู้เรียนสำหรับการนำความรู้ไปต่อยอดด้านการศึกษาต่อและการเข้าสู่โลกของการทำงาน สอดคล้องกับ Humphrey , Post และ Ellis (1981) กล่าวว่าหลักสูตรบูรณาการเป็นหลักสูตรที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้สำรวจเรื่องที่เรียน โดยต้องอิงอาศัยความรู้จากวิชาต่าง ๆ เช่น การศึกษาสิ่งแวดล้อมก็ได้จำกัดอยู่ที่วิชาวิทยาศาสตร์ หรือ ภูมิศาสตร์ แต่ควรสำรวจปัญหาสิ่งแวดล้อมที่เกี่ยวข้องทั้งแง่สังคม วิทยาศาสตร์ และเศรษฐศาสตร์ แบบองค์รวม การบูรณาการเช่นนี้จะทำให้ผู้เรียนเกิดความชัดเจนในเรื่องที่ศึกษา มีมุมมองต่าง ๆ ที่กว้างขวาง และมีความเข้าใจที่ลึกซึ้งขึ้น สามารถนำสิ่งที่เรียนไปใช้ประโยชน์ได้ สอดคล้องกับ Beane (1993) กล่าวว่า การนำเรื่องใดมาบูรณาการในหลักสูตร พิจารณาได้จากหลายอย่าง เช่น การนำประสบการณ์ต่าง ๆ มาบูรณาการ ประสบการณ์จากอดีตและปัจจุบัน สามารถนำมาสู่การเรียนรู้อะไรใหม่ ๆ ได้ การบูรณาการกับสังคมมีหลายมิติ ทั้งสภาพสังคมและการดำเนินชีวิตที่หลากหลายแบบในสังคมบริบทต่าง ๆ นำมาบูรณาการหาจุดร่วมกันในความหลากหลายเหล่านั้นจะเพิ่มคุณค่าในการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนได้ รวมทั้งการนำความรู้ต่าง ๆ จากกลุ่มสาระหรือสาขาวิชาต่าง ๆ มาบูรณาการเข้าด้วยกันและสอดคล้องกับ Megham (2008) กล่าวว่าหลักสูตรบูรณาการเป็นการนำเอาเนื้อหาความรู้จากสาขาวิชาต่าง ๆ มาหลอมเข้าด้วยกันอย่างมีความหมายโดยเน้นไปที่เพื่อความเข้าใจในประเด็นปัญหาต่าง ๆ หลักสูตรบูรณาการจะเสริมให้มีการนำเอาความรู้ทางวิชาการทางอาชีพ และเทคนิควิธีการต่าง ๆ มาเชื่อมโยงกันได้ในระบบการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ

ด้วยเหตุนี้ การนำความรู้ทางศาสตร์ของสังคมศึกษามาถักทอเรื่องราวตามแนวคิดบูรณาการอันประกอบด้วยหลายแขนงสาระ ดังนี้ 1) ภูมิศาสตร์ ในการศึกษาเรื่องโครงสร้างของโลก ลักษณะทางกายภาพ ความสัมพันธ์ระหว่างภูมิศาสตร์กับกิจกรรมของมนุษย์ ตลอดจนปรากฏการณ์ต่าง ๆ ทางภูมิศาสตร์ 2) ประวัติศาสตร์ ในการศึกษาอดีตอันนำไปสู่การคาดการณ์แนวโน้มเหตุการณ์ทางสังคมในปัจจุบันและอนาคต 3) รัฐศาสตร์ ในการศึกษาทฤษฎีทางการเมือง การอธิบายและวิเคราะห์ระบบการเมือง 4) มานุษยวิทยา ในการศึกษาเรื่องราวของมนุษย์เกี่ยวข้องกับมิติทางกายภาพและทางวัฒนธรรม 5) ปรัชญา ในการศึกษาทฤษฎีแนวคิด มุมมองของนักคิดในมิติการเมือง เศรษฐกิจและทางสังคมและ 6) เศรษฐศาสตร์ ในการศึกษาเรื่องปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการผลิต การบริโภคสินค้าและบริการ ตลอดจนทฤษฎีทางเศรษฐศาสตร์ระดับมหภาคกับ

ระดับจุลภาค จากสาระสำคัญดังที่กล่าวในข้างต้น หากสถานศึกษาหรือผู้สอนสังคมศึกษานำมาตั้งเป็นเป้าหมายผ่านการกำหนดเรื่องที่เรียนเป็นประเด็น (Theme) จะถือเป็นก้าวแรกที่น่าไปสู่การทำให้เกิดการบูรณาการในหลักสูตร การเรียนการสอน และการประเมิน เพราะส่วนใหญ่การเรียนการสอนรายวิชาสังคมศึกษาเน้นสอนแบบแยกสาระ ทั้งนี้ผู้เขียนบทความขอยกตัวอย่างการบูรณาการด้วยลักษณะ Theme – Based Curriculum ในหัวข้อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ฐานกับการบูรณาการภายในรายวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม

มุมมองการสอนวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมในต่างประเทศ

สังคมศึกษา (Social Studies) เป็นหลักสูตรหนึ่งที่ผู้เรียนจะเรียนในโรงเรียน เพื่อให้เข้าใจกิจกรรมต่าง ๆ ของมนุษย์ วิชาสังคมจึงเป็นอีกหนึ่งวิชาที่ช่วยจัดเตรียมความรู้เกี่ยวกับหลักการและค่านิยมของสังคม การพัฒนาเจตคติ และทักษะต่าง ๆ ที่เหมาะสมในการปลูกฝังมุมมองอนาคต ทักษะการแก้ปัญหาบุคคลและสังคม ตลอดจนการเป็นพลเมืองดีของสังคม ประเทศและพลเมืองโลก ดังนั้นผู้เขียนบทความจึงขอเสนอมุมมองการสอนวิชาสังคมศึกษา (Social Studies) ในต่างประเทศ ดังนี้

1. มุมมองการสอนวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม : ประเทศนิวซีแลนด์

เป็นประเทศที่ประกอบไปด้วยประชากรหลากหลายชาติพันธุ์ อาทิ ยุโรป เอเชีย ตลอดจนชนพื้นเมืองอย่างชาวเมารี เมื่อกล่าวถึงภาคการศึกษาของประเทศนิวซีแลนด์โดยภาพรวมเป็นการเน้นสอนให้ผู้เรียนเกิดความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ พร้อมกับการจัดกระบวนการเรียนรู้อย่างทันสมัย เพื่อมุ่งเสริมสร้างให้ผู้เรียนมีอิสระในการใช้ความคิด มีความสามารถในการแก้ปัญหา ฝึกการวิเคราะห์ จนสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ได้จริง ซึ่งวิธีทางตามที่กล่าวมาจะเป็นตัวกระตุ้นให้ผู้เรียนมีความมั่นใจและรักการเรียนรู้อยู่ตลอดเวลา ด้วยเหตุนี้จึงทำให้ผู้เรียนที่ได้รับการศึกษาจากแนวคิดดังกล่าวได้รับการยอมรับว่าเป็นนักคิดที่สะท้อนถึงบุคลิกภาพที่น่าอัศจรรย์ ในศตวรรษที่ 21 ต้องการ ผู้เขียนบทความจึงขอเสนอแนวทางการจัดการเรียนการสอนในรายวิชาสังคมศึกษา (Social Studies) ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรแห่งชาติ (The New Zealand Curriculum) ที่มีลักษณะยืดหยุ่น เน้นการพัฒนาทักษะ ความรู้ ที่จำเป็นสำหรับการดำรงชีวิตในสังคม ตามรายละเอียดตาราง 1 ดังนี้

ตารางที่ 1 การจัดการเรียนการสอนในรายวิชาสังคมศึกษาตามหลักสูตรแห่งชาติ

การจัดการเรียนการสอนในรายวิชาสังคมศึกษา (Social Studies) ตามหลักสูตรแห่งชาติ (The New Zealand Curriculum)		
เป้าหมายการเรียนการสอน	โครงสร้างและเนื้อหา	ลักษณะการจัดการเรียนการสอน
1. ส่งเสริมการเป็นพลเมืองโลก (Global Citizenship) ผู้เรียนจะได้รับการพัฒนาให้เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล กลุ่ม และระบบสังคม รวมถึงประเด็นสำคัญในระดับโลก เช่น สิทธิมนุษยชน การพัฒนาที่ยั่งยืน และความหลากหลายทางวัฒนธรรม	1. สถานที่และสิ่งแวดล้อม (Place and Environment) ศึกษาเกี่ยวกับผลกระทบของสิ่งแวดล้อมต่อชีวิตมนุษย์และความสัมพันธ์ระหว่างธรรมชาติและมนุษย์	1. การเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง (Student-Centered Learning) เน้นการมีส่วนร่วมของผู้เรียนผ่านกิจกรรม เช่น - สถานการณ์จำลอง - อภิปรายกลุ่ม เพื่อพัฒนาทักษะคิดเชิงวิพากษ์ วิเคราะห์ และเชื่อมโยงความรู้กับประเด็นต่าง ๆ ในชีวิตจริง
2. สร้างความเข้าใจในมิติทาง	2. เวลา และการเปลี่ยนแปลง	2. การเทคโนโลยีในการเรียน

สังคมและวัฒนธรรม ผู้เรียนจะได้ศึกษาเกี่ยวกับมรดก ทางวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ รวมถึงความเชื่อและค่านิยมที่มีผล ต่อการดำเนินชีวิตของในประเทศ และต่างประเทศ	(Time, Continuity, and Change) ศึกษาเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ระดับ ท้องถิ่นและระดับโลก และ วิเคราะห์โครงสร้าง ระบบต่าง ๆ ในสังคม เช่น ระบบเศรษฐกิจ การเมือง	เช่น - เว็บไซต์ - แอปพลิเคชัน - สื่อมัลติมีเดีย
	3. วัฒนธรรมและเอกลักษณ์ (Culture and Identity) สำรวจความหลากหลายทาง วัฒนธรรมและค่านิยมในชุมชน	3. การส่งเสริมผู้เรียนมีความ เข้าใจและเจตคติที่ดีต่อชุมชน เช่น - โครงการเกี่ยวข้องกับวัฒนธรรม ของชนพื้นเมือง เช่น ชาวเมารี

จากที่กล่าวมาข้างต้น การจัดการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษาในประเทศนิวซีแลนด์เป็นการเรียนรู้แบบสองวัฒนธรรมให้ความสำคัญกับวัฒนธรรมหลักและวัฒนธรรมท้องถิ่น ซึ่งเป็นส่วนสำคัญของอัตลักษณ์ชาติ และเน้นการพัฒนาทักษะร่วมกับความรู้ที่เชื่อมโยงกับชีวิตจริงผ่านการบูรณาการประเด็นโลก เช่น การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ความไม่เท่าเทียม และสิทธิพลเมือง ถูกนำมาใช้เพื่อสร้างความตระหนักรู้และเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วม และส่งเสริมความเป็นพลเมืองที่มีจิตสำนึกต่อสังคมและโลก

2. มุมมองการสอนวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม : ประเทศเอสโตเนีย

ค.ศ. 1990 รัฐบาลตระหนักถึงความจำเป็นในการปฏิรูปการศึกษา ต่อมาค.ศ. 1996 รัฐบาลลงทุนในโครงสร้างพื้นฐานเทคโนโลยีสารสนเทศผ่านโครงการชื่อ “Tiger Leap” มีเป้าหมายในการนำคอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ตเข้าสู่โรงเรียนทั่วประเทศ นโยบายนี้ถือเป็นการเตรียมสู่การพัฒนาทักษะดิจิทัลที่จำเป็นสำหรับศตวรรษที่ 21 อีกหนึ่งนโยบายคือ การบรรจุวิชาวิทยาการคอมพิวเตอร์และการเขียนโปรแกรมให้กับผู้เรียนตั้งแต่ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โดยการสนับสนุนจากรัฐบาลและองค์กรการศึกษาต่าง ๆ ที่ได้ร่วมมือกันพัฒนาหลักสูตรและสื่อการเรียนการสอนที่เหมาะสมผ่านการออกแบบให้เป็นมิตรต่อผู้เรียนในช่วงอายุ จากหลักฐานที่ยืนยันในความสำเร็จนี้คือ ผลการทดสอบ PISA (Programme for International Student Assessment) ในปีค.ศ. 2018

ผู้เขียนบทความจึงขอเสนอแนวทางการจัดการเรียนการสอนในรายวิชาสังคมศึกษา (Social Studies) ประเทศเอสโตเนียที่กำลังสร้างความน่าสนใจในภาคการศึกษาของโลก ตามรายละเอียดตาราง 2 ดังนี้

ตารางที่ 2 การจัดการเรียนการสอนในรายวิชาสังคมศึกษาตามหลักสูตรแห่งชาติ. Government.

(2014). *National Curriculum for Basic Schools and Upper Secondary Schools.*

การจัดการเรียนการสอนในรายวิชาสังคมศึกษา (Social Studies) ตามหลักสูตรแห่งชาติ (National Curriculum for Basic Schools and Upper Secondary Schools)		
เป้าหมายการเรียนการสอน	โครงสร้างและเนื้อหา	ลักษณะการจัดการเรียนการสอน
1. ส่งเสริมค่านิยมประชาธิปไตย เน้นการเรียนรู้เกี่ยวกับหลัก ประชาธิปไตย สิทธิมนุษยชน และ ค่านิยมทางสังคม	1. สหวิทยาการ เนื้อหาครอบคลุม - ประวัติศาสตร์	1. ฐานสมรรถนะ เน้นผลลัพธ์ที่ พัฒนาทักษะ เช่น - การวิเคราะห์

	<ul style="list-style-type: none"> - ภูมิศาสตร์ - จริยธรรม - เศรษฐศาสตร์ <p>เพื่อพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์และการแก้ปัญหา</p>	<ul style="list-style-type: none"> - การทำงานเป็นทีมและการปรับตัว <p>ขณะเดียวกันครูมีอิสระในการตีความหลักสูตร ออกแบบการสอน และประเมินผลการเรียนของผู้เรียน</p>
2. การสร้างพลเมืองที่มีความกระตือรือร้น		<ul style="list-style-type: none"> 2. การศึกษารายวิชาที่หลากหลาย - ภูมิหลังภาษาที่หลากหลาย - การเปรียบเทียบศาสนาสากล
3. การเข้าใจวัฒนธรรมของตนเองและผู้อื่น เพื่อเชื่อมโยงวัฒนธรรมยุโรป		<ul style="list-style-type: none"> 3. การเชื่อมโยงเนื้อหาผ่านบริบทโลกเข้ากับท้องถิ่น <p>ปรับให้เข้ากับแนวโน้มการศึกษาในยุโรปและระดับโลก ผ่านประเด็นเหตุการณ์โลกร่วมสมัย</p>

จากที่กล่าวมาข้างต้น การจัดการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษาในประเทศเอสโตเนียเป็นการเรียนรู้ที่บูรณาการการใช้โปรแกรม Scratch ในการสอน เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดเชิงวิเคราะห์ (Analytical Thinking) การแก้ปัญหา (Problem-Solving Skills) และการทำงานร่วมกัน (Collaboration) ถือเป็นความสำเร็จของระบบการศึกษา ประเทศเอสโตเนียถือเป็นตัวอย่างที่ดีของการปฏิรูปนวัตกรรมการผสมผสานระหว่างเทคโนโลยี ความยืดหยุ่น และการให้ความสำคัญกับการพัฒนาครู ความมีประสิทธิภาพและความสามารถในการปรับตัวรับมือกับความท้าทายของโลกอนาคตได้อย่างดี

3. มุมมองการสอนวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม : ประเทศสิงคโปร์

การจัดการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษามุ่งเน้นการสร้างพลเมืองที่มีความรับผิดชอบ มีส่วนร่วม และมีความคิดวิพากษ์อย่างสร้างสรรค์ ต่อมาค.ศ. 2020 ประเทศสิงคโปร์ปรับปรุงหลักสูตรเพื่อให้เท่าทันความรู้ความสามารถ และทักษะในศตวรรษที่ 21 โดยใช้ Framework for 21st Century Competencies and Student Outcomes เป็นแกนกลางในการออกแบบหลักสูตรใหม่

ผู้เขียนบทความจึงขอเสนอแนวทางการจัดการเรียนการสอนในรายวิชาสังคมศึกษา (Social Studies) จากหลักฐานที่ยืนยันในความสำเร็จนี้คือ ผลการทดสอบ PISA (Programme for International Student Assessment) ในปีค.ศ. 2022 ตามด้วยรายละเอียดตาราง 3 ดังนี้

ตารางที่ 3 การจัดการเรียนการสอนในรายวิชาสังคมศึกษาตามหลักสูตรแห่งชาติ. ขนารตี ณฑล และวริศ. (2563). หลักสูตรสังคมศึกษาของประเทศสิงคโปร์ (Singapore's Social Studies Curriculum). ครูศึกษา.

การจัดการเรียนการสอนในรายวิชาสังคมศึกษา (Social Studies) ตามหลักสูตรแห่งชาติ (Singapore Social Studies Curriculum) ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย (Secondary school)		
เป้าหมายการเรียนการสอน	โครงสร้างและเนื้อหา	ลักษณะการจัดการเรียนการสอน
1. พลเมืองมีความรู้ เสริมสร้างความเข้าใจทางด้านเอกลักษณ์ในฐานะพลเมืองสิงคโปร์ด้วยทัศนะของโลก	1. ประวัติศาสตร์ (History) มุ่งศึกษาประวัติศาสตร์โดยละเอียดเพื่อพัฒนาให้ผู้เรียนมีความมั่นใจ สามารถกำกับแนวทางของตนเองได้ รวมทั้งเป็นผู้ที่คิดสะท้อนออกมาและคิดอย่างมีวิจารณญาณ	1. การเรียนรู้แบบเน้นการสืบเสาะ (Inquiry-Based Learning) เช่น - การสำรวจประเด็นสังคมโดยการตั้งคำถามและหาคำตอบ (Issue Investigation) - การให้ผู้เรียนสวมบทบาทเป็น "นักเรียนรู้ตลอดชีวิต"
2. ความหลากหลายและเอกลักษณ์ทางสังคม หลักสูตรมีความยืดหยุ่นและปรับให้สอดคล้องกับแนวโน้มโลก และเสริมสร้างความเข้าใจที่หลากหลายทางวัฒนธรรมและเชื้อชาติ	2. เศรษฐศาสตร์ (Economics) กรอบพื้นฐานทางด้านทฤษฎีหลักการ เพื่ออธิบายและวิเคราะห์ปัญหาเศรษฐศาสตร์ รวมถึงการตัดสินใจทางเศรษฐกิจ ตามนโยบายระดับประเทศและนานาชาติ	2. สร้างความหลากหลายในการประเมิน ออกแบบการประเมินผลที่สามารถสะท้อนถึงกระบวนการเรียนรู้เชิงลึกอย่างแท้จริง
3. โลกาวัดัน เน้นเชื่อมโยงระหว่างชุมชนกับประเทศชาติ และการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคม	3. ภูมิศาสตร์ (Geography) สามารถนำความรู้ทางด้านภูมิศาสตร์ไปสร้างความตระหนักรู้ต่อเหตุการณ์ของโลกอย่างยั่งยืน	

จากที่กล่าวมาข้างต้น การจัดการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษาในประเทศสิงคโปร์เป็นการเรียนรู้ที่สืบเนื่องจากการปรับปรุงหลักสูตรบนพื้นฐานการใช้แนวคิดของ Framework for 21st Century Competencies and Student Outcomes เพื่อสร้างให้ผู้เรียนเกิดสมรรถนะศตวรรษที่ 21 ประกอบด้วย 1) มีความฉลาดรู้ในฐานะพลเมือง ความตระหนักรู้ต่อโลก และมีทักษะข้ามวัฒนธรรม (Civic Literacy, Global Awareness and Cross-Cultural Skills) 2) มีการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และการคิดเชิงนวัตกรรม (Critical

and Inventive Thinking) และ 3) มีทักษะการสื่อสาร การทำงานร่วมกัน และมีทักษะด้านสารสนเทศ (Communication, Collaboration and Information Skills)

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ผสมผสานกับการบูรณาการภายในรายวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม

ผู้เขียนบทความขอแนะนำแนวคิดของ Jacobs (1989) และ Fogarty (1991) ที่กล่าวถึงหลักสูตรบูรณาการภายในกลุ่มสาระการเรียนรู้เดียวกันหรือสาขาวิชาเดียวกันแบบ Webbed ซึ่งก็คือการบูรณาการที่กำหนดเรื่องการเรียนรู้เป็น Theme มาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อถ่ายทอดกระบวนการเรียนการสอนรายวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เพื่อมุ่งพัฒนาให้ผู้เรียนมีพัฒนาการทางด้านร่างกาย อารมณ์ และสติปัญญา สำหรับการเตรียมความพร้อมของการประกอบอาชีพในอนาคต และขอยกตัวอย่างประกอบเพื่อตอบรับต่อการเปลี่ยนแปลงทางบริบทสังคมโลกจากยุค VUCA สู่มุม BANI และจากยุค BANI สู่มุม New Normal และจากยุค New Normal สู่มุม Next Normal กำหนด Theme “สุขภาพ” นำไปออกแบบการจัดการเรียนการสอน 5 สาระการเรียนรู้ รายวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ประกอบด้วยสาระ 1) ศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม 2) หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม 3) เศรษฐศาสตร์ 4) ประวัติศาสตร์ และ 5) สาระภูมิศาสตร์ ตามรายละเอียดตาราง 4 ดังนี้

ตารางที่ 4 ตัวอย่างการกำหนด Theme สุขภาพไปออกแบบการจัดการเรียนสำหรับการสอนรายวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

หัวข้อ	ศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม	หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการ ดำเนินชีวิตในสังคม	เศรษฐศาสตร์	ประวัติศาสตร์	ภูมิศาสตร์
Theme	สุขภาพ				
มาตรฐาน	ส 1.1 หลักธรรม ของพระพุทธ ศาสนา หรือ ศาสนาที่ตนนับถือ และศาสนาอื่น	ส 2.1 เข้าใจและ ปฏิบัติตนตามหน้าที่ ของการเป็นพลเมือง ที่มีค่านิยมที่ดีงาม	ส 3.1 เข้าใจ หลักการของ เศรษฐกิจพอเพียง เพื่อการดำรงชีวิต อย่างมีคุณภาพ	ส 4.2 เข้าใจ พัฒนาการของ มนุษยชาติจาก อดีตจนถึง ปัจจุบัน	ส 5.2 เข้าใจ ปฏิสัมพันธ์ ระหว่างมนุษย์ กับสิ่งแวดล้อม ทางกายภาพ
หัวข้อ	หลักธรรม กับสุขภาพ	ค่านิยมสุขภาพ ของพลเมืองไทย	สุขภาพตาม หลักเศรษฐกิจ พอเพียง	พัฒนาการ ของมนุษย์ กับสุขภาพ	สุขภาพมนุษย์ กับสิ่งแวดล้อม
เนื้อหา	ดูแลสุขภาพกาย ผ่านหลักธรรม โภชนะ มัตตัญญูตา	ค่านิยมไทย ข้อ 11 ความเข้มแข็ง ด้านร่างกาย	การพัฒนา สุขภาพกาย อย่างพอเพียง	ประวัติศาสตร์ กับสุขภาพ ของคนโบราณ	ภูมิศาสตร์ กับ สุขภาพ

จากที่กล่าวมาข้างต้น Theme สุขภาพกับการออกแบบการจัดการเรียนสำหรับการสอนรายวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายสู่การจัดกิจกรรมตามสาระต่าง ๆ ดังนี้

สาระศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม : จาก Theme สุขภาพ เนื้อหาดูแลสุขภาพกายผ่านหลักธรรม โภชนะ มัตตัญญุตตา ตัวอย่างการสอนในชั้นเรียน 1) ชั้นนำ 1.1) ผู้สอนตั้งคำถามคือ “มนุษย์รับประทานอาหารเพื่ออะไร” เพื่อให้ผู้เรียนร่วมแสดงทัศนะในการตอบ 1.2) ผู้สอนสรุปจุดมุ่งหมายที่แท้จริงของการกินอาหาร และนำเข้าสู่วิธีเรียน 2) ชั้นสอน ผู้สอนอธิบายความหมายของหลักธรรมโภชนะ มัตตัญญุตตา หมายถึง การรู้จักประมาณในการบริโภคกับผู้เรียน เพื่อสร้างความรู้เรื่องการดูแลสุขภาพกายผ่านการกินอาหารตามแนวคิดหลักธรรมนี้ และ 3) ชั้นสรุป ผู้สอนสรุปความรู้เรื่องการกินเพื่อสุขภาพมีความสัมพันธ์อย่างไรกับการบริโภคอาหารอย่างเหมาะสม เพื่อลดความเสี่ยงต่อการเกิดโรคร้ายที่มาจากจากการบริโภคของตนเอง มีความสอดคล้องกับหลักสูตรสู่การจัดการจัดการเรียนรู้อิงจากยุคบ้านนี้สู่ยุควิถีถัดไปซึ่งมีความสัมพันธ์กับสถานการณ์ในการดำเนินชีวิตประจำวันของมนุษย์มาผสานบูรณาการเข้าด้วยกัน เพื่อเสริมสร้างให้ผู้เรียนนำไปปรับใช้ให้เกิดสุขภาวะ (Well-Being) ที่เป็นสุขอย่างยั่งยืน

สาระหน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม : จาก Theme สุขภาพ เนื้อหาค่านิยมไทย ข้อ 11 ความเข้มแข็งด้านร่างกาย ตัวอย่างการสอนในชั้นเรียน 1) ชั้นนำ 1.1) ผู้สอนใช้การเผชิญสถานการณ์ (Conflict Situation Skills) กิจกรรมกีฬาของโรงเรียนที่ผู้เรียนมีส่วนร่วมมาใช้ตั้งคำถามคือ “การสนับสนุนและเข้าร่วมงานกีฬาของโรงเรียนมีบทบาทอย่างไรในการส่งเสริมสุขภาพและความเป็นอยู่ที่ดีของนักเรียน” เพื่อให้ผู้เรียนร่วมแสดงทัศนะในการตอบ 1.2) ผู้สอนสรุปความคิดเห็นของนักเรียนเพื่อนำเข้าสู่บทเรียน 2) ชั้นสอน ผู้สอนอธิบายค่านิยม ข้อ 11 เรื่องความเข้มแข็งด้านร่างกายมีความสัมพันธ์อย่างไรกับการเป็นพลเมืองไทย และ 3) ชั้นสรุป ผู้สอนให้ผู้เรียนจับกลุ่มเพื่อสรุปความรู้เป็นผังมโนทัศน์และนำเสนอผลงานของตนในห้องเรียน ผู้สอนอาจต่อยอดให้ผู้เรียนออกแบบและสร้างเป็นชิ้นงานได้อีกด้วย มีความสอดคล้องกับหลักสูตรสู่การจัดการจัดการเรียนรู้อิงจากยุคบ้านนี้สู่ยุควิถีถัดไป โดยเป็นการนำสถานการณ์ที่ผู้เรียนเผชิญมาผสานบูรณาการเข้าด้วยกัน เพื่อเสริมสร้างการเป็นพลเมืองดีในการตระหนักถึงบทบาท หน้าที่ที่ต้องปฏิบัติให้สอดคล้องกับค่านิยมของสังคมไทยและสังคมโลก

สาระเศรษฐศาสตร์ : จาก Theme สุขภาพ เนื้อหาการพัฒนาสุขภาพกายอย่างพอเพียง ตัวอย่างการสอนในชั้นเรียน 1) ชั้นนำ 1.1) ผู้สอนใช้กิจกรรมวิเคราะห์ภาพยนตร์เกี่ยวกับเศรษฐกิจในชีวิตประจำวันผ่านภาพยนตร์เรื่อง “อ้าย..คนหล่อลวง” มาใช้ตั้งคำถามคือ “แนวทางการแก้ปัญหาหนี้ครัวเรือน หรือการแก้ไขปัญหาของนักแสดงด้วยการดื่มสุราส่งผลต่อสุขภาพกายอย่างไร” เพื่อให้ผู้เรียนร่วมแสดงทัศนะในการตอบ 1.2) ผู้สอนสรุปความคิดเห็นของนักเรียนเพื่อนำเข้าสู่บทเรียน 2) ชั้นสอน ผู้สอนอธิบายทฤษฎีเศรษฐกิจพอเพียงและแนวทางการประยุกต์ใช้ และ 3) ชั้นสรุป ผู้สอนให้ผู้เรียนจับกลุ่มและร่วมกันหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาอย่างสร้างสรรค์ด้วยการนำทฤษฎีเศรษฐกิจพอเพียงเข้าไปใช้ในการคิด มีความสอดคล้องกับหลักสูตรสู่การจัดการจัดการเรียนรู้อิงจากยุคบ้านนี้สู่ยุควิถีถัดไป เนื่องจากวิถีชีวิตของมนุษย์ทุกคนต้องการชีวิตที่ดี จึงต่างแสวงหาในสินค้าและบริการอย่างไม่มีที่สิ้นสุด ในขณะที่จำนวนของทรัพยากรมีอยู่อย่างจำกัด จากการมองเห็นภาพใหญ่ (Big Picture Thinking) เพื่อฝึกปฏิบัติให้ผู้เรียนเกิดทักษะการคิดวิเคราะห์และนำความรู้ทางทฤษฎีมาปรับใช้เป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหา

สาระประวัติศาสตร์ : จาก Theme สุขภาพ เนื้อหาประวัติศาสตร์กับสุขภาพของคนโบราณ ตัวอย่างการสอนในชั้นเรียน 1) ชั้นนำ 1.1) ผู้สอนใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ 5 ขั้นตอนประกอบด้วย ชั้น 1 กำหนดประเด็น ชั้น 2 การรวบรวมหลักฐาน ชั้น 3 วิเคราะห์และประเมินข้อมูล ชั้น 4 ตีความและสังเคราะห์ และ

ชั้น 5 นำเสนอข้อมูล ในการทำกิจกรรม 2) ชั้นสอน 2.1) ผู้สอนกำหนดประเด็นประวัติศาสตร์ คือ ประวัติศาสตร์สากลกับสุขภาพของคนสมัยโบราณ 2.2) ผู้เรียนจับกลุ่ม และนำประเด็นที่ผู้สอนกำหนดไป รวบรวมหลักฐานทางประวัติศาสตร์ 2.3) ผู้เรียนวิเคราะห์และประเมินความน่าเชื่อถือของหลักฐานทาง ประวัติศาสตร์จากการสืบค้นในชั้นก่อนหน้า 2.4) ผู้เรียนนำหลักฐานมาตีความและสังเคราะห์เพื่อให้เกิดความ เข้าใจข้อเท็จจริง นำมาสู่การรวบยอดของข้อมูล และ 2.5) ผู้เรียนเผยแพร่ผลงานจากการศึกษาตามวิธีการทาง ประวัติศาสตร์ และ 3) ชั้นสรุป ผู้สอนและผู้เรียนร่วมกันสรุปองค์ความรู้ที่ได้จากการทำผังสรุปความรู้ มีความ สอดคล้องกับหลักสูตรสู่การจัดการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้จากยุคบานีสู่ยุควิถีถัดไปคือ เป็นการเสริมสร้างผู้เรียนให้เกิด ทักษะการวิจัย การคิดขั้นสูง อาทิ การคิดวิเคราะห์ การคิดเชิงวิพากษ์ ตลอดจนทักษะการสื่อสาร การทำงาน ร่วมกันเป็นทีม นอกจากนี้ยังเป็นการสร้างทัศนคติที่ดีต่อประวัติศาสตร์ให้เยาวชนอย่างลึกซึ้ง ซึ่งทั้งหมดที่กล่าว มานี้ถือเป็นทักษะที่สำคัญในศตวรรษที่ 21 ที่ผู้เรียนพึงมี

สาระภูมิศาสตร์ : จาก Theme สุขภาพ เนื้อหาภูมิศาสตร์กับสุขภาพ ตัวอย่างการสอนในชั้นเรียน

1) ชั้นนำ ผู้สอนใช้วิธีการคิดเชิงพื้นที่ (Spatial thinking) ในการจัดกิจกรรมและการสอน 2) ชั้นสอน 2.1) ผู้สอนตั้งประเด็นในการศึกษาคือ “ภัยพิบัติและโรคระบาดในไทย” เพื่อให้ผู้เรียนคิดว่าพื้นที่หรือภูมิภาคที่ ศึกษาอยู่นั้นมีความสัมพันธ์กับมนุษย์ด้านสุขภาพอย่างไร 2.2) ผู้เรียนจับกลุ่มและทำงานร่วมกันตามประเด็นที่ มอบหมาย 2.3) ผู้เรียนนำเสนอผลงานและแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับผู้เรียนกลุ่มอื่น ๆ และ 3) ชั้นสรุป ผู้สอนและผู้เรียนร่วมกันสรุปองค์ความรู้ที่ได้จากการทำผังสรุปความรู้ มีความสอดคล้องกับหลักสูตรสู่การจัดการจัดการกิจกรรมการ เรียนรู้จากยุคบานีสู่ยุควิถีถัดไป โดยเป็นการฝึกทักษะการคิดวิเคราะห์เพื่อนำไปสู่การเปิดประเด็นความเป็นไป ได้ของคำตอบสู่การตั้งสมมติฐานของคำตอบ และฝึกทักษะด้านการใช้เหตุผลมาของผู้เรียนในเรื่องความสัมพันธ์ ระหว่างการเปลี่ยนแปลงรูปแบบ เวลา ตลอดจนทิศทางแนวโน้มในอนาคตของภูมิศาสตร์ต่อความมั่นคงของ มนุษย์

สรุปองค์ความรู้

จากการนำเสนอบทความวิชาการนี้ เป็นการมุ่งเน้นการจัดการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ที่เริ่มจากการวิเคราะห์ หลักสูตร จากนั้นนำมาสู่การจัดการศึกษาในรายวิชาสังคมศึกษา อีกทั้งยังศึกษาตัวอย่างการสอนรายวิชาสังคม ศึกษาในต่างประเทศที่มีคุณภาพทางการศึกษาระดับคุณภาพ จากผลการทดสอบของ PISA (Programme for International Student Assessment) มาสู่การนำมาปรับใช้เพื่อจัดการจัดการการเรียนรู้ที่ผสมผสานแนวคิด การบูรณาการภายในรายวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม หากผู้สอนรายวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและ วัฒนธรรม ระดับมัธยมศึกษาไปปรับใช้ จะเป็นแนวทางที่เกิดประโยชน์สำหรับผู้เรียน ดังนี้

1) เป็นฐานในการช่วยให้ผู้เรียนสามารถเชื่อมโยงความรู้จากหลายศาสตร์หรือหลายสาขาเข้าด้วยกัน เพื่อเสริมสร้างการเรียนรู้ที่มีความหมาย ตลอดจนการนำความรู้มาเชื่อมโยงและปรับใช้กับการดำเนิน ชีวิตประจำวัน

2) เป็นการพัฒนาทักษะการคิดขั้นสูงที่จำเป็นสำหรับอนาคต ท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ของสังคมโลก โดยทักษะการคิดขั้นสูงที่จำเป็นสำหรับผู้เรียน เช่น การคิดวิเคราะห์ การคิดเชิงวิพากษ์ การคิด สร้างสรรค์

3) เป็นการเสริมสร้างความน่าสนใจและแรงจูงใจที่ดีสำหรับการเรียนรู้ในกลุ่มผู้เรียนช่วงวัยปัจจุบัน คือ Generation Z หรือ “Gen Z” ที่มาจากกลุ่มคนที่เกิดหลังปี พ.ศ.2540 ขึ้นไป เป็นช่วงวัยที่มีพฤติกรรม ที่ตอบสนองต่อการศึกษาที่ต้องการความเข้าใจง่าย การเข้าถึงประเด็น และการตระหนักรู้ว่าพวกเขาต้องรู้

เพราะเหตุใด พร้อมเชื่อว่าการศึกษานำไปสู่ความสำเร็จและคุ้มค่ากับการลงทุนในอนาคต

4) เป็นการส่งเสริมทักษะทางสังคมที่ผู้เรียนพึงมี เช่น ทักษะการสื่อสาร การทำงานร่วมกัน และทักษะด้านสารสนเทศ (Communication, Collaboration and Information Skills)

5) เป็นการสนับสนุนการประเมินที่ความหลากหลาย เนื่องจากการออกแบบการเรียนรู้ที่ใช้ Theme – Based Curriculum สามารถประเมินผลลัพธ์อย่างหลากหลายรูปแบบ เพื่อสะท้อนความเข้าใจในการเรียนรู้ของผู้เรียนได้ดีกว่าแบบทดสอบทั่วไป

References

- Armstrong, D. G. (1989). Developing and documenting the curriculum. *Needham Heights, MA: Allyn and Bacon.*
- Beane, J. A. (1993). A middle school curriculum: From rhetoric to reality (2nd ed.). *Columbus, OH: National Middle School Association.*
- Bloom, B. S. (1956). Taxonomy of educational objectives, handbook: *The cognitive domain.* New York, NY: David McKay.
- Bullock, S. J. (1988). Future and present trends of navigation and positioning techniques in exploration geophysics. *Geophysical Journal*, 92(3), 521.
- Callon, M. (1986a). The sociology of an actor-network: *The case of the electric vehicle.* In M. Callon, J. Law, & A. Rip (Eds.), Mapping the dynamics of science and technology (pp. 19–34). *London, England: Macmillan.*
- Cascio, J. (2020). Facing the age of chaos. Medium. Retrieved from <https://medium.com/@cascio/facing-the-age-of-chaos-b00687b1f51d>
- Chanaradee, N., Nodon, & Warit. (2020). Singapore's social studies curriculum. Facebook. Retrieved from <https://www.facebook.com/ThaiTeacherEd>
- Chuerattanapong, J. (1996). Curriculum development: Principles and practices. *Bangkok: Aline Press.* [in Thai]
- Delors, J. (1996). Learning: The treasure within; report to UNESCO of the International Commission on Education for the Twenty-first Century (highlights). *Paris, France: UNESCO.*
- Doll, W. (1993). A post-modern perspective on curriculum. *New York, NY: Teachers College Press.*
- Fogarty, R. (1991). How to integrate the curricula. Palatine, IL: *IRI/Skylight Publishing.*
- Gagne, R. M. (1985). The conditions of learning (4th ed.). New York, NY: *Holt, Rinehart and Winston.*
- Government. (2014). National curriculum for basic schools and upper secondary schools. Retrieved from <https://www.riigiteataja.ee/en/eli/524092014014/consolide>
- Halcrow, S. E., Tayles, N., & King, C. (2016). Infant and child health in prehistoric Southeast Asia. In M. Oxenham & B. Buckley (Eds.), *Bioarchaeology of Southeast Asia and the Pacific* (pp. 158–186). Cambridge, England: Cambridge University Press.

- Hargreaves, A. (1995). Development and desire. In T. Gusky & M. Huberman (Eds.), *Professional development in education* (pp. 9–35). *Milton Keynes, England: Open University Press.*
- Humphreys, A., Post, T., & Ellis, A. (1981). *Interdisciplinary methods: A thematic approach.* Santa Monica, CA: *Goodyear Publishing Company.*
- Jacobs, H. H. (1989). *Interdisciplinary curriculum: Design and implementation.* Alexandria, VA: *Association for Supervision and Curriculum Development.*
- Latour, B. (1988). *The pasteurisation of France.* Cambridge, MA: *Harvard University Press.*
- Nattaya, P. (2003). *Social studies: The era of standards.* *Rojchanaprinting Publisher.* [in Thai]
- OpenAI. (2024). *The New Zealand curriculum.* *ChatGPT* (December 16 version). Retrieved from <https://chatgpt.com>
- Turok, M. (2008). Breaking social confinement: An analysis of eighteenth-century women in the French economy. *Journal of Undergraduate Research at Minnesota State University, Mankato*, 8, Article 15.
- Tyler, R. W. (1949). *Basic principles of curriculum and instruction.* *Chicago, IL: University of Chicago Press.*
- Wiphaphan, P., & Wiphada, P. (2023). *Learning management social studies in the 21st century.* *Chulalongkorn University Printing House.* [in Thai]

แพลตฟอร์มดีไซน์เอไอสร้างสรรค์งานกราฟิกบนฐานคิดเชิงออกแบบของนักศึกษาสายอาชีพ DESIGNS AI PLATFORM TO CREATES GRAPHIC WORKS BASED ON DESIGN THINKING OF VOCATIONAL STUDENTS

ณัฐธิชา พูลเกื้อ¹, อุทิศ บำรุงชีพ²

Natticha Punklu¹, Uthit Bamroongcheep²

วิทยาลัยเทคโนโลยีเมืองชลบริหารธุรกิจ¹, คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา²

Muangchol Business Administration Technological College, Thailand¹,

Faculty of Education, Burapha University, Thailand²

Email: Nattichanook@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้แสดงให้เห็นถึงบทบาทและวิธีการนำแพลตฟอร์มที่ชื่อว่าดีไซน์เอไอ (Designs AI) มาเพิ่มประสิทธิภาพในการสร้างสรรค์งานกราฟิกบนฐานคิดเชิงออกแบบของนักศึกษาสายอาชีพ ทั้งนี้การออกแบบกราฟิกเป็นศาสตร์และศิลป์ที่สำคัญในโลกธุรกิจและการสื่อสารปัจจุบัน การใช้เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ (AI) ในการออกแบบกราฟิกไม่เพียงแต่เพิ่มประสิทธิภาพในการทำงาน แต่ยังเสริมสร้างความคิดสร้างสรรค์ของนักศึกษาในสายอาชีพ ทั้งนี้แพลตฟอร์มดีไซน์เอไอช่วยเสริมสร้างสรรคงานกราฟิกในบริบทการศึกษาและการพัฒนาทักษะของนักศึกษาสายอาชีพโดยใช้หลักการคิดเชิงออกแบบ 3 ระยะ ได้แก่ ระบุเข้าใจปัญหา ระยะพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ และระยะการส่งมอบผลงาน ทั้ง 3 ระยะสามารถใช้ดีไซน์เอไอ (Designs AI) ในการสร้างสรรค์ผลงานและการเรียนรู้ของนักศึกษาสายอาชีพ ดังนี้ ประการแรก คือ การใช้เอไอในกระบวนการออกแบบ โดยการใช้เอไอเพื่อช่วยให้นักออกแบบประหยัดเวลาและเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงาน โดยช่วยในเรื่องของการสร้างไอเดียหรือการประมวลผลข้อมูลต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการออกแบบได้อย่างรวดเร็วและแม่นยำ ประการที่สอง การเรียนรู้และพัฒนาทักษะของนักศึกษา นักศึกษาสายอาชีพสามารถใช้เทคโนโลยีเอไอเพื่อเรียนรู้แนวคิดและกระบวนการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการออกแบบกราฟิก โดยอาจจะช่วยให้พวกเขามีเครื่องมือในการทดลองและสร้างสรรค์ผลงานได้มากขึ้น ซึ่งจะเสริมทักษะการคิดเชิงออกแบบที่มุ่งเน้นการแก้ปัญหาจริง ประการสุดท้าย คือ การนำเสนอผลงานและการปรับตัวในตลาดแรงงาน เป็นการใช้อเอไอในงานกราฟิกสามารถช่วยนักศึกษาในการสร้างผลงานที่มีคุณภาพสูงและสามารถแข่งขันในตลาดแรงงานได้ โดยเอไอสามารถช่วยในการปรับแต่งรายละเอียดหรือเพิ่มความหลากหลายให้กับผลงานที่สร้างสรรค์ขึ้น

คำสำคัญ : แพลตฟอร์มดีไซน์เอไอ, งานกราฟิก, ฐานคิดเชิงออกแบบ, นักศึกษาสายอาชีพ

Abstract

This article demonstrates the role and methods of using a platform called Designs AI to enhance the efficiency of graphic design creation based on the design thinking approach of vocational students. Graphic design is a necessary discipline and art in today's business world and communication. The use of Artificial Intelligence (AI) in graphic design not only increases work efficiency but also fosters the creativity of vocational students. The Design AI platform supports the creation of graphic design in an educational context and the development of vocational students' skills by applying a design thinking framework with three phases: understanding the problem, developing creative ideas, and delivering the final product. These three phases can all benefit from Design AI in students' creative work and learning processes.

Firstly, AI is used in the design process to help designers save time and increase work efficiency, assisting in generating ideas or processing relevant design data quickly and accurately. Secondly, it facilitates learning and skill development. Vocational students can use AI technology to learn design concepts and processes, potentially providing them with more tools for experimentation and creation, thereby enhancing their problem-solving-focused design thinking skills. Lastly, using AI in graphic design allows students to produce high-quality work and stay competitive in the labor market. AI can assist in fine-tuning details or adding variety to the creative output.

Keywords: Designs AI Platform, Graphic Works, Based on Design Thinking, Vocational Students

บทนำ

สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาในฐานะผู้รับผิดชอบการศึกษาเพื่ออาชีพ ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการผลิตกำลังคนที่เป็นกำลังสำคัญของการผลิตสินค้าและบริการของประเทศ โดยผลิตคนอันเป็นแรงงานระดับกึ่งฝีมือ ระดับฝีมือ และระดับผู้ชำนาญการเฉพาะสาขาวิชาชีพ (ระดับเทคนิค) และระดับวิศวกร ด้านปฏิบัติที่ครอบคลุมเกือบทุกสาขาอาชีพ ซึ่งการศึกษาระดับอาชีวศึกษาถือเป็นหัวใจสำคัญของประเทศ เป็นการสร้างคน สร้างชาติดังคำกล่าวที่ว่า “อาชีวะสร้างชาติ” เพื่อเป็นรากฐานที่สำคัญที่สุดในการสร้างสรรค์ ความเจริญก้าวหน้า ตลอดจนการแก้ปัญหาต่างๆ ในสังคม เนื่องมาจากศึกษาอาชีวศึกษาจะเป็นกระบวนการ ที่ช่วยพัฒนาคนในด้านต่างๆ ให้เกิดการพัฒนาศักยภาพและขีดความสามารถที่จะดำรงชีพและประกอบอาชีพ ได้อย่างมีความสุข ซึ่ง Office of Vocational Education Commission (2017) ได้กำหนดยุทธศาสตร์ ที่มุ่งเน้นที่จะพัฒนาสมรรถนะความรู้และทักษะบุคลากรอาชีวศึกษาให้เป็นผู้มีอาชีพ โดยให้สำนักพัฒนา สมรรถนะครู และบุคลากรอาชีวศึกษานำเทคโนโลยี นวัตกรรมและระบบสารสนเทศมาพัฒนาและประยุกต์ใช้ เพื่อการพัฒนาบุคลากรอาชีวศึกษา ซึ่งข้อมูลมาตรฐานการอาชีวศึกษา มาตรฐานที่ 1 ข้อกำหนดที่ 1.2 และ ตัวบ่งชี้ที่ 2 ระบุไว้ในด้านสมรรถนะหลักและด้านสมรรถนะวิชาชีพ โดยกำหนดให้ผู้เรียนและผู้สำเร็จการศึกษา วิชาชีพจะต้องสามารถประยุกต์ความรู้มาใช้แก้ปัญหาในการปฏิบัติงานอาชีพอย่างเป็นระบบ Office of Vocational Education Standard and Quality (2015) ซึ่งสอดคล้องกับข้อมูลจตุรมุมุมหมายของหลักสูตร ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง พ.ศ. 2563 จาก Office of Vocational education standard and quality (2020) ข้อที่ 2-3

ระบุไว้ว่า เพื่อให้มีทักษะและสมรรถนะในงานอาชีพตามมาตรฐานวิชาชีพ สามารถบูรณาการ ความรู้ ทักษะ จากศาสตร์ต่างๆ ประยุกต์ใช้ในงานอาชีพ สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี และ เพื่อให้มีปัญญา มีความคิดสร้างสรรค์ มีความสามารถในการคิด วิเคราะห์ วางแผน บริหารจัดการ ตัดสินใจ แก้ปัญหา ประสานงานและประเมินผลการปฏิบัติงานอาชีพ มีทักษะการเรียนรู้ แสวงหาความรู้และแนวทางใหม่ๆ มาพัฒนาตนเองและประยุกต์ใช้ในการสร้างงานให้สอดคล้องกับวิชาชีพและการพัฒนางานอาชีพ อย่างต่อเนื่อง

ในยุคเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์หรือระบบสมองกลอัจฉริยะ (AI) ที่มาช่วยเพิ่มศักยภาพการผลิตซึ่งเป็นกลไกที่สำคัญอย่างมากในอนาคต ไม่ว่าจะเป็นการทำธุรกิจ การอุตสาหกรรม โดยข้อมูลจะถูกเก็บในลักษณะที่เป็นฐานความรู้ขององค์กร พนักงานสามารถเข้าไป สืบค้นและหาคำตอบหรือหาคำปรึกษาได้ทุกเวลา และยังเพิ่มความสามารถให้กับฐานความรู้ขององค์กรด้วยการเสนอวิธีการแก้ปัญหาสำหรับงานเฉพาะด้านซึ่งมีปริมาณมากและมีความซับซ้อนมากขึ้นไปสำหรับ มนุษย์ หรือแม้กระทั่งในด้านการออกแบบกราฟิกหรือการ สร้างสรรค์ผลงานศิลปะ ก็สามารถประยุกต์ใช้เทคโนโลยี ปัญญาประดิษฐ์มาใช้ในการออกแบบสร้างสรรค์ผลงานในรูปแบบต่าง ๆ ได้เช่น แพลตฟอร์มแคนวา (Canva) แพลตฟอร์มยูซาร์ด (Uizard) แพลตฟอร์มดีไซน์ เอไอ (Designs AI) ซึ่งเป็นแพลตฟอร์มที่เพิ่มประสิทธิภาพในการออกแบบงานกราฟิก โดยมีการใช้เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์มาช่วยในการสร้างภาพต่าง ๆ ให้กับผู้ใช้งาน นอกจากช่วยคิดหรือตัดสินใจแทนมนุษย์และ ยังช่วยประหยัดระยะเวลาในการทำงานได้อีกด้วย ปัญญาประดิษฐ์ (AI) อาจจะไม่ใช้สิ่งที่มาแทนที่นักออกแบบ แต่จะช่วยประหยัด เวลาในการออกแบบได้ เช่น เรื่องของการเลือกสี การจัด วางตำแหน่ง องค์ประกอบ การเลือกตัวอักษร หากคนที่ไม่มีพื้นฐานทางด้านกราฟิกเลย ปัญญาประดิษฐ์ จะช่วยให้ การสร้างสรรค์งานออกแบบสามารถทำได้โดยง่าย

จากประสบการณ์การสอนนักศึกษาในสายวิชาชีพโดยเฉพาะวิชาโปรแกรมกราฟิกนั้นเป็นวิชาที่มีความสำคัญโดยเฉพาะอย่างยิ่งในสาขาวิชาคอมพิวเตอร์ธุรกิจ เนื่องจากเป็นวิชาที่ผู้เรียน ต้องใช้ทักษะต่าง ๆ ในการออกแบบและสร้างสรรค์ผลงานให้ออกมาอย่างมีประสิทธิภาพ ตรงตาม จุดมุ่งหมายของการเรียนการสอน แต่จากการที่ได้ทำการสอนนักศึกษามักจะพบว่า นักศึกษามีปัญหา ในการใช้ทักษะต่าง ๆ ในการเรียนเกี่ยวกับการออกแบบผลงานต่างๆ ซึ่งทำให้เป็นจุดอ่อนของ ผู้เรียน ส่งผลให้คะแนนอยู่ในเกณฑ์ต่ำ ซึ่งสอดคล้องกับ รายงานผลการติดตาม ตรวจสอบและประเมินผลการจัดการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ รอบที่ 1 ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2567 Ministry of Education (2024) พบว่า นักศึกษาสายอาชีพขาดความคิดสร้างสรรค์ในการออกแบบ ดังนั้นจึงทำให้เกิดแนวความคิดที่จะพัฒนาความรู้รอบตัวของนักศึกษาให้กว้างไกลขึ้น เพื่อที่จะช่วยให้ผู้เรียนมีทัศนคติที่ดีในการเรียนวิชานี้ และยังช่วยสร้างแรงจูงใจในการเรียนวิชาโปรแกรมกราฟิกจะได้เกิดความรู้ และฝึกทักษะต่าง ๆ ซึ่งสามารถนำไปใช้ในการเรียนได้ ตลอดจนเกิดความชำนาญเป็นทักษะ เพื่อสามารถแข่งขันในตลาดแรงงาน และเข้าศึกษาต่อในสถาบันที่มีชื่อเสียงได้ประกอบกับการแก้ปัญหาทั้งใน บทเรียนและการทำงานที่จะเกิดขึ้นต่อไปในอนาคต จึงใช้ Generative AI หนึ่งในปัญญาประดิษฐ์ที่มุ่งเน้นการสร้างข้อมูลใหม่ๆ เช่น ข้อความ ภาพ เสียง และวิดีโอ โดยใช้การเรียนรู้จากตัวอย่างข้อมูลจริงจำนวนมาก ระบบ AI จะวิเคราะห์และสังเคราะห์ลักษณะเฉพาะของข้อมูลเหล่านั้นเพื่อสร้างผลลัพธ์ใหม่ที่มีความคล้ายคลึงแต่ไม่ซ้ำกับตัวอย่างเดิมตามคำสั่งหรือแรงบันดาลใจของผู้ใช้ นอกจากนี้.... ผลลัพธ์ที่ได้จึงเป็นภาพที่คล้ายหรือใกล้เคียงกับสิ่งที่ผู้ใช้งานต้องการและมีคุณภาพสูงแม้จะไม่ใช่อุปกรณ์จริง โดยการฝึกทักษะหลายๆ ครั้ง หลาย ๆ ด้าน นับว่าเป็นประโยชน์ต่อครูผู้สอนและนักศึกษาเป็นอย่างมาก ซึ่งจะช่วยให้เกิดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และสามารถ แก้ไขข้อบกพร่องของนักศึกษาได้ตรงตามเป้าหมายที่วางไว้โดยอาศัยหลักการคิดเชิงออกแบบ (Design Thinking) Stanford d. school (2019) ประกอบด้วย การทำความเข้าใจกลุ่มเป้าหมายหรือผู้ใช้ (Empathize) การตั้งกรอบปัญหา (Define) การสร้างความคิด (Ideate) การสร้างต้นแบบ (Prototype) และ

การทดสอบ (Test) โดยแบ่ง 3 ระยะ ได้แก่ ระยะเข้าใจปัญหา ระยะพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ และระยะการส่งมอบผลงาน ทั้งนี้ นักศึกษาสายอาชีพต้องมีความเข้าใจในกระบวนการคิดเชิงออกแบบโดยประยุกต์ใช้ AI Generative รวมถึงการใช้เครื่องมือและโปรแกรมที่เกี่ยวข้องมาสร้างงานโดยการผสมผสานระหว่าง AI และขั้นตอนของหลักการคิดเชิงออกแบบมาช่วยเพิ่มคุณค่าและเอกลักษณ์ของผลงาน

จากที่กล่าวมาข้างต้น การใช้เอไอเพื่อสร้างสรรค์งานกราฟิก จึงจำเป็นที่ผู้เรียนต้องเข้าใจบทบาทของการใช้เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ (AI) ในการสร้างสรรค์งานกราฟิก โดยชี้ให้เห็นถึงบทบาทสำคัญของ AI ในการช่วยเพิ่มประสิทธิภาพและความหลากหลายของงานออกแบบกราฟิก AI Generative ถูกใช้เป็นเครื่องมือที่ช่วยให้นักศึกษาสามารถสร้างผลงานที่ซับซ้อนและเป็นเอกลักษณ์ได้อย่างรวดเร็ว นอกจากนี้ AI ยังช่วยให้ผู้เรียนได้รับแรงบันดาลใจใหม่ๆ และสามารถทดลองสร้างสรรค์แนวคิดที่หลากหลายมากขึ้น การใช้ AI ในการออกแบบกราฟิกสามารถเป็นเครื่องมือที่มีคุณค่าสำหรับนักศึกษาอาชีพในการพัฒนาทักษะและความคิดสร้างสรรค์ แต่ควรใช้อย่างระมัดระวังและมีความเข้าใจในข้อจำกัดและผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดในการสร้างสรรค์งานกราฟิกของนักศึกษาสายอาชีพ

เนื้อหา

คุณลักษณะของแพลตฟอร์มดีไซน์เอไอ

แพลตฟอร์มดีไซน์ เอไอ (Designs AI) เป็นแพลตฟอร์มที่พัฒนาและขับเคลื่อนด้วย AI ซึ่งครอบคลุมกระบวนการสร้างสรรค์สำหรับบุคคลและธุรกิจที่มีความอิสระเสรีในการออกแบบ โดยใช้ประโยชน์จากการเรียนรู้ของกระบวนการทำงานของปัญญาประดิษฐ์ เพื่อให้ความช่วยเหลือด้านการออกแบบกราฟิก โดยชุดเครื่องมือของแพลตฟอร์มดีไซน์ เอไอ มีเครื่องมือหลากหลาย เช่น Logomaker, Videomaker และ Mockup Generator ซึ่งแต่ละเครื่องมือได้รับการออกแบบมาเพื่อเร่งกระบวนการสร้างสรรค์และเพิ่มผลผลิต ด้วยแพลตฟอร์มดีไซน์ เอไอ (Designs AI)

คุณลักษณะของดีไซน์เอไอนั้นมีการทำงานบนเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ที่ล้ำสมัย โดยใช้อัลกอริทึมที่วิเคราะห์ข้อมูลการออกแบบจำนวนมากเพื่อทำให้เป็นอัตโนมัติและช่วยเหลือในการสร้างเนื้อหาภาพ ซึ่งแพลตฟอร์มดีไซน์เอไอ (AI design platform) มีลักษณะเครื่องมือหรือระบบที่ใช้ปัญญาประดิษฐ์ในการช่วยสร้างและพัฒนาแบบดีไซน์ (การออกแบบ) ให้มีประสิทธิภาพสูงขึ้น โดยสามารถช่วยให้ดีไซน์เนอร์ทำงานได้รวดเร็วและมีประสิทธิภาพมากขึ้น คุณลักษณะของแพลตฟอร์มดีไซน์ เอไอ (Designs AI) มีดังนี้ Pixlr Pte Ltd. (2024) การสร้างแบบอัตโนมัติ (Automated design generation): AI สามารถช่วยสร้างแบบหรือลวดลายจากการป้อนข้อมูลเบื้องต้น หรือคำแนะนำบางอย่าง ทำให้ดีไซน์เนอร์สามารถมีไอเดียใหม่ๆ ได้ง่ายและรวดเร็ว ซึ่งประกอบด้วย

1. การปรับปรุงการออกแบบ (Design optimization) โดย AI สามารถวิเคราะห์และแนะนำวิธีปรับแต่งการออกแบบให้มีประสิทธิภาพหรือความน่าสนใจมากขึ้น เช่น การปรับสี, รูปแบบ, หรือการจัดวางองค์ประกอบ

2. การเรียนรู้จากข้อมูล (Data-driven insights) โดย AI สามารถวิเคราะห์ข้อมูลการใช้งานหรือแนวโน้มที่เกี่ยวข้องกับการออกแบบ เพื่อให้คำแนะนำที่ตรงกับความต้องการของผู้ใช้งานหรือกลุ่มเป้าหมาย

3. เครื่องมือสร้างกราฟิกอัจฉริยะ (Intelligent graphics tools) โดยสามารถใช้ AI ในการสร้างหรือปรับแต่งกราฟิกโดยอัตโนมัติ เช่น การทำให้ภาพถ่ายดูดีขึ้น การเลือกฟอนต์ที่เหมาะสม หรือการจัดวางองค์ประกอบกราฟิกได้อย่างเหมาะสม

4. การออกแบบ UX/UI อัจฉริยะ (Smart UX/UI design) โดยช่วยให้การออกแบบประสบการณ์ผู้ใช้ (User Experience) และอินเทอร์เฟซผู้ใช้ (User Interface) มีความเหมาะสมและตอบโจทย์มากขึ้น โดย AI สามารถประเมินข้อมูลการใช้งานและให้คำแนะนำในการปรับปรุง

5. การสนับสนุนหลายแพลตฟอร์ม (Cross-platform support) โดยแพลตฟอร์มดีไซน์เอไอมักจะ สามารถทำงานได้ทั้งบนเว็บและแอปพลิเคชันต่างๆ เช่น การออกแบบสำหรับมือถือ, เว็บไซต์, หรือแม้กระทั่ง แพลตฟอร์มอื่นๆ อย่างเช่น VR/AR

6. การใช้เครื่องมือในการสร้างโมเดล 3 มิติ (3D modeling tools): AI อาจช่วยในการสร้างและ ปรับแต่งโมเดล 3D ที่ใช้ในงานออกแบบต่างๆ เช่น การออกแบบผลิตภัณฑ์, สถาปัตยกรรม, หรือเกม

ดังนั้นแพลตฟอร์มดีไซน์เอไอมักจะมุ่งเน้นไปที่การเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานของดีไซน์เนอร์ ช่วยให้สามารถทำงานได้เร็วขึ้น และลดภาระงานที่ซ้ำซ้อนลงได้มาก และสามารถช่วยนักออกแบบมือใหม่ โดยเฉพาะนักศึกษาสายอาชีพ

ประโยชน์ของแพลตฟอร์มดีไซน์เอไอ

แพลตฟอร์มดีไซน์เอไอมอบประโยชน์หลากหลายแก่ผู้ใช้งาน โดยเฉพาะผู้ที่ไม่มีพื้นฐานด้านการ ออกแบบ ด้วยระบบอัตโนมัติและเทมเพลตสำเร็จรูปจำนวนมาก ช่วยให้การสร้างงานกราฟิกเป็นเรื่องง่าย นอกจากนี้ยังมีเครื่องมือครบครันตั้งแต่การออกแบบโลโก้ วิดีโอ กราฟิก และแบรนด์ดิ้งซึ่งข้อดีของแพลตฟอร์ม ดีไซน์เอไอ (AI design platform) คือการช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานและสร้างผลลัพธ์ที่ดียิ่งขึ้น โดยเฉพาะในกระบวนการออกแบบที่อาจใช้เวลาหรือซับซ้อน ปัจจัยที่เป็นข้อดีสำคัญๆ มีดังนี้ Pixlr Pte Ltd. (2024) มีดังนี้:

1. เพิ่มความเร็วในการทำงาน กล่าวคือ AI สามารถสร้างแบบหรือปรับแต่งการออกแบบได้อัตโนมัติ ซึ่งช่วยให้ผู้ออกแบบประหยัดเวลาในการทำงาน เริ่มต้นจากการสร้างไอเดียจนถึงการปรับแต่งรายละเอียด

2. การสร้างความคิดใหม่ๆ กล่าวคือ AI สามารถสร้างแนวคิดหรือสไตล์ที่แตกต่างจากที่มนุษย์อาจนึกถึง ทำให้ดีไซน์เนอร์สามารถได้รับไอเดียใหม่ๆ และไม่ติดกรอบเดิมในการคิด

3. ความแม่นยำและความสม่ำเสมอ กล่าวคือ ด้วยการวิเคราะห์ข้อมูลจากการออกแบบในอดีตและ แนวโน้มต่างๆ AI สามารถแนะนำแนวทางที่มีความสอดคล้องกับความต้องการและความชอบของผู้ใช้งานได้ อย่างแม่นยำ

3. ลดภาระการทำงานซ้ำซ้อน กล่าวคือ AI ช่วยในการทำงานที่ซ้ำซ้อน เช่น การปรับขนาดรูปภาพ หรือการเลือกสีสามารถทำได้อัตโนมัติ ซึ่งช่วยให้ดีไซน์เนอร์สามารถมุ่งเน้นไปที่การสร้างสรรค์งานแทน

4. การปรับแต่งที่ตรงจุด กล่าวคือ AI สามารถปรับแต่งการออกแบบให้เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย หรือการใช้งานที่เฉพาะเจาะจง เช่น การแนะนำรูปแบบดีไซน์ที่เหมาะสมสำหรับอุปกรณ์มือถือหรือเว็บไซต์

5. การทำนายผลลัพธ์ (Predictive analysis) กล่าวคือ AI สามารถวิเคราะห์ข้อมูลการใช้งานจาก แหล่งข้อมูลต่างๆ เพื่อทำนายว่าการออกแบบที่กำลังทำจะมีผลลัพธ์อย่างไร และสามารถปรับแต่งเพื่อให้ได้ผล ลลัพธ์ที่ดีที่สุด

6. ประหยัดค่าใช้จ่าย กล่าวคือ การใช้ AI ในการออกแบบสามารถช่วยลดค่าใช้จ่ายในการจ้างนัก ออกแบบกราฟิกจำนวนมาก หรือการพัฒนาเครื่องมือเฉพาะทาง เนื่องจากแพลตฟอร์มสามารถทำงานได้ อัตโนมัติ

7. ประสบการณ์ที่ดีขึ้นสำหรับผู้ใช้ (UX/UI) กล่าวคือ AI ช่วยในการออกแบบประสบการณ์ผู้ใช้ที่ดีขึ้น โดยการปรับแต่งอินเทอร์เฟซและประสบการณ์การใช้งานให้มีความเหมาะสมและใช้งานง่ายขึ้น

8. สามารถรองรับหลายแพลตฟอร์ม กล่าวคือ แพลตฟอร์มดีไซน์เอไอสามารถทำงานข้ามแพลตฟอร์มได้

เช่น การออกแบบที่รองรับทั้งมือถือ เว็บ หรือแม้กระทั่งการสร้างโมเดล 3D สำหรับการใช้งานใน VR/AR

จากที่กล่าวมาข้างต้นการใช้แพลตฟอร์มดีไซน์เอไอทำให้กระบวนการออกแบบมีความคล่องตัวสูงขึ้น ช่วยลดเวลาที่ใช้ในการพัฒนาและเพิ่มความน่าสนใจให้กับงานออกแบบได้มากยิ่งขึ้น

ข้อจำกัดของแพลตฟอร์มดีไซน์เอไอ

ถึงแม้ว่าแพลตฟอร์มดีไซน์เอไอ จะมีประโยชน์มากมาย แต่ก็มีข้อจำกัดที่ควรพิจารณา ความคิดสร้างสรรค์ของ AI อาจไม่เทียบเท่ามนุษย์ และผลงานอาจมีความคล้ายคลึงกันหากใช้เทมเพลตเดียวกัน การใช้งานต้องพึ่งพาอินเทอร์เน็ต และมีค่าใช้จ่ายสำหรับพีเจเอชเอชเอช นอกจากนี้ยังมีข้อจำกัดด้านภาษาไทย และผู้ใช้อาจต้องใช้เวลาในการเรียนรู้ระบบเบื้องต้น ดังรายละเอียดที่ผู้เขียนสรุปได้ดังนี้

1. การใช้งานที่ขาดความเข้าใจในทฤษฎี กล่าวคือ ถ้านักศึกษา หรือนักออกแบบมือใหม่อาจใช้แพลตฟอร์มดีไซน์เอไอ โดยไม่เข้าใจหลักการการออกแบบ
2. คุณภาพของงาน กล่าวคือ ผลลัพธ์อาจไม่ตรงตามความต้องการในบางกรณี
3. การพึ่งพาเทคโนโลยีมากเกินไป กล่าวคือ การใช้แพลตฟอร์มดีไซน์เอไอมากเกินไปอาจทำให้ผู้ใช้ขาดทักษะพื้นฐานในการออกแบบ และไม่ใช้กระบวนการคิดหรือกลั่นกรองโดยไม่คำนึงถึงกลุ่มเป้าหมาย

ทั้งนี้จากข้อจำกัดดังกล่าวข้างต้นผู้เขียนจึงได้ศึกษาเปรียบเทียบกับแพลตฟอร์มอื่น ๆ ที่มีคุณลักษณะใกล้เคียงกันเพื่อเป็นทางเลือกใช้งานการออกแบบที่เหมาะสม ผวนกับการศึกษาจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง Unite.ai. (2024) ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ตารางเปรียบเทียบระหว่างดีไซน์เอไอกับโปรแกรมอื่น ๆ

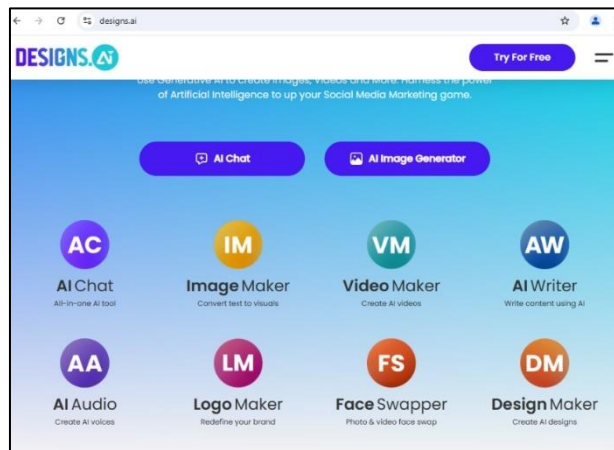
ฟีเจอร์	Designs.ai	Canva	Uizard	Adobe Spark	Figma
สร้างภาพอัตโนมัติ	✓	✓	✗	✗	✗
ปรับแต่งง่าย	✓	✓	✓	✓	✓
รองรับหลายฟอร์แมต	✓	✓	✓	✓	✓
ใช้ AI ช่วยสร้าง	✓	✓	✓	✗	✗
มีเทมเพลตให้เลือกมาก	✓	✓	✓	✓	✗
ใช้งานฟรี	✓	✓	✓	✓	✗
รองรับการทำงานร่วมกัน	✓	✓	✓	✓	✓
ฟีเจอร์ออกแบบ UX/UI	✓	✓	✗	✗	✓
มีฐานข้อมูลภาพและฟอนต์ขนาดใหญ่	✓	✓	✓	✓	✓

จากตารางที่ 1 ผู้เขียนได้ศึกษาและทำตารางเปรียบเทียบ ซึ่งผลปรากฏว่าแพลตฟอร์ม ดีไซน์ เอไอ Designs.ai และ Canva มีฟีเจอร์ที่เด่นกว่าแพลตฟอร์มอื่น ๆ

ขั้นตอนวิธีการประยุกต์ใช้ดีไซน์เอไอบนฐานคิดเชิงออกแบบ (Design Thinking) เพื่องานกราฟิก

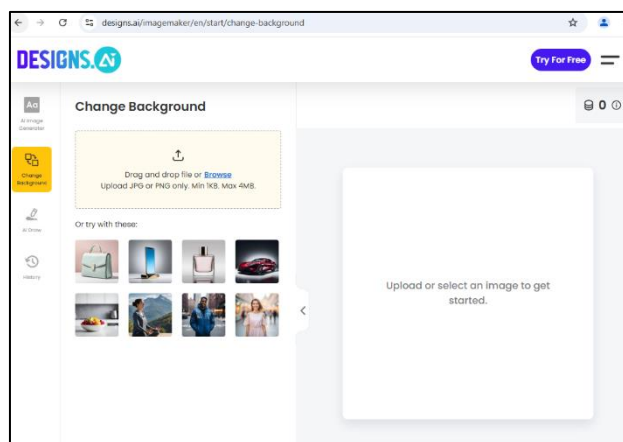
ดีไซน์เอไอ เป็นเครื่องมือออนไลน์ที่ช่วยสร้างงานกราฟิกโดยใช้เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ (AI) ซึ่งช่วยให้ผู้ใช้งานสามารถสร้างสรรค์งานออกแบบได้ง่ายขึ้น ทั้งนี้ เมื่อนำมาใช้บนฐานคิดเชิงออกแบบ (Design Thinking) Stanford d.school (2019) เพื่องานกราฟิกสำหรับนักศึกษาสาขาอาชีพ เช่น สาขาออกแบบกราฟิก สามารถทำได้ผ่านขั้นตอนต่างๆ ที่ช่วยให้นักศึกษาเข้าใจและนำเครื่องมือของแพลตฟอร์มดีไซน์เอไอที่เป็นศูนย์รวมเครื่องมือ AI ที่หลากหลาย Designs.ai. (2024) โดยเป็นแพลตฟอร์มที่ทรงพลังกับงานออกแบบมาเพื่อยกระดับความคิดสร้างสรรค์และประสิทธิภาพการทำงานไปใช้ในการพัฒนาผลงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งมีขั้นตอนการประยุกต์ใช้ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. ศึกษาคุณลักษณะแพลตฟอร์มดีไซน์ เอไอ (Designs.ai) เครื่องมือในแพลตฟอร์มมีอะไรบ้างที่สามารถช่วยในการสร้างสรรค์งานกราฟิก ไม่ว่าจะเป็น Logomaker, Videomaker, Speechmaker และ Designmaker รวมถึงฟีเจอร์เสริมที่เกี่ยวข้องกับการแก้ไขสี การจัดวางองค์ประกอบ และการเลือกใช้ฟอนต์ที่เหมาะสม ดังตัวอย่างภาพที่ 1 และ 2

ภาพที่ 1 หน้าจอของแพลตฟอร์มดีไซน์เอไอ

ที่มา : <https://designs.ai/>

ภาพที่ 2 หน้าจอการใช้งานแพลตฟอร์มดีไซน์เอไอในฟีเจอร์ AI image generator

ที่มา : <https://designs.ai/imagemaker/en/start/ai-image-generator>

2. ตั้งเป้าหมาย กล่าวคือ นักศึกษาควรกำหนดเป้าหมายของการออกแบบ เช่น การสร้างโลโก้ ปกหนังสือ อินโฟกราฟิก หรือดีไซน์สื่อโฆษณา เป็นต้น

3. การตั้งค่าโปรเจกต์และการเลือกเทมเพลต กล่าวคือ เลือกขนาดงานที่ต้องการ: ปรับขนาดงานกราฟิกให้เหมาะสมกับการใช้งาน เช่น ขนาดสำหรับสื่อสังคมออนไลน์ เว็บไซต์ หรือสิ่งพิมพ์ โดยเลือกเทมเพลต แพลตฟอร์มดีไซน์เอไอมักมีเทมเพลตหรือรูปแบบที่แนะนำอัตโนมัติ ซึ่งนักศึกษสามารถเลือกใช้ได้และปรับเปลี่ยนให้ตรงตามความต้องการ

4. การใช้งานฟีเจอร์แพลตฟอร์มดีไซน์เอไอในการออกแบบ ประกอบด้วย การสร้างไอเดียและแนวคิด ใช้แพลตฟอร์มดีไซน์เอไอ ในการแนะนำรูปแบบหรือลวดลายที่น่าสนใจจากข้อมูลเบื้องต้นที่นักศึกษาป้อนเข้าไป เช่น รูปภาพ ข้อความ หรือคำหลัก ปรับแต่งองค์ประกอบอัตโนมัติ โดยใช้แพลตฟอร์มดีไซน์เอไอ ช่วยในการปรับขนาด รูปทรง การจัดวาง หรือแม้กระทั่งการเลือกสีที่เหมาะสมกับธีมของโปรเจกต์

นอกจากนี้ Phromwong, W. (2024) กล่าวว่า ผู้ออกแบบต้องรู้จักการสร้าง Prompt หรือคำสั่งในการออกแบบกราฟิก ซึ่งประกอบด้วย เลือกธีมหรือแนวคิดหลัก ให้รายละเอียดที่เฉพาะเจาะจง ระบุสไตล์ ศิลปะ เพิ่มองค์ประกอบและรายละเอียดเสริม และทดสอบและปรับแก้ไข โดยเมื่อใส่ Prompt AI จะสร้างภาพดังตัวอย่างภาพตามที่ คุณต้องการให้ในเวลาอันรวดเร็ว นอกจากนี้ยังสามารถปรับแต่งและควบคุมผลลัพธ์ได้อย่างละเอียดด้วยการเพิ่มคำสั่งเฉพาะเจาะจง เช่น สี สไตล์ มุมมอง หรือรายละเอียดต่างกัน

5. การพัฒนาและปรับแต่งรายละเอียด ได้แก่

5.1 ปรับแต่งสีและฟอนต์ ใช้แพลตฟอร์มดีไซน์เอไอในการแนะนำฟอนต์หรือสีที่เหมาะสมให้กับการออกแบบกราฟิก ทำให้การออกแบบดูสอดคล้องและเป็นมืออาชีพ

5.2 การเลือกองค์ประกอบกราฟิก โดยแพลตฟอร์มดีไซน์เอไอ อาจช่วยแนะนำรูปภาพ ไอคอน หรือกราฟิกอื่นๆ ที่สามารถใช้เสริมในการออกแบบ รวมถึงการปรับขนาดและการวางองค์ประกอบให้เหมาะสม

6. การตรวจสอบและปรับปรุง (Optimization) กล่าวคือ ใช้แพลตฟอร์มดีไซน์เอไอในการทดสอบ UX/UI โดยตรวจสอบว่าออกแบบของเรามีความเหมาะสมต่อการใช้งานหรือไม่ เช่น ตรวจสอบการจัดวางองค์ประกอบต่างๆ ให้เหมาะสมบนหน้าจอมือถือหรือคอมพิวเตอร์ การใช้การวิเคราะห์จากแพลตฟอร์มดีไซน์เอไอ โดยนักศึกษสามารถทดสอบและรับคำแนะนำในการปรับปรุง เช่น การตรวจสอบความสมดุลของการใช้สี ความสามารถในการอ่านของฟอนต์ หรือแม้แต่การจัดวางภาพให้ดูสมดุล

7. การบันทึกและแชร์ผลงาน กล่าวคือ การบันทึกไฟล์และส่งออก: นักศึกษสามารถใช้ AI ในการเลือกฟอร์แมตที่ดีที่สุดสำหรับการส่งออกผลงาน เช่น ไฟล์ภาพ วิดีโอ หรือไฟล์เสียง สกุล PNG, JPEG, MP4 เป็นต้น บันทึกและนำไปใช้เมื่อพอใจกับผลลัพธ์แล้ว บันทึกงานที่สร้างขึ้นในรูปแบบที่ต้องการ และปรับขนาดไฟล์ให้เหมาะสมกับการใช้งานจริง

8. แบ่งปันผลงาน กล่าวคือ นักศึกษสามารถใช้ฟีเจอร์การแชร์ของแพลตฟอร์มเพื่อนำเสนอผลงานให้กับเพื่อนร่วมเรียน หรือผู้สอน เพื่อรับคำแนะนำหรือผลสะท้อนกลับเพื่อการปรับปรุงให้สอดคล้องกับโจทย์ที่ได้รับมา

9. การเรียนรู้และพัฒนาทักษะการออกแบบอย่างต่อเนื่อง กล่าวคือ ใช้ฟีเจอร์เรียนรู้ของแพลตฟอร์มซึ่งผู้ใช้เรียนรู้จากการออกแบบที่ได้สร้างขึ้น เช่น การแนะนำเทคนิคใหม่ๆ ในการออกแบบกราฟิก ทั้งนี้ นักศึกษาต้องฝึกฝนและทดลอง ทำความเข้าใจและทดลองการปรับแต่งต่างๆ เพื่อพัฒนาทักษะการออกแบบของตนเอง

10. การยอมรับข้อเสนอแนะและการพัฒนาโดยการตรวจสอบและปรับปรุงความถูกต้องขององค์ประกอบและการจัดวางให้สอดคล้องกับแนวคิดที่วางไว้ รวมถึงตรวจสอบรายละเอียดเช่น ข้อความที่ต้องการสื่อ และรูปภาพให้สอดคล้องกัน โดยให้ผู้เชี่ยวชาญ หรือกลุ่มเป้าหมายได้ชมผลงานและให้แสดงความคิดเห็นเพื่อนำมาปรับปรุง

สรุปข้อสำคัญการใช้งานแพลตฟอร์มดีไซน์เอไอสร้างสรรค์งานกราฟิกบนฐานคิดเชิงออกแบบของนักศึกษาสายอาชีพ ได้แก่ใส่ใจผู้ใช้งาน โดยคิดจากมุมมองของผู้ใช้เพื่อให้การออกแบบมีประสิทธิภาพและสามารถเข้าถึงผู้ใช้งานได้จริง ประการต่อมาคือ การออกแบบไม่ควรจำกัดลำดับในขั้นตอนการออกแบบ เพราะคิดเชิงออกแบบเป็นกระบวนการที่ไม่จำเป็นต้องทำตามลำดับเสมอไป สามารถกลับไปกลับมาระหว่างขั้นตอนต่างๆ ได้เสมอ หากพบปัญหาหรือไอเดียใหม่ๆ และประการสุดท้ายเน้นการทดลองออกแบบและเรียนรู้ ซึ่งการทดลองและปรับปรุงอย่างต่อเนื่องคือหัวใจสำคัญของการคิดเชิงออกแบบในงานกราฟิก

หลักการประเมินผลงานจากแพลตฟอร์มดีไซน์เอไอสร้างสรรค์งานกราฟิกบนฐานคิดเชิงออกแบบ

จากประสบการณ์ในใช้งานดีไซน์เอไอ ประสิทธิภาพในการสร้างงานออกแบบของ ดีไซน์เอไอ สามารถประเมินได้จากความเร็วในการสร้างผลงาน โดยระบบสามารถสร้างตัวเลือกการออกแบบจำนวนมากในเวลาอันสั้น ไม่ว่าจะเป็นการออกแบบโลโก้ การสร้างภาพประกอบ หรือการออกแบบสื่อโฆษณาต่างๆ ความเร็วในการประมวลผลและการตอบสนองต่อการแก้ไขเป็นปัจจัยสำคัญในการวัดประสิทธิภาพ

คุณภาพของผลงานที่ได้จาก ดีไซน์เอไอ ประเมินจากความสวยงาม ความสมบูรณ์ขององค์ประกอบ และความเหมาะสมกับวัตถุประสงค์การใช้งาน ทั้งนี้การประเมินผลงานสร้างสรรค์งานกราฟิกของนักศึกษาสายอาชีพโดยใช้ดีไซน์เอไอ (AI design tools) บนฐานคิดเชิงออกแบบ (Design Thinking) นั้น เป็นการผสมผสานระหว่างกระบวนการคิดเชิงออกแบบที่เน้นการแก้ปัญหาและความคิดสร้างสรรค์ รวมกับการใช้เทคโนโลยี AI ที่ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการออกแบบงานกราฟิกซึ่งเป็นนวัตกรรมการแสดงผลทางศิลปะ Lohsomboon, N. et al. (2019) ทั้งนี้ควรมีการพิจารณาถึงกิจกรรมกระบวนการกลุ่ม กระบวนการสืบสอบ และกระบวนการคิดมาใช้ในการประเมิน ซึ่งการประเมินผลงานในกรณีนี้ควรพิจารณาหลักการต่างๆ ที่สำคัญดังนี้

1. การตอบสนองต่อปัญหาและเป้าหมาย (Empathy and Problem Definition) ได้แก่ ประเด็นการประเมิน

1.1 ความเข้าใจในกลุ่มเป้าหมาย กล่าวคือ การออกแบบต้องตอบโจทย์ความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย นักศึกษาควรแสดงให้เห็นว่าได้ศึกษาและเข้าใจผู้ใช้ปลายทางอย่างชัดเจน เช่น การใช้ฟีเจอร์ AI เพื่อให้การออกแบบเหมาะสมกับผู้ใช้ในสภาพแวดล้อมต่างๆ

1.2 การระบุปัญหาที่ชัดเจน กล่าวคือ ผลงานจะต้องมีการกำหนดปัญหาหรือความท้าทายที่ชัดเจน เช่น ออกแบบให้สื่อสารข้อมูลได้ชัดเจนหรือกระตุ้นให้เกิดการมีส่วนร่วมกับแบรนด์

1.3 วิธีการประเมินในขั้นตอนนี้ให้ พิจารณาว่าผลงานนั้นได้สื่อสารและตอบโจทย์ปัญหาหรือเป้าหมายที่ตั้งไว้หรือไม่ โดยใช้เครื่องมือ AI ที่มีอยู่ เช่น การวิเคราะห์ข้อมูลผู้ใช้ (user data analysis) หรือการทดสอบประสิทธิภาพของการออกแบบ

2. ความคิดสร้างสรรค์และการใช้ AI เพื่อพัฒนาความคิด (Ideation and Innovation) ได้แก่ ประเด็นการประเมิน

2.1 การระดมความคิด (Brainstorming) กล่าวคือ ผลงานที่ดีควรแสดงถึงความหลากหลายของแนวคิด และการใช้ AI ในการสร้างแนวคิดใหม่ๆ โดยไม่จำกัดแค่เทมเพลตที่มีอยู่เดิม

2.2 การประยุกต์ใช้เทคโนโลยี AI กล่าวคือ ควรพิจารณาว่าการใช้ AI ช่วยเพิ่มความสามารถในการสร้างสรรค์หรือไม่ เช่น การใช้ AI เพื่อพัฒนาแนวคิดกราฟิก การเลือกสีที่เหมาะสม หรือการปรับแต่งรูปภาพอัตโนมัติ

2.3 ในขั้นตอนนี้วิธีการประเมินให้ตรวจสอบว่า AI ถูกนำมาใช้เพื่อเสริมสร้างความคิดสร้างสรรค์อย่างมีประสิทธิภาพหรือไม่ และว่าผลงานนั้นมีความโดดเด่นและแตกต่างจากงานที่มีอยู่ในตลาด

3. การพัฒนาและการทดสอบต้นแบบ (Prototyping and Testing) ได้แก่ ประเด็นการประเมิน

3.1 การสร้างต้นแบบที่มีความสมจริง ซึ่ง AI สามารถช่วยสร้างต้นแบบที่มีความละเอียดมากขึ้นมากขึ้นเพียงไร เช่น การสร้างโมเดล 3D การปรับแต่งรูปภาพให้ดูสมจริง เป็นต้น

3.2 การทดสอบและการปรับปรุง (Iterative Process): การใช้ผลสะท้อนกลับจากการทดสอบเพื่อปรับปรุงผลงาน การใช้ AI ในการทดสอบประสบการณ์ผู้ใช้ (UX) เช่น การทดสอบการใช้งานบนอุปกรณ์ต่างๆ หรือการประเมินการตอบสนองจากผู้ใช้งาน

3.3 ขั้นตอนนี้การประเมินควรตรวจสอบว่าต้นแบบที่สร้างขึ้นมีความสมบูรณ์และสามารถใช้งานได้จริงในสภาพแวดล้อมต่างๆ หรือไม่ และ AI ช่วยในการปรับแต่งและพัฒนาต้นแบบได้ดีแค่ไหน

4. การออกแบบที่เหมาะสมกับผู้ใช้ (User-Centric Design) ได้แก่ ประเด็นการประเมิน

4.1 การสร้างประสบการณ์ผู้ใช้ที่ดี (UX/UI) โดยการใช้ AI เพื่อช่วยในการปรับปรุงประสบการณ์ผู้ใช้งาน เช่น การเลือกฟอนต์ที่เหมาะสม การปรับสีให้เหมาะสมกับความรู้สึกของผู้ใช้ หรือการปรับขนาดองค์ประกอบให้เหมาะสมกับอุปกรณ์ต่างๆ

4.2 การตรวจสอบการเข้าถึง (Accessibility) ทั้งนี้การใช้แพลตฟอร์มดีไซน์ เอไอ สามารถช่วยให้การออกแบบเป็นมิตรกับผู้ใช้ทุกประเภท เช่น การปรับสีให้เหมาะสมสำหรับผู้ที่มีปัญหาการมองเห็น หรือการใช้ฟอนต์ที่อ่านง่าย

4.3 วิธีการประเมินในขั้นตอนนี้สามารถประเมินว่าการออกแบบนั้นให้ประสบการณ์ที่ดีแก่ผู้ใช้หรือไม่ และ AI ช่วยให้ประสบการณ์ผู้ใช้ดีขึ้นได้อย่างไร

5. การสื่อสารและการนำเสนอ (Communication and Presentation) ได้แก่ ประเด็นการประเมิน

5.1 การสื่อสารด้วยภาพ (Visual Communication) กล่าวคือ การออกแบบกราฟิกต้องสามารถสื่อสารได้ชัดเจน นักศึกษาควรแสดงให้เห็นถึงความสามารถในการใช้ภาพ สี และองค์ประกอบต่างๆ ให้เหมาะสมกับข้อความที่ต้องการสื่อ

5.2 การใช้ AI ในการสื่อสาร กล่าวคือ AI ช่วยปรับแต่งการออกแบบให้สามารถสื่อสารได้ดีขึ้น เช่น การเลือกองค์ประกอบที่เหมาะสม การจัดวางรูปภาพให้มีความสมดุล หรือการทำให้ข้อความเด่นชัด

5.3 วิธีการประเมิน คือ ตรวจสอบว่าผลงานนั้นสามารถสื่อสารได้ชัดเจนและมีประสิทธิภาพหรือไม่ โดย AI ช่วยเสริมในการทำให้ภาพสื่อสารได้ดีขึ้น

6. ความสอดคล้องกับแนวทางและเป้าหมาย (Consistency and Alignment) ได้แก่ ประเด็นการประเมิน

6.1 ความสอดคล้องในงานออกแบบ กล่าวคือ AI สามารถช่วยให้การออกแบบมีความสอดคล้องกันทั้งในเรื่องของสไตล์ สี ฟอนต์ และองค์ประกอบต่างๆ ที่ใช้ในการออกแบบ

6.2 การปรับแต่งอัตโนมัติ กล่าวคือ การใช้ AI ในการตรวจสอบความสอดคล้องและปรับปรุงการออกแบบให้เป็นไปตามมาตรฐาน

6.3 วิธีการประเมิน โดยตรวจสอบว่าผลงานมีความสอดคล้องและมีการใช้ AI เพื่อสร้างความสมดุลในการออกแบบหรือไม่

7. ความยั่งยืนและความสามารถในการพัฒนา (Sustainability and Scalability) ประกอบด้วยประเด็นการประเมิน ดังนี้

7.1 การคิดระยะยาว กล่าวคือ การออกแบบที่ดีไม่เพียงแต่สวยงาม แต่ยังสามารถปรับใช้ได้ในระยะยาว และสามารถขยายได้ตามการเติบโตของแบรนด์หรือผลิตภัณฑ์

7.2 การปรับใช้ AI ในการสร้างการออกแบบที่ยั่งยืน กล่าวคือ การใช้ AI นั้นสามารถช่วยในการสร้างการออกแบบที่เหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงในอนาคต เช่น การปรับแต่งได้อย่างง่ายดายเมื่อมีข้อมูลใหม่

7.3 วิธีการประเมินในขั้นตอนนี้ โดยประเมินว่าออกแบบนั้นสามารถรองรับการเปลี่ยนแปลงหรือการขยายงานได้ดีหรือไม่ และ AI ช่วยในการทำให้การออกแบบยั่งยืนหรือไม่

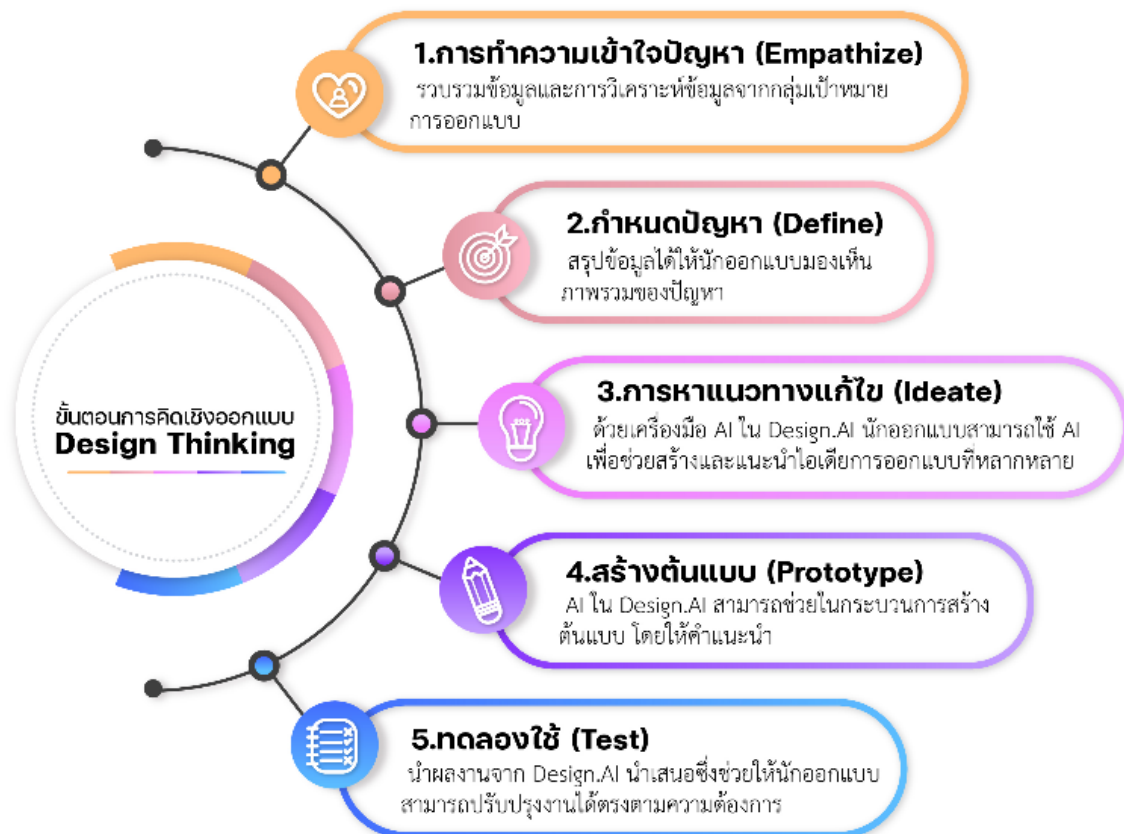
จากที่กล่าวมาข้างต้นสรุปการประเมินผลงานกราฟิกโดยใช้ดีไซน์เอไอบนฐานคิดเชิงออกแบบนั้น ควรพิจารณาหลายๆ มิติ ไม่ว่าจะเป็นความเข้าใจในผู้ใช้ ความคิดสร้างสรรค์ การทดสอบต้นแบบ ความเหมาะสมกับผู้ใช้ การสื่อสาร ความสอดคล้อง และความยั่งยืน ทุกขั้นตอนในการประเมินต้องเน้นที่การใช้ AI เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการออกแบบให้ผลงานมีคุณภาพสูงสุด

สรุปองค์ความรู้

สรุปองค์ความรู้จากบทความนี้แสดงการใช้แพลตฟอร์มดีไซน์เอไอ (AI design platform) ร่วมกับกระบวนการคิดเชิงออกแบบ (Design Thinking) เป็นการผสมผสานระหว่างการคิดอย่างมีระบบและเครื่องมือที่ทันสมัยเพื่อสร้างงานออกแบบที่มีประสิทธิภาพ โดยในแต่ละขั้นตอนของการคิดเชิงออกแบบสามารถใช้แพลตฟอร์มดีไซน์เอไอช่วยในการพัฒนาผลงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ขั้นตอนในการคิดเชิงออกแบบที่ใช้กับแพลตฟอร์มดีไซน์เอไอมีดังนี้ 1) การเข้าใจปัญหา (Empathize) โดยศึกษาผู้ใช้งานในขั้นตอนนี้ นักออกแบบจะต้องทำความเข้าใจกลุ่มผู้ใช้ที่ต้องการออกแบบให้สอดคล้องกับความต้องการของพวกเขา เช่น นักออกแบบสามารถใช้แพลตฟอร์มดีไซน์เอไอเพื่อวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับผู้ใช้ที่มีอยู่แล้วหรือผลการศึกษาลาด โดยแพลตฟอร์มบางตัวอาจช่วยในการทำการสำรวจและรวบรวมข้อมูลจากผู้ใช้ และการใช้เครื่องมือ AI ในการรวบรวมข้อมูล ทั้งนี้ AI สามารถช่วยในการวิเคราะห์ข้อมูลจากสื่อสังคมออนไลน์ ความคิดเห็นจากลูกค้า หรือการตอบแบบสอบถามเพื่อให้เข้าใจถึงความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย 2) การกำหนดปัญหา (Define) คือ กำหนดปัญหาที่ต้องการแก้ไข ทั้งนี้เมื่อเข้าใจปัญหาแล้ว นักออกแบบจะระบุปัญหาหรือความท้าทายที่ต้องการแก้ไข เช่น การทำให้ผู้ใช้เข้าใจข้อมูลที่ซับซ้อน หรือการปรับปรุงประสบการณ์ของผู้ใช้ในเว็บไซต์ โดยการใช้แพลตฟอร์ม AI ในการวิเคราะห์ปัญหา ซึ่งสามารถใช้เครื่องมือ AI ในการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงลึกจากกลุ่มผู้ใช้และสภาพแวดล้อม เพื่อนำไปสู่การตั้งคำถามหรือปัญหาที่ต้องการแก้ไข เช่น การวิเคราะห์ UX/UI เพื่อหาแนวทางในการปรับปรุงการออกแบบ 3) การสร้างแนวคิด (Ideate) โดยการระดมความคิดซึ่งในขั้นตอนนี้ นักออกแบบจะระดมความคิดหลายๆ แบบเพื่อหาทางออกที่ดีที่สุด การใช้แพลตฟอร์มดีไซน์เอไอจะช่วยเสริมการสร้างแนวคิดใหม่ๆ โดยการแนะนำแบบต่างๆ หรือการใช้เทมเพลตที่มีอยู่ในระบบ และการใช้ AI ในการสร้างไอเดีย โดย AI สามารถช่วยในการสร้างการออกแบบที่มีความหลากหลาย เช่น การเลือกฟอนต์ที่เหมาะสมหรือการสร้างลวดลายที่ใหม่และไม่ซ้ำใคร การใช้ AI เพื่อคำนวณและเสนอแนวคิดที่เหมาะสมตามข้อมูลที่มี 4) การสร้างต้นแบบ (Prototype) ทั้งนี้การสร้างต้นแบบเบื้องต้นจากไอเดียที่ได้ นักออกแบบจะสร้างต้นแบบ (mock-up) ของการออกแบบ ในขั้นตอนนี้ การใช้แพลตฟอร์มดีไซน์เอไอจะช่วยให้กระบวนการนี้เร็วขึ้นและสะดวกขึ้นเนื่องจาก AI สามารถช่วยปรับขนาด องค์ประกอบ และแนะนำการออกแบบที่เหมาะสม หลังจากนั้นจึงทดสอบต้นแบบและการปรับปรุง โดยหลังจากสร้างต้นแบบ นักออกแบบสามารถใช้ AI ในการทดสอบต้นแบบ เช่น การวิเคราะห์ความสมดุลของการจัดวางองค์ประกอบ หรือการทดสอบการทำงานขององค์ประกอบต่างๆ

ในสถานการณ์จริง เช่น การดูว่าการออกแบบเหมาะสมกับอุปกรณ์ที่แตกต่างกัน 5) การทดสอบ (Test) โดยการทดสอบต้นแบบกับกลุ่มผู้ใช้ ทั้งนี้เป็นการทดสอบต้นแบบจะช่วยให้เห็นว่าออกแบบนั้นทำงานได้ดีหรือไม่ นักออกแบบสามารถใช้ AI ในการเก็บข้อมูลจากการทดสอบ เช่น การติดตามการคลิก (click-through) หรือ การทดสอบการใช้งานแบบ A/B รวมทั้งการรับฟีดแบ็กและการปรับปรุงผลลัพธ์จากการทดสอบจะช่วยให้เราปรับแต่งต้นแบบให้ดียิ่งขึ้น โดยการใช้ AI เพื่อวิเคราะห์ข้อมูลจากผู้ใช้และปรับการออกแบบให้เหมาะสม เช่น การปรับสีหรือฟอนต์ให้ตรงกับความต้องการของผู้ใช้มากขึ้น และองค์ความรู้ในขั้นตอนที่ 6) การนำเสนอและสื่อสาร (Present and Communicate) คือการสร้างการนำเสนอที่น่าสนใจ: หลังจากที่ได้การออกแบบที่สมบูรณ์แล้ว นักออกแบบจะต้องนำเสนอผลงานให้กับลูกค้าหรือทีมงาน การใช้ AI ช่วยในการสร้างสื่อที่น่าสนใจ เช่น การสร้างการนำเสนอที่มีสไลด์สวยงาม, แอนิเมชัน, หรือกราฟิกที่เสริมสร้างความเข้าใจในแนวคิด การใช้ AI เพื่อสื่อสาร: AI สามารถช่วยในการสร้างงานนำเสนอที่สอดคล้องกับแบรนด์หรือการออกแบบ โดยการเลือกธีมเพลตที่เหมาะสม หรือการปรับแต่งให้มีความน่าสนใจและเข้าถึงผู้ชมได้

สรุปการใช้แพลตฟอร์มดีไซน์เอไอบูรณาการกับกระบวนการคิดเชิงออกแบบช่วยเพิ่มความเร็วในการทำงานและปรับปรุงความแม่นยำในการออกแบบ โดยนักออกแบบสามารถใช้ AI เพื่อสร้างไอเดียใหม่ๆ ปรับปรุงต้นแบบ และทดสอบผลงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งช่วยให้กระบวนการคิดเชิงออกแบบมีความราบรื่นและสามารถตอบสนองต่อความต้องการของผู้ใช้งานได้ดียิ่งขึ้น ดังภาพที่ 3

ขั้นตอนการคิดเชิงออกแบบ (Design Thinking) มาใช้ในการออกแบบกราฟิก

ภาพที่ 3 แผนภาพสรุปองค์ความรู้แพลตฟอร์มดีไซน์เอไอสร้างสรรค์งานกราฟิกบนฐานคิดเชิงออกแบบ

References

- Designs.ai. (2024). Introducing Designs.ai: The ultimate AI-powered design tool hub. Retrieved September 4, 2024, from <https://designs.ai/blog/new-designs-ai-ultimate-ai-tool-hub>.
- Lohsomboon, N. ., Pichayapaiboon, P., & Sangvanich, K. . (2019). DESIGN THINKING PROCESS TO CREATE INNOVATIVE ART EXPRESSION. *Journal of Education and Innovation*, 22(1), 343–354.
- Ministry of Education. (2024). *Report on the Monitoring, Inspection, and Evaluation of the Ministry of Education's for Education Management for Round 1 of the year 2024*. Bangkok. Ministry of Education.
- Office of Vocational Education Commission. (2017). *Strategies for developing vocational education personnel competencies*. Retrieved September 4, 2024, from <https://www.oet.go.th>.
- Office of Vocational Education Standard and Quality. (2015). *Vocational education standards, Standard 1, Clause 1.2, and Indicator 2*. Retrieved September 30, 2024, from <https://www.oet.go.th>.
- Office of Vocational Education Standard and Quality. (2020). *Higher vocational certificate 2020*. Retrieved December 4, 2024, from Retrieved from <https://www.oet.go.th>.
- Pixlr Pte Ltd. (2024). Free AI Designs Generative AI. Retrieved September 22, 2024, from Retrieved from <https://designs.ai/>.
- Phromwong, W. (2024). Using Generative AI in graphic image production. Retrieved December 4, 2024, from <https://oet.stou.ac.th/generative-ai-2/>
- Stanford d. School. (2019). *An Introduction to Design Thinking PROCESS GUIDE*. CA: Institute of Design at Stanford.
- Unite.ai. (2024). 10 best AI graphic design tools. Retrieved October 4, 2024, from <https://www.unite.ai/th/10-best-ai-graphic-design-tools/>

การเรียนรู้ศิลปวัฒนธรรมชุมชนและท้องถิ่น
กรณีศึกษา ประเพณีชักพระตักบาตรเทโว จังหวัดสงขลา
ARTS AND CULTURE LEARNING WITH LOCAL COMMUNITIES: A CASE STUDY OF
THE TRADITION OF CHAK PHRA TAK BAT THEVO, SONGKHLA PROVINCE

พิชชากร ตะนุสะ

Phitchakorn Tanusa

กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยทักษิณ ฝายมัธยม

Social studies, Religion and Culture Department ,

Thaksin University Demonstration Secondary School

E-mail: phitchakorn.t@tsu.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้ มุ่งศึกษาประเพณีชักพระหรือลากพระของชาวจังหวัดสงขลาที่เกิดขึ้นมานานตั้งแต่สมัยศรีวิชัยตามจดหมายเหตุของภิกษุจ้อจ ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงความงดงามของศิลปะ ประเพณี และวัฒนธรรมอันดีงามของชาวบ้านที่ยึดถือปฏิบัติสืบทอดกันมาจนถึงปัจจุบัน อีกทั้งยังสะท้อนให้เห็นถึงความศรัทธาเลื่อมใสของพุทธศาสนิกชน และภูมิปัญญาเชิงท้องถิ่นได้อีกด้วย

บทความวิชาการนี้ ผู้เขียนจะนำเสนอสภาพปัจจุบันของแหล่งเรียนรู้ทางศิลปวัฒนธรรมของประเพณีชักพระตักบาตรเทโว จังหวัดสงขลา แบ่งเป็น 3 องค์ประกอบดังนี้ 1) ด้านวัตถุประสงค์ 2) ด้านแหล่งการเรียนรู้ทางศิลปวัฒนธรรม และ 3) ด้านกิจกรรมการเรียนรู้ทางศิลปวัฒนธรรม ผลลัพธ์จากอดีตจนถึงปัจจุบันผ่านการสร้างสรรค์ สะสม และสร้างต้นทุนใหม่ทางวัฒนธรรม พัฒนาสังคมให้เกิดคุณประโยชน์ต่อชาติทางด้านเศรษฐกิจ อุตสาหกรรมการท่องเที่ยว ให้ก้าวทันต่อความเปลี่ยนแปลงและแสดงความเป็นตัวตนในด้านศิลปวัฒนธรรม ประเพณีชักพระจึงเป็นการสืบทอดวัฒนธรรมและวิถีชีวิตของคนในชุมชนที่มีความเชื่อมโยงกับพุทธศาสนา การจัดพิธีชักพระจึงไม่เพียงแต่เป็นกิจกรรมที่ให้ความบันเทิงแก่ประชาชน แต่ยังเป็นการแสดงออกถึงความเคารพและศรัทธาต่อพระพุทธรูป รวมถึงการส่งเสริมความสามัคคีในชุมชนและการปฏิบัติธรรมในชีวิตประจำวันของจังหวัดสงขลาตลอดไป โดยองค์ความรู้จากบทความนี้จะส่งผลให้พุทธศาสนิกชนชาวสงขลา ผู้ที่สนใจ หรือชาวพุทธในประเทศไทยทั่วไปได้ทราบถึงคุณค่าของศิลปวัฒนธรรมในประเพณีชักพระตักบาตรเทโว จังหวัดสงขลา ทำให้เกิดความประทับใจในมรดกทางวัฒนธรรมที่ได้พบ อีกทั้งยังเป็นฐานการเรียนรู้นอกห้องเรียนร่วมกันระหว่างบ้าน วัด โรงเรียน (บวร) และชุมชนที่จะส่งเสริมให้เกิดการเห็นคุณค่าซึ่งจะพัฒนาไปเป็นการรวมพลังในการสืบสานอนุรักษ์ต่อไป

คำสำคัญ : การเรียนรู้แบบชุมชน , ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น , ประเพณีชักพระ

*Received January 19, 2024; Revised February 4, 2024; Accepted February 13, 2025

Abstract

The tradition of dragging the Buddha image of the people of Songkhla province has been going on for a long time since the Srivijaya period, according to the records of Chi Ing monks, which reflects the beauty of the arts, traditions and good culture of the villagers that have been followed and passed down to the present day It also demonstrates the faith of Buddhists and local wisdom.

In this academic article, the author will present the current state of the artistic and cultural learning resources of the Chak Phra Tak Bat Thevo tradition in Songkhla Province, divided into 3 components as follows: 1) the objective aspect, 2) the artistic and cultural learning resources aspect, and 3) arts and culture learning activities. Results from the past to the present through creating, accumulating, and creating new cultural capital. Develop society to benefit the nation in terms of economy, tourism industry to keep pace with changes and express identity in arts and culture. The Chak Phra tradition is, therefore, an inheritance of the culture and way of life of the people in the community that is connected with Buddhism. Organizing a Chak Phra ceremony is, therefore, not only an activity that provides entertainment for the people. But it is also an expression of respect and faith in Buddhism, including promoting unity in the community and practising Dhamma in daily life in Songkhla Province forever. The knowledge from this article will make Songkhla people or Buddhists aware of the value of arts and culture in the Chak Phra Tak Bat Thevo tradition in Songkhla Province, creating an impression of the cultural heritage encountered. It also serves as a shared learning base outside the classroom between houses, temples, schools (Bowon) and the community to foster a sense of value that will develop into a combination of energy in further conservation research.

Keywords: Learning with local communities , Art and cultural, Chak Phra Tak Bat Thevo

บทนำ

ศิลปวัฒนธรรมเป็นการศึกษาที่เน้นการสะท้อนพฤติกรรมและการแสดงออกของคนในสังคมไทยที่เชื่อมโยงกับสภาพภูมิศาสตร์ ความคิด ความเชื่อ สภาพสังคม เศรษฐกิจ และการเมือง การปรับตัวของคนในสังคมไทยมีอิทธิพลต่อการพัฒนาของศิลปวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม ประเพณี รวมถึงรูปแบบการแสดงออกที่สะท้อนถึงตัวตนของผู้คนในสังคม การผสมผสานระหว่างความคิดและความเชื่อทำให้เกิดความหลากหลายของศิลปกรรมที่บรรพบุรุษสร้างสรรค์ไว้ ซึ่งยังคงส่งต่อมาจนถึงปัจจุบัน นอกจากนี้ Pratima Tunyaboontarakun (2017) ยังกล่าวถึงการรวมตัวของกลุ่มสังคมที่มีความคิดและความเชื่อร่วมกัน ซึ่งเป็นผลของการแสดงออกในรูปแบบที่ทั้งเป็นนามธรรมและรูปธรรมทางวัฒนธรรม

การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศไทยโดยเฉพาะแผนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561-2580) ถือได้ว่าเป็นแผนฉบับแรกของประเทศไทยตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 ซึ่ง Thanikarn Srichan and Saowaluck Kosolkittiampon (2023) ได้สรุปไว้ถึงแผนดังกล่าวมุ่งเน้นการยึดคนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา และการส่งเสริมกระบวนการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนในสังคม เพื่อให้เกิดความ

สมดุลในทุกมิติ ทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม รวมถึงการส่งเสริมการพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ ที่เป็นการพัฒนาในระยะยาว โดยมีเป้าหมายที่ความมั่นคงและยั่งยืนในอนาคต นอกจากนี้ยังกล่าวถึงการปรับโครงสร้างเศรษฐกิจไทยให้เข้าสู่ระบบเศรษฐกิจที่เน้นการเพิ่มประสิทธิภาพและการสร้างนวัตกรรม ผ่านการใช้เศรษฐกิจสร้างสรรค์ ซึ่งเน้นการนำองค์ความรู้และการศึกษามาใช้ในการสร้างสรรค์งาน รวมถึงการใช้ทรัพย์สินทางปัญญาที่เชื่อมโยงกับเทคโนโลยีและนวัตกรรมสมัยใหม่ โดยมีรากฐานจากวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น ที่เป็นเอกลักษณ์ของประเทศไทย ทั้งนี้ Ruthaiphon Thongchaph and Naitawan Kamhom (2021) ได้กล่าวสนับสนุนเพิ่มเติมเกี่ยวกับการบริหารจัดการภูมิปัญญาท้องถิ่นให้เกิดประโยชน์ทางเศรษฐกิจ การสร้างมูลค่าจากภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีคุณค่าเดิม ซึ่งเชื่อมโยงกับแนวคิดของเศรษฐกิจสร้างสรรค์ว่า การมีภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นพื้นฐานสำคัญในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจสร้างสรรค์ เนื่องจากเศรษฐกิจสร้างสรรค์ต้องการองค์ความรู้ การสร้างสรรค์งาน และการใช้ทรัพย์สินทางปัญญาที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรม พื้นฐานทางสังคม และเทคโนโลยีใหม่ ๆ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติได้กำหนดขอบเขตเศรษฐกิจสร้างสรรค์ของไทยออกเป็น 4 กลุ่มหลัก ได้แก่ 1) การสืบทอดทางวัฒนธรรม 2) ศิลปะ 3) สื่อ และ 4) งานสร้างสรรค์ กลุ่มเหล่านี้มีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมเศรษฐกิจสร้างสรรค์ให้เติบโต โดยสามารถนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาพัฒนาและสร้างมูลค่าเพิ่มในด้านต่าง ๆ ทั้งเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม

ลากพระ หรือชักพระซึ่งเป็นประเพณีที่มีความสำคัญในพุทธศาสนา โดยทำขึ้นหลังจากวันมหาปวารณาหรือวันออกพรรษา 1 วัน ซึ่งตรงกับวันแรม 1 ค่ำ เดือน 11 การลากพระเป็นการอาราธนาพระพุทธรูปขึ้นประดิษฐานบนบุษบกแล้วแห่ไปตามลำน้ำหรือถนน ขึ้นอยู่กับลักษณะภูมิประเทศของท้องถิ่นนั้น ๆ เช่น หากอยู่ริมแม่น้ำก็จะลากพระทางน้ำ หากห่างไกลจากแม่น้ำก็จะลากพระทางบก อย่างไรก็ตาม สภาพสังคมในปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงจากกระบวนการพัฒนาทางเทคโนโลยี ทำให้คุณค่าทางศิลปวัฒนธรรมของประเพณีบางอย่างถูกลดทอนลงไปตามความสนใจของยุคสมัย อีกทั้งการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับประเพณีชักพระภายใต้แนวคิดของเศรษฐกิจสร้างสรรค์สามารถดำเนินการได้โดยเน้นการผสมผสานความเป็นเอกลักษณ์ของประเพณีกับนวัตกรรมและการสื่อสารเพื่อสร้างคุณค่าและผลตอบแทนที่ยั่งยืนทั้งทางวัฒนธรรมและเศรษฐกิจ ด้วยเหตุนี้ผู้เชี่ยวชาญจึงสนใจที่จะศึกษาประวัติความเป็นมาของประเพณีชักพระและนำมาบูรณาการกับการจัดการเรียนรู้ทางศิลปวัฒนธรรม โดยใช้หลักการจัดการศึกษาในวิถีชุมชนเป็นการเชื่อมโยงการศึกษาเข้ากับวัฒนธรรมของชุมชนตามแนวทางที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (Office of the National Education Commission) จากแนวความคิดของ Jitiyaporn Chaowarakul (2021) ได้เสนอแนะการทำเช่นนี้ช่วยให้การศึกษาไม่เพียงแต่เน้นการเรียนรู้ทางวิชาการเท่านั้น แต่ยังส่งเสริมให้เยาวชนมีความรู้และเข้าใจในประเพณี วัฒนธรรม และภูมิปัญญาของท้องถิ่น การนำประเพณีและภูมิปัญญาท้องถิ่นมารวมในการศึกษาจึงไม่เพียงช่วยอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม แต่ยังช่วยสร้างความภาคภูมิใจในอัตลักษณ์ของชุมชนและส่งเสริมให้เยาวชนเข้าใจถึงคุณค่าของค่านิยมที่สอดคล้องกับสังคมในปัจจุบันได้ดียิ่งขึ้น การพัฒนาและปรับการศึกษาภายในชุมชนให้สอดคล้องกับองค์ประกอบด้านวัฒนธรรมและค่านิยมของสังคม จึงเป็นการสร้างสมดุลระหว่างความรู้ดั้งเดิมและความรู้สมัยใหม่ที่สามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้ในทุกมิติ

เนื้อหา

การเรียนรู้บนพื้นฐานวัฒนธรรมชุมชน

การศึกษาในแง่มุมของการเรียนรู้ที่เป็นกระบวนการต่อเนื่อง ซึ่งเกิดขึ้นตลอดเวลา ทั้งจากการเรียนรู้ด้วยตัวเองและการเรียนรู้จากผู้อื่น รวมถึงการเรียนรู้จากสิ่งแวดล้อม การศึกษาไม่เพียงแต่เป็นการสะสมความรู้และทักษะ แต่ยังเกี่ยวข้องกับการสั่งสม ค่านิยม ซึ่งเป็นส่วนสำคัญในการพัฒนา ศักยภาพในการดำรงชีวิต ทั้ง

ในด้านร่างกายและจิตใจ การศึกษาจะช่วยให้บุคคลกลายเป็น ผู้มีความรู้ และ คุณธรรม และมีความสามารถในการพัฒนาตนเองและสังคมได้ดีขึ้น การศึกษาไม่เพียงแต่ช่วยในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ แต่ยังช่วยให้บุคคลสามารถ ถ่ายทอดความรู้ ที่ได้เรียนรู้ให้กับผู้อื่นได้ด้วย นอกจากนี้ การศึกษายังเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาคุณภาพชีวิตและความสามารถในการรับมือกับการเปลี่ยนแปลงในสังคม

Nuntawat Nunart (2017) ได้นำเสนอหลักการจัดการศึกษาในวิถีชุมชนซึ่งเกี่ยวข้องกับการใช้วัฒนธรรมพื้นบ้าน หรือภูมิปัญญาชาวบ้านที่ได้รับการสืบทอดจากอดีตจนถึงปัจจุบัน การจัดการศึกษาในวิถีชุมชนจะมีรูปแบบที่แตกต่างกันไปตามยุคสมัย แต่ยังคงยึดหลักการสำคัญที่เชื่อมโยงการศึกษาเข้ากับวัฒนธรรมชุมชนที่มีคุณค่าของตนเอง มีลักษณะสำคัญได้แก่ การถ่ายทอดวัฒนธรรม การศึกษาในวิถีชุมชนเป็นหลักขับเคลื่อนทางวัฒนธรรม และการศึกษาชุมชนเป็นฐานแห่งการศึกษาตามอรรถาธิบาย

Thiraphong Butsarakul (2023) ได้ทำการศึกษาชุมชนเพื่อการจัดการเรียนรู้ทางศิลปวัฒนธรรมเป็นการศึกษาเพื่อให้คนในชุมชนเกิดความภาคภูมิใจ และความรู้สึกเป็นเจ้าของ ซึ่งการเรียนรู้ดังกล่าวจะสามารถนำมาปรับใช้ในการจัดการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความตระหนักและเห็นคุณค่าในศิลปวัฒนธรรมของชุมชนได้ จึงต้องมีการเตรียมความพร้อมในด้านข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งการเรียนรู้ในชุมชนเพื่อใช้ในการวางแผน และเลือกใช้แหล่งการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพมากที่สุด โดยอาศัยข้อมูลและเหตุผลได้แก่ ขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับปัญหา ความต้องการของประชาชนในชุมชนเพื่อกำหนดแผน ขั้นตอนต่อไปคือ การวางแผนจะต้องทำอย่างเชื่อมโยงและมีความต่อเนื่องเป็นกระบวนการ การวิเคราะห์ข้อมูลและใช้แหล่งเรียนรู้ที่เหมาะสม การปฏิบัติตามแผน และขั้นตอนการประเมินผล

Nipapan Jensantikul (2021) ได้นำเสนอการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐานหรือที่รู้จักในชื่อว่าการเรียนรู้โดยการบริการสังคม (Service Learning : SL) เป็นวิธีการหนึ่งที่ดีในการสร้างประสบการณ์ที่มีความหมายให้กับผู้เรียน ผสมผสานระหว่างการเรียนรู้ในห้องเรียนกับการลงมือปฏิบัติจริงในชุมชน ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนมีโอกาสพัฒนาทักษะต่าง ๆ เช่น การแก้ปัญหา การทำงานเป็นทีม และการสื่อสาร การเรียนรู้ในรูปแบบนี้ไม่เพียงแต่จะช่วยพัฒนาความรู้และทักษะของผู้เรียน แต่ยังส่งเสริมให้เกิดการเชื่อมโยงและสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างผู้เรียนและชุมชนอีกด้วย

สรุปข้อสังเกตที่สำคัญเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน (Community-Based Learning) โดยเน้นถึงความยืดหยุ่นและความเชื่อมโยงของกลยุทธ์การเรียนรู้ในบริบทต่าง ๆ กล่าวคือ การจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐานไม่ได้มีรูปแบบที่ตายตัว แต่ต้องปรับให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์และบริบทของกิจกรรมหรือโครงการ ซึ่งบางกิจกรรม เช่น การบริการสังคม (Service Learning) และการวิจัยชุมชน (Community-Based Research) อาจมีการสอดประสานหรือใช้ร่วมกันในกระบวนการเรียนรู้ มีใจความสำคัญในการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐานเป็นกรอบรวมของการบริการสังคมและการวิจัยชุมชน ดังนั้นจำเป็นต้องระบุกลยุทธ์และเป้าหมายของกิจกรรมให้ชัดเจนเพื่อความสำเร็จ ทั้งนี้ชุมชนต้องให้การส่งเสริมสนับสนุน และมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอน ผู้เรียนต้องลงพื้นที่จริง เก็บข้อมูล ฝึกคิด และแก้ปัญหาในสถานการณ์จริงที่เกิดขึ้นในชุมชน อาจจะต้องมีการยืดหยุ่นเวลา และรูปแบบการเรียนรู้เพื่อให้เหมาะสมกับการเรียนรู้นอกห้องเรียน ทั้งนี้ได้มีการกำหนดแนวทางการปฏิบัติไว้ดังนี้

- 1) กำหนดเป้าหมาย และกลยุทธ์อย่างชัดเจน เช่น การพัฒนาความเข้าใจในประเด็นสังคม หรือการสร้างทักษะการวิจัย รวมไปถึงการระบุวิธีการเรียนรู้ เช่น การเก็บข้อมูล การลงพื้นที่ การสัมภาษณ์คนในชุมชน หรือการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้

- 2) ส่งเสริมความร่วมมือของชุมชน ได้แก่ การเปิดโอกาสให้ชุมชนแสดงบทบาทในการวางแผน การเป็นที่ปรึกษา การสนับสนุนทรัพยากร หรือจัดการประชุมหรือเวทีร่วมระหว่างชุมชนและท้องถิ่น

3) จัดเวลาและทรัพยากรให้เหมาะสม โดยออกแบบตารางเวลาให้ยืดหยุ่นตามความเหมาะสมกับกิจกรรมนอกห้องเรียน การจัดเตรียมทรัพยากร เช่น อุปกรณ์เก็บข้อมูล หรือที่ปรึกษาผู้เชี่ยวชาญที่เกี่ยวข้อง

4) สร้างกระบวนการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ ให้ผู้เรียนมีโอกาสเผชิญปัญหาและสถานการณ์จริง เพื่อฝึกทักษะการคิดวิเคราะห์ การแก้ปัญหา และการทำงานร่วมกัน หรือจัดเวทีสะท้อนผลการเรียนรู้ (Reflection) เพื่อสรุปประสบการณ์ที่ได้รับ

ประเพณีชักพระ หรือลากพระ

ประเพณีชักพระหรือลากพระเป็นประเพณีของชาวภาคใต้ โดยจะปฏิบัติกันในช่วงออกพรรษา (วันแรม 1 ค่ำ เดือน 11) ซึ่งมีรากฐานมาจากเหตุการณ์ในสมัยพุทธกาล เมื่อพระพุทธเจ้าเสด็จไปจำพรรษาที่สวรรค์ชั้นดาวดึงส์เพื่อโปรดพระมารดา หลังจากที่พระพุทธเจ้าทรงเสด็จสิ้นการจำพรรษาและเสด็จกลับมาয়ังโลกมนุษย์ ชาวบ้านรู้สึกปลื้มปีติและยินดีอย่างยิ่ง จึงได้มีการอันเชิญพระพุทธองค์ขึ้นประทับบนบุษบก แล้วแห่ไปยังที่ประทับของพระพุทธองค์ ต่อมาสมัยหลังจากพุทธกาล ชาวบ้านได้เริ่มนำพระพุทธรูป มาแทนพระพุทธรองค์ เนื่องจากเป็นการแสดงความเคารพและสักการะพระพุทธรองค์ในรูปแบบที่สะท้อนถึงความเชื่อและความศรัทธา ในพระพุทธรศาสนา การแห่พระพุทธรูปนี้กลายเป็นประเพณีที่สืบทอดต่อเนื่องมาจนถึงปัจจุบัน โดยชาวใต้มีความเชื่อเกี่ยวกับการขอฝนจากพระพุทธองค์ เนื่องจากชาวใต้ส่วนใหญ่มีอาชีพเกษตรกรรม และการที่ฝนตกต้องตามฤดูกาลนั้นมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการเพาะปลูก พวกเขาจึงเชื่อว่า การทำพิธีลากพระจะช่วยให้ฝนตกตรงตามฤดูกาลเพื่อให้การเกษตรของพวกเขามีผลผลิตที่ดี Ruthaiphon Thongchaph and Naitawan Kamhom (2021) ได้กล่าวถึงการชักพระหรือลากพระของชาวใต้ไว้มี 2 ประเภทดังนี้ 1) การลากพระทางบก คือ การอันเชิญพระพุทธรูปปางอุ้มบาตรขึ้นประดิษฐานบนนมพระ (คือยานพาหนะที่ใช้ประดิษฐานพระพุทธรูปในการลากพระทางบก) หรือบุษบกแล้วแห่ไปยังจุดหมายการลากพระทางบกเหมาะกับวัดที่อยู่ห่างไกลแม่น้ำลำคลอง 2) การลากพระทางน้ำ คือ การอันเชิญพระพุทธรูปปางอุ้มบาตรขึ้นประดิษฐานบนเรือพระแล้วแห่ไปยังจุดหมาย การลากพระทางน้ำเหมาะกับวัดที่อยู่ใกล้แม่น้ำ

ในวันชักพระหรือลากพระจะมีการตักบาตรหน้าล่อ โดยชาวบ้านจะเตรียมอาหารมาใส่บาตร ซึ่งบาตรนั้นจะเตรียมไว้หน้าพระลาก การตักบาตรหน้านมพระเรียกว่า “บาตรหน้าล่อ” หลังจากตักบาตรเสร็จแล้วจะอันเชิญพระลากประดิษฐานบนบุษบก และเมื่อพระสงฆ์ฉันภัตตาหารเสร็จแล้ว ชาวบ้านจะนำขนมต้ม (ขนมชนิดหนึ่งทำด้วยข้าวเหนียวและห่อด้วยใบพ้อ) มาใส่บาตรและแขวนไว้หน้านมพระ และเมื่อมีการลากพระถึงหน้าบ้านใครคนในบ้านนั้นก็ให้นำขนมต้มออกมาใส่บาตร เมื่อเรือพระทุกลำมาถึง ณ จุดหมายแล้ว จะมีการประกวดเรือพระ โดยแยกออกเป็น 2 ประเภทคือ เรือพระบก และเรือพระน้ำ พอถึงเวลาบ่ายหรือเย็นก็จะลากเรือพระกลับวัด แต่ในปัจจุบันเรือพระจะจอดไว้ประมาณ 3 - 5 วันถึงจะลากกลับวัด เนื่องจากว่ามีประชาชนร่วมกันทำบุญเป็นจำนวนมาก

จังหวัดสงขลาเป็นจังหวัดที่ตั้งอยู่ในภาคใต้ และเป็นจังหวัดหนึ่งที่มีความสำคัญกับประเพณีท้องถิ่นอย่างประเพณีลากพระเป็นอย่างมาก โดยการสืบสารประเพณีลากพระเป็นประจำทุกปี และประชาชนต่างให้ความสนใจและให้ความสำคัญกับประเพณีลากพระเป็นอย่างมาก อีกทั้งยังถือได้ว่าเป็นจังหวัดหนึ่งที่มีการประดิษฐ์เรือพระได้งดงาม วิจิตรบรรจงมากเป็นอันดับต้นๆ ของภาคใต้ ซึ่งกว่าจะได้เรือพระอย่างที่เห็นนั้นต้องอาศัยการร่วมแรงร่วมใจกันของชาวบ้าน และยังต้องใช้เวลากว่าแรมเดือน ซึ่งประเพณีลากพระมีการแบ่งประเภทของเรือพระออกเป็น 2 ลักษณะ คือ เรือพระบกและเรือพระน้ำ หากท้องถิ่นใดมีพื้นที่ที่ติดกับน้ำอย่างอำเภอระโนด จะมีการประดิษฐ์เรือพระน้ำเพื่อลากเรือพระไปทางน้ำซึ่งจะง่ายและสะดวกมากกว่าการลากเรือพระบก ส่วนเรือพระบกโดยมากแล้วจะอยู่ในท้องถิ่นที่เป็นชุมชนเกษตรกรรม ซึ่งการลากพระทั้ง 2 ประเภทนั้นนอกจากจะมีการประดิษฐ์ให้ออกมาอย่างงดงามแล้ว จะต้องมีการแห่เรือที่ยาวพอประมาณติดกับเรือพระ

เพื่อใช้สำหรับให้พระพุทธรูปชนลากล่องพระ และในส่วนของลากล่องพระบก ปัจจุบันมีการนำลากล่องพระมาประดิษฐ์เป็นล่องพระถือเป็นการอำนวยความสะดวกแก่พุทธศาสนิกชนอีกทางหนึ่ง สะท้อนให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงทางด้านสังคมในยุคของโลกไร้พรมแดนอย่างเห็นได้ชัด

สำหรับการอนุรักษ์และสืบสานประเพณีลากล่องพระที่จัดขึ้นโดยเทศบาลนครสงขลา องค์การบริหารส่วนจังหวัดสงขลา การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานหาดใหญ่ และหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน เพื่อให้ประเพณีลากล่องพระยังคงมีชีวิตอยู่และเป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่สำคัญของชาวใต้ โดยกิจกรรมในงานประกอบด้วยพิธีสมโภช และแห่ผ้าห่มองค์เจดีย์หลวงเขาตังกวน พิธีตักบาตรเทโว การประกวดล่องพระ (ทั้งในประเภทประเพณีนิยมและประเภทอนุรักษ์ท้องถิ่น) ขบวนแห่ล่องพระชิงถ้วย ณ บริเวณเชิงบันไดเขาตังกวนลานดอกแก้ว และบริเวณสระบัว แหลมสมิหลา การจัดงานนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมและอนุรักษ์วัฒนธรรมประเพณีลากล่องพระให้คงอยู่เป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่ดั่งาม เยาวชนและประชาชนในพื้นที่ตระหนักถึงคุณค่าของศิลปวัฒนธรรมไทย และภูมิปัญญาท้องถิ่น ส่งเสริมการท่องเที่ยวของจังหวัดสงขลาให้เป็นที่รู้จักทั้งในประเทศและต่างประเทศ และการจัดงานประเพณีลากล่องพระจึงไม่เพียงแต่การอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่น แต่ยังเป็นการสร้างโอกาสให้กับการพัฒนาการท่องเที่ยวและการสร้างความภาคภูมิใจในอัตลักษณ์ของชุมชน

ทั้งนี้ Wilaiporn Rittikoop (2018) ได้นำเสนอแนวการเรียนรู้ที่สามารถปรับประยุกต์ใช้กลยุทธ์การเรียนรู้โดยใช้สถานที่เป็นฐาน (Place-Based Learning) หรือการเรียนรู้เชิงประสบการณ์มาผสมผสานทั้งภาคทฤษฎีและการปฏิบัติ ซึ่งเป็นแนวคิดที่น่าสนใจเกี่ยวกับการบูรณาการเรียนรู้ของผู้เรียนให้เชื่อมโยงกับบริบทของชุมชนสามารถสรุปใจความสำคัญและแปลงเป็นแนวปฏิบัติได้ดังนี้

- 1) การใช้บริบทของชุมชน ในการใช้ประวัติศาสตร์ สภาพแวดล้อม วัฒนธรรม และเศรษฐกิจของชุมชนเป็นแหล่งเรียนรู้ โดยชุมชนทำหน้าที่เป็นแหล่งข้อมูลและสนับสนุนการเรียนรู้ในทุกมิติ
- 2) การเรียนรู้เชิงบูรณาการ โดยเป็นการทำงานร่วมกันระหว่างชุมชนและท้องถิ่น เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ผ่านการปฏิบัติจริงในชีวิตประจำวัน
- 3) บทบาทของชุมชน โดยมีชุมชนเป็นที่ปรึกษาและแหล่งความรู้สำหรับผู้เรียน และมีส่วนร่วมในการประเมินผลการเรียนของผู้เรียน
- 4) แนวทางการปฏิบัติ
 - 4.1) ออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ เป็นกิจกรรมที่ให้ผู้เรียนลงพื้นที่สำรวจและศึกษาเรื่องราวในชุมชน เช่น การสัมภาษณ์ การเก็บข้อมูลวัฒนธรรม หรือการวิเคราะห์เศรษฐกิจท้องถิ่น
 - 4.2) สร้างความร่วมมือระหว่างโรงเรียนและชุมชน โดยจัดตั้งคณะกรรมการร่วมระหว่างชุมชนและท้องถิ่น เพื่อวางแผนและกำกับกิจกรรมต่าง ๆ
 - 4.3) จัดทำโครงการชุมชนเป็นแหล่งเรียนรู้ เช่น โครงการศึกษาอาชีพในชุมชน โครงการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม หรือโครงการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น
 - 4.4) ใช้การประเมินผลแบบหลากหลาย เช่น การประเมินโดยผู้นำชุมชน การให้ผู้เรียนทำงานวิจัยย่อย หรือการนำเสนอผลงานต่อชุมชน
- 5) ผลที่คาดว่าจะได้รับ
 - 5.1) ผู้เรียนมีความรู้ ความเข้าใจ และทักษะที่เกี่ยวข้องกับชุมชน
 - 5.2) ชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาผู้เรียน และรับรู้ถึงคุณค่าของการศึกษา
 - 5.3) ชุมชนและท้องถิ่นเกิดความสัมพันธ์ที่เข้มแข็งและเกื้อหนุนซึ่งกันและกัน

แหล่งเรียนรู้ทางศิลปวัฒนธรรมของประเพณีชักพระตักบาตรเทโว จังหวัดสงขลา

1) วัตถุประสงค์การเรียนรู้

ประเพณีลากพระจึงเป็นประเพณีที่เกี่ยวข้องเนื่องในพระพุทธศาสนาและเป็นพิธีที่สำคัญของชาวบ้านในเขตเทศบาลนครสงขลา ดังที่นักวิชาการและผู้รู้หลาย ๆ ท่านได้กล่าวถึง ความสำคัญและความเป็นมาของประเพณีชักพระ หรือประเพณีลากพระเอาไว้ ดังต่อไปนี้

Boonmee Thaenkaew (2004) ได้กล่าวถึงเรื่อง ประเพณีลากพระ มีใจความว่า ประเพณีชักพระลากพระ หรือแห่พระ มักจะทำกันในวันแรม 1 ค่ำ เดือน 11 ซึ่งเป็นวันออกพรรษาของพระภิกษุสงฆ์ในพระพุทธศาสนา การชักพระมี 2 ประเภท คือ การชักพระทางบกกับการชักพระทางน้ำ ซึ่งเป็นประเพณีที่สืบเนื่องมาจากพระพุทธศาสนาที่ปรากฏในพุทธประวัติว่า เมื่อครั้งพระพุทธเจ้าได้เสด็จขึ้นไปจำพรรษา เพื่อโปรดพุทธมารดาบนสวรรค์ชั้นดาวดึงส์ตลอดพรรษา 3 เดือน พอถึงวันออกพรรษา ในวันแรม 1 ค่ำ เดือน 11 พระพุทธองค์จึงกลับลงสู่โลกมนุษย์ประชาชน เมื่อทราบข่าวก็พากันปราบปลื้มปิติยินดีทั่วหน้ากัน ชวนกันไปเฝ้ารับเสด็จพระพุทธองค์กันอย่างคับคั่ง จนมีประเพณีที่เรียกว่า ตักบาตรเทโวหรือตักบาตรดาวดึงส์ ถ้าที่ใดมีภูเขาก็มินิมต์พระภิกษุสงฆ์ลงมาจากภูเขา และชาวบ้านจะพากันรอรับอยู่สองข้างทางเพื่อตักบาตรที่เดินลงมาจากภูเขานั้น เพราะการแห่พระหรือลากพระจะต้องใช้ด้ายสายสิญจน์โยงจากพระให้ประชาชนเข้าร่วมพิธี จับที่ด้ายสายสิญจน์แห่แห่นไปช้า ๆ ก่อนจะถึงวันชักพระ 1 สัปดาห์ ทางวัดจะมีการป่าวร้องหรือประกาศให้ชาวบ้านได้เตรียมตัวว่าจะมีการชักพระ โดยการ “ คุมโพน ” หรือประโคมตะโพนมีการตีตะโพนทั้งน้อยและใหญ่สลับกันไป

Phra Parimin Malakunto (2022) ได้กล่าวว่า การลากพระของชาวปักษ์ใต้ เป็นการสมมติและการสมโภชเฉลิมฉลองตามเหตุการณ์ในพุทธประวัติดังกล่าวนั่นเอง โดยวิธีอัญเชิญพระพุทธรูปยืนเรียก “ พระลาก ” (พระปางอุ้มบาตร หรือปางประทานภัย) ขึ้นประดิษฐานบนบุษบก ซึ่งถ้าเป็นทางบกบุษบกจะตั้งอยู่บนพาหนะทำเป็นรูปเรือหรือพญานาค (ไม่มีล้อ) เรียก กันว่า “ นมพระ ” (พนมพระ) อันแสดงว่าประเพณีนี้น่าจะเกิดจากการแห่ทางน้ำขึ้นก่อน ชักลากแห่ แห่นไปยังตำบลต่าง ๆ ใกล้เคียง ถ้าเป็นการลากพระทางน้ำหรือทางเรือเรียก “ เรือพระ ” คือ เอาเรือหลายลำมาเทียบเรียงขนานผูกติดกันเป็นแพขนานใหญ่ ประดับตกแต่งอย่างปราสาทมณฑปอย่างวิจิตร งดงาม แห่แห่นด้วยเครื่องดนตรีประโคมไปตามแม่น้ำลำคลอง ทะเลสาบ ทำให้เกิดประเพณีการเล่นต่าง ๆ ตามมาอีก เช่น การเล่นเพลงเรือ การประชันปัด (ตะโพน) การประชันโพน (กลอง) การแข่งเรือ และการประกวดประชันอื่น ๆ ตลอดจนการสร้างพระพุทธรูปขึ้นใหม่ เพื่อใช้ในงานประเพณี เป็นต้น

จากหลักฐานที่ค้นพบ และจากคำกล่าวของนักวิชาการหลาย ๆ ท่านสามารถพิสูจน์ได้เป็นอย่างดีว่า ประเพณีลากพระ หรือชักพระของชาวจังหวัดสงขลาเกิดขึ้นมาเป็นระยะเวลาอันยาวนาน เป็นประเพณีที่สะท้อนให้เห็นถึงความงดงามของศิลปะ และประเพณีวัฒนธรรมอันดีงามของชาวบ้านชุมชนที่ถือปฏิบัติสืบทอดกันมานับแต่ครั้งโบราณกาลมาจนถึงปัจจุบัน โดยใช้คำแทนของประเพณีนี้ว่า “ ประเพณีชักพระ ” ซึ่งเป็นคำที่คนส่วนใหญ่มักนิยมเรียกกัน

2) ด้านแหล่งการเรียนรู้ทางศิลปวัฒนธรรม

Phra Parimin Malakunto (2022) ได้กล่าวถึงเรือพระในเขตในเขตเทศบาลนครสงขลา ถือเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของประเพณีชักพระ หรือลากพระ เรือพระในเขตในเขตเทศบาลนครสงขลาอาจจะเป็นเรือ หรือล้อเลื่อน ใช้สำหรับวางบุษบกเพื่อประดิษฐานพระพุทธรูปที่จะใช้เพื่อการชักลาก หรือแห่แห่นไปยังสถานที่ต่าง ๆ ที่เรียกว่า เรือพระ คือ เรือหรือรถหรือล้อเลื่อนที่ประดิษฐ์ตกแต่งให้เป็นรูปเรือ แล้ววางบุษบกซึ่งเรียกว่า นมหรือยอดนมหรือนมพระ สำหรับอาราธนาพระพุทธรูปประดิษฐานใช้สำหรับลากในวันออกพรรษา ถ้าใช้ลากทางน้ำเรียกว่า เรือพระน้ำ ซึ่งจะใช้เรือจริง ๆ มาประดิษฐ์ตกแต่ง ถ้าใช้ลากทางบกเรียกว่า เรือพระบก จะใช้รถหรือล้อเลื่อนมาประดิษฐ์ตกแต่งให้เป็นรูปเรือ

เรือพระถือได้ว่า เป็นศิลปวัตถุที่ทรงคุณค่า โดยเน้นถึงหลายมิติที่เรือพระมีบทบาทในสังคมและวัฒนธรรมของชุมชนเช่น มีบทบาทสำคัญในการเป็นส่วนหนึ่งของพิธีในประเพณีชักพระหรือลากพระ ซึ่งเป็นการแสดงออกถึงความเคารพและสักการะพระพุทธรูปผ่านการแห่เรือพระที่ประดิษฐานพระพุทธรูปไว้บนเรือ เป็นเอกลักษณ์เชิงช่างท้องถิ่นที่สะท้อนถึง ความชำนาญทางช่าง และความคิดสร้างสรรค์ของช่างท้องถิ่น โดยลวดลายและการออกแบบของเรือพระมักมีความวิจิตรบรรจง ซึ่งบ่งบอกถึงเอกลักษณ์ และอัตลักษณ์ของท้องถิ่นนั้น ๆ ที่ไม่เหมือนใคร และเป็นสื่อกลางและศูนย์รวมจิตใจของคนในชุมชน ไม่เพียงแต่เป็นการสร้างสิ่งของทางศิลปะ แต่ยังเป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมความร่วมมือและความสามัคคีในชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับแนวความคิดของนักวิชาการที่ได้กล่าวถึงความสำคัญของเรือพระไว้ดังนี้ Somkiat Phumisiripaiboon (1998) ได้ศึกษาเรื่องการทำเรือพระในเขตในเขตเทศบาลนครสงขลา กล่าวถึงคุณค่าของเรือพระครอบคลุมด้านต่าง ๆ ได้แก่ คุณค่าด้านศาสนา คุณค่าด้านอนุรักษ์ส่งเสริมประเพณี คุณค่าด้านอนุรักษ์ส่งเสริมสืบทอดและพัฒนาภูมิปัญญาเชิงช่างซึ่งแสดงให้เห็นถึงความสามารถของช่างในท้องถิ่นที่มาร่วมกันสร้าง คุณค่าด้านปลูกฝังจริยธรรม คุณค่าด้านสังคมสัมพันธ์ คุณค่าด้านประวัติศาสตร์ คุณค่าด้านเศรษฐกิจและการส่งเสริมการท่องเที่ยว

กล่าวโดยสรุปได้ว่า คุณค่าและความสำคัญของเรือพระนั้นนอกเหนือจากมีความสำคัญในฐานะสัญลักษณ์ในงานประเพณีชักพระ ที่สร้างเพื่อประดิษฐานพระพุทธรูปเป็นพุทธบูชาแสดงความเลื่อมใสศรัทธาในพุทธศาสนา ยังมีคุณค่าและความสำคัญในฐานะที่เป็นจุดศูนย์รวมของภูมิปัญญาเชิงช่างท้องถิ่น ฝีมืองานศิลปกรรมของคนในท้องถิ่นและยังเป็นสื่อกลางที่ดึงให้คนในชุมชนชุมมาพบปะสังสรรค์ มีการสานสัมพันธ์ในรูปแบบชุมชนสามัคคีอีกด้วย

3) ด้านกิจกรรมการเรียนรู้ทางศิลปวัฒนธรรม

นอกจากจังหวัดสงขลาจะมีการชักพระตามประเพณีแล้ว Songkhla Provincial Hall (2022) ได้กำหนดกิจกรรมสำคัญที่จะต้องมีเสมอ ดังนี้

3.1) การเรียนรู้พุทธประวัติผ่านเรือพระ Wongsiri Rueangsrt (2022) ได้แนวความคิดเกี่ยวกับเรือพระไว้ว่า เป็นปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นจากพลังและความร่วมมือของชาวบ้าน โดยใช้สิ่งประดิษฐ์ทางทัศนศิลป์ในการสร้างสรรค์ ซึ่งมีความเชื่อและนัยสำคัญทางพระพุทธศาสนา โดยการสร้างเรือพระมีการอ้างอิงถึงพระพุทธรูปเจ้า และลัทธิทางศาสนาที่มีความสำคัญในชุมชน การสร้างเรือพระสามารถเปรียบเทียบกับศิลปะทางศาสนาที่สะท้อนถึงการสร้างสรรค์เพื่อบูชาพระพุทธศาสนา โดยเรือพระไม่เพียงแต่เป็นเครื่องมือในการประกอบพิธีทางศาสนาเท่านั้น แต่ยังเป็นสื่อสารถึงคุณธรรมและความศรัทธาที่ชุมชนมีต่อพระพุทธศาสนา นอกจากนี้การสร้างเรือพระยังมีการสอดแทรกเรื่องราว โดยมีการผสมผสานพุทธประวัติ หรือเรื่องราวของพระพุทธรูปเจ้าเข้าไปในการออกแบบและสร้างเรือพระ ทำให้การสร้างเรือพระเป็นสื่อกลางที่ช่วยเชื่อมโยงศิลปศาสนา และค่านิยมทางสังคมของชุมชนเข้าไว้ด้วยกัน อาทิเช่น ตามความเชื่อในสมัยพุทธกาลเกี่ยวกับพระพุทธรูปเจ้าเสด็จมาโปรดพระมารดาบนสวรรค์ชั้นดาวดึงส์ พุทธประวัติเกี่ยวกับการประสูติ ตรัสรู้ หรือการเผยแผ่พระพุทธศาสนา สะท้อนให้เห็นถึงคุณค่าทางสุนทรียศาสตร์ของเรือพระ และสนับสนุนให้ทุกคนทุกภาคส่วนได้ตระหนักรู้ถึงคุณค่าและความสำคัญของงานพุทธศิลป์บนเรือพระ ไม่เฉพาะเพียงแต่เรือพระ แต่รวมถึงงานพุทธศิลป์แขนงอื่น ๆ ด้วย

3.2) การประกวดเรือพระ หลักเกณฑ์และวิธีคัดเลือก ตัดสินแพ้ชนะ พิจารณาถึงความสวยงาม ส่งเสริมอนุรักษ์ประเพณีชาวบ้านในเขตเทศบาลนครสงขลา ทั้งเรือพระบกและเรือพระน้ำ ได้ประดับด้วยสิ่งประดิษฐ์อันวิจิตรตระการตา เช่น เรือพระบกคานรองร้านม้าและสลักเป็นพญานาค 2 ตัว ยกหัว ชูหางอนสะบัดหาง เลื้อยเคียงคู่ประคองบุษบกไปตามเส้นทาง ยิ่งดูยิ่งเพิ่มศรัทธาเราใจ จนเข้าไปร่วมขบวนโดยไม่รู้สึเหนื่อย

3.3) การแข่งตะโพน ซึ่งเป็นกลองชนิดหนึ่ง หัวสอบท้ายสอบตัวตะโพนทำด้วยไม้ชิงด้วยหนัง หัวท้าย มีฆารอง ตีด้วยฝ่ามือ เข้าทำการแข่งขันครั้งละคู่ ตัดสินโดยการฟังเสียงเป็นสำคัญ วิธีแข่งขันเรียง ตะโพนตามกัน 2 ใบ ใบแรกจะตั้งเสียงตีก่อนใบที่ 2 จะตัดเสียงทีหลัง คณะกรรมการจะฟังเสียงทางด้านหลัง ของตะโพนทั้ง 2 ใบ และต้องอยู่ ห่างไกลจึงสามารถแยกเสียงตั้งและเสียงตัดได้ดี คู่แข่งขันจะสลับวางด้านหน้า และด้านหลังอย่างน้อยคนละหนึ่งครั้ง ตะโพนอีกประเภทหนึ่งตีด้วยไม้ผู้ตีกลองต้องแข็งแรงวิธีแข่งขันจะตีแรง ๆ รัว เร็ว ๆ และช่วงเวลาที่ยาวนานผลัดเปลี่ยนตีโชว์คนละครั้ง

3.4) การแข่งขันซัดขนมต้ม เป็นกีฬาที่รุนแรง ผู้แข่งขันต้องตาเร็ว มือเร็ว มีทักษะในการขว้าง ปาแม่นยำด้วยอุปกรณ์ในการแข่งขัน คือ ขนมต้มสามเหลี่ยมและจัดทำเป็นขนมต้มชนิด แข็งขันเฉพาะ บางแห่ง ใช้ข้าวเหนียวผสมทรายห่อด้วยใบกะพ้อ ต้มหรือหนึ่งจนแห้งให้ข้าวเหนียว แข็ง วิธีแข่งขันแข่งเป็นคู่ ๆ และใช้ สนามกว้าง ๆ ผู้ชมยืนห่างจากนักกีฬาในระยะที่ปลอดภัย เตรียมการโดยคู่แข่งมีขนมต้มข้างละ 30 - 40 ลูก ยืน ห่างกันประมาณ 12 เมตร กติกาในการแข่งขันใช้ ขนมต้มปาให้ถูกร่างกายของคู่แข่งให้มากที่สุด ห้ามปาต่ำกว่า เข็มขัด เมื่อหมดขนมต้มนับจำนวนที่ ปาถูกร่างกายคู่แข่งเป็นสำคัญ เมื่อจบกิจกรรมต่าง ๆ ทุกวัดต่างก็ลากเรือ พระของตนกลับอย่าง สนุกสนานสัง่ลาก่อนจากฝากมิตรต่อไป

สรุปได้ว่า กิจกรรมสำคัญที่มีอยู่ในประเพณีวัฒนธรรมในเขตเทศบาลนครสงขลา ล้วนมีความสำคัญมีที่มาที่ไปและมีความน่าสนใจอย่างยิ่ง เป็นกิจกรรมดั้งเดิมที่ควรสานต่อ แต่เนื่องด้วยในสังคม ปัจจุบันที่ทุกคนต่างมุ่งประกอบอาชีพเพื่อเลี้ยงชีวิต จึงไม่สามารถดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ได้ครบถ้วน ดังนั้น การศึกษาเรียนรู้จึงเป็นสิ่งที่ต้องร่วมมือกันต่อไปทั้งเพื่อการอนุรักษ์และสืบทอดประเพณีวัฒนธรรมอันดีงามต่อไป

สรุปองค์ความรู้

บทความนี้ได้ข้อค้นพบหลักการจัดการศึกษาในวิถีชุมชนเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมพื้นบ้านหรือ ภูมิปัญญาชาวบ้าน รูปแบบการจัดการศึกษาแตกต่างกันไปตามยุคสมัย แต่ปรัชญาในการจัดการศึกษายังคงยึด หลักตามเดิม คือ เชื่อมโยงการศึกษาเข้ากับวัฒนธรรมชุมชน ที่สำคัญคือ เพื่อเป็นการอนุรักษ์และสืบสาร ประเพณีลากพระ ต้องได้รับความร่วมมือจากเทศบาลนครสงขลา จังหวัดสงขลา ร่วมกับองค์การบริหารส่วน จังหวัดสงขลา การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานหาดใหญ่ หน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน และ ประชาชนชาวสงขลาต้องร่วมมือกันในการส่งเสริมและอนุรักษ์สืบสานวัฒนธรรมประเพณีลากพระให้เป็นมรดก ทางวัฒนธรรมประเพณีอันดีงามของชาติ อีกทั้งยังเป็นการสนับสนุนให้เยาวชนและพี่น้องประชาชนในพื้นที่ ได้รู้สึกหวงแหนและตระหนักในคุณค่าของศิลปวัฒนธรรมไทยและภูมิปัญญาท้องถิ่น นอกจากนี้ยังเป็นการ ส่งเสริมการท่องเที่ยวของจังหวัดสงขลาให้เป็นที่รู้จักทั้งแก่ชาวไทยและชาวต่างชาติด้วย

โดยกิจกรรมดังกล่าวเน้นการเข้าไปมีส่วนร่วมกับชุมชน เพื่อให้ประชาชนชาวสงขลามีส่วนร่วมในการทำ กิจกรรมเตรียมความพร้อมของเทศกาลประเพณีชักพระ และบุคคลทั่วไปสามารถเรียนรู้งานศิลปะไปพร้อมกับการ เรียนรู้วิถีชีวิตการอยู่ร่วมกันของชุมชน ผ่านกิจกรรมการเรียนรู้ทางศิลปวัฒนธรรมทั้ง 4 กิจกรรม ซึ่งการ จัดการเรียนรู้ดังกล่าวส่งผลให้ผู้ร่วมกิจกรรมมีความสนใจกับเรื่องราวของวิถีชีวิตของชาวบ้านตลอดจนกิจกรรม สะท้อนผ่านศิลปวัฒนธรรม ทำให้สร้างประสบการณ์ใหม่ที่ไม่เคยสัมผัส และมีความตื่นตาตื่นใจมากขึ้น

ประเพณีชักพระแต่เดิมจุดประสงค์ของการสร้างประเพณีนี้ขึ้นก็เพราะต้องการสื่อถึงหลักธรรมคำสั่งสอนของ พระพุทธองค์เพื่อให้คนรุ่นหลังได้นำมาประพฤติปฏิบัติให้เกิดความสงบในสังคม แนวทางทั้งหลายที่มีมาใน ประเพณีชักพระ ประมาณค่าไม่ได้จึงกล่าวได้เพียงว่าเป็นประเพณีที่ควรรักษาให้คงอยู่ และอยู่คู่กับจังหวัด สงขลาตลอดไป การตีความองค์ประกอบต่าง ๆ ของการงานพุทธศิลป์บนเรือพระหรือกิจกรรมในประเพณี

ซักรพระ สะท้อนให้เห็นถึงคุณค่าที่แฝงอยู่บนเรือพระ ถือเป็นความจำเป็นของการเข้าร่วมประเพณีวัฒนธรรมการซักรพระในภาคใต้ เพราะถ้าหากผู้เข้าร่วมประเพณีวัฒนธรรมการซักรพระได้มีความเข้าใจถึงคุณค่าต่าง ๆ ที่แฝงอยู่ในความสวยงาม ก็จะช่วยให้การเข้าร่วมประเพณีวัฒนธรรมการซักรพระ มีทั้งความสนุกสนานเพลิดเพลินและความสุขทางด้านจิตใจ นอกจากนี้ การตีความและเข้าใจศิลปวัฒนธรรมที่อยู่ในงานพุทธศิลป์ ทั้งส่วนที่เป็นรูปแบบ พระลากงล้อธรรมจักร เครื่องตกแต่ง และเครื่องดนตรีประกอบเรือพระต่าง ๆ ก็จะช่วยให้การเข้าร่วมประเพณีวัฒนธรรมการซักรพระเกิดอรรถรส ทั้งส่วนที่เป็นความงดงามทางกายภาพ และคุณค่าทางด้านจิตใจที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของชุมชนได้ การอนุรักษ์ประเพณีวัฒนธรรมนั้นจึงมีคุณค่าอย่างยิ่ง ไม่ว่าจะเป็นประเพณีวัฒนธรรมในรูปแบบใดต่างก็มีคุณค่าและมีความสำคัญด้วยกันทั้งสิ้น หากได้รับความร่วมมือจากทุกภาคส่วนไม่ปล่อยให้ประเพณีวัฒนธรรมอันดีงามของเราสามารถดำรงอยู่อย่างยั่งยืนต่อไป

References

- Butsarakul, T. (2023). Community Lifelong Learning Management to Create a Learning Community. *Journal of Management and Local Innovation*, 5(7), 448-463.
- Chaowarakul, J. (2021). Analysis of Knowledge Management Components of Local Wisdom of Educational Institutions in Phra Nakhon Si Ayutthaya Primary Educational Service Area. *Rajapark Journal*, 15(40), 214-226.
- Jensantikul, N. (2021). Community-Based Learning Process: Reflections on Experience and Learning. *Journal of Humanities and Social Sciences Mahamakut Buddhist University Isan Campus*, 2(3), 78-85
- Malakunto, P. (2022). *The Guideline to Rehabilitation and Conservation of Chak Phra Tradition in Area of Nakhon Songkhla Municipality*. Thesis, Master of Arts (Social Development), Mahachulalongkornrajavidyalaya University.
- Nunart, N. (2017). Local Wisdom as the Value of Life and Culture for Sustainable Education. *Social Sciences Research and Academic Journal*, 12(34), 17-26.
- Phumisiripaiboon, S. (1998). *Study of making Buddhist monk boats in Songkhla Province*. Thaksin University, Songkhla Province
- Rittikoop, W. (2018). Community-Based Learning: Effective Pedagogy Strategies for Teachers in the 21st Century. *Graduate School Journal Chiang Rai Rajabhat University*, 11(3), 179-191.
- Rueangsrt, W. (2022). Uniting the volunteer spirits to continue the Buddhist Art of “Ruea Phra” Southern culture traditions of Khuansuban temple Khuansuban sub-district, Nasan district, Suratthani province. *Journal of Social Science Development*, 5(2), 1-19.
- Srichan, T., & Kosolkittiamporn, S. (2023). 20 years of national strategy for the development of Thailand. *Journal of Modern Learning Development*, 8(1), 413-435.
- Songkhla Provincial Hall. (2022). Buddha boats from various temples In Songkhla Province, the procession moves in a grand and spectacular way, continuing the good cultural

heritage in the 2022 Buddhist Monk Drag and Alms Giving Festival. *Activity news*.
<https://www.songkhla.go.th/news/detail/7733>

Thaenkaew, B. (2004). *Buddhist traditions and rituals*. Odeon Store.

Thongchap, R., & Kamhom, N. (2021). ChakPhra Tradition: Integration to Promote Learning Management in Social Studies Subjects religion and culture Ban Khlong Khut School Satun Primary Educational Service Area Office. *Journal of Roi Kaensarn Academi*, 7(1), 253-272

Tunyaboontrakun, P. (2017). Enhance art and culture awareness by Place-based Art Education. *Veridian E-Journal Silpakorn University Humanities, Social Sciences, and Arts*, 10(3), 2732-2749.

The background features a large, light gray circle on the left side. Overlapping this and extending towards the top right are several curved, wavy shapes in shades of pink and magenta. In the center-right area, there are three complex, interconnected wireframe structures made of thin lines. One is magenta, one is black, and one is a lighter pink. They resemble crystalline or molecular models. The bottom of the page is dominated by a large, solid magenta shape that curves upwards from the left.

JOURNAL OF

Social Studies Perspectives

สมาคมสังคมศึกษาสัมพันธ์
Social Studies Association